

ÁLVARO MUTIS s-a născut la Bogotá, în Columbia, pe 25 august 1923, într-o familie de diplomați. A trăit până la vârsta de 9 ani în Belgia, revenind des în țară, unde bunicul matern avea o plantație de cafea. Se lansează în 1947 ca poet, iar din 1956 se mută în Mexic, unde alternează scrisul și critica literară cu diverse meserii prozaice. *Gabierul Maqroll*, personajul prezent în aproape întreaga sa operă narativă și lirică deopotrivă, apare pentru prima oară într-un volum de poeme publicat în 1953. *Marinarul transhumant* ajunge din 1986 protagonistul a șapte micro-romane. Deși opera sa este fundamental lirică, iar Mutis se consideră mai degrabă un poet, el a scris în afară de saga lui Maqroll volumele de povestiri *Los trabajos perdidos*, în 1961, sau *La mansión de Araucaima. Relato de tierra caliente*, în 1973.

Între 1974 și 2002 primește un număr impresionant de premii și distincții internaționale prestigioase, ca recunoaștere a valorii și contribuției sale la literatura iberoamericană și universală, printre care premiul *Miguel de Cervantes* (în valoare de peste 90 000 euro) în 2001 pentru *Un bel morir*, ultimul micro-roman din acest volum. În afară de distincțiile conferite de Columbia și Mexic, Mutis câștigă în 1989 în Franța premiul *Médicis Étranger* pentru *Zăpada Amiralului* — care deschide prezentul volum — considerată cea mai bună proză tradusă în franceză în acel an, primind și Ordinul pentru Arte și Literatură în grad de Cavaler din partea guvernului francez. În 1990 i se acordă în Italia premiul *Nonino*, urmat de premiile *Grinzane-Cavour* și *Rossone d'Oro* în 1997, an în care Spania, după ce îi conferise Marea Cruce a Ordinului Alfonso X el Sabio, îi acordă renumitele premii *Príncipe de Asturias de las Letras* și *Reina Sofía de Poesía Iberoamericana*, iar în 2002 un nou premiu *Cervantes* pentru poezie. Mutis a primit și premiul internațional *Neustadt*, considerat drept *Nobelul* american pentru Literatură. Importanța și interesul trezit de opera sa în lume se vedește și prin numărul mare de traduceri, în afară de franceză și italiană fiind tălmăcit în suedeză, germană, olandeză, portugheză, română, engleză și turcă.

ÁLVARO MUTIS

Isprăvile și necazurile Gabierului Maqroll

Traducere din spaniolă de
CORNELIA RĂDULESCU

HUMANITAS

BUCUREȘTI

ZĂPADA AMIRALULUI

*Lui Ernesto Volkening
(Anvers 1908 – Bogotá 1983)*

*În amintirea și ca omagiu
prieteniei sale lipsite de umbre,
lecției sale de neuitat.*

*Făcând doar ce îi este scris,
Pescarul prinde ce i se cuvine:
Unul, plevuşca amărâtei sale vieţi
Adună în năvodul strâns;
Altul, distrat şi zăpăcit,
Strânge boleşniţe din mālul gros,
Al treilea vârşa şi-o deschide
Deznădejdlor care-l pândesc;
Iar ultimul culege de pe ţarm
Propriile-i remuşcări, sub formă de epave.*

Emile Verhaeren, Pescarii

Când credeam că prin mâinile mele trecuseră toate scrierile, scrisorile, documentele, relatările și amintirile Gabierului Maqroll și că cei care-mi cunoșteau interesul pentru tot ce însemnase viața sa epuizaseră căutările după orice urmă scrisă a nefericitelor lui peregrinări, hazardul mi-a rezervat o surpriză ciudată, când mă așteptam mai puțin.

Una din plăcerile secrete pe care mi-o oferă plimbările prin Cartierul Gotic din Barcelona este să-i vizitez anticariatele, după părerea mea cele mai bine aprovizionate și ai căror patroni păstrează încă acele talente subtile, acele intuiții gratifiante, acea știință scumpă la vorbă care constituie de fapt virtuțile unui librar adevărat, specie pe cale de iminentă extincție. Zilele trecute am intrat pe strada Botillers, unde m-a atras vitrina unui anticariat de obicei închis și care oferă lăcomiei colecționarilor piese realmente excepționale. În ziua aceea era deschis. Am pătruns cu religiozitatea cu care intri în sanctuarul vreunui rit uitat. Un bărbat tânăr, cu barbă neagră de evreu levantin, obraz ca de fildes și ochi apoși, negri, încremeniți într-o expresie de vagă mirare, stătea în spatele unui morman de cărți și de hărți pe care le cataloga cu un scris mărunț de pe alte timpuri. Mi-a zâmbit ușor și, ca un librar de bună tradiție, m-a lăsat să scotocesc printre rafturi, încercând să rămână cât mai neobservat. În timp ce puneam deoparte cărțile pe care voiam să le cumpăr, am dat deodată de o frumoasă ediție legată în piele purpurie a cărții lui P. Raymond pe care o căutam de ani de zile și al cărei titlu reprezintă în sine o frumoasă promisiune: *Enquête du Prévôt de Paris sur l'assassinat de Louis Duc D'Orléans* (Ancheta starostelui Parisului asupra asasinării Ducelui Ludovic d'Orléans) editată de Biblioteca Școlii

din Chartres, în 1865. Iată cum o întâmplare, un noroc al sortii îmi răsplătea ani de așteptare când îmi luasem de mult gândul. Am luat cartea, fără s-o deschid, și l-am întrebat pe tânărul bărbos cât costă. Mi-a spus prețul cu tonul acela categoric, definitiv și fără drept de apel, care face și el parte din caracteristicile înaltei sale bresle. Am plătit fără ezitare, am cumpărat și celelalte cărți alese și am ieșit ca să mă bucur singur de achiziția mea, cu o voluptate negrăbită și delicioasă, pe o bancă din mica piață în care se găsește statuia lui Ramón Berenguer cel Mare. Frunzărind cartea am văzut că ultima copertă era prevăzută cu un buzunar mare, menit să păstreze inițial hărți și arbori genealogici ce completau savurosul text al profesorului Raymond. În locul lor, am dat de un teanc de foi, majoritatea de culoare roz, galben sau albastru, care păreau facturi comerciale sau fișe contabile. Uitându-mă mai bine, am văzut că erau acoperite de un scris mărunț, cam tremurător, febril aș zice, așternut cu un creion chimic, din când în când udat cu salivă de autorul înghesuitelor rânduri. Erau scrise pe ambele părți, evitând grijuliu locurile tipărite și care, cum am putut constata, erau într-adevăr tot felul de formulare comerciale. Deodată mi-a sărit în ochi o frază, făcându-mă să dau uitării scrupuloasa investigație a istoricului francez despre mișelescul asasinat al fratelui lui Carol al VI-lea al Franței, ordonat de Ioan-fără-Frică, duce de Burgundia. Pe ultima filă, la sfârșit, cu cerneală verde și un scris ceva mai ferm, am citit: „Scris de Gabierul Maqroll în timpul urcării râului Xurandó. A se înmâna Lui Flor Estévez, oriunde s-ar găsi. Hotelul Flandra, Anvers.” Cum cartea avea numeroase sublinieri și note scrise cu același creion, era ușor de dedus că omul nostru, pentru a nu se despărți de aceste pagini, a preferat să le păstreze în buzunarul destinat unor scopuri mai înalte și mai academice.

În timp ce porumbeii continuau să murdărească nobila figură a cuceritorului Mallorcăi și ginere al Cidului, am început să citesc paginile împestrițate pe care, sub formă de jurnal, Gabierul își povestea nenorocirile, amintirile, meditațiile, visele și fanteziile, în timp ce naviga împotriva curentului pe unul din multele râuri care coboară din munți pentru a se pierde în penumbra vegetală a selvei fără sfârșit. Multe fragmente erau scrise cu o mână mai sigură, de unde am dedus că vibrațiile motorului ambarcațiunii pe care călătorea Gabierul erau de vină pentru scrisul acela tremurat pe

care inițial l-am pus pe seama frigurilor din acel climat, pe cât de frecvente, pe atât de rebele la medicamente.

Acest Jurnal al Gabierului, la fel ca și celelalte lucruri pe care le-a lăsat scrise ca pe niște mărturii ale destinului său, este un amestec indefinibil de genuri dintre cele mai diverse: merge de la relatarea directă a faptelor de zi cu zi până la enumerarea unor ermetice precepte a ceea ce am bănuir că era filozofia sa de viață. A încerca să le modific ar fi fost o înfumurare naivă, ce prea puțin ar fi schimbat din scopul lui de a consemna zi de zi experiențele acestei călătorii, din a cărei monotonie și inutilitate poate că a scăpat prin activitatea sa de cronicar.

Pe de altă parte, mi s-a părut elementar de echitabil ca acest Jurnal să poarte ca titlu numele locului în care Gabierul s-a bucurat cel mai mult de un calm relativ și de îngrijirile lui Flor Estévez, stăpâna locului și femeia care a știut cel mai bine să-l înțeleagă și să-i împărtășească imensitatea viselor și anevoioasa existență atât de încălțită.

Mă gândesc și că cititorii Jurnalului Gabierului ar putea fi interesați să cunoască și alte însemnări ale lui Maqroll, legate, într-un fel sau altul, de faptele și persoanele pomenite în Jurnal. De aceea am strâns la sfârșitul cărții câteva cronici despre personajul nostru, apărute în publicații anterioare și care aici cred că-și au locul cel mai potrivit.

Jurnalul Gabierului

15 martie

Informațiile pe care le aveam spuneau că o bună parte a râului era navigabilă până la poalele munților. Nu e așa, firește. Ne deplasăm cu o șalupă cu chilă plată acționată de un motor diesel care se luptă împotriva curentului cu o încăpățănare astmatică. La prova există o copertină de pânză de cort fixată pe niște bare de fier de care spânzură hamacuri, două la babord, două la tribord. Restul pasagerilor, atunci când sunt, se îngrămădesc la mijlocul ambarcațiunii, pe un așternut de frunze de palmier care-i apără de căldura degajată de podeaua metalică. Pașii lor răsună peste

cala goală stârnind un ecou fantasmal și grotesc. Ne oprim des pentru a despotmoli șalupa din bancurile de nisip care se formează pe neașteptate și-apoi dispar, urmând capriciile curentului. Din cele patru hamacuri, două le ocupăm cei care am urcat la Port d'Espagne, celelalte două sunt pentru mecanic și pentru pilot. Căpitanul doarme la prova sub o umbrelă de plajă multicoloră, pe care o sucește după soare. E tot timpul pe jumătate beat, stare pe care o menține cu doze recurente de băutură meșteșugit aplicate astfel ca euforia să alterneze cu o toropeală neînvinsă niciodată pe deplin de somn. Ordinele lui n-au nici o legătură cu traseul călătoriei și ne produc mereu o iritare perplexă: „Sus inima! Atenție la briză! Luptați vârtos, alungați umbrele! A noastră e apa! Ardeți sonda!”, și tot așa toată ziua și mare parte din noapte. Nici mecanicul și nici navigatorul nu iau în seamă această litanie care, totuși, îi ține cumva treji și atenți și le transmite îndemânarea necesară pentru a ocoli capcanele neîncetate ale râului Xurandó. Mecanicul este un indian care pare mut, se înțelege cu Căpitanul într-un amestec de idiomuri greu de tradus. Umblă desculț și cu torsul gol. Poartă niște pantaloni de pânză plini de unsoare pe care-i ține legați sub pântecul proeminent din care răsare o hernie a ombilicului care se dilată și se strânge în ritmul mișcărilor pe care stăpânul ei le face pentru a ține motorul în funcțiune. Relația sa cu acesta este un caz patent de transsubstanțialitate; cei doi se confundă și conviețuiesc în același efort: totul e ca șalupa să avanseze. Navigatorul face parte dintre ființele acelea care au o inepuizabilă capacitate de mimetism, trăsăturile lui, gesturile, vocea și celelalte caracteristici personale au ajuns la un grad de inexistență atât de perfect, încât nu reușim să le fixăm defel în memorie. Are ochii foarte apropiați de nas și nu mi-l pot aminti decât evocându-l pe sinistrul Monsieur Rigaud-Blandois din *Micuța Dorrit*. Dar nici legătura aceasta de neșters nu durează prea mult. Personajul lui Dickens pălește în fața navigatorului. Bizar tip. Tovarășul meu de călătorie, din secțiunea protejată de pânza de cort, este un uriaș blond care emite câteva cuvinte cu un accent slav care le face aproape de neînțeles. E liniștit și fumează tot timpul niște țiğări puturoase pe care le cum-

pără de la navigator la un preț exorbitant. Aflu că merge tot acolo unde merg și eu: la fabrica de cherestea care prelucrează lemnul care va coborî pe același drum și de transportul căruia se presupune că mă ocup eu. Cuvântul fabrică provoacă ilaritatea echipajului, ceea ce nu mă amuză deloc și mă face cam bănuitor. Noaptea se aprinde o lampă Coleman de care se zdrobesc insecte mari cu forme și culori atât de diverse încât am impresia că cineva le organizează defilarea cu un scop didactic nelămurit. Citesc la lumina gămăliilor incandescente până când somnul mă doboară ca un drog rapid. Ușurătatea nehibzuită a ducelui d'Orléans mă mai preocupă puțin înainte de a cădea într-o torpoare implacabilă. Motorul își modifică ritmul destul de des, asta ne transmite o nesiguranță permanentă. Ne temem să nu se oprească de tot, asta se poate întâmpla oricând. Curentul devine tot mai sălbatic și mai capricios. Toate astea sunt absurde, niciodată n-am să știu de ce m-am băgat în chestia asta. Întotdeauna pătesc la fel la începutul călătoriilor. Apoi vine indiferența binefăcătoare care scuză totul. O aștept cu nerăbdare.

18 martie

S-a întâmplat ce mă temeam de un timp: elicea s-a înfipt în rădăcinile de pe fund și axul ei s-a îndoit. Vibrația a devenit alarmantă. A fost nevoie să tragem la un mal de nisip de ardezie, care degajă un miros vegetal dulceag și pătrunzător. Până l-am convins pe Căpitan că doar încălzind axul acesta putea fi reparat, au pierdut câteva ceasuri ostentându-se cu operațiunile cele mai neîndemânatică și imprevizibile într-o căldură toropitoare. Deasupra noastră s-a instalat un nor de țânțari. Din fericire, cu toții suntem imuni la pișcăturile lor, cu excepția uriașului blond, care îndură asaltul cu o privire colerică și stăpânită, de parcă n-ar pricepe de unde vine chinul.

Pe seară a apărut o familie de indigeni, bărbat, femeie, un copil de vreo șase ani și o fetiță de patru. Goi pușcă toți. Au rămas uitându-se la foc cu o indiferență de reptile. Atât bărbatul, cât și femeia sunt de o frumusețe impecabilă. El are ume-

rii lați și-și mișcă brațele și picioarele cu o lentoare care-i pune și mai mult în valoare armonia proporțiilor. Femeia, la fel de înaltă ca și el, are sâni mari dar fermi, iar coapsele se termină cu niște șolduri rotunjite grațios. Un strat subțire de grăsime le acoperă corpul, îndulcind unghiurile articulațiilor. Ambii au părul tuns ca o cască și și-l curăță și mențin cu ajutorul unei substanțe vegetale care le dă o culoare de abanos și-l face să strălucească în ultimele raze ale asfințitului. Pun niște întrebări în limba lor pe care n-o înțelege nimeni. Au dinții piliți și ascuțiți, glasul lor seamănă cu uguitul blând al unei păsări adormite. Târziu în noapte am reușit să îndreptăm piesa, dar o vom monta abia mâine dimineață. Indienii au prins câțiva pești la mal și s-au dus să-i mănânce la marginea plajei. Murmurul glasurilor infantile s-a auzit până în zori. Eu am citit până când am reușit să adorm. Noaptea e la fel de cald și, trântit în hamacul meu, mă gândesc pe îndelete la stupidele indiscreții ale ducelui d'Orléans și la unele trăsături ale caracterului său care se vor repeta la alți membri din *la branche cadette*, de stirpe diferită, dar cu aceleași tendințe spre felonie, aventuri galante, plăcerea dăunătoare a conspirației, lăcomia de bani și neîmpăcata lipsă de loialitate. E de reflectat puțin la motivele pentru care asemenea constante de conduită apar într-un mod implacabil, aproape până în zilele noastre, la acești prinți de origine atât de diferită. Apa se izbește de fundul metalic și plat cu plescăituri monotone și, din nu știu ce rațiuni insesizabile, consolatoare.

21 martie

Familia s-a urcat la bord în dimineața următoare. În timp ce noi ne chinuiam sub apă pentru a monta elicea, indienii au rămas în picioare pe frunzele de palmier. Toată ziua au rămas acolo fără să se miște și fără să scoată un cuvânt. Nici bărbatul, nici femeia nu au păr pe corp, nicăieri. Ea își arată sexul care pare un fruct proaspăt desfăcut, el și-l arată pe al lui, cu prepuțul lung și ascuțit la vârf. Ai zice că e un corn sau un pinten, ceva absolut străin de orice idee sexuală și fără nici o semnificație erotică. Din când în când surâd arătându-și

dinții ascuțiți, drept care zâmbetul își pierde orice nuanță de cordialitate sau de simplă apropiere.

Navigatorul îmi spune că e lucru obișnuit prin locurile astea ca indienii să călătorească pe râu cu ambarcațiunile albilor. Nu obișnuiesc să dea nici un fel de explicații, nu spun niciodată până unde merg. Într-o zi dispar așa cum au apărut. Sunt pașnici și nu iau niciodată ce nu e al lor și nici nu mănâncă împreună cu restul echipajului. Mănâncă ierburi, pește crud și reptile tot crude. Unii sunt înarmați cu săgeți cu vârful muiat în curara, veninul instantaneu a cărui preparare e un secret pe care nu-l dezvăluie.

Noaptea, în timp ce dormeam adânc, m-a izbit dintr-o dată un miros de nămol în descompunere, de șarpe în călduri, o duhoare ce tot creștea, dulceagă, insuportabilă. Am deschis ochii. Indiana mă privea fix, zâmbind cu o maliție de animal carnivor, dar în același timp cu o inocență grețoașă. Și-a pus mâna pe sexul meu și a început să mă mângâie. S-a culcat lângă mine. Când am intrat în ea, am simțit că mă afund într-o ceară insipidă care, fără a opune rezistență, se lăsa cu o placiditate imobilă și vegetală. Mirosul care mă trezise era tot mai intens alături de acest trup moale care nu sugera prin nimic atingerea formelor feminine. O greață de neoprit mă cuprindea. Am terminat repede, înainte de a trebui să mă retrag ca să vomit fără să fi ajuns la final. S-a depărtat în tăcere. Între timp, în hamacul slavului, indianul îl înlănțuise și-l penetra, scoțând niște chițăituri ușoare de pasăre în pericol. Apoi, uriașul l-a penetrat la rândul său, indianul continuându-și țipetele care n-aveau nimic omenesc. M-am dus la prova și-am încercat să mă spăl, încercând să scap de stratul puturos de mâl care mi se lipise de corp. Am vomitat cu ușurare. Îmi vine și acum în nări mirosul fetid de care mă tem că n-am să scap multă vreme.

Ei au rămas acolo, în mijlocul bărcii, în picioare, cu privirile pierdute în coroanele copacilor, mestecând neîncetat o combinație din frunze asemănătoare dafinului și carne de pește sau de șopârlă pe care le prindeau cu o îndemânare remarcabilă. În noaptea următoare slavul a adus-o pe indiană în hamac, dar zorile l-au prins iarăși cu indianul care dormea ținându-l în brațe. Căpitanul i-a despărțit, nu din

pudoare, ci, după cum a explicat gângăvit, deoarece restul echipajului le-ar fi putut urma exemplul, ceea ce precis ar fi dat naștere la complicații. Călătoria era lungă, a mai spus, iar selva exercită o forță incontrollabilă asupra celor care nu s-au născut în ea. Îi face iritabili și produce o stare de delir nelipsită de riscuri. Slavul a mormăit un fel de explicație pe care n-am reușit s-o înțeleg și s-a întors liniștit la hamacul său, după ce a băut o cană de cafea oferită de navigator, cu care bănuiesc că se cunoaște mai de mult. N-am încredere în blândețea obedientă a acestui uriaș, în ochii căruia percep uneori umbra unei nebunii obosite și triste.

24 martie

Am ajuns în dreptul unui mare luminiș. După atâtea zile, în fine vedem cerul și norii care se deplasează cu o încetineală binefăcătoare. Căldura e mai intensă, dar nu ne mai copleșește cu densitatea de dinainte, care, sub cupola verde a arborilor înalți și într-o penumbră eternă, se transformă într-un element care ne minează implacabil și tenace. Zgomotul motorului se pierde în țării și șalupa alunecă fără a mai fi nevoie să ne luptăm cu curentul. Mă cuprinde ceva ce seamănă cu fericirea. Și la ceilalți se vede o ușurare. Numai că acolo, departe, se vede iar întunecatul zid vegetal ce ne va înghiți după câteva ore.

Pauza asta calmă cu soare și liniște relativă am folosit-o pentru a cerceta motivele care m-au determinat să fac această călătorie. Povestea lemnului am auzit-o prima dată la „Zăpada Amiralului”, prăvălia din munți a Florei Estévez. Trăiam cu ea de câteva luni și-mi vindecam rana lăsată pe picior de înțepătura unei muște veninoase din delta cu manglieri. Flor mă îngrijea cu o tandrețe distantă dar fermă, iar noaptea făceam dragoste stânjeniți de piciorul meu beteag, dar cu un sentiment de salvare și de ușurare după necazuri trecute pe care amândoi le purtam în spate ca pe o povară copleșitoare. Cred că despre prăvălia lui Flor și perioada petrecută acolo am scris mai demult. Într-o zi a venit stăpânul unui camion, conducea chiar el, încărcat cu vite cumpărate

în câmpie și ne-a povestit despre lemnul care putea fi cumpărat la o fabrică de cherestea situată la marginea selvei, lemn care, o dată coborât pe Xurandó, se putea vinde la un preț mult mai bun garnizoanelor militare instalate acum de-a lungul fluviului. Când mi s-a închis rana, cu banii pe care mi i-a dat Flor, am coborât în selvă, dar cu bănuiala că toată afacerea asta ascundea ceva nesigur. Frigul din munți, ceața eternă care aluneca precum o procesiune de penitenți peste vegetația pitică și deasă a acestor locuri m-au făcut să simt nevoia de neamănat de a mă scufunda în clima arzătoare a șesului. Contractul pe care îl aveam — trebuia să duc la Anvers un cargou sub pavilion tunisian, care avea nevoie de reparații și modificări pentru a putea transporta banane — l-am restituit nesemnăt, dând niște explicații bălmăjite care pesemne i-au intrigat pe patroni, vechi prieteni și tovarăși din alte aventuri și necazuri ce ar merita poate să fie amintite într-o bună zi.

Când m-am urcat pe șalupă am pomenit de fabrica de cherestea cu pricina, dar nimeni n-a știut să-mi spună unde se află exact. Nici nu știau că ar fi existat. Mereu mi se întâmplă la fel: întreprinderile în care mă lansez poartă stigmatul nedeterminatului, blestemul unei mutări viclene. Așa că iată-mă aici, mergând pe râu în sus, ca un cretin, știind dinainte cum se vor termina toate. Aici, în selvă, unde nu mă așteaptă nimic și a cărei monotonie și climă de cuib de iguane îmi fac rău și mă întristează. Departe de mare, fără femei și vorbind o limbă de retardați. Și între timp, dragul meu Abdul Bashur, camarad al atâtor nopți la malul Bosforului, al atâtor încercări de neuitat de a face un ban ușor la Valencia sau la Toulon, mă așteaptă și se gândește că poate am murit. Mă intrigă teribil felul în care se repetă în viața mea aceste căderi, aceste hotărâri de la bun început greșite, aceste fundături care, însumate, formează istoria vieții mele. O ferventă vocație pentru fericire tot timpul trădată, deviată zi de zi ca să se termine în eșecuri mizere, pe de-a-ntregul străine de ceea ce, în partea cea mai adâncă și sigură a ființei mele, a știut întotdeauna că trebuia să se împlinească de n-ar fi fost această tendință a mea către eșec permanent. Cine s-o înțeleagă? Acum o să intrăm iar în tunelul verde al jun-

glei posomorâte și la pândă, deja îi simt mirosul de nefericire, de mormânt călduț și fad.

27 martie

Azi-dimineață, când am tras la mal ca să lăsăm niște butelii de insecticid la o fermă ocupată de militari, indienii au coborât de pe vas. Acum am aflat că pe vecinul meu de hamac îl cheamă Ivar. Cuplul de indieni și-a luat la revedere de la el strigând de pe mal „Ivar, Ivar”, în timp ce el surădea cu o blândețe de pastor protestant. Când s-a lăsat noaptea și eram întinși în hamacuri, cu lampa Coleman neaprinasă ca să nu atragem insectele, l-am întrebat în germană de unde era; mi-a spus că din Pärnu, din Estonia. Am stat de vorbă până târziu, schimbând amintiri și experiențe din locuri pe care le cunoșteam amândoi. Așa cum se întâmplă adesea, limbajul dezvăluie dintr-o dată pe cineva complet diferit de ce ne imaginasem. Îmi face impresia unui om extrem de dur, cerebral și rece, manifestând un dispreț absolut față de semenii săi și pe care-l maschează în formule a căror falsitate îl trădează imediat. E de avut mare grijă cu omul ăsta. Părerile și comentariile lui despre episodul erotic cu cei doi indieni sunt un adevărat tratat de cinism al unui tip care n-are nici o legătură nu cu pudorea sau orice convenție socială, ci nici măcar cu cea mai simplă și elementară bunătate. Zice că merge și el la fabrica de cherestea. Când am pronunțat cuvântul fabrică, s-a lansat într-o explicație confuză pe marginea instalațiilor de acolo, ceea ce m-a făcut să fiu și mai nesigur și descurajat. Cine știe ce mă așteaptă în văgăuna aia de la poalele munților. Ivar. Mai târziu, în somn, am înțeles de ce mi-era atât de familiar numele lui. Ivar, musul ucis cu cuțitul la bordul lui *Morning Star*, sacrificat de un maestru convins că-i furase ceasul pe când coborau împreună pentru a vizita un bordel din Pointe-à-Pitre. Ivar, care recita pasaje întregi din Kleist, și a cărui mamă îi tricotase o vestă pe care o purta plin de mândrie în serile reci. În vis m-a întâmpinat ca de obicei cu zâmbetul lui cald și nevino-vat și-a încercat să-mi explice că nu era celălalt, vecinul meu

de hamac. I-am înțeles imediat îngrijorarea și l-am asigurat că știam asta foarte bine și nu era loc de nici o confuzie. Scriu în zorii zilei, profitând de răcoarea relativă a acestei ore. Ancheta prea lungă asupra asasinării ducelui d'Orléans începe să mă plictisească. În clima asta rezistă doar nevoile cele mai elementare și sordide, făcându-și drum prin baia de imbecilitate care ne invadează fără scăpare.

Dar reflectând ceva mai mult asupra acestor repetate căderi și bușeli pe care le-am primit de la soartă, îmi dau seama brusc că alături de mine a trecut de fapt altă viață. Una care a trecut pe partea mea de țărm și n-am știut. E acolo și acum, făcută din suma momentelor pe care le-am exclus din bucata mea de drum, făcând abstracție de cealaltă ieșire posibilă, și așa s-a format curentul orb al altui destin care ar fi fost al meu și care, într-un fel, continuă să fie acolo, pe celălalt țărm, cel pe care n-am călcat niciodată și care aleargă în paralel cu zilele mele. Este un țărm care mi-e străin, cu toate acestea îmi târăște toate visele, himerele, proiectele, deciziile care sunt atât de ale mele, cum a mea este neliniștea de acum, și care ar fi putut forma substanța unei povești ce se întâmplă acum în limbul eventualului. O poveste poate la fel ca aceasta care mă privește, dar plină de tot ce n-a fost, dar continuă să existe și să se umple acolo, curgând spre țărmul meu ca un sânge fantomatic care mă numește, neștiind totuși nimic despre mine. Identică, adică, în ce privește faptele al căror protagonist am fost și cărora le-am imprimat obișnuitul și neîndemânaticul meu zbucium, dar complet diferită în ce privește episoadele și personajele. Mă mai gândesc și că, în ceasul cel de pe urmă, poate că acea altă viață va defila cu durerea lucrului definitiv pierdut și neapucat, nu aceasta, viața reală și trăită, a cărei materie nu cred să merite acea ultimă trecere în revistă împăciuitoare, căci nu cred că merită și nici nu doresc să fie imaginea care să-mi ușureze ultimele clipe. Sau primele? E un subiect la care merită meditat altă dată. Fluturile enorm și întunecat care se izbește cu aripile lui pufoase de abajurul de sticlă al lămpii începe să-mi paralizeze atenția și să-mi transmită o senzație de panică bruscă, insuportabilă, exagerată. Scăldat în sudoare, aștept să nu mai zburătăcească în jurul luminii și să

fugă în noaptea din care a venit și căreia îi aparține. Fără a percepe măcar spaima mea trecătoare, Ivar stinge lampa și se cufundă în somn, respirând adânc. Îi invidiez indiferența. O avea oare, undeva ascunsă în ființa sa, o fisură în care ar putea sta la pândă vreo frică necunoscută? Nu cred. Exact de asta e de temut.

2 aprilie

Iar ne-am împotmolit în bancurile de nisip care s-au format în timp ce trăsesem la mal ca să reparăm o avarie. Ieri au urcat la bord doi soldați care se duc la garnizoana de la graniță pentru a se vindeca de malarie. Trântiți pe frunzele de palmier, dârdâie scuturați de febră. Mâinile le sunt încheștate pe armele care lovesc regulat și monoton podeaua metalică.

Stabilesc, știind foarte bine cât sunt de candid inutile, câteva reguli de viață. Este unul din exercițiile mele preferate. Mă face să mă simt mai bun și să cred că astfel pun ceva ordine înăuntrul meu. Vechi reminiscențe de la colegiul ie-zuit, care nu folosesc la nimic și nu duc niciunde, dar au însușirea asta de descântec binefăcător de care mă agăț când simt că cedez. Ia să vedem:

A medita asupra timpului, a încerca să știi dacă trecutul și viitorul sunt valabile și chiar există, ne duce într-un labirint care, chiar dacă ne este familiar, nu e mai puțin indecifrabil.

În fiecare zi suntem altul, numai că uităm că asta se întâmplă și celorlalți. Poate că asta înseamnă ceea ce oamenii numesc singurătate. Ori este așa, ori e vorba de o imbecilitate solemnă.

Când mințim o femeie redevenim copilul lipsit de apărare care n-are de ce se apuca. Femeia, precum plantele, furtunile din pădure sau zgomotul apelor, se nutrește cu cele mai obscure scopuri cerești. E preferabil s-o știi din timp. Dacă nu, te așteaptă surprize devastatoare.

Un cuțit împlântat în corpul cuiva care doarme. Buzele deschise ale rănii care nu sângerează. Amețeala, horcăitul, liniș-

tea de pe urmă. Tot așa sunt și anumite certitudini cu care ne lovește viața, această viață indescifrabilă, sigură, eratică și indiferentă.

Trebuie să plătim pentru anumite lucruri, pentru altele rămânem mereu datori. Așa credem noi. În acest „trebuie” se ascunde capcana. Plătim, rămânem datori și de multe nici măcar nu știm.

Uliii care țină deasupra prăpastiei și se reped după pradă reprezintă singura imagine care-mi vine în minte pentru a-i evoca pe cei ce judecă, legalizează și guvernează. Să fie blestemați.

O caravană nu simbolizează și nu înseamnă nimic. Greșeala noastră e să credem că merge undeva sau vine de undeva. Dar caravana își epuizează semnificația în însăși deplasarea ei. Asta o știu animalele care o compun și o ignoră oamenii ei. Așa va fi mereu.

A pune degetul pe rană. Treabă de bărbați, sarcină degenerată pe care nici un animal nu va fi în stare să o îndeplinească. Tâmpenie de profeți și șarlatani prevestitori de rele. Obicei rău, totuși atât de ascultat și atât de solicitat.

Orice am spune despre moarte, orice am broda pe marginea subiectului nu e decât o muncă sterilă, absolut inutilă. N-ar fi mai bine să tăcem și să așteptăm? Dar nu le-o cere oamenilor. În definitiv, au nevoie de parce, e posibil să aparțină exclusiv de ele.

Un trup de femeie pe care se revarsă apa torentului, strigătele ei de surpriză și bucurie, mișcările ei în spuma în care se amestecă boabele roșii ale cafelei, bucăți de trestie și insecte care încearcă să se salveze din apa care le târăște cu ea: iată o lecție de fericire care, în mod sigur, nu se mai repetă niciodată.

În Crac-ul Cavalerilor de Rodos, ale cărui ruine se văd pe o faleză de lângă Tripoli, există un mormânt anonim pe care citim următoarea inscripție: „Nu era aici.” Nu trece o zi în care să nu meditez la cuvintele astea. Atât de limpezi și în același timp închizând în ele tot acest mister ce ne-a fost dat să-l îndurăm.

E adevărat că uităm mare parte din cele întâmplare nouă? N-ar fi poate mai bine ca această porțiune de trecut să slu-

jească drept sămânță, drept stimulent anonim pentru a porni din nou către un destin pe care l-am abandonat prosteste? Slabă mângâiere. Da, uităm. Și e bine că e așa.

Înșiruirea asta de sentințe cu înțelepciune de almanah, zdrăngănea ieftină iscată din lene și din așteptarea obligatorie a schimbării curentului, nu-mi servește finalmente decât la a mă lăsa și mai stors de energia necesară pentru a înfrunta lucrarea nimicitoare a acestei clime blestemată. Mă întorc la lista și la biografiile sumare ale celor care l-au atacat pe ducele d'Orléans la un colț întunecat de pe Rue Vieille-du-Temple și la cum au fost mai târziu pedepsiți de mâinile lui Dumnezeu sau ale oamenilor; c-au avut parte de toate.

7 aprilie

Alaltăieri a murit unul dintre soldați. Bancurile de nisip dispăruseră și motorul fusese pus în mișcare când una din puști a încetat brusc să se mai lovească de podea. Navigatorul m-a chemat ca să-l ajut să examineze trupul care zăcea nemișcat, într-o baltă de sudoare care muiase frunzele de palmier și privind spre desişul de pe mal. Camaradul său îi luase arma și se uita la mort fără un cuvânt. „Trebuie să-l îngropăm imediat”, a spus navigatorul cu tonul celui care știe ce spune. „Nu, trebuie să-l ducem la post. Acolo își are lucrurile și locotenentul trebuie să le împartă”, a răspuns soldatul. Navigatorul n-a mai zis nimic, dar era limpede că timpul avea să-i dea dreptate. Într-adevăr, astăzi am tras la mal ca să îngropăm corpul care se umflase monstruos și degaja o duhoare fetidă ce atrăsese un nor de vulturi hoitari. Pe barele care susțineau copertina de la pupa se instalase deja regele cârdului, o pasăre frumoasă cu penaj negru strălucitor, coleretă portocalie și coroniță de pene trandafirii. Clipa din ochii care se acopereau cu o membrană albastrie cu regularitatea unui obturator de aparat fotografic. Știam cu toții că atâta timp cât nu va ciuguli el primul din cadavru, ceilalți n-aveau să se apropie. În timp ce săpam groapa, pe fâșia dintre mal și pădure, ne privea din foișorul lui cu o demnitate nu lipsită de un anumit dispreț. Trebuie să recu-

nosc că frumusețea maiestuosului animal s-a impus în așa fel încât prezența sa a conferit expeditiviei înmormântării un aer heraldic, o măreție militară, foarte potrivite cu liniștea locului, abia întreruptă de plescăiturile apei pe fundul plat al ambarcațiunii.

Călătorim printr-o regiune în care luminișurile se succedă cu o regularitate de parcă ar fi făcute de mâna omului. Apa s-a îmblânzit, aproape că nu ne mai opune rezistență. Soldatul supraviețuitor a ieșit din criză și înghite pastilele albe de chinină cu o resemnare militărească. Acum are în grijă două puști de care nu se desparte. Vorbește cu noi de sub umbrela Căpitanului și ne povestește despre posturile militare, despre conviețuirea cu soldații de la granița celeilalte țări și certurile de la cârciumă din zilele de sărbătoare, invariabil terminate cu câțiva morți atât dintr-o tabără și din cealaltă, îngropați cu onoruri militare de parc-ar fi căzut la datorie. Are inteligența celor născuți la munte, șuieră s-urile și rostește frazele foarte repede, ceea ce le face greu de înțeles în timp ce ne obișnuim cu ritmul unui idiom folosit mai curând pentru a ascunde lucrurile decât pentru a comunica. Când Ivar se apucă să-l întrebe despre anumite detalii legate de unitatea grănicerilor, despre echipament sau numărul lor, mijește ochii, zâmbește șmecherește și răspunde ceva ce n-are nici o legătură cu întrebarea. Oricum, nu pare să ne simpatizeze și cred că nu ne iartă că i-am îngropat camaradul fără asentimentul său. Dar există și un motiv mai simplu. Ca orice persoană cu formație militară, pentru el, noi civilii suntem un soi de obstacol deranjant ce trebuie apărut și tolerat, ocupați tot timpul cu afaceri tulburi și treburi de o tâmpenie crasă. Nu știm să comandăm și nici să ascultăm, adică nu știm să trecem prin lumea asta fără a semăna dezordine și neliniște. Ne spune toate astea până și în cele mai mici gesturi ale sale. În fond îl invidiez, și deși încerc permanent să-i subminez sistemul inexpugnabil, n-am cum să nu recunosc că acesta îl apără de ravagiile surde ale selvei, ale cărei efecte încep să ne lovească în mod vizibil.

Mâncarea pe care ne-o pregătește navigatorul e simplă și monotonă: orez sub formă de pastă fără nici un haz, fasole cu carne uscată și banane prăjite. Apoi o cană cu ceva ce se

pretinde cafea, de fapt o zeamă cu gust nedefinit, îndulcită cu bucăți de zahăr care lasă pe fund un sediment neliniștitor compus din aripi de insecte, reziduuri vegetale și fragmente de origine incertă. Doar Căpitanul poartă veșnic asupra sa o ploscă cu rachiu, din care trage cu o regularitate implacabilă câteva înghițituri fără să ne ofere și celorlalți. E drept, nici nu ai chef să guști din trascăul ăsta care, judecând după mirosul pe care-l împrăștie omul, trebuie că e un distilat de trestie de cea mai proastă calitate, produs de contrabandă dintr-un sat din interior și ale cărui efecte se văd cu ochiul liber.

După cină și după istoriile soldatului, fiecare s-a dus care încotro. Eu am rămas la prova așteptând un aer mai răcoros. Căpitanul își fuma pipa cu picioarele atârând peste bord. Se zice că fumul alungă țânțarii, ceea ce în cazul de față nu m-ar mira, dată fiind calitatea execrabilă a mahorcii cu miros acru care nu sugerează nici pe departe aroma tutunului. Omul era comunicativ, lucru rar la el. A început să-mi spună povestea vieții sale, de parcă locvacitatea soldatului i-ar fi dezlegat limba printr-un proces de osmoză foarte comun în călătorii. Ceea ce am reușit să pricep din monologul lui dezarticulat, rostit cu un glas bolovănos și intercalat de lungi fraze circulare lipsite de orice sens, nu pot spune că nu m-a interesat. Erau episoade care mi se păreau familiare și care s-ar fi putut potrivi cu anumite perioade din propriul meu trecut.

Se născuse la Vancouver. Tatăl său fusese miner, apoi pescar. Maică-sa era o piele roșie și fugise cu el. Frații ei au urmărit-o câteva săptămâni, până într-o zi când el l-a convins pe un cârciumar prieten să-i îmbete. Când au ieșit, i-a așteptat în apropiere și i-a omorât. Indianca a aprobat fapta omului ei și după câteva zile s-au căsătorit într-o misiune catolică. Cuplul ducea o viață rătăcitoare. Când s-a născut el, l-au lăsat în îngrijirea călugărițelor misiunii. Într-o bună zi nu s-au mai întors. Când a împlinit cincisprezece ani, băiatul a fugit și el și a început să muncească pe vasele pescărești ca ajutor de bucătar. Apoi s-a angajat pe un petrolier care ducea combustibil în Alaska. Cu același vas a ajuns în Caraibe, câțiva ani la rând a făcut ruta între Trinidad și orașele de coastă ale continentului. Acum transportau benzină pentru avioa-

ne. Căpitanul a prins drag de băiat și l-a învățat rudimentele navigației. Era un neamț căruia îi lipsea un picior. Fusese comandant de submarin. N-avea familie și de dimineață se puneă pe băut un amestec de șampanie și bere ușoară, la care mânca pâine neagră cu scrumbii, brânză roquefort, somon sau anșoa. Într-o dimineață l-au găsit mort, căzut pe jos la el în cabină. Strângea în mână Crucea de Fier pe care o ținea ascunsă sub pernă și o arăta mândru în toiul beției. Atunci a început pentru tânărul nostru un lung șir de peregrinări prin porturile Antilelor, până a ajuns la Paramaribo. Acolo s-a organizat cu patroana unui bordel, o mulatră în care se amesteca sânge negru, olandez și hindus. Era imens de grasă, de caracter jovial, fumând tot timpul niște trabuce subțirele pe care i le răsuceau pupilele casei. Îi plăceau glumele și-și conducea afacerea cu un talent admirabil. Omul nostru a prins gustul romului cu zahăr topit și lămâie. Avea grijă de cele trei mese de biliard care se găseau la intrarea stabilimentului, mai curând pentru a distra atenția autorităților decât în beneficiul clienților. Au trecut câțiva ani; cuplul lor se înțelegea și se completa atât de exemplar, încât a devenit o instituție de care se vorbea în toate insulele. Într-o zi a venit să lucreze acolo o fată chineză. Părinții au vândut-o patroanei și, cu banii primiți, s-au instalat în Jamaica. I-au scris două-trei cărți poștale, după care n-a mai știut nimic de ei. Fata nu împlinise nici șaisprezece ani, era mărunțică de statură, tăcută și abia de scotea câteva vorbe în dialectul papiamento. Marinarul nostru a remarcat-o și a adus-o de mai multe ori la el în cameră, sub privirile tolerante și distrase ale matroanei. A sfârșit prin a se amoreza de chinezoaică și au fugit împreună, după ce au furat niște bijuterii ale patroanei și puținii bani de la biliard. S-au învârtit un timp prin Caraibe, au ajuns la Hamburg pe un cargou suedez pe care a lucrat ca ajutor de magazioner. La Hamburg au cheltuit puținii bani strânși. Ea s-a angajat la un cabaret din cartierul Sant-Pauli. Făcea un număr complicat de gimnastică erotică cu încă două femei. Tustrele se urcau pe o mică scenă unde rămâneau ore în șir într-o pantomimă neîncetată ce excita clienții în timp ce ele erau absente, zâmbind automat, iar trupurile lor se contorsionau elastic și neobosit. Mai târ-

ziu a participat la un scheci împreună cu un tătar uriaș și cam agromegalitic și o clarinetistă clorotică pentru acompañamentul muzical. Într-o zi, Căpitanul — deja se numea așa — s-a pomenit prins într-o afacere de trafic de heroină și-a trebuit să părăsească Hamburgul luând-o și pe chinezoaica sa ca să nu cadă în mâinile poliției.

Pe urmă Căpitanul mi-a spus o istorie greu de descifrat în care era vorba de Cádiz și de o afacere cu stegulețe pentru alfabetul naval, grație cărora, prin modificări imperceptibile, bărcile care transportau o încărcătură ilegală puteau comunica între ele. N-am aflat dacă era vorba de arme, de mână de lucru din Levant sau uraniu netratat. Și aici se băgaseră femeile. Una din ele a vorbit și jandarmeria a dat buzna în atelierul în care se fabricau stegulețele. N-am înțeles cum de-a reușit să scape la timp. A ajuns la Belem do Pará. Acolo a lucrat în comerțul cu pietre semiprețioase. A urcat râul făcând tot felul de tranzacții, de-acum pradă unui alcoolism fără întoarcere. A cumpărat șalupa la o unitate militară care casa echipament naval scos din uz și a pătruns în rețeaua încurcată de afluenți care se încrucișează în selvă formând un labirint delirant. Cu toată ceața care-i îngreunează facultățile, a păstrat, printr-un motiv ciudat ce scapă oricărei logici, o dexteritate infailibilă în a se orienta și o putere de comandă asupra subordonaților care-l ascultă cu acel amestec de teamă și încredere fără rezerve de care el profită fără scrupule, dar cu o răbdare vicleană.

10 aprilie

Clima începe să se schimbe ușor. Pesemne că ne apropiem de munți. Curentul e mai puternic, albia râului se îngustează. Dimineata, ciripitul păsărilor se aude mai aproape și e mai familiar, aroma vegetației e mai perceptibilă. Încet-încet, ieșim din umezeala ca de vată a selvei, care încâlcește simțurile și distorsionează orice sunet, miros sau formă pe care încercăm să le percepem. Noaptea, briza e mai puțin fierbinte și mai ușoară. Cea de până acum ne lua somnul cu aburul ei lipicios de mortăciune. Azi-dimineată în zori am avut

un vis care face parte dintr-o serie foarte specială. Îl am ori de câte ori mă apropii de *tierra caliente*, de uscatul cu climă potrivită pentru culturile de cafea, pentru banane, cu râuri învolburate și interminabile și mângâietoare ploii nocturne. Vise care sunt un preludiu al fericirii și care-mi dau o energie specială, un fel de fericire anticipată, efemeră, desigur, și care se transformă imediat în inevitabila dispoziție de eșec ce-mi este atât de familiară. Dar este de ajuns această rafală repede trecătoare și care mă face să presimt zile mai bune ca să mă sprijine în năruirea haotică de planuri și aventuri dezastruoase care înseamnă viața mea. Visez că iau parte la un moment istoric, la o răscruce a destinului popoarelor unde, în momentul critic, contribui cu o părere sau un sfat care schimbă pe de-a-ntregul cursul evenimentelor. Este atât de hotărâtoare, în visul meu, participarea mea și atât de strălucită și corectă soluția pe care o dau, că mă face să am încredere în forțele mele, o încredere care mătură toate umbrele, și să-mi savurez propria plenitudine atât de intens, încât, după ce mă trezesc, senzația dăinuie timp de câteva zile.

Am visat că mă întâlnesc cu Napoleon a doua zi după Waterloo, la Genappes sau pe aproape, într-o casă de țară în stil flamand. Înconjurat de câțiva aghiotanți și civili uluiți, Împăratul se plimbă prin mica locuință cu mobilă puțină și dărăpănată.

Mă salută distrat neoprindu-se din mersul agitat. „Ce aveți de gând să faceți, Sire?“, îl întreb cu tonul acela cald și ferm al cuiva care-l cunoaște de mult. „Am să mă predau englezilor. Sunt militari de onoare. Anglia a fost dușmanul meu dintotdeauna, ei mă respectă și sunt singurii care-mi pot garanta siguranța mea și a familiei mele.“ „Ar fi o mare greșeală, Maiestate, îi spun la fel de ferm. Englezii sunt oameni fără cuvânt și lipsiți de onoare, războiul lor pe mare a fost plin de capcane meșteșugite și piraterie cinică. Condiția lor de insulari îi face să fie neîncrezători și să vadă în oricine un dușman.“ Napoleon zâmbește și-mi spune: „Uiti oare că sunt corsican?“ Trec peste jena produsă de această inadvertență a mea și pledez mai departe pentru America de Sud sau insulele din Caraibe. În discuție se amestecă și ceilalți; Împăratul ezită și, în cele din urmă, îmi acceptă sugestia. Călă-

torim spre un port care seamănă cu Stockholmul, acolo ne imbarcăm pentru America de Sud pe un vapor acționat de o roată mare laterală, dar care mai păstrează și velele pentru a ajuta efectul cazanelor. Napoleon spune ceva despre noutatea ciudatei nave, eu îi spun că în America de Sud asemenea vapoare funcționează de mulți ani, sunt rapide și sigure, englezii n-or să ne poată ajunge din urmă. „Cum se numește vasul ăsta?“, întreabă Napoleon cu o curiozitate amestecată cu neîncredere. „Mareșal Sucre, Sire“, îi răspund. „Cine era soldatul ăsta, n-am auzit de el.“ Îi relatez povestea mareșalului de la Ayacucho și mișelescul asasinat în munții Ber-ruecos. „Și acolo vrei să mă duci?“, zice Napoleon privindu-mă sincer neîncrezător. Le ordonă ofițerilor să mă aresteze, aceștia se reped la mine exact când zgomotul mașinilor care-și schimbă regimul îi face să se oprească mirați, privind fulgurant și negru ce iese din coș. Mă trezesc. Timp de câteva clipe persistă, amestecate, ușurarea că sunt salvat și satisfacția de a-i fi dat un sfat bun Împăratului, scăpându-l de anii de umilință și mizerie din insula Sfânta Elena. Ivar mă privește mirat, îmi dau seama că râd într-un fel care i se pare inexplicabil și neliniștitor. Am ajuns la primele cataracte, deocamdată nevăzute. Motorul a trebuit să-și dubleze efortul. Acesta a fost zgomotul care m-a trezit. Șalupa se leagănă și tresaltă de parcă s-ar trezi și ea. Un stol de papagali trece într-o zarvă veselă care se pierde în depărtare ca o promisiune de aventură și disponibilități nelimitate.

Soldatul ne spune că în curând ajungem la postul militar. Pe chipurile navigatorului și estonianului mi se pare că trece o expresie de nesiguranță și neliniște. Se întâmplă ceva cu ăștia doi, tovarăși la vreo nelegiuire sau într-o afacere suspectă. Profitând de un moment în care Căpitanul e destul de treaz, iar cei doi vorbesc cu soldatul cu voce scăzută, toți trei trântiți la prova și răcorindu-se, îl întreb ce știe despre treaba asta. Mă privește lung, apoi spune: „Într-o bună zi, nu prea departe, o să ajungă în pământ. Se știe deja prea multe despre ei, mai mult decât le priereste. Nu e prima dată că fac împreună drumul ăsta. Eu pot să-i aranjez chiar și acum, dar prefer s-o facă alții. Sunt niște nenorociți, nu trebuie să-ți faci probleme.“ Cum o bună parte din viață mi-am

pierdut-o având de-a face cu nefericiți de aceeași teapă, nu-mi fac probleme, în schimb mă cuprinde dezgustul că se apropie încă un episod din aceeași repetată și prostească istorie. Istoria celor care vor să se ia la întrecere cu viața, a celor isteți, care cred că le știu pe toate și mor cu mirarea pe chip: în ultima clipă află că tot ce li s-a întâmplat este exact ce n-au priceput și n-au posedat nicicând. Istoria e veche; veche și plicticoasă.

12 aprilie

La prânz am auzit bâzâitul unui motor. După câteva minute în jurul șalupei a început să se rotească un hidroavion Junker. Un model care ține de timpurile istorice ale aviației în regiunea asta. Nici nu credeam că mai funcționau. Are șase locuri și fuselaj din tablă ondulată. Motorul tușește din când în când, și-atunci hidroavionul coboară la firul apei, în caz că ar surveni o avarie. După un sfert de ceas s-a pierdut în zare, spre marea ușurare a navigatorului și a amicului său, care stătuseră în tensiune și la pândă cât timp aparatul se învârtise prin preajmă. Am mâncat ca de obicei și ne făceam siesta dormind când, brusc, Junkerul a *amerizat* lângă noi și s-a apropiat de șalupă. Un ofițer în cămașă kaki, fără chipiu, nici însemne reglementare, a coborât pe flotoare și ne-a făcut semn să tragem la mal. Avea un ton autoritar care nu anunța nimic bun. Ne-am conformat, urmați de Junkerul cu motorul au ralenti. Când am acostat, din avion au coborât doi militari care au sărit imediat în șalupă. Aveau pistoalele la brâu și, după glasul și purtările lor, era evident că erau ofițeri, deși n-aveau nici un fel de însemne. Pilotul nu-și scosese din mâini mănușile deșirate la vârful degetelor, pe cămașă se vedeau aripile de argint ale aviației militare. A rămas la comenzi în timp ce ofițerii ne ordonau să le arătăm documentele și să ne adunăm sub copertina de la pupa. Soldatul s-a alăturat imediat superiorilor săi, care i-au luat arma mortului. Cel care ne ordonase să acostăm a început să ne interogheze cu actele noastre în mână, cărora nu le-a aruncat nici măcar o privire. E limpede că pe Căpitan și

pe mecanic îi cunoștea. Pe primul l-a întrebat doar unde se duce; Căpitanul a spus că la fabrica de chereștea, apoi s-a adăpostit sub umbrela lui, după ce-a tras o dușcă. Mecanicul s-a întors la motorul lui. Interogatoriul luat lui Ivar și navigatorului șalupei a fost mult mai amănunțit, iar pe măsură ce răspunsurile lor deveneau mai vagi și frica lor mai vizibilă, celălalt ofițer și soldatul s-au tras ușor în spatele suspectilor, cu intenția clară de a-i împiedica să sară în apă. După ce-a terminat cu ei, ofițerul s-a apropiat de mine, m-a întrebat cum mă cheamă și cu ce scop călătoream. Mi-am spus numele, când Căpitanul nu m-a lăsat să continuu și a răspuns în locul meu: „Vine cu mine la fabrica de chereștea. E de încredere.” Ofițerul nu-și lua ochii de la mine, de parcă nici n-ar fi auzit. „Aveți arme?”, m-a întrebat sec cu tonul celor obișnuiți să poruncească. „Nu”, am spus cu voce scăzută. „Nu, domnule, chiar dacă durează ceva mai mult”, a adăugat cu buzele strânse. „Bani aveți?” „Da... domnule, nu mulți.” „Cât?” „Două mii de pesos.” Și-a dat seama că nu-i spuneam adevărul și s-a întors cu spatele la mine. „Pe ăștia doi urcați-i în avion.” Navigatorul și estonianul au schițat un gest de împotrivire, dar simțind țeava puștilor în spate s-au supus. Erau pe punctul de a intra în cabină când ofițerul a strigat: „Legati-le mâinile la spate, cretinilor!” „Nu avem cu ce, domnule maior”, s-a scuzat celălalt ofițer. „Cu curelele lor, ce dracu’!” În timp ce soldatul îi ținea în cătare arma, ofițerul a lăsat jos pușca și i-a legat pe arestați cu propriile lor curele. Atitudinea lor grotescă încercând să nu le cadă pantalonii n-a produs nici o reacție printre cei prezenți. Au fost urcați în hidroavion, pilotul s-a așezat la comandă. Maiorul s-a uitat încă o dată la noi, apoi s-a adresat Căpitanului pe un ton neutru și mai puțin milităros: „Nu vreau probleme, căpitane. Dumneata ai știut să te descurci pe aici fără să dai de belele, continuă tot așa și o să ne înțelegem ca de obicei. Iar dumneata — a întins un deget către mine de parcă aș fi fost un recrutar — fă-ți treaba și-apoi cără-te. Nu avem nimic cu străinii, dar cu cât mai puțini, cu atât mai bine. Ai grijă de bani. Basmul ăsta cu două mii de pesos spune-l mă-tii, nu mie. Nu mă interesează cât ai, dar e bine să știi că pe aici te omoară și pentru zece centime ca

să-și ia băutură. Cât despre fabrica de cherestea, în fine, ai să vezi singur. Tot ce vreau e să te văd cât mai repede coborând pe Xurandó în jos.” Ne-a întors spatele fără să-și ia la revedere și s-a urcat lângă pilot trântind portiera cu un zgomot de fierăraie stricăță care a stârnit ecouri pe ambele maluri. Junkerul s-a depărtat, apoi a urcat încet și cu efort înainte de a se pierde în depărtare aproape atingând coroanele copacilor.

Căpitanul parcă nici n-auzise vorbele Maiorului. Stătea în hamac, tăcut. Apoi s-a întors spre mine: „Am scăpat, amice, am scăpat la mustață. Îți povestesc eu mai târziu. Nu știam că s-a întors să comande baza militară. Ne cunoaște pe toți care umblăm pe aici. Fusesse chemat la Statul-Major și credeam că n-are să mai vină. De aia am riscat luându-i pe ăia doi. Nu știu cum de nu ne-a umflat și pe noi, i-a umflat pe alții pentru mult mai puțin. Acum să văd dacă găsesc un navigator la grăniceri. Eu nu mai fac față. Acum știi unde sunt proviziile. Eu mănânc foarte puțin, așa că va trebui să-ți pregătești singur mâncarea, de mine să nu-ți faci griji. Mecanicul se descurcă și el. Oricum, n-are timp de gătit pentru că trebuie să stea lângă motor. Își aduce acolo și se descurcă. Așa că, asta-i.” Mecanicul s-a întors la prova ca să facă treaba navigatorului. A dat în marșarier și a dus ambarcațiunea în mijlocul râului, în plin curent. Pe măsură ce se înșerează simt cum scade tensiunea, atmosfera aceea rarefiată și malignă pe care o creau navigatorul și Ivar prin privirile pe care le schimbau, prin cuvintele șoptite și prezența lor deranjantă și viciată. Loialitatea oarbă a mecanicului față de Căpitan, tăcerea sa și devoțiunea cu care menține în funcțiune motorul acesta care trebuia scos la pensie de ani de zile și dus la fier vechi conferă personajului anumite trăsături de eroism ascetic.

13 aprilie

Acest contact cu o lume care mi se ștersese din memorie din cauza depărtării și toropelii în care ne îngroapă selva a fost mai curând reconfortant, în ciuda semnalelor de peri-

col pe care le-a lăsat în urma lui Maiorul prin cuvintele și avertismentele date. Mai mult, pericolul însuși mă retrimite în rutina cotidiană din trecut și faptul că îmi pun în mișcare mecanismele de apărare, atenția necesară pentru a înfrunta niște dificultăți ușor de prevăzut, sunt tot atâtea stimulente pentru a ieși din apatie, din limbul impersonal și paralizant în care căzusem alarmant de ușor.

Vegetația devine mai înaltă, mai puțin deasă. Vedem cerul o bună parte din zi, în timp ce noaptea stelele, atât de apropiate și familiare în zona ecuatorială, răspândesc o aură protectoare liniștitoare, ne dau certitudinea, chiar trecătoare, dar prezentă, că lucrurile își urmează cursul cu fatala regularitate care face să trăiască odraslele timpului, făpturile supuse destinului, pe noi, oamenii. Teancul de facturi și fișe vamale pe care le-am găsit în cală și pe care Căpitanul mi le-a dat ca să scriu acest jurnal, singura mângâiere în monotonia călătoriei, e pe sfârșite. Mi se termină și stiloul. Căpitanul îmi spune că la unitatea militară la care ajungem mâine îmi voi putea reface provizia de hârtie și creioane. Nu mă imaginez cerându-i acest favor, atât de simplu și candid personal, autoritarului Maior, al cărui glas îmi sună încă în urechi. Nu vorbele lui, ci accentul metalic, gol de nuanțe, sec precum un foc de armă, ne-a lăsat neînarmați, lipsiți de apărare și gata să ascultăm orbește și în tăcere. Constat că asta e un lucru nou în ce mă privește, că niciodată în viață n-am trecut printr-o încercare asemănătoare, nici în viața mea de marinar, nici pe parcursul diverselor mele meserii și avataruri pe acest pământ. Mă gândesc dacă nu cumva ceea ce numim curaj nu înseamnă decât să te predai fără condiții energiei nestăvilite, neutre și fără drept de apel a unui ordin emis pe acest ton. Trebuie să reflectez la asta mai pe îndelete.

14 aprilie

În dimineața asta am ajuns la baza militară. Amarat la un mic ponton de lemn, Junkerul se leagănă din cauza curențului apei. Avionul ăsta din alte vremuri, cu tabla lui ondu-

lată și botul vopsit în negru, cu motorul său radial și aripile pe jumătate ruginite, e o prezență anacronică, o arătare aberantă pe care nu prea știu unde o voi plasa în amintirile mele. Baza constă într-o construcție paralelă cu râul, cu acoperiș de zinc și pereți metalici fixați pe niște cadre. În mijloc e micul birou al comandantului, în fața lui se înalță catargul drapelului, pe o platformă măturată toată ziua de soldații pedepsiți. Pe cele două laturi se văd hamacurile trupei și cămăruțele ofițerilor, fiecare cu hamacul ei. Ne iese în cale un sergent care ne duce la comandament. Maiorul ne-a primit de parcă nu ne-ar mai fi văzut niciodată. N-a fost politicos, nici mai puțin milităros, a dovedit o distanță și o indiferență care, chiar dacă ne face să nu ne temem că l-am putea supăra, în același timp ne sugerează că vigilența nu i-a slăbit, doar s-a reorientat către alte treburi de rutină.

Ne-am cazat la marginea aripii din dreapta. Mecanicul a preferat să se întoarcă pe șalupă și să doarmă în hamac lângă motor. Am mâncat cu soldații la o masă lungă pusă afară, în spatele clădirii. Niște pește proaspăt din râu și posibilitatea de a bea bere mi-au dat senzația unui banchet neașteptat. După masă, soldatul care călătorise cu noi a venit să ne salute. Am aprins țigările oferite de el și am fumat mai curând pentru a goni țăntării decât pentru a savura tutunul prea tare. L-am întrebat de prizonierii care urcaseră în Junker. Fără un cuvânt, a privit cerul și-apoi a coborât privirile în pământ cu o elocvență care n-a mai avut nevoie de explicații. S-a făcut tăcere, după o mică pauză a spus pe un ton ce se voia normal: „Execuțiile fac zgomot și necesită multă hârtogărie. Așa însă cad în selvă unde solul e atât de mlăștinos încât, în momentul impactului, își sapă singuri groapa. Nimeni nu pune întrebări și totul se uită repede. Sunt atâtea de făcut pe aici.” Căpitanul trăgea din țigară privind spre pădure și-și pipăia plosca de parcă voia să se asigure că avea la el talismanul menit să-l apere de nenorociri. Pentru el nu era o noutate această modalitate sumară de a-i lichida pe cei indezirabili. Cât despre mine, trebuie să mărturisesc că după primul fior care mi-a trecut pe spinare am uitat curând toată povestea. Acum că-mi amintesc din nou, îmi dau seama că primul sentiment care ni se tocește pe mă-

sură ce ne trece viața este milă. Atât de uzată și obișnuită solidaritate umană care pentru mine n-a însemnat niciodată ceva concret. Recurgem la ea în clipe de panică trecătoare. Iar atunci ne gândim mai curând la sprijinul celorlalți, nu la ce le-am putea oferi noi înșine. Tovarășul nostru de călătorie s-a retras, noi am mai rămas puțin privind cerul înstelat și luna plină a cărei tulburătoare apropiere ne-a îndemnat să preferăm dormitorul cu hamacuri. Îi cerusem mai devreme amicului să-mi facă rost de niște hârtie și de un creion nou. S-a întors imediat cu cele cerute, spunându-mi cu un zâmbet pe care nu l-am putut descifra: „Vi le trimite domnul Maior și m-a rugat să vă transmit să le folosiți ca să notați ce se cuvine, nu ce vreți.” Era limpede că repeta mesajul cu o fidelitate impersonală ce-l făcea și mai sibilinic. Liniștea nopții și absența motorului, cu al cărui zgomot mă obișnuisem, m-au ținut mult timp treaz. Scriu ca să-mi vină somnul. Nu știu când vom pleca. Cu cât mai repede cu atât mai bine, cred. Locul ăsta nu-i pentru mine. Dintre toate locurile care m-au primit pe lumea asta, atât de multe și de diverse că le-am pierdut socoteala, neîndoielnic acesta e singurul unde totul îmi este ostil, străin, încărcat cu un pericol pe care nu-l știu negocia. Îmi promit să nu mai trec niciodată prin asemenea experiență de care chiar că n-aveam nevoie.

15 aprilie

Azi-dimineață, pe când ne pregăteam de plecare, s-a întors hidroavionul cu care pleaseră în zori Maiorul și pilotul. Mecanicul încălzea motorul diesel, Căpitanul și noul navigator primit de la baza militară cărau proviziile în cală. Un soldat m-a strigat de pe mal: Maiorul voia să-mi vorbească. Căpitanul s-a uitat la mine cu neîncredere și cu o umbră de teamă. Era limpede că se gândea mai mult la el decât la mine. Când am intrat la comandament, Maiorul tocmai ieșea din birou. Mi-a făcut semn să-l urmez într-o plimbare pe esplanadă. L-am urmat. Pe chipul său brun cu trăsături obișnuite, împodobit de o mustață neagră, îngrijită corect dar fără cochetărie, se îmbina o expresie ironic-pro-

tectoare, care nu ajungea până la cordialitate, dar care totuși îmi inspira o oarecare încredere.

— Te-ai hotărât deci să urci până la fabricile de cheres-tea? m-a întrebat în timp ce-și aprindea o țigară.

— Fabrici? Mi se spusese doar de una.

— Nu, sunt mai multe, a spus privind distrat spre șalupă.

— Mă rog, cred că asta nu schimbă cu ceva lucrurile. Important e să pot cumpăra lemnul și să-l cobor apoi pe râu, am răspuns în timp ce simțeam în stomac o senzație de teamă familiară: îmi dădea de știre că încep să mă lovesc de obstacolele unei realități pe care până atunci o suprapusesem în mod înșelător peste dorințele mele.

Curând am ajuns la marginea platformei. Maiorul fuma cu o delectare înceată, de parcă ar fi fost ultima țigară din viața lui. Apoi s-a întors spre mine, m-a privit în față și mi-a spus:

— În fine, te descurci dumneata. Nu e treaba mea. Dar vreau să te pun în gardă: nu ești dumneata omul care să zăbovească mult timp pe aici. Vii din alte țări, din alte climate, cu alți oameni. Selva n-are nimic misterios, așa cum se crede. Exact de aici vine pericolul cel mare. Nu e decât ce ai văzut, nici mai mult, nici mai puțin. Totul e la vedere. Este simplă, categorică, uniformă și malignă. Aici inteligența se împotmolește, timpul se confundă, legile se uită, veselie e necunoscută, iar tristețea nu se încheagă — a făcut o pauză și a tras din țigară, expirând fumul în timp ce vorbea din nou. Știu că ți s-a spus despre prizonieri. Fiecare avea o istorie cu care s-ar fi umplut filele unui dosar gros ce n-ar fi fost finalizat niciodată. Estonianul vindea indieni dincolo de graniță. Pe cei pe care nu reușea să-i vândă îi otrăvea și-a-poi îi arunca în râu. Pe urmă a vândut arme cultivatorilor de coca și de mac, după care ne spunea unde-și au culturile și tabăra. Ucidea fără sens și fără ură. Doar pentru a face rău. Navigatorul nu era mai prejos, numai că era mai abil și de-abia acum câteva luni am reușit să-i stabilim participarea la un măcel al indienilor cu scopul de a le vinde pământurile date de guvern. În fine, e inutil să-ți mai spun despre ăștia doi. Crima e și ea un lucru plicticos și are foarte puține variațiuni. Iată ce voiam să-ți spun: dacă-i trimit sub

escortă la judecătoria cea mai apropiată, asta ia zece zile de drum. Risc șase soldați care riscă să cadă pradă unui simulacru de mituire care pe urmă îi costă viața sau să fie asinați de compliciti pe care delincvenții îi au prin cătune. Pentru mine, șase soldați sunt foarte valoroși. Indispensabili. La un moment dat, de ei poate depinde viața sau moartea. În plus, judecătorii... În fine, poți să-ți imaginezi, nu trebuie să-ți spun eu. Îți spun toate astea nu ca să mă disculp, ci ca să-ți faci idee despre cum merg lucrurile pe aici — a mai făcut o pauză. Văd că te-ai împrietenit cu Căpitanul, așa-i? — am dat din cap că da. E un om bun cât timp are ce bea. Dacă nu, devine alt om. Ai grijă ca asta să nu se întâmple. Atunci își pierde mințile și e în stare de orice barbarie. După care nu-și amintește nimic. Am mai constatat că nu te simți bine în viața de garnizoană și printre oamenii în uniformă. Ai dreptate, te înțeleg perfect. Dar cineva trebuie să facă și asta, pentru asta existăm noi, militarii. Eu am făcut cursuri de stat-major în nord. Am stat doi ani în Franța într-o misiune comună. Peste tot e la fel. Bănuiesc cam care ți-a fost viața și e posibil să te fi întâlnit vreodată cu colegii mei. Când nu suntem de serviciu suntem mai de înghițit. Am fost formați să fim... exact ce vezi — ajunseserăm la debarcader. Bun, nu te mai rețin. Călătoriți cu grijă. Navigatorul pe care vi l-am dat e de încredere. La întoarcere îl lăsați aici. Nu te încrede în nimeni, nu spera prea multe nici de la soldați, aici avem alte treburi de făcut. Înțelege că nu ne putem ocupa de străini visători. Mi-a întins mâna și în timp ce mi-o strângea mi-am dat seama că era prima dată când făcea asta. Ne-a condus la ponton. Când să urc la bordul șalupei, m-a bătut pe umăr și mi-a spus cu glas scăzut: „Ai grijă de rachiu. Să nu-i lipsească.” S-a despărțit de Căpitan cu un gest. S-a îndreptat spre biroul său cu un mers elastic și negrăbit, cu corpul drept și ușor țeapăn. Noi ne-am deplasat în mijlocul râului și am început să avansăm împotriva curentului. Tabăra a rămas în urmă, confundându-se cu liziera selvei. Din când în când, o reflexie a soarelui pe fuselajul Junkerului ne indica locul precum un avertisment greu de prevestiri.

17 aprilie

Pe navigatorul cel nou îl cheamă Ignacio și are chipul plin de riduri palide care-i dau un aspect de mumie proaspătă. Printre puținii dinți rămași scuipe salivă în timp ce vorbește fără încetare. Vorbește mai mult cu sine însuși decât cu ceilalți. Îl respectă pe Căpitan, pe care-l cunoaște de mult timp. Drept care se arată prietenos și cu mecanicul, adică el vorbește iar celălalt își arată caracterul blând și inepuizabilul talent de a pune în legătură realitatea cu comportamentul imprevizibil al motorului, ale cărui bruște schimbări de regim amenință oricând cu un colaps definitiv.

Mă înșelasem crezând că de-acum încolo peisajul și clima aveau să semene tot mai mult cu cele din *tierra caliente*. Pe seară intrăm iarăși în selvă. Penumbră dată de coroanele copacilor și de lianele care se înnoadă de la un țărm la altul. Motorul deșteaptă ecouri de catedrală. Păsări, maimuțe și insecte fac o larmă permanentă. Nu știu cum am să dorm. „Fabricile, fabricile”, îmi tot repet în ritmul apei care se sparge de prova. Era scris să mi se întâmple. Mie, nu altcuiva. Sunt lucruri pe care nu le învăț niciodată. Prezența lor acumulată de-a lungul unei vieți reprezintă ceea ce proștii numesc destin. Slabă consolare.

Astăzi, în timpul siestei, am visat locuri. Locuri în care am petrecut lungi ceasuri goale, dar care conțin totuși o semnificație ascunsă. Vine de acolo un semnal care încearcă să-mi spună ceva. Simplul fapt de a fi visat locurile acelea are în el ceva prevestitor, dar nu reușesc să descifrez mesajul. Poate că, enumerându-le, am să aflu ce vor să-mi spună:

O sală de așteptare din gara orașelului din Bourbonnais. Trenul va veni după miezul nopții. O sobă cu gaz nu reușește să încălzească suficient și scoate un miros de smârc ce se lipește de haine și adastă pe pereții cu pete de umezeală. Trei afișe anunță minunile Nisei, farmecele coastei bretone și sporturile de iarnă de la Chamonix. Sunt decolorate și nu reușesc decât să adauge tristețe ambianței. Sala e pustie. Micul chioșc al tutungeriei, unde se mai servește și cafea cu niște croasante apărute de muște sub un clopot de sticlă pe care se văd niș-

te pete suspecte de grăsime pe care s-a pus praful care plutește în aer, e închis cu gratii de tablă găurite. Stau pe o bancă atât de tare că nu pot găsi o poziție care să-mi permită să dorm puțin. Mă foiesc din când în când și mă uit la tutungerie și la copertele unor reviste ponosite dintr-o vitrină, la rândul ei apărată de gratii. Cineva se mișcă înăuntru. Știu că e imposibil, chioșcul e într-un colț fără ușă. Cu toate acestea, este tot mai evident că acolo e închis cineva. Îmi face semne, apuc să disting un zâmbet pe chipul acela neprecizat, nu știu dacă de femeie sau de bărbat. Mă îndrept într-acolo cu picioarele înțepenite de frig și de poziția incomodă în care am stat atâtea ore. Cineva șoptește acolo cuvinte ininteligibile. Îmi apropii fața de grilajul protector și disting un murmur: „Mai încolo, poate.” Îmi bag degetele printre gratii, încerc să mișc grilajul și atunci cineva intră în sala de așteptare. Mă uit mai bine. E un paznic cu chipiul reglementar. Este ciung, mâneca goală e prinsă de piept cu un ac de siguranță. Mă privește suspicios, nu salută și se duce să se încălzească lângă sobă, cu intenția clară de a arăta că se află acolo pentru a veghea la respectarea regulamentului gării. Mă întorc la locul meu într-o stare de agitație greu de descris, cu inima bătându-mi nebunește, gura uscată și certitudinea de a fi pierdut un mesaj irepetabil și hotărâtor.

Într-o mlaștină deasupra căreia se învârtesc roiuri de țânțari care se apropie apoi se depărtează brusc într-o spirală vertiginoasă, văd resturile unui mare hidroavion de pasageri. E un Latecoére 32. Cabina a rămas aproape intactă. Întru și mă așez pe un scaun de răchită cu măsuța pliantă în față. Interiorul e invadat de vegetația care acoperă pereții și atârnă din tavan. Flori galbene, o culoare intensă, aproape luminoasă, asemănătoare celor ale arborelui *guayacán*, atârnă grațios. Tot ce putea sluji la ceva a fost demult demontat. Înăuntru se respiră o atmosferă senină și plăcută care te îndeamnă să rămâi să te odihnești. Printr-o fereastră de ani de zile fără geam intră o pasăre mare cu pieptul ca arama care face ape și cu o pată portocalie pe cioc. Se așază pe spătarul unui scaun, trei rânduri în fața mea, și mă privește cu ochisorii cu reflexe de asemenea arămii. Brusc, se pornește să cânte cu un trîl ascendent care coboară scurt, de parcă prezența mea

ar împiedica-o să termine fraza începută cu brio. Zboară pe sub tavanul avionului căutând ieșirea, iar când pleacă, lăsând ecoul cântecului în ambianța vegetală dinăuntru, simt că m-a cuprins vraja dăunătoare a celor ce vizitează niște locuri interzise. Înăuntrul meu, în partea cea mai tainică a sufletului, cineva a mișcat ușor cârma fără să pot interveni, fără să fiu măcar luat în seamă.

Un câmp de bătălie. Luptele s-au terminat cu o zi în urmă. Prădători cu turbane jefuiesc cadavrele. E o căldură umedă care-ți topește măduarele, ca o febră fără delir. Printre cei căzuți, unii poartă cazace roșii. Însemnele au dispărut. Mă apropii de un cadavru îmbrăcat cu pantaloni largi de mătase de culoarea fisticului și haină brodată cu aur și argint. N-au putut s-o fure pentru că trupul e străpuns de o lance care e înfiptă bine în pământ și fixează hainele. Este vorba de un mare șef cu chip tânăr și trup subțire și zvelt. După turban îmi dau seama că e un *maharatta*. Jefuitorii de cadavre au dispărut. Din depărtare se apropie un călăreț în cazacă roșie. Își oprește calul în fața mea și mă întreabă: „Pe cine căutați?” „Caut corpul Mareșalului de Turenne”, îi răspund. Mă privește uluit. Știu că am greșit bătălia, secolul, adversarii, dar nu mai pot să rectific. Omul descalecă și îmi explică, acum mult mai politicoasă: „Acesta e câmpul de luptă de la Assaye, pe fostul teritoriu al Peshwahului. Dacă doriți să vorbiți cu Sir Arthur Wellesley, pot să vă conduc chiar acum.” Nu știu ce să răspund. Rămân pe loc, ca un orb care încearcă să se orienteze printre oameni. Călărețul ridică din umeri: „Nu pot face nimic pentru dumneavoastră”, și se duce de unde a venit. Începe să se întunece. Mă întreb unde-o fi cadavrul mareșalului de Turenne și chiar în timp ce mă gândesc îmi dau seama că totul e greșit și că n-am ce face. Miroase a mirodenii, a *paciuli*, a bandaje de răni neschimbate de multe zile, a soare peste morți, a tăiș de sabie proaspăt uns. Mă trezesc cu certitudinea deprimantă că am greșit drumul către unde mă aștepta, în sfârșit, un răspuns pe măsura anxietății mele.

Mă aflu într-un spital. Patul e acoperit de o pânză care nu-mi permite să văd restul paturilor din salon. Nu sunt bolnav și nu știu de ce m-au adus aici. Dau deoparte un colț al acestei perdele și văd alta, care acoperă alt pat. Un braț

de femeie o dă în lături și o descopăr pe Flor Estévez, îmbrăcată cu o cămașă croită rudimentar, din acelea pe care le poartă cei care au fost operați. Mă privește zâmbitoare și își arată sânii, coapsele și sexul cu o candoare care nu o caracterizează în viața reală. Ca de obicei, are pletele răvășite precum coama unui animal mitologic. Trec în patul ei. Începem să ne mângâiem cu graba febrilă a celor ce știu că au foarte puțin timp la dispoziție înainte să apară cineva. Când să intru în ea, perdelele sunt trase brusc la o parte. Câțiva ministranți le susțin în timp ce un preot insistă să-mi dea împărtășania. Mă lupt să trag perdeaua la loc. Preotul ține ostia într-un potir, un ministrant îi întinde cutiuța de argint cu sfântul mir. Părintele încearcă să-mi dea sfântul maslu. Mă întorc și mă uit la Flor Estévez, ea îmi evită privirile rușinată, de parcă totul ar fi fost pregătit chiar de ea, cu un scop care-mi scapă. Flor își moaie degetele în mir și încearcă să-mi ungă membrul în timp ce cântă un cântec a cărui tristețe mă aruncă într-o depresie ce anunță o dezamăgire atroce. A dispărut orice urmă de erotism. Vreau să-mi strig disperarea precum un înecat. Mă trezește sunetul propriului meu glas care se stinge într-un urlet grotesc.

Meditez absorbit la semnele ascunse în toate viziunile astea. S-a înnoptat și șalupa înaintează încet. Navigatorul și Căpitanul se ciondănesc cu o iritare moale pe care o percep ca familiară și inofensivă. Căpitanul a ajuns la punctul critic al beției și reîncepe cu ordinele lui fără sens: „Miroase vântul, căpățânos bătrân, miroase-l bine sau ne ia dracu'!” „Bine, Căpitane, nu mă mai bate la cap, că dacă nu mergem mai repede înseamnă că nu se poate”, răspunde celălalt cu răbdarea cu care vorbești cu un copil. „Navighezi ca un șarpe descăpățânat, Ignacio, nu degeaba nu ți-au dat nimic de făcut ăia de la baza militară. Ține cârma drept, ce naiba, doar nu e lingură de supă!” Și tot așa o bună parte din noapte. E limpede că, în fond, se distrează. E forma lor de comunicare. Relația lor e atât de veche, încât tot ce trebuiau să-și spună s-a spus de mult. Nu voi reuși să adorm decât în zori. Citesc și scriu pe rând. Ioan-fără-Frică n-are nici o scuză care să stea în picioare. Poruncind moartea fratelui regelui Franței, și-a condamnat propria stirpe la inevitabila pieire. Păcat. Poate că un Regat al Burgundiei ar fi fost răspunsul po-

trivit pentru atâtea lucruri care mai târziu au făcut să plouă deasupra Europei o serie de blesteme fără drept de apel.

18 aprilie

Cum se întâmplă de obicei, până azi au început să mi se lămurească cheile posibile ale viziunilor pe care le-am avut în timpul siestei de ieri. Sunt vechii mei demoni, fantomele tocite de-acum care, în haine diferite, cu limbaj diferit, mereu cu altă viclenie scenică, vin să-mi amintească constantele pe care mi le țese destinul: viața într-un timp complet străin de interesele și gusturile mele, familiaritatea cu moartea pe post de ocupație esențială a fiecărei zile, locul pe care îl ocupă pentru mine universul erotic mereu implicit ocupației mai sus menționate, o deplasare permanentă către trecut, căutând momentul și locul în care viața mea ar fi putut căpăta sens și o obișnuință foarte specială a mea de a consulta constant natura, cu prezențele ei, cu transformările, capcanele și vocile ei ascunse căroră, totuși, le încredințez pe deplin decizia perplexităților mele, verdictul asupra faptelor mele atât de gratuite în aparență, însă atât de obediente față de aceste chemări.

Simplul fapt de a mă gândi la aceste lucruri mi-a adus calma acceptare a prezentului care mi se părea atât de confuz și atât de departe de scopurile mele. Dintr-o explicabilă eroare de perspectivă, le examinaseam fără a lua în seamă anumite elemente familiare pe care visele de ieri mi le-au făcut evidente. Erau acolo, dar nu știusem să le lămuiesc. Sunt atât de obișnuit cu această dezlegare a viselor mele încât, fără a le fi descifrat încă mesajul, le percep deja acțiunea binefăcătoare și liniștitoare. Mai am de înțeles doar atitudinea Florei Estévez, a cărei inițiativă și invitație de a veni în patul ei sunt atât de străine modului în care se comportă în situații din astea. Într-adevăr, în ciuda sălbăciei aparente a chipului, a coapselor rotunde, a pletelor hirsut învâlmășite, a pielii ei brune ușor umede care la atingere opune o rezistență ca de catifea invizibilă, a sânilor ei mari de sibilă la vedere aproape în permanență, în ciuda acestor semne, Floră ignoră pe de-a-ntregul jocul cochetăriei, șiretenia apropierei

lor amoroase. Izbucnește serioasă, aproape tristă, cu disperarea fără cuvinte a cuiva care acționează sub imperiul unei forțe dezlănțuite, și așa iubește și juisează într-o tăcere de veștală. Poate că purtarea ei provocatoare din vis se datorează abstenenței mele din această călătorie; în afară de episodul cu indianca, mai curând neliniștitor decât mulțumitor. Sau mai poate proveni, cel mai probabil, din clasica juxtapunere din vise a trăsăturilor și gesturilor unor persoane diferite. De aceea nu vom putea confirma niciodată precis identitatea ființelor pe care le visăm. Niciodată nu e vorba de o singură persoană, e vorba de o sumă, de un alai instantaneu și condensat, nu de o prezență unică și determinată.

Flor Estévez. Nimeni nu mi-a fost atât de aproape, nimeni nu mi-a fost atât de necesar, nimeni nu s-a îngrijit de mine cu știința ei secretă de faptură sălbatică și mohorâtă, obișnuită cu tăcerea, cu monosilabele, cu mormăiturile rudimentare care nici nu neagă, nici nu afirmă. Când am consultat-o în privința afacerii cu lemn s-a mulțumit să-mi spună: „Nu știam că din lemn se pot scoate bani. Se pot face case, garduri, lăzi, rafturi, tot ce vrei, dar bani? Asta-i un basm. Să nu-l crezi.” S-a dus la ascunzătoarea în care-și ținea economiile și mi-a dat tot ce-avea, fără un cuvânt, fără măcar să se uite la mine. Flor Estévez, loială și aspră în furiile ei, nerușinată și bruscă în mângâierile ei. Pe gânduri, privind ceața trecând peste copacii înalți, cântând cântece din țara de jos, cântece pline de sevă, bucurie, inocență și de o nostalgie ce-ți rămânea în minte împreună cu melodia și cuvintele de o candoare transparentă. Și eu aici, urcând râul cu un bețivan jumătate indian comanche — jumătate gringo, cu un indian mut îndrăgostit de motorul diesel și un nonagenar ce pare iscat din scoarța chinuită a unui arbore gigantic fără nume de pe aici. N-are leac peregrinarea mea haotică, în răspăr și în contratimp, mereu dăunătoare, pururi străină adevăratei mele vocații.

20 aprilie

Am pătruns iarăși într-o savană cu pâlcuri mici de pădure și mlaștini întinse create prin revărsarea râului. Stoluri

de bătlani trec pe cer în formații regulate ce sugerează escadrilele în zbor de recunoaștere. Se rotesc în jurul șalupei și se așază pe mal cu o eleganță impecabilă. Acolo se deplasează cu pași mari și prudenți în căutarea hranei. Când prind un pește, acesta se zbate o clipă în ciocul lung al păsării care scutură din cap în timp ce victima dispare ca prin farmec. Soarele cade perpendicular pe plicticoasa întindere pe care apa sclipește printre trestii și liane. Din când în când, ca pentru a ne aduce aminte că va reveni curând, apare o mică mostră de selvă, un grup stufos de arbori de unde răzbate zarva maimuțelor, papagalilor și altor păsări și cântecul regulat și adormitor al greierilor uriași. Pustietatea locului ne năucește, nici nu știm foarte bine de ce avem senzația asta pe care n-o simțim când suntem în mijlocul junglei, în ciuda respirației ei letale, prezentă tot timpul pentru a ne aminti apropierea sa devastatoare. Trântit în hamac văd defilând, cu abulică indiferență, peisajul în care singura schimbare vizibilă e lenta deplasare a luminii pe măsură ce se lasă seara. Curentul aproape că nu ne opune rezistență. Motorul a prins un ritm accelerat și sacadat, destul de suspect date fiind vechimea și instabilitatea lui. Dar toate astea de-abia le înregistrez pe suprafața aproape impersonală a atenției mele. Așa cum se întâmplă de obicei după ce mă bântuie visele revelatorii, am căzut într-o stare de indiferență marginală, la limita unei panici surde. O percep ca pe un atentat inevitabil împotriva ființei mele, împotriva puterilor care o susțin, împotriva precarei și vanei speranțe, dar speranță totuși, ca într-o bună zi lucrurile să se îndrepte și totul să înceapă să meargă bine. Sunt atât de familiarizat cu perioadele astea scurte de periculoasă neutralitate, încât știu că e mai bine să nu încerc a le cerceta. N-aș face decât să le prelungesc, exact ca atunci când ai luat o supradoză dintr-un medicament înghițit din nebăgare de seamă și-al cărui efect va trece doar după ce corpul a asimilat agentul străin care l-a intoxicat.

Căpitanul vine să-mi spună că la noapte ne vom opri într-un cătun ca să facem plinul și să reînnoim proviziile. Mă interesez, aducându-mi aminte de recomandările Maiorului, de starea bidonului cu rachiu. Își dă seama că am fost pus

în gardă și-mi răspunde puțin enervat: „Nu trebuie să-ți faci griji, prietene, voi cumpăra de-acolo destul ca să-mi ajungă cât mai avem de mers.” Se depărtează pufăind din pipă cu gestul iritat al celui care încearcă să-și apere o zonă de intimitate răscolită de străini.

25 mai

Când am coborât în cătunul acela nici nu-mi închipuiam că urma să rămân acolo câteva săptămâni, între viață și moarte. Că toată călătoria avea să se schimbe întru totul, devenind o luptă epuizantă cu descurajarea cea mai adâncă și cu atacurile a ceva foarte asemănător demenței.

Cătunul se compune din șase case care înconjoară un petic de pământ bătătorit ce vrea să fie o piață. Doi arbori uriași, cu coroane pe măsură, umbresc locuitorii lui jerpeliti și costelivi care se adună după masă pe niște bănci primitive făcute din trunchiuri aproape nedescojite ca să fumeze și să comenteze zvonurile vagi și mereu neliniștitoare venite din capitală. Singura clădire cu acoperiș de tablă și ziduri de cărămidă este o școală care slujește și ca biserică atunci când sosesc misionarii. Se compune dintr-o sală de clasă, o cămăruță pentru învățătoare și serviciile sanitare, de mult timp ieșite din uz, pline acum de cocleală și de tot soiul de gunoaie. Pe învățătoare au răpit-o indienii acum mai bine de un an, nu s-a mai știut nimic de ea până când a venit careva cu știrea că trăia cu șeful de trib și declarase că n-avea să se întoarcă nicicând. Baza militară ține acolo un mic număr de soldați care dorm în hamacuri atârinate în fosta sală de clasă. Își petrec timpul curățându-și armele și repetând, într-o litanie monotonă, micile mizerii din care e făcută viața de garnizoană.

Căpitanul își aprovizionase bidonul cu băutură și începusem să cărăm combustibilul pentru motor, ca să umplem rezervorul șalupei. Munca era epuizantă în clima aceea umeză, temperatura insuportabilă și lipsa de brațe de muncă. N-a vrut să ne ajute nimeni. Căpitanul era într-una din pașele lui cele mai proaste, bătrânul navigator de-abia se miș-

ca, așa că toată corvoada am făcut-o mecanicul și cu mine, sub privirile indifferente ale localnicilor măcinați de paludism, cu ochi apoși și absenți de oameni care de mult și-au pierdut speranța de a scăpa vreodată de acolo. În seara primei zile am avut grețuri și o durere de cap intensă pe care le-am pus pe seama faptului că inhalasem prea mult vaporii combustibilului ce trebuia transvazat cu o lentoare exasperantă. A doua zi am continuat treaba. Părea că somnul și odihna îmi ușuraseră situația. Dar la prânz am început să am dureri insuportabile în toate încheieturile și niște înțepături la baza craniului care mă paralizau timp de câteva secunde. M-am dus la Căpitan să-l întreb ce putea fi asta, s-a uitat la mine și mi-am dat seama din expresia lui că era ceva grav. M-a apucat de braț și m-a dus la un hamac din fosta școală. M-a obligat să mă întind și să beau un pahar mare cu apă în care a turnat câteva picături dintr-un lichid amar, vâscos și de culoarea ambrei. Le-a spus ceva soldaților cu voce scăzută. Evident, ceva în legătură cu starea mea. M-au privit ca pe unul care trebuie să treacă printr-o încercare înfricoșătoare cu care erau familiarizați. După puțin timp Căpitanul a revenit aducându-mi hamacul de pe șalupă. L-a atârnat în colțul opus celui unde dormeau soldații și m-a dus acolo, aproape pe sus, ținându-mă de subțiori. Mi-am dat seama că nu-mi mai simțeam labele picioarelor, așa că nu știu dacă le târam sau încercam să pășesc. A început să se însereze. O dată cu ușoara potolire a căldurii și cu începutul brizei imperceptibile care venea de pe râu, am început să dârdâi violent. Un soldat mi-a dat să beau ceva cald, nu știu ce era, apoi am căzut într-un somn adânc la limita inconștienței.

Am pierdut cu totul noțiunea trecerii timpului. Ziua și noaptea se amestecau, uneori vertiginos. Altă dată, rămâneau oprite într-o eternitate pe care nu încercam s-o înțeleg. Fețele care se apropiau să se uite la mine îmi erau total străine, scăldate într-o lumină opalină ce le făcea să pară făpturi dintr-o lume necunoscută. Am avut coșmaruri groaznice în care apăreau tot timpul colțurile din tavan și foile de tablă de zinc. Eu încercam să potrivesc colțurile între ele, modificând structura suporturilor sau unind tablele astfel ca să fie uniforme și regulate. Îmi puneam în treaba asta toa-

te puterile unei voințe făcute din febră și obsesie maniacă-lă, repetate într-o serie interminabilă. Era ca și cum mintea mea s-ar fi oprit pe neașteptate într-un proces elementar de familiarizare cu spațiul înconjurător. Proces pe care, în viața de zi cu zi, conștiința nici măcar nu-l înregistrează, dar care acum devenise singurul scop, rațiunea supremă, necesară, fără drept de apel, a existenței mele. Cu alte cuvinte eu nu mai eram decât asta și nu mai trăiam decât pentru asta. Pe măsură ce aceste obsesii se prelungeau și deveneau mai regulate și mai elementare totodată, eu mă scufundam într-o stare ireversibilă de nebunie, de inertă demență minerală unde ființa, sau ce-a rămas din ea, mai bine zis, se dizolva cu o rapiditate de necontrolat. Acum, când încerc să povestesc prin ce-am trecut, îmi dau seama că cuvintele nu pot cuprinde tot înțelesul pe care vreau să-l dau. De exemplu, cum să explic panica înghețată cu care observam acea monstruoasă simplificare a facultăților mele și incomensurabila întindere a timpului trăit în supliciu? Imposibil de descris. Pur și simplu pentru că, într-un fel, e straniu și absolut contrar a ceea ce credem că ar fi conștiința noastră sau a semenilor noștri. Ne transformăm nu în altă ființă, ci în altceva, într-un mineral compact format din muchii țepoase care se multiplică în interior la infinit și a căror înregistrare și numărare reprezintă însăși rațiunea dăinuirii noastre în timp.

Primele cuvinte inteligibile pe care le-am auzit au fost: „De-acum, ce-a fost mai rău a trecut. A scăpat ca prin minune.” Cineva cu cămașă kaki fără nici un fel de însemne, chip obișnuit și oacheș și mustată neagră și corectă, le pronunțase de la o depărtare inexplicabilă, adică de la câțiva centimetri de fața mea pe care o privea fix. Am aflat mai târziu că Maiorul venise cu Junkerul. A scos din trusa sanitară de care era nedespărțit un medicament care mi s-a injectat din douăsprezece în douăsprezece ore; se pare că acesta mi-a salvat viața. Mi s-a mai spus și că în delirurile mele am menționat de mai multe ori numele lui Flor Estévez, iar altă dată insistam că era absolut necesar să urcăm râul pentru a cucerii fortul San Juan, asediat de căpitanul Horace Nelson, la câțiva kilometri de lacul Nicaragua. Se mai pare și că am vor-

bit în niște limbi pe care nimeni n-a reușit să le identifice, deși mai târziu Căpitanul mi-a spus că auzindu-mă strigând „Godverdomme!” a înțeles că scăpasem.

Sunt încă slăbit, corpul îmi răspunde cu o încetineală enervantă. Mănânc fără poftă și nimic nu-mi ostoește setea. Nu sete de apă, ci de ceva care să aibă o intensă amărăciune vegetală și o aură albă precum a minții. Nu există așa ceva, știu, există doar pofta asta specifică și identificabilă, așa că-mi propun să găsesc într-o bună zi infuzia la care visez zi și noapte. Scriu extrem de greu, dar, în același timp, punând pe hârtie amintirile răului prin care am trecut, mă eliberez de accesele de demență pe care boala le-a adus cu ea și care mi-au făcut cel mai rău. Ușurarea este progresivă și rapidă, uneori chiar mă gândesc că toate astea s-au întâmplat cuiva care nu sunt eu, cuiva care a pățit toate astea și a și dispărut o dată cu răul. Nu știu, e greu de explicat, mă tem că, dacă mă străduiesc prea mult s-o fac, totul devine un fel de exercițiu obsedant care mă înspăimântă acum.

Azi după-masă a venit la mine mecanicul și a început să-mi vorbească într-un amestec haotic de spaniolă, portugheză și un dialect din selvă pe care n-am reușit să-l identific. Era prima dată când începea din proprie inițiativă o conversație cu altcineva decât Căpitanul, cu care se înțelegea prin monosilabe. Chipul cu trăsături atât de indiene încât trebuie să fii atent la fiecare gest pentru a nu face o greșeală gravă exprima mai curând tulburare decât curiozitate. A început prin a mă întreba dacă știam ce boală avusesem. I-am spus că nu știam. Atunci mi-a explicat destul de mirat de ignoranța mea pe care o socotea de neiertat și cât se poate de periculoasă: „Dumneata ai avut friguri de baltă. Atacă bărbații albi care se culcă cu femeile noastre. E mortală.” I-am răspuns că se părea că scăpasem, la care mi-a zis cu un fel de scepticism cam criptic: „Nu fi atât de sigur. Uneori revine.” Era ceva în cuvintele astea care m-a făcut să mă gândesc că gelozia tribală, întunecata luptă împotriva străinului îl determinau să-mi inducă această îndoială apăsătoare, pe măsura legilor nescrise ale selvei pe care le încălcasem. L-am întrebat cum reușeau să se păzească de îngrozitoarea febră albie care se culcau în mod obișnuit cu indience. „Termină afară, domnule.

Nu e nici un secret", mi-a reproșat cu o trufie nouă, de parcă ar fi vorbit cu cineva care nu merită să primească prea multe detalii. „După aia trebuie să te speli cu apă cu miere și să-ți pui o frunză de laur între picioare, deși ustură tare și face bășici", și-a terminat el explicațiile în timp ce-mi întorcea spatele ca să se ducă la motorul lui, cu aerul că-și lăsase o treabă foarte importantă pentru o prostie. La miezul nopții citeam, când a venit Căpitanul să vadă cum mă simteam. I-am povestit ce-mi spusese mecanicul. A zâmbit și m-a liniștit: „Dacă iei în seamă tot ce ți se spune poți înnebuni, amice. Mai bine uită. Ai scăpat. Ce mai vrei." Un damf de rachiu ieftin a rămas în jurul hamacului în timp ce el pleca la prova dând comenzi delirante: „Motorul la jumătate și să nu-mi dormiți! Să nu-mi ardeți magnetoul cu untura voastră de tapir, nenorociților!" Glasul i s-a pierdut în noaptea nețărmurită ajungând la stelele atât de apropiate și liniștitoare.

27 mai

Căpitanul s-a lăsat de băut. Am constatat abia azi-dimineață, când a venit să-și bea cafeaua cu noi și să mănânce eternele felii de banană prăjită, obiceiul nostru mic de-jun. După ce-și termină cafeaua, obiceiul e să tragă o dușcă din ploscă. Azi n-a făcut-o și nici n-avea la el băutura. Am observat o privire uimită pe chipul mecanicului, de obicei nepăsător și distrat. Cum știu că provizia cumpărată în sat e destul de generoasă, nu cred că motivul schimbării ar fi lipsa rachiului. L-am urmărit toată ziua și nu descopăr alt motiv pentru care să fi renunțat și la comenzile lui surprinzătoare, care pentru mine deveniseră un soi de invocare necesară, legată de bunul mers al șalupei și al călătoriei în general. Nu a recurs deloc la bidonul cu rachiu, cât a fost ziua de lungă. Seara a venit să se întindă într-un hamac disponibil și, după câteva introduceri pe marginea timpului și a posibilei întâlniri cu altă serie de cataracte, mult mai periculoase de data asta, s-a lansat într-un lung monolog despre anumite episoade din viața sa. „Dumneata nu-ți poți imagina — a început — ce-a însemnat pentru mine s-o

abandonez pe chinezoaică în cabaretul acela din Hamburg. N-am fost niciodată un iubitor de femei. Poate că imaginea care mi-a rămas de la maică-mea e atât de diferită de aceea despre femeile albe, că relația mea cu acestea a fost mereu condiționată de acea primă legătură a mea cu cineva de sex opus. Mama era violentă, tăcută și dedicată orbește credințelor ancestrale ale tribului ei și riturilor cotidiene. Pentru ea, albiile au fost tot timpul o necesară și inevitabilă personificare a răului. Cred că l-a iubit mult pe tata, dar pesemne nu i-a arătat-o niciodată. Părinții mei veneau uneori la misiune. Rămâneau câteva săptămâni și plecau iar. În timpul acestor vizite mama se purta cu mine cu o cruzime gratuită, aproape animalică. Era din tribul Kwakiutl. N-am învățat boabă din limba lor. Trebuie că am fost marcat pe viață, căci, până s-o întâlnesc pe fată, femeile mă părăseau sistematic. E în mine ceva pe care ele îl percep ca pe o respingere. Cu patroana bordelului din Guyana aș fi putut trăi până la sfârșitul zilelor. A fost o legătură pornită mai mult din interes decât din sentimente. Avea un caracter atât de blajin și de constant, că n-aveai motive să te cerți cu ea. În pat era de o senzualitate lentă și distrată. La sfârșit obișnuia să râdă copilărește, aproape inocent. Când am cunoscut-o pe fată totul s-a schimbat. Ea a reușit să pătrundă într-un loc al intimității mele care se păstrase ermetic închis și pe care-l ignoram chiar și eu. Prin gesturile ei, prin mirosul pielii, prin felul în care mă privea — brusc, intens —, prin scurtul răgaz în care mă lăsa scăldat într-o tandrețe copleșitoare, prin dependența ei care însemna acceptare deplină și absolută, avea darul de a mă salva într-o clipă de perplexități și obsesiile mele, de descurajări, depresii sau simple treburi de zi cu zi, plăsându-mă într-un fel de cerc strălucitor format din energie zvâcnitoare, din certitudini viguroase, ca sub efectul unui drog necunoscut care ar avea darul să producă o fericire fără umbre. De câte ori mă gândesc la toate astea nu pot să nu mă întreb cum de-a fost posibil să o părăsesc folosind niște motive expuse atât de nedibaci, iscate din fapte intrascendente în sine, în prealabil înfruntate cât se poate de abil și evitate cu un efort minim, fără a cădea în capcană. Uneori mă întreb, și mă cuprinde o furie

deznădăjduită, dacă n-am întâlnit-o prea târziu, când nu mai eram pregătit să gestionez acest izvor de fericire binefăcătoare, când în mine murise deja capacitatea de a răspunde cum se cuvine stării de bunăstare ce se cerea dusă mai departe. Cred că înțelegi ce vreau să spun. Există lucruri care ni se întâmplă prea devreme și altele care vin prea târziu, dar asta o știm când nu mai e nimic de făcut, când am pariat deja împotriva noastră. Cred că te cunosc destul ca să presupun că ai pățit același lucru, deci știi despre ce vorbesc. De când am lăsat-o la Hamburg totul mi-este indiferent. De fapt, ceva a murit în mine definitiv. Alcoolul și familiaritatea vlăguită cu pericolul au fost singurele lucruri care mi-au dat puteri să încep o nouă zi. Ceea ce nu știam e că și aceste resurse se epuizează. Alcoolul nu servește decât pentru a menține o efemeră rațiune de a trăi; pericolul dispare când ne apropiem de el. Există doar atâta timp cât îl purtăm în noi. Când ne părăsește, când ajungem la fund și știm că nu mai avem nimic de pierdut și că de fapt nici n-a fost ceva de pierdut, pericolul devine problema altora. Să se descurce ei. Știi de ce s-a întors Maiorul? Exact pentru asta. N-am vorbit special cu el despre asta, dar ne cunoaștem suficient. În timp ce delirai în sala de clasă, ne-am înțeles din nou. Când l-am întrebat de ce se întorsese, s-a mulțumit să-mi răspundă: «E tot aia, aici sau acolo, Căpitane, doar că aici e mai rapid. Știi dumneata.» A nimerit-o. Selva nu face decât să accelereze plecarea. În sine n-are nimic neașteptat, nimic exotic, nimic surprinzător. Astea sunt prostii ale celor ce trăiesc de parcă ar trăi veșnic. Aici nu e nimic, nici nu va fi vreodată ceva. Într-o zi va dispărea fără urmă. Se va umple de șosele, de fabrici, de oameni ce vor sluji precum catării nimicul ăsta pompos pe care-l numim progres. În fine, n-are importanță, nici odată n-am jucat cu zarurile astea. Nici nu știu de ce am pomenit de ele. Ce voiam să-ți spun e să nu-ți faci griji. Nu m-am lăsat de băutură, ea m-a lăsat pe mine. Vom merge mai departe pe râu în sus. Ca înainte. Cât se va putea. După aia, vom vedea.” Mi-a pus o mână pe umăr și a privit curentul. Imediat și-a retras-o. N-a adormit, a rămas însă tăcut, liniștit, cu seninătatea celor învinși. Eu alternez lectura cu scrișul, sperând să-mi vină somnul. De obicei vine o dată cu bri-

za ușoară a dimineții. Sunt sigur că spusele Căpitanului ascund un mesaj, un semnal secret care, deși mă liniștește cumva, îmi dă de știre că zarurile au început de mult să se învâртеască. Mai bine să las lucrurile să curgă așa cum le este dat. E cel mai bine. Nu e vorba de resemnare. Departe de asta. E vorba doar de distanța care ne separă de tot și de toate. Într-o zi vom ști.

30 mai

Curios, totul se așază, totul se liniștește. Necunoscutele sumbre care apăruseră la începutul călătoriei s-au limpezit până acum, lăsând o imagine clară. Indienii au părăsit șalupa și-au fost uitați. Ivar și complicele lui și-au săpat propria groapă în solul apos al junglei. Maiorul a avut grijă de noi într-un fel neexplicit, nici măcar sugerat, dar evident în fiecare zi. Căpitanul s-a lăsat de băutură și a intrat într-o perioadă de reverie blândă, de blajină nostalgie, de înstrăinare inofensivă. Ignacio mi se pare pe zi ce trece mai bătrân, mai înfrățit cu forțele protectoare ale selvei. Mecanicul a ajuns să smulgă motorului performanțe demne de un cabalist. Convalescența îmi conferă, împreună cu senzația că am scăpat la mustață, siguranța calmă și sănătatea invulnerabilă a celor aleși. Nici nu-mi trece prin minte cât de precare pot fi aceste garanții, dar atâta vreme cât mă las pradă lor, lucrurile defilează în fața mea ocupând spațiul ce li se cuvine, fără să năvălească asupra mea pentru a atenta la propria-mi identitate. Acesta e motivul pentru care, chiar și povestea cu indianca și, dacă e adevărat, și consecința ei letală de care am reușit să scap, le văd astăzi ca pe niște încercări prin care a trebuit să trec pentru a învinge forțele acestui devorant și nesățios univers vegetal, care îmi apare acum ca o ambianță în plus pe care trebuie să o străbată omul pentru a-și împlini trecerea pe acest pământ și a scăpa de supliciul de a muri cu certitudinea de a fi trăit într-un limb, întorcând spatele superbului spectacol al celor vii.

La lumina înserării, apoi la cea a lămpii Coleman, am avansat cu cartea lui Raymond despre asasinarea ducelui d'Orléans. Ar fi multe de spus aici, dar nu e nici locul și nici nu

sunt dispus acum la asemenea speculații. Oricum, e ciudat să observi lipsa de obiectivitate a raportului întocmit de starostele Parisului după comiterea crimei și, concomitent, lipsa de istețime a autorului care îl preia și îl comentează. Mobilurile unei crime politice sunt mereu atât de complexe, se amestecă în ele motive ascunse și mascate atât de complexe, încât nu sunt de ajuns relatarea minuțioasă a faptelor, nici transcrierea părerilor pe care le-au avut despre aceasta persoanele implicate pentru a trage niște concluzii definitive. Sufletul contorsionat al Ducelui de Burgundia ascunde abisuri și labirinturi cu mult mai întortocheate decât e în stare să perceapă bunul staroste și să elucideze Raymond. Dar ceea ce-mi atrage atenția cel mai mult în acest caz, ca și în toate care au costat viața oamenilor care ocupă un loc de excepție în cronici, este completa inutilitate a crimei, absența notorie a consecințelor în decursul acestei magme informe și oarbe ce înaintează fără un scop și fără un făgaș anume și care se numește istorie. Doar vanitatea incurabilă a oamenilor și locul pe care și-l arogă cu un narcisism nețărmurit în vârtejul neîmblânzit care-i târăște îi poate face să creadă că un magnicid ar fi reușit vreodată să schimbe un destin dintotdeauna scris în universul incomensurabil. Dar cred că până la urmă m-am depărtat și eu de adevăratul scop al morții Ducelui d'Orléans. Mai bine să mă limitez la urmărirea motivelor de invidie și ură sordidă care au dus la asasinat. Poate de asta cu cât avansează cu lectura cărții, cu atât mai puțin mă interesează afacerea pe care o asimilez spectacolului cotidian al oamenilor de orișunde. În fiecare din cătunele mizerabile pe lângă care am trecut conviețuiesc un Ioan-fără-Frică și un Ludovic d'Orléans, iar pe acesta din urmă îl așteaptă altă fundătură asemănătoare celei din Rue Vieille-du-Temple unde are întâlnire cu moartea. Există o monotonie a crimei pe care nu e recomandabil s-o cultivi nici în cărți și nici în viață. Nici măcar în rău nu reușesc oamenii să-și surprindă sau să-și intrige semenii. De aici acțiunea binefăcătoare a pădurilor, a deșertului sau a întinderilor marine. Știam dintotdeauna asta. Nimic nou. Închid cartea, un roi de licurici dansează la firul apei, ne însoțește o vreme ambarcațiunea, se pierde departe printre mlaștini-

le pe care sclipește luna înainte de a se ascunde în nori. Se apropie o răpăială de ploaie, trimițând înainte o briză răcoroasă, care mă scufundă cu blândețe în somn.

2 iunie

În dimineața asta ne-am întâlnit cu o șalupă foarte asemănătoare cu a noastră. Era împotmolită în mijlocul râului din cauza unor bancuri de nisip în care se prinseseră trunchiuri de copaci și crengi smulse de apă. Venea pe râu în jos și se poticnise în timpul nopții. Navigatorul adormise. Lângă el, mecanicul îl privește resemnat și indiferent cum încearcă să desprindă șalupa cu ajutorul unei prăjini. În timp ce Căpitanul încearcă să-i ajute împingându-i pe o latură cu ambarcațiunea noastră, conversez cu mecanicul care privește la fel de sceptic acțiunea noastră. Îl întreb de fabricile de cherestea. Îmi spune că ele există, într-adevăr; că mai avem o săptămână de drum, asta dacă vom trece cu bine de cataractele care sunt pe râu în sus. E mirat de interesul pe care-l arăt pentru aceste instalații. Îi spun că intenționez să cumpăr de acolo lemn pe care să-l vând în porturile de pe fluviu. Mă privește cu un amestec de uluire și neplăcere. E pe punctul de a-mi explica ceva despre copaci, dar zgomotul motorului nostru, care și-a accelerat turația pentru a elibera șalupa împotmolită, mă împiedică să înțeleg ce spune. Strig să repete ce-a spus, dar dă din umeri indolent și coboară să pornească motorul, în timp ce curentul îi duce rapid la vale. Se pierde după un cot al râului.

Ne continuăm drumul. Încerc să deslușesc cu ajutorul Căpitanului ce începuse să-mi spună mecanicul acela. „Nu lua în seamă, îmi spune. Se spun atâtea prostii despre asta. Dumneata te duci, vezi și te lămurești singur. Eu nu știu multe în legătură cu treaba asta. Fabricile există; le-am văzut de câteva ori și am transportat oameni care lucrează acolo. Chestia e că ei nu vorbesc decât în limba lor, iar pe mine nu m-a interesat să aflu ce se face acolo și cum merg afacerile. Cred că sunt finlandezi, dar dacă le vorbești în germană pricep ceva. Însă, repet, nu te lua după zvonuri sau bâr-

fe. Lumea de pe aici e pusă pe inventat povești. Din asta trăiesc, le povestesc prin sate și prin bazele militare ale armatei. Le înfrumusețează, le lungesc, le schimbă, așa-și mai alină urâtul. Nu-ți face griji. Ai ajuns de-acum până aici. Ai să vezi cu ochii dumitale ce-o să mai fie.” Am rămas gândindu-mă la cuvintele Căpitanului și-mi dau seama că mi-am pierdut aproape total interesul pentru afacerea cu lemnul. Dacă ne-am întoarce chiar acum, mi-ar fi tot aia. Dar continuu din pură inerție. E ca și cum aș face această călătorie doar pentru a străbate aceste locuri, a împărtăși cu cei pe care i-am cunoscut aici experiența selvei și a mă întoarce cu o provizie de imagini, glasuri, vieți, miresme și deliruri ce vor veni să se adauge umbrelor care mă însoțesc, fără alt scop decât de a descâlci insipidul ghem al timpului.

4 iunie

Curentul râului începe să se schimbe vizibil. Ghicim albia lui abruptă și stâncoasă. Bancurile de nisip au dispărut. Cursul se îngustează, pe maluri încep să se vadă coline, dâmburi care arată vederii un pământ roșcat care pe alocuri pare sânge uscat, alteori are o îmbujorare trandafirie. Pe malurile înalte se văd rădăcinile copacilor, parcă sunt oase proaspăt curățate, în timp ce coroanele înflorate alternează liliachiul deschis cu portocaliul intens într-un ritm aproape premeditat. Căldura crește, dar nu mai are umezeala copleșitoare, densitatea aceea care ne anihila orice voință de mișcare. Acum suntem învăluiți de o căldură uscată, arzătoare, neclintită sub lumina care se prăbușește peste fiecare lucru făcându-l să pară prezent, inevitabil, absolut. Totul este tăcut, parcă se așteaptă o revelație distrugătoare. Păcănitul motorului e ca o pată pe peisajul atât de tăcut. Căpitanul mă avertizează: „În curând ajungem la cataracte. Li se spune Pasul Îngerului. Nu știu de unde le vine numele. Poate de la liniștea asta care îi face pe călătorii care coboară râul să creadă că au ajuns la liman și-au scăpat de pericole. În schimb, când mergi în amonte, aceeași liniște poate fi înșelătoare pentru novici. Când ajung aici spun mereu cu glas tare rugăciunea pentru călă-

torii în pericol de moarte. Am scris-o chiar eu. Iat-o. Citește-o. Chiar dacă nu crezi în ea, măcar te va face să uiți de frică." Îmi întinde o hârtie scrisă pe ambele părți, protejată de o folie de plastic. Petele de grăsime, de noroi și jeg acumulat în timp și prin trecerea din mână în mână fac greu de citit textul scris cu o caligrafie feminină, cu trăsături lungi, ascuțite și de o claritate sfidătoare. Așteptând să ajungem la cataracte, transcriu rugăciunea Căpitanului, care sună așa:

Măreață vocație a patronilor și predecesorilor mei, a călăuzelor mele și a protectorilor mei din fiecare ceas,

apari în aceste clipe de primejdie, întinde mâini de oțel, păstrează cu putere legea scopurilor tale,

revocă dezordinea pășărilor și a ființelor prevestitoare și spală încăperea inocenților

în care voma celor respinși se încheagă ca un semn de nenorocire, în care veșmintele celor ce te imploră

sunt atât de maculate încât ne deviază busola, făcând nesigur orice calcul și înșelător orice pronostic.

Îți invoc prezența la ceasul acesta și deplâng din toată inima șirul lung al păcatelor mele:

pactul făcut cu leoparzii îngrășați la iesle,

slăbiciunea de a tolera șerpii care-și schimbă pielea doar auzind strigățul vânătorilor răătăciți,

comuniunea solidară cu trupurile ce-au trecut din mână în mână precum bățul de care te ții ca să treci vadul și pe-a căror piele se cristalizează saliva celor umili,

dibăcia mea de a urzi minciuna unor puteri și talente care îi răătăcesc pe frații mei de la drumul drept,

inadvertența cu care-ți proclam forțele în birourile vamale și-n sălile de așteptare,

în pavilioanele durerii și pe bărcile unde se petrece, în turnurile de veghe de la graniță și-n anticamera celor puternici.

Șterge dintr-o singură trăsătură toată nefericirea și infamia, apără-mă

fiind sigur c-am să-ți ascult legile amare, jignitoarea măreție, ocupațiile-ți depărtate, argumentele devastatoare.

Mă las în mâinile milei tale fără obiecții, mă prosternez cu toată umilința

*pentru a-ți aminti că sunt un călător în primejdie de moarte, că umbra mea nu valorează nimic,
că cel ce pierde departe de ai săi nu-i decât gunoi călcat în picioare într-un ungher din piață,
că sunt sluga ta neputincioasă și că-n vorbele mele se află metalul curat și fără zgură al celui ce ți-a dat tributul cuvenit acum și-n vecii vecilor. Amin.*

Îndoielile mele în ce privește eficiența acestei atât de barbare litanii erau mai mult decât justificate, dar n-am îndrăznit să i le împărtășesc Căpitanului care-mi dăduse textul cu atâta religiozitate și atât de sigur de virtuțile lui preventive și protectoare. M-am dus la prova, de unde privea vârtejurile care începeau să scuture ambarcațiunea, și i-am întins hârtia pe care a pus-o în buzunarul de la spate al pantalonilor, unde ținea și instrumentele pentru curățat pipa.

7 iunie

Am trecut de cataracte fără mari neplăceri, însă a fost o încercare destul de revelatoare în legătură cu imaginea pe care o aveam până ieri despre pericol și despre prezența reală a morții. Și când spun reală, vreau să spun că nu e vorba de acea fantasmă pe care obișnuim s-o invocăm în imaginație și s-o îmbrăcăm cu elemente luate din amintirile celor pe care i-am văzut murind în cele mai diferite circumstanțe. Nu: este vorba de a percepe pe deplin conștient și cu toate simțurile apropierea imediată și irefutabilă a propriei noastre pieiri, a existenței care se poate suspenda în mod irevocabil. E acolo, o atingi cu mâna, e irecuzabilă. Bună încercare, bună lecție. Târzie, ca toate lecțiile care ne privesc în mod direct și profund.

În ziua în care Căpitanul mi-a dat să citesc faimoasa rugăciune, mecanicul a hotărât că trebuia să ne oprim pentru a face revizia motorului. O defecțiune ar fi putut să fie fatală în aceste condiții. Am tras la mal, iar omul s-a apucat să demonteze, să curețe și să verifice fiecare piesă. E fascinantă răbdarea înțeleaptă cu care indianul ăsta, ieșit din regiuni-

le cele mai ascunse ale junglei, reușește să se identifice cu un mecanism inventat și perfecționat în țări a căror civilizație înaintată se bazează aproape exclusiv pe tehnică. Mâinile lui se mișcă cu atâta abilitate, încât par conduse de un spirit tutelar al mecanicii, absolut străin de aborigenul cu chip mongolic și piele lipsită de păr, ca de șarpe. Nu s-a liniștit decât după ce a verificat scrupulos fiecare etapă de funcționare a motorului. Atunci, cu un gest scurt din cap, l-a înștiințat pe Căpitan că era gata să urce spre Pasul Îngerului. S-a înnoptat și am hotărât să stăm pe loc până dimineata. Nici nu putea fi vorba să plecăm pe întuneric. A doua zi am pornit cu primii zori. Contrar presupunerilor mele, cataractele nu sunt formate din stânci care ies la suprafață, împiedicând înaintarea și făcând-o mai violentă. Totul se petrece la fundul apei, acolo albia râului ascunde gropi, zone ondulate, grote, vârtejuri și falii, iar în timp ce râul devine mai înclinat, se umple de un vârtej extrem de puternic, a cărui direcție și densitate se modifică în permanență.

„Nu sta în hamac. Rămâi în picioare și ține-te bine de bare. Nu privi apa și încearcă să te gândești la altceva.” Așa au sunat sfaturile Căpitanului, care a stat tot timpul la prova, ținându-se de o pasarelă precară, alături de navigatorul care mânua timona cu zgâlțâieli scurte pentru a evita valurile de apă și spumă care se înălțau neașteptat, semănând cu o spinare de animal inimaginabil. Motorul rămânea foarte des în aer, elicea se rotea în gol, incontrollabil. Pe măsură ce ne aprofundam în canalul pe care apa îl săpase timp de milenii, lumina devenea tot mai cenușie, am fost înghițiți de un vâl de spumă și de ceață produse de vârtejul turbat care se lovea de suprafața netedă și stâncoasă a pereților. Ore în șir aveai impresia că s-a înserat. Șalupa se zgâlțâia și se legăna ca o coajă de nucă. Structura sa metalică scotea un sunet surd de tunet îndepărtat. Niturile care țineau tablele vibrau și tresăltau, transmitând întregii armături instabilitatea prevestitoare de dezastru. Orele treceau și nu eram deloc siguri că înaintăm. Era ca și cum am fi fost înțepeniți pe vecie în urletul implacabil al apelor, ne așteptam să fim târați dintr-un moment în altul în vârtej. O oboseală de nedescris îmi paraliza brațele, îmi simțeam picioarele ca de vată moale și insensibilă.

Când credeam că am ajuns la limită, am apucat să-l aud pe Căpitan care îmi striga ceva. Mi-a arătat cu o mișcare a capului cerul și pe chip i-a răsarit un zâmbet strâmb și enigmatic. M-am uitat în sus și-am văzut lumina. Câteva raze de soare străpungeau norul de spumă și ceață care se lumina în culorile curcubeului. Urletele torentului și salturile șalupelor începeau să se diminueze. Ambarcațiunea înainta legănându-se ritmic, dar deja sub controlul efortului regulat și puternic al elicei. Când legănările s-au mai potolit, Căpitanul s-a așezat pe vine și mi-a făcut semn să mă întind în hamac. Celebra lui umbrelă colorată dispăruse. Când am încercat să mă mișc, am simțit că tot corpul mă durea de parcă fusesem bătut. Am ajuns topăind și împiedicându-mă la hamac și m-am întins cu o senzație de ușurare ce mi se împrăstia prin corp ca un balsam pentru care mulțumeau fiecare încheietură, fiecare mușchi, fiecare centimetru de piele înțepenită și biciuită de apă. O beție ușoară și o cădere blândă în somn mă cuprindeau în timp ce mă bucuram că eram viu. Râul curgea iarăși printre trestii din care țâșneau stoluri de bătlani ca să se așeze pe coroanele arborilor încărcati de flori. Căldura uscată, imobilă, definitivă mi-a reamintit că existaseră și alte amurguri asemănătoare pe care le terminam într-o pace binefăcătoare și nețărmută.

Am căzut într-un somn adânc din care m-a scos navigatorul care-mi aducea o cană cu cafea fierbinte și banane prăjite pe o farfurie strâmbă de cositor: „Trebuie să mâncați ceva, domnu', dacă nu vă refaceți forțele din cauza foamei o să visați morți.” Avea un accent părintesc în glas care m-a copleșit cu o nostalgie puerilă și gratuită. I-am mulțumit și-am dat gata cafeaua dintr-o singură înghițitură. În timp ce mâncam feliile de banană am simțit cum reveneau, una câte una, vechile mele atașamente față de viață, față de lumea plină de mirări pururea reînnoite și față de trei sau patru ființe a căror voce mă ajunge din urmă pe deasupra timpului și a transhumanței mele incurabile.

8 iunie

Peisajul începe să se schimbe. Mai întâi, semnele apar sporadic și nu foarte vizibil. Chiar dacă e la fel de cald, mai apa-

re și câte o briză răcoroasă, cu totul altceva decât temperatura de cuptor nemișcată precum un animal îndărătnic ce refuză să meargă mai departe. Aceste rafale ale altei clime îmi sugerează nervurile pe care le are marmura, atât de diferite de coloritul, tonalitatea și textura materialului general. La rândul lor, mlaștinile încep să dispară, înlocuite de o vegetație pitică și deasă, ce răspândește un amestec de arome asemănătoare mirosului de polen păstrat într-un recipient. Un fel de miros de miere, păstrând totuși un accent vegetal foarte pronunțat. Râul s-a îngustat și e mai adânc. Malurile capătă o consistență lutoasă care, la pipăit, anunță apariția argilei. Apa prezintă o transparență proaspătă și o vagă nuanță feruginoasă. Toate aceste schimbări ne influențează dispoziția, tensiunea scade, avem chef de vorbă, ochii ne strălucesc de parcă am întrezări iminența a ceva mult timp așteptat. Cu ultimele raze ale asfințitului apare la orizont o linie de un albastru plumburiu, care se confundă ușor cu norii de furtună care se strâng la o distanță greu de precizat. Căpitanul se apropie să-mi arate locul spre care privesc cu atât interes. Face cu mâna o mișcare ondulatorie, de parcă ar desena profilul unui lanț muntos, confirmă dând din cap și zâmbește cu o urmă de tristețe care mă îngrijorează iarăși. „Fabricile?“, îl întreb ca și cum aș evita răspunsul. Dă din nou din cap afirmativ, ridică sprâncenele și-și întinde buzele de parc-ar vrea să-mi spună: „N-am ce face, dar poți conta pe toată simpatia mea.”

Mă așez la prova, cu picioarele atârând deasupra apei care mă stropește cu o senzație de prospețime de care, în altă împrejurare, m-aș fi bucurat mai mult. Mă gândesc la fabricile de cherestea și la ceea ce ascund ele ca o surpriză neplăcută pe care o presimt și despre care nimeni n-a vrut să-mi dea amănunte semnificative. Mă gândesc la Flor Estévez, la banii ei pe care sunt gata să-i risc într-o aventură încărcată de presimțiri; la inabilitatea mea obișnuită de a reuși în asemenea afaceri; brusc, îmi dau seama că de mult timp mi-am pierdut orice interes pentru asta. Și mă apucă o plictiseală amestecată cu vina paralizantă a celui care e foarte aproape de afacere și nu face decât să caute modalitatea de a scăpa de un angajament care-i otrăvește fiecare clipă. O stare atât

de familiară. Cunosc atât de bine căile prin care fug de obiectele de anxietate și de neplăcerea de a mă ști în culpă, ele mă împiedică să mă bucur de tot ce-mi oferă zilnic viața în chip de precară răsplată pentru încăpățânarea cu care mă agăț de ea.

10 iunie

Conversație ciudată cu Căpitanul. Enigmaticul alunecă în spatele cuvintelor, drept care simpla transcriere e insuficientă. Tonul glasului său, gesturile, felul în care se pierde în pauze lungi fac din discuția noastră un fel de exercițiu în care cuvintele nu au rolul de a comunica ceea ce vrem să spunem, ci mai curând servesc, dimpotrivă, de obstacol și sustragere. Ascund adică adevăratul scop al dialogului. Tresar auzindu-i glasul din hamacul de vizavi. Credeam că dormea.

— Ei bine, Gabierule, asta se termină în curând. Aventura nu mai durează mult.

— Da, se pare că ne apropiem de gaterie. Astăzi munții se văd limpede, îi răspund știind că vorbele lui încearcă să bată mult mai departe.

— Nu cred că acum te mai interesează prea mult gatelele. Cred că elementul hotărâtor pe care ni-l rezerva călătoria s-a produs deja, ce spui?

— Într-adevăr, se pare că da, zic eu ca să-l las să-și termine ideea.

— Uite, dacă te gândești mai bine, ai să-ți dai seama că de la întâlnirea cu indienii și până la Pasul Îngerului totul s-a legat, totul se potrivește perfect. Lucrurile astea se întâmplă mereu în secvență și cu un scop definit. Important e să le descifrezi.

— Dacă te referi la mine, ai dreptate, Căpitane. Dar în ceea ce te privește pe dumneata?

— Mie mi s-au întâmplat multe pe aceste râuri și pe fluviu. Aceleași, sau foarte asemănătoare celor prin care am trecut de data asta. Dar ce mă intrigă este ordinea în care au apărut acum.

— Nu înțeleg. Ordinea a fost una pentru mine, alta pentru dumneata, firește. Dumneata nu te-ai culcat cu indian-

ca, nu te-ai îmbolnăvit la baza militară și nici n-ai crezut că ai să mori la Pasul Îngerului.

— Când te întâlnești cu cineva care a trăit ce ai trăit dumneata și a trecut prin încercările prin care ai trecut dumneata, a-ți fi martor și camarad e la fel de important, sau mai important chiar, decât a le fi trăit tu însuși. Zilele petrecute la baza militară, lângă hamacul dumatăle, văzând cum ți se ducea viața, au fost o încercare mai decisivă pentru mine decât pentru dumneata.

— De asta te-ai lăsat de băut? am întrebat cam abrupt.

— De asta și de gândurile care mi-au venit atunci. E ca și cum aș fi descoperit, pe neașteptate, că jucam un joc ce nu era pentru mine. E tare rău când trăiești o bună bucată de viață jucând un rol care nu e pentru tine, e și mai rău să descoperi asta când nu mai ai putere să repari trecutul și să salvezi ce-ai pierdut. Pricepi?

— Da, cred că da. Mi s-a întâmplat și mie de multe ori, dar pentru puțin timp, și am reușit să mă adun și să cad în picioare, încerc eu să schimb cursul pe care-l ia discuția și, în același timp, să-i dau de înțeles că am înțeles mesajul.

— Dumneata ești nemuritor, Gabierule. N-are importanță că ai să mori într-o zi, ca noi toți. Asta nu schimbă nimic. Ești nemuritor cât timp trăiești. Eu însă cred că am murit de mult. Viața mea seamănă cu niște petice cusute alandala din ce-a rămas după ce s-a croit un costum. Când am priceput asta m-am lăsat de rachi. E cu neputință să mă păcălesc singur mai departe. Când te-am văzut înviind în sala aia de clasă și învingând boala, am văzut foarte adânc în mine însumi. Am văzut unde greșisem și când începuse totul.

— Când ai plecat din Hamburg, poate? zic eu pipăind terenul.

— E tot aia. Știi, e tot aia. S-ar fi întâmplat poate și dacă aș fi plecat cu fata. Părăsind Antilele. Nu știu. N-are mare importanță, e la fel — se simte în glasul lui o tulburare, o iritare îndreptată mai mult către el decât către mine, de parcă n-ar fi crezut că discuția va merge atât de departe.

— Da, ai dreptate. E tot aia. Când ajungi la astfel de concluzii, începutul nu contează și nici nu lămurește mare lucru.

A urmat o lungă tăcere, am crezut că readormise. Iar m-a luat prin surprindere:

— Știi cine mai e la fel de expert ca noi în treburile astea? mă întreabă pe un ton aproape vesel.

— Nu, cine?

— Maiorul, omule, Maiorul. De aia s-a întors atunci la bază. Nu l-am văzut niciodată atât de îngrijorat pentru un bolnav ca atunci când ai căzut la pat. Și nu uita că a tot văzut soldați în agonie, așa că nu e el omul care să se tulbure ușor. Îl știi doar. Ei bine, află că a stat cu mine alături de dumneata, ore în șir, veghindu-ți delirurile și urmărind lupta pe care o purtai în hamacul acela ca o fiară prinsă în laț.

— Da, ceva am bănuir eu după felul în care s-a purtat cu mine când a plecat și după ce mi-a spus. Nu înțelegea cum de-am scăpat, asta îl intriga.

— Te înșeli. Înțelegea la fel de bine ca și mine. A știut să descopere în dumneata această calitate de nemuritor, și asta l-a buimăcit într-atât încât i-a modificat caracterul. A fost prima dată că i-am descoperit o fisură. Îl credeam invulnerabil.

— Mi-ar plăcea să-l revăd, am gândit eu cu voce tare.

— Ai să-l revezi, nu-ți face griji. A rămas și el mirat. Când o să vă vedeți, ai să-ți aduci aminte de ce ți-am zis acum, a spus cu un glas distant, catifelat și surd.

Mi-am dat seama că discuția se terminase. Am rămas treaz multă vreme, dând târcoale sensului ascuns din cuvintele Căpitanului, care mă loveau în profunzime, atingând zone uitate ale conștiinței și semănând semnale de alarmă pretutindeni. De parcă mi s-ar fi pus ventuze pe suflet.

12 iunie

În fața noastră, la orizont, cordiliera se înalță cu o precizie copleșitoare. Îmi dau seama că uitasem ce simți atunci, ce reprezintă ea pentru mine ca ambianță protectoare, ca sursă inepuizabilă de încercări tonifiante, de pariuri care ascut simțurile și-mi întăresc nevoia de a provoca hazardul, încercând să-i stabilesc limitele. În fața spectacolului acestui

lanț muntos opacizat de văzduhul albastrui simt crescând în mine o mărturisire mută ce mă umple de bucurie și doar eu știu cât de mult explică și dă sens fiecărui ceas din viața mea: „Sunt de aici. Iar când plec, încep să mor.” Poate că la asta se referea Căpitanul când spunea că sunt nemuritor. Da, asta e, acum înțeleg perfect. Flor Estévez și pletele ei neîmblânzite, cuvintele ei brutale și binefăcătoare, corpul ei dezordonat și cântecele de legănat nemernici și făpturi a căror inocență lipsită de apărare doar ea o înțelege, cu știința femeilor sterpe care apucă viața de umeri, zguduind-o până o fac să le dea ce-a cerut.

Cordiliera. Tot ce-a trebuit să se întâmple până la experiența asta a selvei, pentru ca acum, cu urmele încercărilor la care m-a supus trecerea mea prin infernul ei moale și în descompunere încă proaspete pe corp, să descopăr că sălașul meu adevărat este acolo, sus, între malurile înalte unde se leagănă ferigi uriașe, între minele părăsite, în umezeala plantațiilor de cafea acoperite de zăpada mirată a florilor sau de sărbătoarea rubinie a fructelor; în buchetele de banane, în trunchiurile lor nespuse de netede și în frunzele lor de un verde fraged, lustruit și primitiv; în râurile care coboară izbînd stîncile mari pe care soarele le încălzește spre bucuria reptilelor care-și fac pe ele cuib de dragoste și loc de adunare tăcută, în stolurile iuți de papagali care taie aerul cu o zarvă de armată ce pornește să cucerească arborii înalți de *guayaba*. De acolo sunt, acum o știu cu bucuria celui care-și găsește în sfârșit locul pe pământ. De acolo voi pleca iarăși, de nu știu câte ori încă, dar nu ca să mă întorc în locurile din care vin acum. Iar când mă voi afla departe de cordilieră, absența ei mă va dura cu o durere nouă făcută din nerăbdarea febrilă de a mă întoarce la ea și a mă pierde pe cărările ei cu miros de pădure, de pajiști cu iarbă yaraguá, de pământ proaspăt plouat și de moară care macină.

S-a înnoptat și m-am întins în hamacul meu. Briza răcoasă care aduce cu ea o mireasmă de fructe de care aproape că uitasem vine ca o promisiune și o confirmare. Cad în somn ca și cum mi-aș retrăi încă o dată tinerețea, pe parcursul unei singure nopți, dar simțind că am salvat-o intact-

tă, că am salvat-o de propria mea inabilitate și de legăturile mele cu neantul.

13 iunie

Azi am terminat cartea despre asasinarea lui Ludovic d'Orléans ordonată de Ioan-fără-Frică, Duce de Burgundia. Așez cartea în bagajul meu rudimentar, va trebui să revin asupra unor detalii. E limpede, a existat o lungă provocare din partea victimei, secondată de Isabela de Bavaria, cumnata și, desigur, amanta sa. Pudoarea starostelui Parisului și izmenelile autorului nu permit elucidarea acestui aspect care mi se pare a fi de o importanță capitală. Lupta între familiile Armagnac și Bourguignon ar putea fi studiată din unghiuri destul de surprinzătoare, mai ales în ce privește originea și adevăratele mobiluri care au produs-o. Dar asta e o temă de aprofundat cu altă ocazie. Trebuie să fie în arhivele din Anvers și Liège documente revelatoare pe care va trebui să le răsfoiesc într-o bună zi. Îmi propun s-o fac, dacă am să mai fiu în stare să-i fac un serviciu dragului meu Abdul Bashur și partenerilor săi. Abdul, ce personaj și ăsta. Conviețuiesc în el prietenul cald și necondițional, gata să piardă totul pentru a te scoate dintr-o încurcătură, și negustorul de o viclenie implacabilă, ocupat cu răzbunări labirintice cărora le poate dedica cea mai mare parte a timpului și averii sale. L-am cunoscut într-o cafenea din Port Said. Stătea la o masă alăturată, încercând să vândă o colecție de opale unui evreu din Tetuan, care ori nu pricepea jargonul în care-i vorbea Abdul, ori se făcea că nu pricepe pentru ca acesta să-și epuizeze argumentele și să poată cumpăra marfa la un preț mai mic. Abdul s-a întors spre mine și, cu intuiția levantinului care știe în ce limbă să vorbească cu un necunoscut, m-a rugat în flamandă să-l ajut la afacere, oferindu-mi un comision interesant. Am trecut la masa lui și m-am înțeles cu israelitul în spaniolă. Abdul îmi spunea argumentele în flamandă, eu le traduceam în spaniolă. Afacerea s-a perfectat așa cum dorea Abdul. Am rămas în cafenea, în timp ce evreul pleca pipăind pietrele și mârâind blesteme piezișe la adresa neamului meu cu toți strămoșii mei cu tot. Abdul și cu

mine am devenit repede buni prieteni. Mi-a spus că împreună cu verii lui avea o afacere la șantierul naval, dar că treceau printr-o pasă proastă. Strângea acum bani ca să se întoarcă la Anvers, unde să-și repună pe picioare afacerea. Ne-am perindat prin Mediterana, la Marsilia am reușit să facem rost de un transport extrem de compromițător, cu care nimeni nu voia să riște. Câștigul adus de pe urma operațiunii i-a permis lui Abdul să-și refacă compania, iar mie să-mi îngrop partea ce mi se cuvenea în nesăbuita afacere cu minele de la Cocora, unde am pierdut totul și era să-mi las și viața. Altă dată am să povestesc și asta.

Abdul Bashur mi-a scris mai târziu și mi-a oferit afacerea cu cargoul sub pavilion tunisian, dar am decis să-mi încerc norocul cu fabricile de cherestea, afacere care, îmi dau acum seama, promite foarte puțin sau nimic. După ce mi-am amintit de toate episoadele astea și de acele proiecte din trecut, mă cuprinde acum o oboseală de nedescris, o amorțeală și o abulie de parcă mi-aș fi petrecut zece ani prin regiunea asta de ruină și condamnare.

16 iunie

Alaltăieri în zori m-a trezit o umbră care-mi ascundea prima rază de soare, care de obicei îmi bate direct în ochi, cu care m-am obișnuit de-acum și care mă face să mă întorc pe partea cealaltă, fără să mă trezesc de tot, și să mai dorm o oră de somn atât de revigorant după noaptea destul de zburciurnă. Ceva atârnat de barele copertinei bloca lumina. M-am trezit brusc: trupul Căpitanului se legăna ușor, agățat de bara orizontală. Era cu spatele, capul i se sprijinea de cablul gros cu care se spânzurase. L-am chemat pe Miguel, mecanicul, care a venit imediat și m-a ajutat să-l dăm jos. Chipul învișit avea o expresie nenaturală și grotescă, care-l făcea de nerecunoscut. Doar atunci mi-am dat seama că o caracteristică constantă a defunctului, chiar în beția cea mai neagră, era o demnitate ordonată a trăsăturilor, ce te ducea cu gândul la un actor ce jucase pe vremuri mari roluri tragice din teatrul grec sau elisabetan. Am căutat să vedem dacă nu lăsase vreun bilet și n-am găsit nimic. Mecanicul avea acum

o față mai ermetică și mai lipsită de expresie ca niciodată. Navigatorul s-a apropiat de noi și a dat din cap cu înțelegerea resemnată a bătrânilor. Am tras șalupa la un mal care ni s-a părut potrivit pentru a îngropa trupul. L-am înfășurat în hamacul pe care-l folosisese cel mai mult. Am săpat în pământul cu consistență de argilă și tot mai roșu pe măsură ce groapa se adâncea. Treaba ne-a luat câteva ore bune. Eram uzi de sudoare și ne dureau brațele. Am coborât trupul în groapă și am pus pământul la loc. Între timp, navigatorul meșterise o cruce din două ramuri de arbore de *guayaba*, după care plecase de cum coborâserăm pe uscat, pe care le curățase cu iubitoare răbdare în timp ce noi ne munceam cu cazmaua. Scrijelise cu cuțitul, pe partea transversală și cu litere meșteșugite, doar atât: „El Kapi”. Am rămas o vreme tăcuți lângă mormânt. Am avut imboldul de a spune ceva, dar mi-am dat seama că s-ar fi rupt reculegerea în care căzusem. Fiecare își amintea în felul său și în funcție de propriile amintiri de camaradul ce-și găsisese în fine liniștea după ce trăise, așa cum mi-o spusese chiar el de atâtea ori, viața care nu i se potrivea. În timp ce ne întorceam la șalupă ca să ne continuăm drumul, am știut că lăsam acolo un prieten exemplar în discreția sa solidară și în căldura lui sufletească solidă și fără fisură.

După ce-am plecat la drum, l-am întrebat pe mecanic cum vom face. „Fiți fără grijă, mi-a răspuns în amestecul acela barbar dar inteligibil de limbi, mergem la gatere. Șalupa asta e a mea de doi ani încoace. Când a cumpărat-o Căpitanul, la baza militară de pe fluviu, eu i-am pus motorul ăsta pe care-l păstram așteptând o ocazie ca aceasta. Mai târziu i-am răscumpărat și șalupa, dar n-am vrut niciodată să-și părăsească rangul de căpitan. Unde să meargă și cine să-l primească cu felul ăsta al lui de a bea. Cred că ordinele pe care le tot striga îl făceau să creadă că era mai departe stăpânul și comandantul vasului. A fost un om bun, suferea mult, cine să-l înțeleagă mai bine decât mine. El mi-a spus Miguel. Numele meu adevărat e Xendú, dar nu-i plăcea. Pe dumneavoastră vă respecta mult, uneori îi părea rău că nu vă cunoscuse în alte timpuri. Spunea că ați fi făcut lucruri mari împreună.” Miguel s-a întors la motorul lui, eu am rămas sprijinit de un

stâlp și uitându-mă la râu. Mi-am zis încă o dată că nu știm nimic despre moarte, că tot ce spunem, tot ce inventăm și exagerăm despre ea nu sunt decât biete fantezii care n-au nimic de-a face cu faptul categoric, necesar, ineluctabil, al cărui mister, asta dacă există unul, îl luăm cu noi în momentul morții. Era limpede că hotărârea de a se sinucide Căpitanul o luase cu multe zile în urmă. Când s-a lăsat de băut, asta a fost un semn că ceva se oprișe în el, ceva ce-l ținea în viață și care se rupsese definitiv. Conversația pe care am avut-o cu el în noaptea aceea mi se pare acum de o limpezime teribilă. Mă informa în legătură cu decizia lui. Nu era omul care să spună așa, dintr-o dată, „am să-mi iau viața”. Avea pudoarea celor învinși. Eu n-am vrut să descifrez mesajul, mai bine zis am preferat să-l las ascuns în locul acela din suflet în care păstrăm veștile irevocabile, cele care nici nu mai au nevoie de noi pentru a se îndeplini fatalmente. Mă gândesc că a fost recunoscător pentru atitudinea mea. Ceea ce mi-a spus atunci era pentru a fi rememorat după moartea lui, era ceva ce urma să se perpetueze împreună cu amintirile mele despre el, care, și el o știa, aveau să mă însoțească mereu. Câtă discreție în felul de a-și lua viața. A așteptat să adorm adânc. Probabil cu puțin înainte de venirea zorilor. Era musai să folosească barele de fier, orice alt mod ar fi fost simțit de noi toți. Pudoarea aceasta îi completează în mod armonios caracterul și mă face să-l simt și mai apropiat, mai legat de o părere de-a mea despre oamenii care știu să treacă prin lume străbătând turma netrebnică și zăbăucă a semenilor lor. Cu cât mă gândesc mai mult la el, cu atât îmi dau seama că am apucat să știu practic totul despre viața lui, felul lui de a fi, eșecurile și iluziile lui. Am impresia că i-am cunoscut chiar și părinții: mama, piele roșie, aspră și credincioasă bărbatului ei; tatăl, rătăcit în visul de îmbogățire și în fericirea de neatins. O văd pe patroana grasă a bordelului din Paramaribo și-i aud râsul poficios și pașii de rață senzuală. Și fata. Pentru mine, cea mai familiară dintre toți. Multe ar fi de spus despre ea și despre cum a fost abandonată în cloaca din Sant-Pauli. Un mod de a își începe moartea, de a începe s-o construiască în sine însăși, pas cu pas, iremediabil, o mutilare fără leac. Nu reu-

șesc să adorm. Toată noaptea m-am răsucit în hamac amintindu-mi, meditând, reconstruind un trecut foarte recent din care am ieșit cu două sau trei învățături care vor trebui să-mi călăuzească zilele următoare. Poate că moartea mea aici începe. N-am curaj să mă gândesc prea mult la asta. Prefer ca lucrurile să se așeze singure. Acum, important este să mă reîntorc acolo sus, pe tărâmul cu burniță, și să mă adăpostesc sub protecția aspră și bine venită a Florei Estévez. L-ar fi înțeles atât de bine pe Căpitan. Sau, cine știe, ea are un miros foarte fin pentru a decela pierzătorii, iar aceștia nu sunt genul ei. E cam complicat. Câte salturi printr-un labirint a cărui ieșire ne străduim s-o ignorăm, câte surprize, iar apoi câtă monotonie când constatăm că n-a fost așa, că tot ce ni s-a întâmplat e otova, are aceeași origine. N-am să pot dormi. Am să mă duc la Miguel, să beau o cafea cu el. Știu unde duc elucubrațiile astea pe marginea iremediabilului. Există o ariditate de care mai bine să nu te apropii. Este în noi, e preferabil să nu știi cât loc ocupă în sufletul nostru.

18 iunie

Scriu acum pe niște coli de corespondență cu antet oficial pe care Căpitanul le avea într-o ladă împreună cu alte documente în legătură cu șalupa și operațiunile vamale. Îmi dau seama că-mi vine tot mai greu să continuu acest jurnal. Într-un fel, destul de greu de precizat, o bună parte din ce-am scris era legat de prezența sa. Nu că m-aș fi gândit că ar fi putut să le citească vreodată, nici pe departe. Dar era ca și cum compania sa, personalitatea, trecutul său și felul în care subzista la marginea vieții mi-ar fi slujit ca punct de referință, model și inspirație pentru a spune lucrurile de-a dreptul, în ciuda faptului că acest cuvânt a fost atât de maltrat de idioți. Ceea ce notez acum pe aceste foi, legat exclusiv de mine și de lucrurile pe care le văd sau de faptele care se petrec lângă mine, suferă de un gol, de o lipsă de greutate care mă face să mă simt ca un călător banal în căutare de experiențe noi și de emoții neașteptate, adică o chestie pe care o resping aproape fiziologic. Pe de altă parte însă, e tot atât

de adevărat că ajunge să-mi amintesc de o frază de-a lui, de un gest, de comenzile aiurite pe care le dădea, pentru a regăsi imboldul de a continua să înnegresc foile. Astă-noapte am avut un vis revelator, atât de bogat în detalii, întindere și coerență, încât precis că-mi va da energia subterană pentru a merge mai departe cu jurnalul meu.

Eram cu Abdul Bashur pe un chei din Anvers — el pronunță mereu în flamandă: Antwerpen — și ne duceam să vedem cargoul pe care avea să mi-l încredințeze. Am ajuns la vaporul care strălucea ca nou, fusese proaspăt vopsit, cu pasarele și țevării sclipitoare. Am urcat la bord. Pe covertă, o femeie freca dușumeaua de lemn cu o energie și o dăruire neliniștitoare. Formele ei rotunde ieșeau în evidență ori de câte ori se apleca să frece cu peria o pată rebelă. Am recunoscut-o imediat: era Flor Estévez. S-a îndreptat zâmbind și ne-a salutat cu obișnuita ei cordialitate bruscă. I-a spus ceva lui Abdul din care am dedus că se cunoșteau deja. Apoi s-a întors spre mine și mi-a spus: „E aproape gata. Când nava asta va ieși din port, o s-o invidieze toți. În cabină e cafea pregătită și vă așteaptă cineva.” Avea bluza descheiată. Sâniile se vedeau aproape în întregime, bruni și opulenți. Am părăsit-o cam cu o strângere de inimă și l-am urmat pe Bashur în cabină. Acolo era Căpitanul, stătea în picioare lângă un birou pe care se îngrămădeau hârtii și dosare în dezordine. Ținea pipa în mână și ne-a salutat strângându-ne mâna puternic și scurt, ca un gimnast. „Ei bine, a spus în timp ce-și scărpina bărbia cu mâna în care ținea pipa, iată-mă iar aici. Chestia de pe șalupă n-a fost decât o încercare. N-a reușit. Aici am tras tare și, fie că o vindem, fie că navigăm noi, cumpărarea navei a fost o afacere strălucită. Doamna e de părere că mai bine o păstrăm. I-am spus să vedem ce ziceți voi. Firește, Gabierule, te aștepta cu multă nerăbdare. Ți-a adus lucrurile pe care le-ai lăsat acolo sus, nu era sigură că sunt toate.” I-am spus că ne văzusem deja. „Păi, atunci să mergem, vreau să vedeți tot.” Am ieșit. Se întuneca rapid. Căpitanul mergea înainte, ca să ne arate drumul. De fiecare dată când se întorcea, vedeam că se schimba la față, tristețea și dezamăgirea îi cuprindeau treptat chipul. Când am ajuns în sala mașinilor, am constatat că șchiopăta ușor. Atunci am fost

sigur că nu mai era el, că era alt om cel pe care îl urmam și, într-adevăr, când s-a oprit să ne arate cazanul, ne-am găsit în fața unui bătrân dărâmat, ce îngăima împiedicat un fel de explicații dezlănate fără nici o legătură cu ce ne arăta cu o mână tremurătoare și jengoasă. Abdul dispăruse. Un vânt înghețat a pătruns prin tambuchi făcând să se lezene ambarcațiunea ale cărei soliditate și măreție dispăruseră. Bătrânul s-a depărtat în direcția unei scări care cobora în pântecul calei. Am rămas printre grămezi de fiare, biele și valve ce de mult nu mai foloseau la nimic. M-am gândit la Flor Estévez, unde-o fi. Nu mi-o puteam imagina în mijlocul prăpădului de aici. Am alergat spre covertă după ea, m-am împiedicat de o treaptă care a cedat sub piciorul meu și m-am prăbușit în gol.

M-am trezit lac de sudoare și cu gura amară, de parcă aș fi mâncat un fruct putrezit. Curentul râului e mai neregulat și mai puternic. O briză de la munte ne anunță că ajungem într-o regiune total diferită de cea străbătută până acum. Navigatorul, cu ochii ținți spre cordilieră, gătește un amestec de fasole și *yuca* din care se răspândește un miros insipid, care-mi amintește pe dată de selvă și de clima ei descurajantă și noroioasă.

19 iunie

Astăzi am avut cu navigatorul o discuție care mi-a lămurit, chiar dacă parțial, misterul gaterelor. A venit să-mi aducă de dimineață cafeaua cu nelipsitele felii de banană prăjită. A rămas lângă mine până mi-am terminat micul dejun, cu intenția evidentă de a-mi spune ceva.

— Ei, nu mai avem mult, așa-i?, am spus ca să-l fac să vorbească și nu se încumeta, din cauza distanței în care se refugiază bătrânii pentru a nu fi jigniți sau neascultați.

— Da, domnule, mai sunt câteva zile. N-ați fost niciodată pe-acolo, nu-i așa?, a întrebat cu o urmă de curiozitate.

— Niciodată. Dar spune-mi, ce e de fapt în fabricile acelea?

— Instalațiile le-au adus niște domni din Finlanda. Sunt trei fabrici, situate la câțiva kilometri distanță una de alta. De ele are grijă armata, inginerii au plecat. De câțiva ani deja.

— Și ce lemn aveau de gând să proceseze? Că pe aici nu văd destui copaci ca să dea de lucru instalațiilor de care mi-ai spus.

— Cred că la poalele munților se găsește lemn bun. Așa am auzit. Dar se pare că nu poate fi adus până la fabrici.

— De ce?

— Nu știu, domnule, n-aș putea să spun — era clar că îmi ascundea ceva; pe chip i se citea o umbră de teamă, cuvintele nu-i mai ieșeau spontan, cheful de conversație îi trecuse, socotea că spusese destul.

— Dar cine e la curent cu toate astea? Poate că soldații mă vor lămuri când ajungem, nu crezi? am zis, fără mari speranțe de a mai afla ceva.

— Nu, domnule, nu soldații. Nu le place să fie întrebați despre asta și cred că nu știu mult mai mult decât noi, a răspuns strângând farfuria și cana și dând să plece.

— Și dac-aș vorbi cu Maiorul? Atinsesem un punct delicat: bătrânul a rămas pe loc și nu îndrăznea să se uite la mine. Voi vorbi cu el, dacă e cazul. Sunt sigur că o să-mi spună ce vreau să știu, nu crezi?

A pornit încet spre pupa, mormăind ca de departe:

— Poate că dumneavoastră o să vă spună. Celor de pe aici nu ne spune nimic și nu-i place să ne băgăm în afacerea asta. Vorbiți cu el, dacă vreți. Cum vreți. Cred că vă simpatizează.

Spunând acestea, a ridicat din umeri cu resemnarea în fața iremediabilului și a neroziei celorlalți, tipică bătrânilor, iar la el și mai marcată. Mi-am amintit de purtarea pe care o avusese când am desprins cadavrul Căpitanului, apoi când l-am îngropat. Nu voia să participe la jocurile dăunătoare ale oamenilor. Trăise atât de mult, încât suma smintelilor de tot felul îi devenise nu doar intolerabilă, ci de-a dreptul străină.

Nu-mi spusese mare lucru. Punând lucrurile cap la cap, am deja convingerea că afacerea descrisă de camionagiul din țara de sus, apoi de oamenii pe care i-am întrebat după ce-am ajuns în selvă e un miraj construit din jumătăți de zvonuri: minunății vagi despre bogății aflate la îndemână și noroc chior care, de fapt, nu ne potrivesc niciodată. Iar persoana cea mai nimerită pentru a cădea în capcană sunt eu, fără îndoială, pentru că toată viața m-am vârat în aventuri de acest gen,

la capătul cărora găsesc aceeași dezamăgire. Deși sfârșesc întotdeauna prin a mă consola spunând că aventura însăși reprezenta premiul și nu trebuie să cauți altceva decât satisfacția de a cunoaște drumurile lumii care, până la urmă, se aseamănă suspect de mult între ele. Și totuși, merită să le străbați pentru a alunga plictisul și propria noastră moarte, aceea care ne aparține cu adevărat și așteaptă s-o recunoaștem și s-o adoptăm.

21 iunie

Descurajare crescândă și lipsă de interes, nu doar în ce privește fabricile de cherestea, ci și călătoria în sine cu toate incidentele, hopurile și revelațiile ei. Și peisajul pare să se armonizeze stării mele sufletești: vegetație aproape pitică, de un verde intens și mirosul ăsta de polen concentrat care parcă ți se lipește de piele; lumina tamisată filtrată printr-o ceață subțire care ne face să confundăm distanțele și volumele. Toată noaptea a plouat persistent, a inundat totul și ni se scurge pe corp în picături călduțe ca de sevă, nu de apă. Miguel mecanicul bombăne în permanență că are probleme cu motorul. Nu l-am auzit niciodată plângându-se, nici chiar când am avut de înfruntat cataractele. E limpede că-i este dor de selvă și că meleagurile astea îi afectează buna dispoziție și-i slăbesc legătura cu motorul; parcă ar fi dezarmat dintr-o dată, iar motorul ar fi devenit ceva străin și dușmănos. Navigatorul continuă să privească fix în direcția munților, din când în când dă din cap de parcă ar voi să alunge un gând supărător.

Nu sunt în dispoziția cea mai bună pentru a continua aceste notări. Mă cunosc îndeajuns ca să știu că astfel n-am să ajung nicăieri. N-am de ce mă agăța. În pustietățile astea și fără altă companie decât aceste două reziduuri ale acțiunii devastatoare a selvei, apare riscul de a pierde chiar și cele mai palide motive pentru a trăi. Ceasul amurgului a adus iarăși ploaia. Ceața s-a risipit la un moment dat și totul avea transparența lumii atunci născute. Navigatorul mi-a făcut semn să vin la prova și mi-a arătat, la poalele masivului muntos, un reflex metalic care, sub ultimele raze de soare, avea

o strălucire aurie sugerând cupolele micilor biserici ortodoxe de pe coasta dalmată. „Uitați, acolo. Acolo sunt. Măine seară ajungem, dacă totul merge bine“, a spus el cu un glas ostenit și lipsit de nuanțe, parcă emis de un mecanism ventriloc. M-am surprins rugându-mă în sinea mea ca drumul să se prelungească un timp nedefinit, pentru ca astfel să pot amâna clipa contactului supărător cu aceste structuri care-și pierd strălucirea pe măsură ce se lasă noaptea, însoțită de zarva greierilor și papagalilor ce-și caută adăpostul nocturn în munte. M-am apucat să-i scriu o scrisoare Florei Estévez doar ca s-o simt aproape și atentă la istoria nechibzuită a acestei călătorii. Sper să i-o înmânez într-o zi. Acum, alinarea pe care mi-o dă faptul că scriu aceste rânduri este, cu siguranță, un mod de a scăpa de alunecarea asta spre neant ce mă cuprinde treptat și care, din nefericire, îmi e mai familiară decât mi-o imaginam evocând-o ca pe ceva ce a trecut fără să lase urme aparente.

„Flor, doamna mea: Dacă nebănuite sunt căile Domnului, tot astfel sunt și cele pe care le bat eu pe acest pământ. Mă găsesc la câteva ceasuri de faimoasele gatere de care ne-a vorbit șoferul care trecea cu vite de la câmpie și nu știu mult mai multe decât ce ne-a spus atunci, bând rom la Zăpada Amiralului unde, în treacăt fie zis, aș dori să fiu acum, iar nu aici. Adevărul este că am multe motive să cred că povestea n-are să ducă la nimic, din ce-am aflat de când urc râul Xurandó; care e un râu cu mai multe capricii, năravuri și draci decât dovedești domnia ta atunci când se strică vremea, se închide drumul, plouă zi și noapte și chiar și așternuturile par ude. Ieri-noapte te-am visat, nu e cazul să-ți spun cum, ar trebui să te pun la curent cu anumite personaje din vis pe care nu le cunoști, ceea ce ar ocupa multe pagini. Aici țin, scriind când pot și pe foi de tot felul, un jurnal în care înregistrez totul, de la visele pe care le am până la peripețiile drumului, de la firea și înfățișarea tovarășilor de călătorie până la peisajul ce defilează pe lângă noi. Dar, întorcându-mă la vis, trebuie să-ți spun că în el, sau mai bine spus, prin el am înțeles însemnătatea pe zi ce trece tot mai mare pe care o ai domnia ta în viața mea și felul în care trupul și felul domniei tale de a fi, nu totdeauna blând, prezidează accidente-

le și necazurile în care cad când sunt sătul de aventuri și de surprize. Sigur că de-acum lucrurile astea nu mai sunt o nouătate pentru domnia ta. Îți cunosc darurile de ghicitoare și prezicătoare. De aceea, nici măcar nu mai zăbovesc să-ți povestesc amănunțit cât de tare am nevoie, în hamacul ăsta, să-ți simt trupul sălbatic și să te aud urlând în dragoste de parcă ai fi înghițită de un vârtej. Astea nu sunt lucruri despre care să se scrie, nu numai pentru că nu rezolvi nimic cu asta, ci pentru că, fiind deja amintire, suferă de un fel de rigiditate și trec prin schimbări atât de semnificative că nu merită spuse în cuvinte. Nu știu cum vor decurge lucrurile. Cert este că munții sunt în fața noastră și le simt mirosul și le aud șoptele. Nu fac altceva decât să mă gândesc la locurile astea, unde, acum o știu bine, este locul meu cel adevărat pe pământ. Banii domniei tale sunt în bună pază și presupun că am să mă-ntorc cu ei neatinși, ceea ce-mi și doresc, de fapt. Am avut intenția să-ți scriu puțin despre cum arată selva și cine trăiește pe aici, dar mai bine ai să afli din jurnal, dacă ajung cu el întreg și cu autorul lui în bune condiții. Am văzut de două ori moartea, altfel de fiecare dată și suflându-mi vraja ei atât de aproape că n-am crezut să scap. Ciudat e că experiența asta nu m-a schimbat deloc, n-a servit decât pentru a mă face să-mi dau seama că, dintotdeauna, cucoana asta mă urmărește și-mi numără pașii. Căpitanul, despre care sper să vorbim pe larg cât de curând, mi-a spus că, indiferent de faptul că am să mor într-o bună zi, lucru previzibil, cât timp sunt în viață sunt nemuritor. Mă rog, nu chiar așa. El a spus-o mai bine, desigur, dar ideea asta e. Ce e interesant e că eu mă gândisem la asta, dar în ce te privește pe domnia ta. Căci cred că, începând cu Zăpada Amiralului, domnia ta ai țesut, ai construit, ai ridicat întreg peisajul care te-nconjoară. Adesea am avut certitudinea că domnia ta chemi ceața, o gonești, țeși lichenii gigantici care atârnă de arborii de *guayaba* și conduci cascadele care par să țâșnească din stâncă și cad între ferigi și mușchi, între culorile lor surprinzătoare, de la arămiul intens până la verdele acela crud care parcă luminează. Cum am stat foarte puțin de vorbă, deși suntem împreună de atâta timp, poate că lucrurile astea o să ți se pară ceva nou, când, de fapt,

sunt exact cele care m-au hotărât să rămân la prăvălia domniei tale sub pretextul de a mi se vindeca piciorul. A rămas o parte insensibilă, deși merg normal. Nu mă pricep prea mult să scriu cuiva pe care, ca pe domnia ta, îl port atât de în mine și care dispune atât de puternic de cele mai ascunse și tainice locuri și cute ale acestui Gabier care, dacă te-ar fi întâlnit mai din timp, n-ar mai fi umblat atât, n-ar mai fi văzut atâtea locuri și cu atât de puțin folos și învățătură. Mai mult înveți alături de o femeie cu calitățile domniei tale decât bătând drumuri și cunoscând oameni de pe urma cărora nu-ți rămâne decât trista amintire a depravării lor și măruntele mizerii ale ambiției lor, măsură a lăcomiei lor rizibile. Așa că scopul acestor rânduri a fost doar să-ți vorbesc puțin pentru a-mi calma dorul și a-mi hrăni speranța, asta-i tot, îți spun pe curând, să ne vedem la Zăpada Amiralului și să ne bem cafeaua pe coridorul din față, privind cum vine ceața și auzind camioanele ce urcă forțându-și motoarele și ghicind cine e șoferul după cum schimbă vitezele. Asta nu e tot ce voiam să-ți spun. Nici măcar n-am început. N-are importanță, desigur. Cu domnia ta nu e nevoie să spui lucrurilor pe nume, le știi dinainte, dintotdeauna. Multe sărutări și tot dorul celui ce te dorește.”

23 iunie

Azi pe la asfințit am ajuns la prima fabrică. Ceea ce vedeam la distanță direct în fața noastră nu era chiar atât de aproape. Râul Xurandó face tot felul de coturi și curbe ample care ba depărtează, ba apropie structura strălucitoare de aluminiu și sticlă, transformând-o într-un miraj. Impresie accentuată de ineditul unei asemenea arhitecturi într-un climat și un loc ca acestea. Acostăm la un chei plutitor, asigurat cu cabluri galbene și scânduri de culoare deschisă, de o curățenie impecabilă. Îmi amintește un loc din Marea Baltică. Am coborât și ne-am îndreptat spre clădirea înconjurată de un gard de sârmă de cel puțin doi metri, cu stâlpi metalici vopșiți în albastru marin din zece în zece metri unul de altul. Am așteptat o bucată de vreme în ghereta de la intrare, în cele din urmă a venit un soldat dinspre clădirea principală, aran-

jându-și hainele în care părea că dormise. Ne-a spus că toți ceilalți erau plecați la vânătoare și-aveau să se întoarcă abia a doua zi dimineată. Când l-am întrebat, mânat de o curiozitate subită, ce se putea vâna pe acolo, m-a privit cu o expresie de uluială, atât de tipică militarilor când nu știu cum să ascundă ceva față de civili și sfârșesc prin a minți, ceea ce desigur n-ar face cu superiorii lor: „Nu știu. Nu m-am dus niciodată. Cred că oposumi, sau așa ceva.” După care ne-a întors spatele și s-a dus de unde a venit. Ne-am întors la șalupă ca să mâncăm, să dormim, urmând ca a doua zi să încercăm din nou. Din nou, sub ultimele raze ale înserării, enorma structură metalică se înalța înconjurată de un halou aurit care îi conferea un aspect ireal, de parcă ar fi fost suspendată în aer. Constă dintr-un hangar uriaș, cam ca acelea pentru zepeline, și e flancat de o mică construcție ce servește drept bodegă și de trei barăci cu câte patru încăperi fiecare, unde stau pesemne cei ce se îngrijesc de locul acesta.

Hangarul e pe structură de aluminiu, cu ferestre mari pe laturi și în față, și are o boltă care acoperă un fel de marchize ample, tot din sticlă, dar mătuیتă ca să nu intre soarele. Am mai văzut astfel de construcții nu numai pe malul lacului Constanza, al Mării Nordului și al Mării Baltice, dar și în câteva porturi din Louisiana și din Columbia Britanică, unde se încărca lemnul sub formă de cutii pentru a fi transportat către locurile cele mai depărtate ale lumii. Prezența de-a dreptul aiuritoare a unei construcții de acest gen pe malul râului Xurandó, la limita selvei, apare și mai ciudată prin modul impecabil în care este întreținută. Strălucește din fiecare centimetru pătrat de metal sau sticlă, de parcă ar fi terminat și construit în urmă cu o oră. Un zgomot neașteptat anunță că s-a pornit o turbină. Tot ansamblul se luminează cu o lumină ca de neon, doar că mai slabă și mai difuză. Nu apucă să pătrundă și spațiul înconjurător, de aceea n-o vedeam de departe. Impresia de irealitate, de coșmar apăsător dat de o astfel de prezență în plină noapte ecuatorială, mă face să dorm prost, visând intermitent, trezindu-mă de fiecare dată scaldat în sudoare și cu inima bătându-mi nebunește. Am avut intuiția că n-o să fie chip să am nici cea mai mică ocazie să stau de vorbă cu ocupanții acestei clădiri de necon-

ceput. M-a cuprins o stare destul de neplăcută, pe care încerc s-o combat scriind în jurnal ca să nu privesc spre minunea asta gotică din aluminiu și sticlă ce parcă plutește în lumina ca de morgă, legănată de zumzetul blând al uzinei electrice. Înțeleg acum rezerva și încercările evazive ale Căpitanului, ale Maiorului și ale celorlalți cu care am deschis subiectul încercând să aflu adevărul despre fabricile astea. „O să vezi singur”, asta-mi spuneau până la urmă, refuzând detaliile. Aveau dreptate. Deci, încă o dată, Gabierul se împotmolește într-una din uimirile lui cele mai insolite și infructuoase. E ceva fără leac. Și așa va fi mereu.

24 iunie

Azi-dimineată m-am dus din nou la gheretă. O santinelă mi-a ascultat rugămintea de a vorbi cu cineva și, fără să-mi răspundă, a închis ferestruica. L-am văzut vorbind la telefon. A redeschis-o și mi-a spus: „Străinii nu sunt primiți la aceste instalații. Bună ziua.” M-am grăbit să spun înainte de a închide iarăși: „Dar inginerul? Nu vreau să vorbesc decât cu el, nu cu cineva din serviciul de pază. În legătură cu vânzarea lemnului. Aș dori să-i explic inginerului de ce-am venit până aici, chiar și la telefon.” M-a privit o clipă cu o expresie neutră și opacă, de parcă mi-ar fi auzit cuvintele printr-un difuzor de departe. Apoi a vorbit cu același glas lipsit de nuanțe și fără energie: „Aici nu mai e de mult nici un inginer. Doar soldați și doi subofițeri. Consemnul este să nu vorbim cu nimeni. Nu insistați, e inutil.” Telefonul suna cu frenezie. A închis ferestruica și a răspuns. A ascultat cu un aer concentrat, a dat din cap în semn că pricepuse ordinul. A deschis un fel de ghișeu ca să-l pot auzi și a spus: „Trebuie să părăsiți locul până mâine la prânz și să nu mai insistați să vorbiți cu cineva. Nu mai veniți la gheretă, nu mai pot vorbi cu dumneavoastră.” A închis ghișeul cu un zgomot sec și s-a apucat să se uite prin niște hârtii de pe birou. Parcă intrase într-o altă lume, parcă ar fi coborât la mare adâncime în apele unui ocean necunoscut și ostil mie.

M-am întors la șalupă și i-am povestit navigatorului. „Mă așteptam, mi-a spus el. N-am încercat niciodată să vorbesc

cu ei sau să mă apropii de intrare. Militarii ăștia nu țin de nici o bază apropiată. Sunt înlocuiți la intervale regulate. Vin de la marginea munților și tot acolo se și întorc, tăind de-a dreptul peste munte. Acum, ce să facem? Mâine la prânz trebuie să plecăm. Nu mai are sens să insistati.” I-am sugerat să mergem la fabricile celelalte. „N-are sens. E același lucru. În plus, suntem la limită cu combustibilul. Va trebui să coborâm cu motorul la jumătate, ajutați de curent. Dacă nu găsim să cumpărăm în vreun sat, abia-abia putem ajunge la bază.” N-am mai zis nimic și m-am întins în hamac. M-au cuprins sentimente de frustrare, de supărare surdă față de mine însumi și de șirul de amânări, neglijențe și inadvertențe care mă aduseseră până aici și pe care le-aș fi putut evita atât de ușor dacă alta mi-ar fi fost firea. O descurajare de neînvins m-a făcut să zac acolo, încercând să diger furia care cuprindea tot și pe toți, inutilitatea de care deveneam conștient și mă enerva și mai mult. Noaptea, de-acum mai resemnat și mai calmat, am aprins lampa ca să scriu. Lumina de sală de operație care scaldă clădirea de aluminiu și sticlă și zumzetul uzinei îmi devin insuportabile, așa că hotărâsc să plecăm de dimineață, pentru a scăpa de prezența copleșitoare.

25 iunie

Am plecat în zori. După ce-am dezlegat ambarcațiunea și ne-am plasat în mijlocul curentului, s-a auzit urletul stins al unei sirene care venea din clădire. În depărtare a răspuns alta, apoi alta, și mai de departe. Fabricile își comunicau una alteia plecarea intrușilor. Semnalele acestea conțineau un avertisment trufaș și o apăsare tăcută care ne-au făcut să rămânem taciturni și tufliți o bună parte din zi. Înaintam cu o viteză care, la început, m-a încântat prin noutate. Deodată m-am gândit la Pasul Îngerului și m-a trecut un fior pe spinare. Coborârea era, poate, mai ușoară. Dar am avut impresia că n-am să mai pot suporta încă o dată lovitura apelor, urletul și vârtejul ei, forța cumplită a energiei sale grăbită să ajungă la vărsare. După prânz am ajuns la o zonă unde Xurandó se lărgea ca un lac uriaș ale cărui maluri se pierdeau în depărtare. Mă cuprinsese somnolența unei sieste reparatoare, nu-

mai bună pentru a da uitării experiența recentă din lumea dușmănoasă a fabricilor de cherestea. Un bâzâit îndepărtat devenea tot mai puternic. M-am luptat între somn și curiozitate, primul câștiga teren, când am auzit un glas care mă striga: „Gabierule! Maqroll! Gabierule!” M-am trezit. Era Junkerul care aluneca pe lângă noi. Maiorul, în picioare pe flotoare, întindea mâna să apuce cablul pe care i-l arunca navigatorul. L-a apucat la a doua încercare și a lipit hidroavionul de prova șalupei. „Tragem la mal”, a ordonat făcând cu mâna liberă un gest de salut. Mi s-a părut mai slab, mustața nu mai era atât de dreaptă și de impecabilă. Am acostat, legând Junkerul de prova. Maiorul a sărit pe covertă cu o elasticitate de felină. Ne-am strâns mâinile și ne-am așezat în hamacuri. Nu a pierdut timpul întrebându-mă de călătorie, ci a intrat direct în subiect: „O patrulă a găsit mormântul Căpitanului. Am fost acolo săptămâna trecută. Vreo fiară a încercat să-l dezgroape. Le-am spus să sape mai adânc și am umplut groapa pe jumătate cu pietre. Morții nu se îngroapă așa în selvă, după câteva zile îi dezgroapă animalele. Deci coborâți deja? Îmi închipui cum a fost. Era inutil să vă previn. Nimeni nu mă crede atunci când încerc să explic. E mai bine ca fiecare să treacă singur prin experiența asta. Și-acum, ce veți face?” „Nu știu, nu prea mi-am făcut planuri. Mă gândesc să urc spre munte cât mai curând, dar nu știu dacă e vreun drum prin părțile astea. Numai că n-aș pleca neștiind ce se petrece cu oamenii aceia de la fabrici. Mi s-a spus că mașinile sunt intacte. Eu n-am să mă mai întorc niciodată aici, de ce nu-mi spuneți?” Și-a privit mâinile în timp ce le curăța de frunzele și noroiul rămase de pe cablu. A zâmbit vag și mi-a spus: „Bine, Gabierule, am să-ți povestesc. În primul rând, nu există nici un mister. Peste trei ani, instalațiile astea o să le ia guvernul. Cineva, acolo sus, e interesat de ele. Trebuie că e un personaj foarte influent dacă a reușit să le pună în custodia și în întreținerea Infanteriei Marine. Într-adevăr, sunt intacte. Niciodată n-au fost puse în funcțiune pentru că acolo unde se găsește lemnul — a schițat un gest spre înălțimile muntoase — se află oameni revoltați și înarmați. Cine îi susține? Nu trebuie să faci un efort prea mare ca să ghicești. Când va sosi momentul ca instalațiile să se întoarcă la primul posesor și fabricile vor fi pre-

date guvernului, e foarte posibil ca guerrilla aceasta să dispară ca prin minune. Pricepi? E foarte simplu. Întotdeauna se găsește unul mai isteț, nu-i așa?” Iar are tonul acesta între batjocoritor și protector, dezinvolt și bine cunoscut. Nu apuc să-l întreb, că-mi și zice: „De ce nu te-am avertizat? Păi, suntem băieți mari. Ți-am spus atât cât aveam voie să spun. Acum că pleci, și precis că n-ai să te mai întorci, pot să-ți spun totul. E foarte bine că ați plecat la timp. Țștia nu umblă cu mânuși, spun ce au de spus doar o dată, pe urmă deschid focul.” I-am exprimat recunoștința pentru că mă avertizase, în limitele prudenței, și m-am scuzat pentru încăpățănarea mea de a fi continuat drumul. „Nu te scuza, se întâmplă mereu așa. Afacerea e tentantă, nu are nimic nesăbuit în ea. Numai că, așa cum ți-am spus, mereu se găsește unul mai isteț. Mereu. Bine că măcar privești povestea asta cu oarecare filozofie. E singura modalitate. Bun, și-acum uite ce propun: dacă vrei să ajungi în țara de sus, cred că te pot ajuta. Dacă vrei, mâine zburăm la Laguna Surdului. E chiar în mijlocul cordiliei. Pe mal e un sat, de acolo camioanele urcă spre munte. Aranjează lucrurile cu Miguel și mâine dimineață sunt aici. Într-o oră de zbor suntem acolo. Ce zici?” „Că nu știu cum să vă mulțumesc, am zis mișcat de interesul pe care mi-l arăta. Adevărul e că nu mă simt în stare să mă întorc în selvă, nici să mai trec o dată prin cataracte. Am să-i plătesc lui Miguel ce e de plătit și vă aștept mâine. Încă o dată, mulțumiri și sper să nu vă deranjez prea mult.” „Ți-am spus încă din prima zi în care ne-am cunoscut: dumneata nu ești pentru locurile astea. Nu, nu mă deranjează deloc. Eu comand aici. Important e să știi până unde, iar chestia asta am învățat-o încă de când eram sublocotenent. E singurul lucru pe care trebuie să-l știi dacă porți galoane. Pe mâine, deci. Am plecat, că abia am timp să ajung la bază.” Mi-a strâns mâna, a fluierat spre navigator și-a sărit în avion. I-a spus ceva pilotului și i-am văzut pe chip un surâs mai curând șmecher decât cordial.

Asta va fi ultima mea noapte aici. Trebuie să mărturisesc că simt o ușurare de nedescris. E ca și cum aș fi băut o licoare care, dintr-un foc, a făcut să-mi revină puterile și m-a redat lumii, ordinii lucrurilor mele. Am vorbit cu Miguel, n-a obiectat defel să facem socotelile pe loc. I-am plătit, i-am dat un bac-

șiș bun și navigatorului. Încerc să dorm. Nu reușesc din cauza unei agitații, ca un fâlfâit de aripi pe dinăuntru. De parcă cineva mi-ar fi luat o lespede de pe mine și m-ar fi scăpat de o corvoadă imposibilă, sfâșietoare, copleșitoare.

29 iunie

Maiorul a venit cu Junkerul pe la șapte dimineța. Mi-am adunat lucrurile și mi-am luat rămas-bun de la Miguel și de la navigator. Acesta din urmă surâdea în felul în care o fac bătrânii în prezența neroziei celor ce repetă greșelile pe care le-au făcut pe vremuri și ei și le-au uitat. Miguel mi-a întins mâna fără să mi-o strângă, o mână caldută și umedă ca un pește. În ochi îi scliffea ca un firicel toată cordialitatea de care era în stare. Mi-am dat seama atunci că mă despart de selvă: mecanicul nu este doar o perfectă reprezentare a ei, chiar e făcut din aceeași substanță. Este o prelungire amorfă a acestui univers funest și fără chip. M-am urcat la bordul Junkerului, m-am așezat în spatele pilotului și a Maiorului și mi-am prins centura. Am alunecat pe apă un timp, apoi am urcat în vibrațiile adormitoare ale fuselajului. Am căzut într-o torpoare hipnotică din care m-a trezit Maiorul, atingându-mi genunchiul și arătându-mi laguna. Am amerizat lin și ne-am îndreptat spre debarcaderul pe care ne așteptau un sergent și trei soldați. Maiorul a coborât o dată cu mine. Mi-am luat la revedere de la pilot, constatând de-abia atunci că nu era cel pe care-l știam eu. Acesta era chior de un ochi și avea pe frunte o cicatrice sidefie. Maiorul m-a dat în grija sergentului, spunându-i să-mi găsească o gazdă în sat până găsea camionul ce avea să mă ia. Mi-a întins mâna și, fără a-mi da răgazul să-i mulțumesc, mi-a zis cu o seriozitate ușor forțată: „Te rog, de-acum încolo gândește-te mai bine când faci o afacere și nu mai risca așa cum ai riscat acum. Nu merită. Știu ce spun. De fapt, o știi și dumneata. Noroc și adio.” A urcat la bordul Junkerului, a trântit portiera făcând să zăngăne fuselajul cu un zgomot ce mi-era familiar de-acum și hidroavionul a plecat într-un siaj de spumă care a dispărut încet în timp ce aparatul se pierdea în norii joși de sub munte.

Ceva s-a terminat. Ceva începe. Am cunoscut selva. N-am avut de a face cu ea, nu iau cu mine nimic. Poate doar paginile astea să dea, vreodată, o palidă mărturie despre un episod care spune foarte puțin despre istețimea mea și pe care sper să-l uit cât mai repede. În mai puțin de o săptămână am să fiu la Zăpada Amiralului povestindu-i Florei Estévez lucruri care, sunt sigur de asta, nu prea vor avea de-a face cu cele petrecute aici. Simt deja în cerul gurii aroma cafelei și amăreala ei stimulatoare.

Ieri au venit în sat niște infanteriști marini. Fac parte din detașamentul care a fost înlocuit la fabricile de cherestea. Ne spun că șalupa a naufragiat la Pasul Îngerului și că trupurile lui Miguel și al navigatorului n-au fost găsite. Pesemne le-a târât curentul în jos. Le-o fi azvârlit pe vreun mal al selvei. Șalupa, făcută țândări și plină de găuri, s-a înfipt într-un banc de nisip. N-a venit nimeni s-o ia de acolo.

În caietul compus din filele jurnalului lui Maqroll Gabierul era o foaie detașată, scrisă cu cerneală verde, cu antetul unui hotel și fără dată. Citind-o, mi-am dat seama că are legătură cu jurnalul, de aceea mi se pare potrivit să o transcriu aici. Lectura poate fi interesantă pentru cei care au urmărit relatarea din jurnal.

Hôtel de Flandre

Quai des Tisserands No. 9
Anvers

Tel. 3223

... cum fusese convenit. Timp de trei zile am urcat pe un drum povârnit și plin de curbe periculoase. La un moment dat, am părăsit camionul și am închiriat un catâr la hanul din Cuchilla. Două zile am rătăcit prin munte căutând șoseaua care ajunge la Zăpada Amiralului. Îmi pierdusem deja orice speranță când am găsit-o în sfârșit. Am lăsat catârul cu băiatul care mi-l închiriasse și m-am așezat pe un mal în așteptarea unui camion pentru a urca partea cea mai înaltă a traseului. Într-adevăr, după două ore a trecut un Saurer de opt tone ce urca panta cu un efort astmatic. Șoferul a acceptat să mă ia. „Merg până sus”, i-am spus în timp ce el se uita la mine parcă încercând să mă recunoască. Am mers

toată noaptea. Dimineața, într-o ceață atât de deasă că era aproape imposibil de mers mai departe, omul m-a trezit: „Pe-aici trebuie să fie. Dar ce cauți prin pustietățile astea?” „O prăvălie care se numește Zăpada Amiralului”, i-am răspuns cu un tremur ce începea să-mi urce din plexul solar. „Bine, a spus șoferul, am să opresc un pic. Dumneata du-te și caută, vezi ce găsești. Cu ceața asta...” Și-a aprins o țigară. M-am scufundat în ambianța lăptoasă în care nu vedeam mare lucru. M-am luat după șanț și în curând am recunoscut casa. Scândura cu numele, din care căzuseră câteva litere, atârna de un singur cui ruginit, legănându-se în bătaia vântului. Totul era închis și zăvorât pe dinăuntru: uși, ferestre, obloane. Lipseau multe geamuri și clădirea părea că se va prăbuși dintr-o clipă în alta. M-am dus la ușa din spate. Balconul, care înainte era susținut deasupra râpei de niște bârne groase de lemn, era prăbușit pe jumătate și barele de fier se balansau deasupra hăului, pline de mușchi și găinaț de la papagalii ce se opreau aici în drumul lor spre țara de jos. A început să plouă, ceața s-a risipit într-o clipă.

M-am întors la camion. „Nu a rămas nimic, domnule. Eu știam, dar nu știam că se chema așa”, a spus șoferul cu un fel de milă care m-a rănit adânc. „Veniți mai departe cu mine, dacă vreți. Merg până la plantația de cafea La Osa. Cred că sunteți cunoscut acolo.” Am aprobat în tăcere și m-am urcat lângă el. Camionul a început să coboare. Un miros de azbest ars venea de la frânele chinuite. Mă gândeam la Flor Estévez. Avea să-mi fie tare greu să mă obișnuiesc cu absența ei. Ceva a început să mă doară undeva înăuntru. Era o durere care avea să treacă foarte târziu.

Alte vesti despre Gabierul Maqroll Cocora

Am rămas să am grijă de mina asta și-am pierdut și socoteala anilor de când stau aici. Trebuie că sunt mulți, pentru că drumeagul care ducea la puțuri și era paralel cu malul râului a dispărut printre bălării și boscheți de bananier. Câțiva arbori de *guayaba* cresc în mijlocul drumului și-au dat deja mai multe rânduri de roade. Pesemne că stăpânii și exploatorii minei au uitat de ea, și nu e de mirare, căci niciodată nu s-a găsit nici un fel de minereu, oricât de adânc ar fi săpat și oricâte ramificații ar fi făcut din galeriile principale. Iar eu, care sunt un om al mării, pentru care porturile n-au fost decât un tranzitoriu pretext pentru amoruri efemere și bătaii de bordel, eu care simt încă în oase legănatul gabiei pe care mă cățăram cât mai sus ca să privesc orizontul și să anunț furtunile, coastele, cârdurile de balene și bancurile de pești ce se apropiau precum o mulțime beată; eu am rămas aici, în întunericul răcoros al acestor labirinturi prin care trece un aer adesea calduț și umed care aduce voci, lamentări, zumzet nesfârșit și tenace de insecte, fâlfâit de fluturi negri sau ciripitul unei păsări rătăcite în fundul puțurilor.

Dorm în puțul numit al lui Alférez, e mai puțin umed și dă direct într-o prăpastie deasupra apelor vijelioase ale râului. În nopțile ploioase, pot să miros râul care crește: e o aromă de lut, înțepătoare, de vegetație strivită și de animale ce coboară izbindu-se de stânci; un miros ca de sânge, asemănător celui pe care-l răspândesc anumite femei istovite de clima tropicelor; un miros de lume care se descompune precedă beția haotică a apelor ce cresc cu o furie nemăsurată și distrugătoare.

Aș vrea să las mărturie despre câte ceva din ce-am văzut în zilele lungi de trândăvie, în care familiaritatea cu adâncurile m-a transformat într-un om destul de diferit de cel ce eram în anii mei de rătăcirii pe mări și fluvii. Poate că răsuflarea acidă a galeriilor mi-a modificat sau ascuțit facultățile ca să pot percepe viața secretă, impalpabilă dar foarte diversă ce sălășluiește în cavitățile astea nefericite. Să începem cu galeria principală. Se pătrunde în ea venind pe un drum străjuit de arbori de *guayaba* ale căror flori portocalii formează un covor care se întinde uneori până la fund. Pe măsură ce cobori, lumina scade, dar rămâne cu o intensitate inexplicabilă pe florile aduse de vânt până aici. Mult timp am stat acolo, și-am părăsit locul doar din motive pe care am să le explic imediat. Înainte de începerea ploilor auzeam voci, șoapte indescifrabile ca de femei care se roagă la un priveghi, dar niște râsete și anumite agitații ce n-aveau nimic funebru m-au făcut să mă gândesc mai curând la un act infam care se prelungea fără sfârșit în văgăunile astea. Mi-am propus să descifrez glasurile și, după ce am ascultat febril, zi și noapte, am reușit să înțeleg un cuvânt: Viana. Dar atunci m-am îmbolnăvit, cred că de malarie, și-am rămas să zac pe mindirul care-mi ținea loc de pat. Aveam lungi perioade de delir și, grație acelei lucide facultăți pe care febra o dezvoltă pe sub dezordinea exterioară a simptomelor sale, am reușit să stabilesc un dialog cu făpturile feminine. Atitudinea lor mieroasă, falsitatea lor evidentă îmi transmiteau o teamă surdă și umilitoare. Într-o noapte, ascultând de nu știu ce impulsuri secrete înviorate de delir, m-am ridicat în capul oaselor și am urlat cu un glas care s-a reverberat îndelung de-a lungul minei: „Tăceți odată, cățelelor! Am fost prieten cu Prințul de Viana, respectați mizeria cea mai înaltă, coroana celor ce nu pot fi salvați!” După ce ecourile țipetelor mele s-au stins, o tăcere densă și tot mai adâncă m-a lăsat în marginea febrei. Am așteptat toată noaptea, zăcând scăldat în sudoarea care-mi anunța vindecarea. Liniștea a continuat, înăbușind chiar și cele mai slabe zgomote ale umililor făpturi care țeseau, printre frunze și salivă, impalpabilul. O limpezime alburie mi-a spus că se făcuse dimineată

și am ieșit cum am putut din galeria aceea în care nu m-am întors niciodată.

Alta e cea pe care minerii o numesc a Cerbului. Nu e foarte adâncă, dar domnește acolo un întuneric deplin, din cauza nu știu cărui artificiu cu care au săpat-o inginerii. Doar pe pipăite am reușit să mă familiarizez cu locul acela plin de unelte și de lăzi bine bătute în cuie. Din ele ieșea un miros imposibil de descris. Ca aroma unei gelatine făcute din cele mai secrete substanțe distilate dintr-un metal imposibil. Dar ceea ce m-a ținut zile nesfârșite acolo, timp în care am crezut că-mi pierd mințile, e ceva ce se ridică chiar în capătul galeriei, sprijinit de peretele cu care se termină aceasta. Ceva ce ar putea fi o mașină, dacă aș putea să mișc măcar una din piesele din care pare că se compune. Părți metalice de toate formele și dimensiunile, cilindre, sfere, îmbinate într-o rigiditate absolută, îi compun structura de nedescris. Niciodată nu i-am găsit marginile, nici n-am putut să măsoz proporțiile acestei construcții nefericite, fixată în rocă pe toate părțile și înălțându-și urzeala oțelită și lustruită ca și cum și-ar fi propus să fie reprezentarea absolută a nimicului. Când mâinile mi-au obosit, după săptămâni întregi în care i-am pipăit articulațiile complexe, pinionii rigizi, sferele înghețate, am fugit, surprinzându-mă speriat că imploram prezența cea de nedefinit să-mi dezvăluie secretul, rațiunea ei ultimă și certă. Nici în partea asta din mină nu m-am mai întors, dar sunt nopți calde și umede când visele îmi sunt bătute de prezența mută a acestor metale și teroarea mă trezește cu inima bătându-mi tare și mâinile tremurând. Nici un cutremur, nici o prăbușire, oricât de gigantice, nu va putea să miște din loc această mecanică ineluctabilă înscrisă în eternitate.

Cea de a treia galerie este cea pomenită la început, puțul lui Alférez. Aici trăiesc acum. Există o penumbră plăcută care cuprinde tunelul până la fund, iar plescăitul apei râului, acolo jos, de peretele de stâncă conferă o anumită veselie ce întrerupe, chiar și parțial, plictiseala interminabilă a rolului meu de paznic al minei părăsite. La intervale mari, căutătorii de aur ajung până la acest nivel al râului cu albiile lor din lemn pentru a spăla nisipurile de pe mal. Fumul acru de tutun or-

dinar îmi anunță venirea lor. Cobor să-i văd muncind și schimbăm câteva cuvinte. Vin de departe, abia le pricep limba. Mă uimește răbdarea nemăsurată pe care o pun în munca asta atât de migăloasă și cu atât de slabe rezultate. Mai vin, o dată pe an, și femeile semănătorilor de trestie de zahăr de pe malul opus. Spală rufe în râu și le bat pe pietre. Atunci știu că au venit. Cu unele am urcat în mină și m-am culcat cu ele. Au fost acuplări grăbite și anonime, în care plăcerea a fost mai puțină decât nevoia de a simți alt trup pe piele și de a înșela, chiar și prin acest contact fugitiv, singurătatea care mă macină.

Într-o zi voi pleca de aici, voi coborî pe malul râului până voi da de șoseaua care urcă spre munte, și sper ca uitarea să șteargă atunci timpul mizerabil petrecut aici.

Zăpada Amiralului

Ajungând în punctul cel mai înalt al cordiliei, camioanele se opreau într-un șopron dărăpănat în care fusese organizarea de șantier a inginerilor pe vremea când se construise șoseaua. Șoferii marilor camioane se opreau aici să bea o cafea sau o dușcă de rachiu pentru a rezista la frigul de pe podișul înalt. Uneori acesta le înțepenea mâinile pe volan și se prăbușeau în prăpastia în fundul căreia un râu cu ape vijelioase mătura într-o clipă vehiculul făcut praf și cadavrele ocupanților săi. În josul râului, de-acum în ținuturile calde, ieșeau la iveală vestigiile răsucite ale accidentului. Pereții refugiului erau din lemn, pe dinăuntru erau înnegriți de fumul plitei pe care, zi și noapte, se încălzeau cafeaua și un fel de mâncare pentru cei flămânzi, care nu erau mulți, pentru că altitudinea locurilor îți făcea greață, îndepărtând ideea însăși de a mânca ceva. Pe pereți erau prinse afișe metalice colorate care făceau reclamă pentru mărci de bere sau de analgezice, cu femei provocatoare în costum de baie ce-și etalau prospețimea trupului în peisaje cu plaje albastre și palmieri, atât de străine podișului înghețat și posomorât.

Ceața traversa șoseaua, umezea asfaltul ce strălucea ca un metal ciudat, se pierdea printre copacii înalți cu trunchiuri netede și cenușii, rămuriș viguros și frunziș rar, acoperit cu un fel de lintiță la fel de cenușie, din care țâșneau flori în culori intense, din petalele cărora curgea încet o miere transparentă.

Deasupra intrării, o scândură de lemn afișa numele localului cu litere roșii, cam decolorate: Zăpada Amiralului. Patronul era cunoscut sub numele Gabierul, nu se știa nimic despre originea sau trecutul său. O barbă hirsută și căruntă îi

acoperea aproape toată fața. Pășea sprijinindu-se într-o cârjă improvizată din tulpini tari de bambus. Pe piciorul stâng îi supura în permanență o plagă fetidă și irizată, de care nu făcea niciodată caz. Umbla de colo-colo servind clienții în ritmul regulat și aspru al cârjei care țacănea surd pe dușumele și se pierdea în pustietatea locurilor. Omul era taciturn. Surâdea des, dar nu la cele auzite în jur, ci sie însuși și mai curând în contratimp cu comentariile călătorilor. Era ajutat de o femeie cu aspect sălbatic, concentrat și absent. Pe sub șalurile și poncho-urile care o apărau de frig ghiceai un trup încă verde și deloc străin plăcerilor cărnii. O plăcere încărcată de esențe, arome și amintiri din târâmurii unde fluviile coboară spre mare sub o boltă vegetală nemișcată în căldura țării de jos. Uneori, femeia cânta: cânta cu un glas subțire precum strigătul leneș al păsărilor din întinderile arzătoare ale câmpiei. Atunci Gabierul se oprea și o privea cât dura acest murmur ascuțit, sinuos și animalic. Șoferii se întorceau la camioanele lor însoțiți de cântul hrănit cu depărtări pustii și descurajări fatale, care-i lăsa pradă unei tristeți nesfârșite.

Dar mai era ceva în casa Gabierului care o făcea de neuitat celor ce se opreau des și erau familiarizați cu locul: un coridor lung ce ducea la veranda din spate, susținută de bărne de lemn deasupra unei râpe acoperite aproape total de frunze de ferigă. Acolo mergeau călătorii să urineze, răbdător și meticulos, fără a auzi vreodată căderea lichidă care se pierdea în adâncul cețos și vegetal al hăului. Pe pereții neregulați ai coridorului erau scrise fraze, observații, sentințe. Multe dintre acestea erau pomenite și citate în regiune, deși nimeni nu le știa descifra precis scopul sau semnificația. Le scrisese Gabierul, multe se șterseseră de trecerea clienților în drum spre ciudatul pisoar.

Dintre cele care au rezistat mai bine în memoria oamenilor, transcriu câteva:

Sunt făcătorul dezordonat al rutelor celor mai ascunse, al celor mai tainice debarcadere. Din inutilitatea lor și din locul lor neștiut îmi hrănesc zilele.

Păstrează pietricica asta lustruită. În ceasul morții tale vei putea s-o mângâi în palmă alungând astfel prezența greșelilor tale lamentabile, a căror sumă șterge orice sens al deșartei tale vieți.

Fructele sunt ochi orbi față de substanțele cele mai suave. Există locuri în care omul își sapă în propria fericire mici bolți de nemulțumire fără de sens și preget.

Mergi pe urmele navelor. Urmează rutele pe care le brăzdează vapoarele obosite și triste. Nu te opri. Evită chiar și cele mai umile locuri de ancorat. Mergi pe râuri în amonte și în aval. Confundă-te cu ploile care inundă savanele. Neagă orice țarm.

Privește câtă dezolare e în jur. Așa și zilele vieții mele. Atât a fost. Nu se vor întoarce.

Femeile nu mint niciodată. Din pliurile cele mai ascunse ale trupului lor izvorăște numai adevărul. Ne-a fost însă dat să-l descifrăm cu atâta zgârcenie. Mulți nu reușesc niciodată și mor în orbirea fără scăpare a simțurilor.

Există două metale care prelungesc viața și, uneori, te fac ferit. Nu e vorba nici de aur, nici de argint, nici de ceva asemănător. Știu doar că ele există.

Dac-aș fi urmat caravanele. Dac-aș fi murit și m-ar fi îngropat cămilarii, acoperindu-mă cu bălegarul turmelor, sub cerul înalt al podișurilor. Ar fi fost mai bine, mult mai bine. Restul, ca să spun drept, a fost lipsit de interes.

Cum spuneam, multe alte fraze dispăruseră, șterse de mâinile și trupurile care se frecau de pereți în penumbra culoarului. Cele pe care le-am menționat se pare că s-au bucurat de mai mare căutare printre oamenii muntelui. În mod sigur, se referă la vremuri anterioare pe care le-a trăit Gabierul și au ajuns în locurile astea prin lucrarea hazardului unei memorii care pâlpâie înainte de a se stinge definitiv.

| Canionul Aracuriare

Pentru a înțelege urmările pe care le-au avut în viața Gabierului zilele în care a stat în Canionul Aracuriare, e necesar să ne oprim asupra anumitor aspecte ale acestui loc, puțin frecventat pentru că e departe de orice drum sau cărare bătută de locuitorii Țării de Jos și pentru că se bucură de o faimă sumbră, nu chiar gratuită, dar nici potrivită adevăratei sale imagini.

Râul coboară din cordilieră într-un torent de ape înghețate ce se sparge de stâncile mari și lespezile ascunse, transformându-se într-un vârtej spumos, în urletul sacadat și furios al curentului dezlănțuit. Se crede că râul poartă cu el nisipuri bogate în aur, drept pentru care adesea pe maluri apar tabere precare de haimanale care spală pământul, dar nu se știe nici până azi de vreun rezultat care să fi meritat efortul. Dezamăgirea se înstăpânește curând peste acești străini, frigurile și bolile le seceră viețile. Căldura umedă și permanentă și lipsa alimentelor îi epuizează pe cei neobișnuiți cu clima aceasta mistuitoare. De obicei lucrurile se termină cu un cerc de gropi umile în care odihnesc oasele celor ce n-au cunoscut în viață răgazul și odihna. Râul se domolește când intră într-o vale strâmtă, apele lui dobândesc o blândete calmă sub care se ascunde energia densă a curentului eliberat de orice obstacol. Valea se termină cu un impunător baraj de granit, despicat la mijloc printr-o crăpătură întunecată. Aici intră râul în curgerea liniștită a apelor sale ce pătrund cu o solemnitate de procesiune în penumbra canionului. Înăuntru, între pereții care se înalță spre cer, acoperiți de o vegetație rară de liane și ferigi care încearcă să caute lu-

mina, e o ambianță de catedrală părăsită, o penumbră spăriată din când în când de uliii care cuibăresc în crăpăturile rare ale stâncii sau de cârdurile de papagali ale căror țipete umplu locul cu hărmălaia lor care distruge nervii și trezește nostalgii străvechi.

De-a lungul canionului, râul a format mici plaje de culoarea ardeziei, care strălucesc în scurtul răstimp în care soarele ajunge în fundul abisului. De obicei, suprafața râului e atât de senină încât abia se simte curgerea apei. Auzi doar uneori un bolborosit care se termină cu un fel de suspin, cu un vaiet înăbușit ce urcă din adânc și îți spune ceva despre energia neobișnuită și înșelătoare ascunsă în curgerea blândă a râului.

Gabierul a ajuns aici pentru a preda un transport de instrumente, cântare și un vas cu mercur comandate de doi căutători de aur pe care-i cunoscuse într-un port petrolier de pe coastă. Când a ajuns, a aflat că clienții îi muriseră de câteva săptămâni. Un suflet milos îi îngropase la intrarea în canion. Pe o scândură mâncată de cari erau scrise numele lor, într-o grafie aproximativă pe care Gabierul abia a descifrat-o. A intrat în canion și a înaintat printre plajele pe care se zăreau câte un schelet de pasăre sau resturile unei bărcuțe adusă de curent din vreun cătun de departe.

Liniștea ca de mănăstire a locului, izolarea de orice zarvă sau dezordine a oamenilor și o chemare intensă, insistență, imposibil de exprimat în cuvinte, nici chiar în gânduri, au fost de ajuns ca Gabierul să vrea să rămână un timp acolo, fără alt motiv sau explicație decât de a sta departe de agitația porturilor și de steaua nenorocoasă a rătăcirilor sale fără saț.

Din câteva scânduri adunate de pe mal și frunze de palmier scoase din apă și-a construit o colibă pe o lespede de ardezie de la marginea plajei alese pentru șederea sa. Fructele pe care râul le aducea tot timpul și carnea păsărilor pe care reușea să le vâneze fără greutate i-au fost de ajuns pentru hrană.

Trecând zilele, Gabierul a început să-și facă, fără un țel deliberat, un examen al vieții, un catalog al mizeriilor și greșelilor, al precarelor momente de fericire și al pasiunilor tulbu-

rătoare și orbitoare. Și-a propus să adâncească lucrurile și a reușit, într-un mod atât de total și dezolant, încât s-a lepădat pe de-a-ntregul de acea ființă care-l însoțise toată viața și căreia i se întâmplaseră toate aceste pătimiri și suferințe. S-a străduit să-și găsească propriile limite, adevăratele frontiere, iar când l-a văzut îndepărtându-se și dispărând pe protagonistul a ceea ce crezuse până atunci că fusese viața lui, a rămas doar cel ce făcea acea cercetare simplificatoare. Mergând mai departe în încercarea de a cunoaște mai bine noul personaj ce se năștea din esența sa cea mai ascunsă, l-a cuprins deodată un amestec de uimire și bucurie: un al treilea spectator îl aștepta impasibil și prindea contur în chiar centrul ființei sale. A avut convingerea că acesta, cel ce nu participase niciodată la întâmplările vieții lui, era cel care cunoștea în mod sigur toate motivele care-i țesau destinul prezent acum în toată goliciunea și pe care, în aceeași clipă, l-a știut absolut inutil și demn de a fi aruncat imediat. Numai că înfruntarea cu acest martor absolut al lui însuși i-a adus inclusiv senina și liniștitoare acceptare pe care o căuta de atâția ani prin semnele sterile ale aventurii.

Până să ajungă la această întâlnire, Gabierul trecuse în canion prin complicate căutări, bâjbâieli și false surprize. Ambianța de acolo, cu rezonanța ei de bazilică și mantia galben-ocru a apei curgând cu o lentoare hipnotică, s-au confundat în memoria sa cu drumul interior care l-a adus lângă acest al treilea impasibil veghetor al existenței sale, de la care nu a venit nici un cuvânt, nici de laudă, nici de reproș, și care s-a mulțumit să-l privească cu o fixitate din altă lume și care, la rândul ei, îi reflecta precum o oglindă alaiul uluiitor al clipelor trăite. Ușurarea pe care a simțit-o Maqroll, în care se amesteca și o doză de delectare febrilă, a fost ca o anticipare a dramului de fericire pe care sperăm cu toții să-l atingem înainte de moarte și care se depărtează pe măsură ce trec anii și crește disperarea adusă de ei.

Gabierul și-a dat seama că, dacă s-ar prelungi plenitudinea proaspăt descoperită de el, moartea ar fi total lipsită de importanță, ar fi un episod în plus în poveste și ar putea fi primită la fel de simplu cum treci colțul străzii sau te întorci în pat pe partea cealaltă. Pereții de granit, curgerea leneșă

a apei, suprafața ei opacă și cavitatea sonoră a locului au fost pentru el ca o imagine premonitoare a regatului celor uitați, a tărâmului unde sălășluiește moartea privind neliniștita procesiune a odraslelor ei.

Cum știa că de-acum înainte lucrurile aveau să fie foarte diferite de trecut, Gabierul nu s-a grăbit să plece pentru a se amesteca în lumea dezlănțuită a oamenilor. Se temea să nu tulbure seninătatea abia dobândită. În fine, într-o bună zi a legat câteva trunchiuri de balsa cu ajutorul lianelor și, situându-se în centrul curentului, a coborât pe râu către defileul îngust. După o săptămână ajungea sub lumina albă a deltei. Acolo râul se amestecă cu o mare senină și caldută din care se desprinde o pâclă subțire care mărește distanțele și întinde orizontul dincolo de orice limite.

Nu a vorbit cu nimeni despre șederea sa în Canionul Aracuriare. Cele consemnate aici au fost scoase din niște însemnări găsite în dulapul unei camere de hotel de doi bani, unde și-a petrecut ultimele zile înainte de a călători spre estuare.

Era complet schimbat. Nu că ar fi arătat mai bătrân, mai uzat de trecerea anilor sau de asprimea climatelor pe care le străbătuse. Nu lipsise chiar atât de mult. Era altceva. Ceva ce se vedea în privirile sale, când piezișe, când ostenite. Ceva în umerii care-și pierduseră expresia mobilă și erau acum rigizi, de parcă nu mai trebuia să poarte toată greutatea vieții, bucuriile și mizeriile ei stimulatoare. Glasul era mult mai stins, avea un ton catifelat și neutru. De parcă ar fi vorbit doar pentru că nu mai putea suporta tăcerea celorlalți.

A tras un balansoar pe veranda care dădea spre plantația de cafea de pe malul râului și s-a așezat într-o atitudine de așteptare, poate a brizei de seară ce n-avea să întârzie și care i-ar fi alinat tristețea adâncă și nedeterminată. Curgerea apelor ce se izbeau de stânci i-a însoțit, de departe, cuvintele, adăugând o veselie opacă relatării monotone a problemelor sale, mereu aceleași, dar de data asta îmbrăcate într-o cantilenă indiferentă și insipidă, care denota starea lui prezentă de învins fără speranță, de ostatic al neantului. „Am vândut țoale pentru femei la vadul Guásimo. Pe acolo treceau muierile în zilele de sărbătoare și, cum trebuiau să traverseze râul cu piciorul și-și udau hainele, deși le sufleau până la brâu, tot cumpărau ceva ca să nu intre în sat în halul ăla.”

În alți ani, defilarea aceasta de coapse brune și tari, de pulpe rotunde și ferme și de pânțecă ca pieptul de porumbel m-ar fi întors pe dos. Am părăsit locul după ce un frate gelos s-a repezit la mine cu macheta ridicată, crezând că mă dădeam la o fată numai zâmbet cu ochi verzi, căreia îi probam o fustă înflorată din percal. Ea l-a oprit la timp. M-a

cuprins o silă ce m-a făcut să lichidez repede toată marfa și să plec pentru a nu mă mai întoarce.

Am locuit atunci câteva luni într-un vagon de tren părăsit pe șinele unei căi ferate care, până la urmă, nu s-a mai construit. Am să-ți povestesc altă dată despre asta. În plus, n-are nici un fel de importanță.

Am coborât apoi spre porturi și m-am angajat pe un cargou care făcea cabotaj în zone înghețate și cețoase. Ca să-mi trec timpul și să lupt împotriva plictisului, coboram în sala mașinilor și le povesteam fochiștilor istoria ultimilor patru mari duci de Burgundia. Trebuia s-o fac urlând din cauza zgomotului cazanelor și al bielelor. Tot timpul îmi cereau să le repet cum a murit Ioan-fără-Frică ucis de oamenii regelui pe podul din Montereau și serbările de la nunta lui Carol Temerarul cu Margareta de York. Asta făceam în timpul lungilor traversări printre cețuri și blocuri de gheață. Căpitanul a ajuns să uite de existența mea, până când, într-o zi, ofițerul m-a pârât că nu-i lăsam pe fochiști să lucreze și le umpleam capul cu povești pline de magnicide și atentate nemaiauzite. Mă surprinsese exact când povesteam sfârșitul ultimului duce de Nancy, cine știe ce și-o fi imaginat săracul. M-au debarcat în portul Escalda, fără alte bunuri decât trențele mele cârpite și o listă cu mormintele anonime din Alto Roquedal de San Lázaro.

Am organizat atunci o zi de predici și rugăciuni la ieșirea de la rafinăriile de pe Râul Mare. Vesteam venirea unui nou regat al lui Dumnezeu în care avea să se facă un schimb strict și minuțios al păcatelor și penitențelor în așa fel, încât, la orice oră din zi sau din noapte, ne putea aștepta o surpriză incredibilă sau o fericire pe cât de scurtă pe atât de intensă. Am vândut mici foi de hârtie pe care erau tipărite litanii morții bune și care rezumau esențialul doctrinei respective. Le-am cam uitat pe toate, dar uneori aud în vis trei invocații:

*lingou al vieții leapădă-ți solzii
ochi al apei adună-ți umbrele
înger al nămolului taie-ți aripile.*

Câteodată am îndoieli dacă aceste fraze chiar făceau parte din litanii sau îmi apar din visele mele funebre și recurente. Nu e cazul să mă conving, nu e un lucru care mă interesează.”

Gabierul și-a întrerupt brusc relatarea tristelor sale aventuri și s-a lansat într-un lung monolog, dezlânat și aparent fără sens, dar pe care mi-l amintesc cu o fidelitate apăsătoare și cu o tristețe inexplicabilă:

„Căci, în definitiv, toate meseriile mele, întâlnirile avute și regiunile străbătute au încetat să reprezinte adevărata substanță a vieții mele. În asemenea măsură, încât nu mai știu care s-au născut din imaginația mea și care țin de experiența reală. Cu ajutorul lor, prin intermediul lor, încerc, în zadar, să scap de obsesiile, reale de data asta, permanente și certe, care țin povestea de pe urmă, destinul vizibil al peregrinării mele prin lume. Nu-i ușor să le separi și să le dai nume, dar cam astea ar fi, mai mult sau mai puțin:

Să dai fericirea asemănătoare celei din anumite zile din copilărie în schimbul unei scurtimi consimțite a vieții.

Să prelungești singurătatea fără teama de a te întâlni cu ceea ce suntem de fapt, cu cel ce vorbește cu noi și se ascunde mereu ca să nu ne cuprindă o spaimă fără scăpare.

Să știi că nimeni nu ascultă pe nimeni. Că nimeni nu știe nimic despre nimeni. Că orice cuvânt, în sine, e o păcăleală, o capcană ce acoperă, deghizează și îngroapă precarul edificiu al viselor și adevărilor noastre, puse toate sub semnul incomunicabilului.

Să înveți, mai ales, să nu te încrezi în memorie. Ceea ce credem că ne amintim e total străin și diferit de ceea ce s-a întâmplat cu adevărat. Câte clipe iritante, neplăcute și apăsătoare nu ne readuce memoria, după ani și ani, ca pe niște momente deplin fericite. Nostalgia este minciuna prin care ne apropiem mai repede de moarte. Să trăiești fără a-ți aminti, acesta ar putea fi, poate, secretul zeilor.

Când îmi povestesc peregrinările, căderile, delirurile neghioabe și orgiile secrete, o fac doar pentru a opri, în ultima clipă, câteva strigăte bestiale, mugete sfâșietoare de peșteră prin care aș putea poate să spun mai eficient ceea ce simt

cu adevărat și ceea ce sunt. Ei, dar încep să divaghez, nu pentru asta am venit.

Ochii prinseseră o fixitate de plumb, parcă s-ar fi lovit de un zid gros de proporții colosale. Buza inferioară îi tremura ușor. Și-a încrucișat brațele pe piept și-a început să se legeze încet, căutând parcă ritmul râului. Un miros de mâl proaspăt, de vegetație macerată, de sevă în descompunere ne-a vestit creșterea apelor. Gabierul a rămas tăcut un timp, noaptea a căzut cu rapiditatea cu care se lasă întunericul la tropice. Licurici obraznici dansau în tăcerea caldută a plantației de cafea. A reînceput să vorbească, pierzându-se într-o divagație al cărei sens îmi scăpa pe măsură ce pătrundea în zonele cele mai întunecate ale intimității. La un moment dat, a revenit la lucruri trecute și și-a reluat monologul:

„Am avut puține surprize în viață, nici una nu merită povestită, dar pentru mine fiecare din ele poartă energia funebă a unui clopot ce prevestește catastrofa. Într-o dimineață, în timp ce mă îmbrăcam în arșița unui port de pe fluviu, într-o cămăruță dintr-un bordel de doi bani, m-am pomenit cu o fotografie a tatălui meu atârnată pe peretele din lemn. Stătea într-un balansoar de răchită, în holul unui hotel alb din Caraibe. Mama ținea tot timpul poza asta pe noptieră, în timpul lungii sale văduvii eu am lăsat-o tot acolo. «Cine e?», am întrebat-o pe femeia cu care petrecusem noaptea și pe care de-abia acum o vedeam bine, în toată prăbușirea cărnurilor și vulgaritatea trăsăturilor. «E tata», a răspuns cu un zâmbet dureros care-i descoperea gura edentată, în timp ce își acoperea goliciunea obeză cu un cearșaf ud de transpirație și mizerie. «Nu l-am cunoscut niciodată, dar mama, care a lucrat și ea aici, își amintea tot timpul de el, ba a și păstrat câteva scrisori de la el, ca și cum ele ar fi putut să-i prelungească tinerețea.» Am terminat să mă îmbrac și am ieșit pe strada lată și nepavată, sfredelită de soare și de larma compusă din radiouri date la maximum, zăngănit de tacâmuri și farfurii din cafenele și cârciumi care se umpleau de clientela obișnuită de șoferi, vâcari și soldați de la baza aeriană. M-am gândit cu o tristețe lăncedă că asta fusese, în fond, exact cotitura aceea din viață pe care n-aș fi dorit s-o traversez nicicând. Ghinion?

Altă dată am ajuns într-un spital din Amazonia, ca să mă vindec de o criză de malarie care-mi sugea puterile și mă făcea să delirez neîncetat. Noaptea căldura era insuportabilă, dar în același timp mă scotea din vârtejul acela amețitor în care o frază idioată sau tonul unui glas imposibil de identificat deveneau axul în jurul căruia se rotea febra până mă dureau toate oasele. Lângă mine, un negustor pe care-l înțepase un păianjen veninos care producea putreziciunea cărnii își făcea vânt peste buba purulentă ce se întindea pe coasta stângă. «O să se usuce», spunea el vesel, «o să se usuce și-n curând am să mă-ntorc la afacerea mea. Am să fiu atât de bogat, că n-am să-mi mai amintesc niciodată de patul ăsta de spital și de jungla asta de căcat, bună doar pentru maimuțe și caimani.» Afacerea cu pricina consta într-un schimb complicat de piese pentru hidroplane cu permise preferențiale de import ale armatei, adică libere de taxe vamale și impozite. Cel puțin așa-mi amintesc, pentru că omul se întindea cât era noaptea de lungă în tot felul de amănunte, care se combinau cu accesele mele de malarie. În sfârșit, în zori apucam să adorm, dar prins într-un clește de durere și panică ce ținea până târziu în noapte. «Uite, aici am hârtiile, am să-i păcălesc pe toți. Mâine plec, precis. O să vezi.» Așa mi-a spus într-o seară și o tot repeta, fluturând un pumn de hârtii albastre și roz, pline de ștampile și înscrisuri în trei limbi. Ultimul lucru pe care l-am auzit înainte de a mă cuprinde febra a fost: «Vai, ce plăcut, ce fericire, am scăpat de nenorocirea asta!» Am fost trezit de pocnetul unui foc de armă, mi s-a părut că venise sfârșitul lumii. M-am întors spre vecinul meu: capul zdrobit de glonț tremura încă, moale ca un fruct putrezit. Am fost mutat în alt salon, unde am stat între viață și moarte până au venit ploile cu briza lor proaspătă care m-a readus la viață.

Nu știu de ce-ți povestesc toate astea. De fapt, am venit să-ți las hârtiile astea. Vezi ce faci cu ele dacă nu ne mai vedem. Sunt niște scrisori din tinerețe, niște hârtii de amanet și ciornele cărții pe care n-am s-o termin niciodată. Este vorba de o cercetare asupra motivelor adevărate care l-au făcut pe Cesare Borgia, duce de Valentinois, să vină la curtea cumanatului său, regele Navarei, și să-l sprijine în lupta împo-

triva regelui Aragonului, cât și despre felul în care a murit într-o dimineată, în împrejurimile Vienei, ucis de câțiva soldați într-o ambuscadă. Povestea asta ascunde meandre și zone obscure pe care, cu ani în urmă, am crezut că merită să le deslușesc. Ți las și o cruce de fier pe care am găsit-o într-un osuar de soldați din grădina unei moschei părăsite undeva în Anatolia. Mi-a purtat totdeauna noroc, dar cred că a venit timpul să merg de-acum fără ea. Mai rămân la dumeata socotelile și dovezile nevinovăției mele în afacerea cu fabrica de explozibile pe care-o aveam la minele din Sereño. Cu profitul urma să ne retragem la Madeira, împreună cu prezicătoarea unguroaică cu care trăiam pe atunci și cu un partener paraguayen. Cei doi au fugit cu toți banii, iar pe mine a căzut beleaua să răspund pentru tot. Povestea s-a scris de ani de zile, dar nu știu ce acces de ordine m-a făcut să păstrez chitanțele astea pe care tot dumitale ți le las.

Bun, și-acum rămâi cu bine. Mă duc să transport o șalu-pă goală până la Mlaștina Martirului, iar dacă găsesc pe râu în jos câțiva pasageri, strâng ceva bani ca să mă reîmbarc."

S-a ridicat și mi-a întins mâna cu gestul acela atât de al lui, totodată ceremonios și milităros. Înainte de a putea stărui să-și petreacă noaptea acolo și să plece în dimineata următoare, a și dispărut printre arbuștii de cafea fluierând printre dinți un cântec vechi, destul de vulgar, ce ne încântase tinerețea. Am rămas uitându-mă la hârtiile lăsate, în care am găsit nu puține urme ale vieții lui trecute, despre care Gabierul nu pomenise niciodată. Asta făceam, când am auzit, acolo jos, zgomotul pașilor săi pe podul peste râu și ecoul lor sub acoperișul de zinc. I-am simțit absența și-am început să-mi amintesc de glasul și de gesturile lui, atât de schimbate, pe care acum le simțeam ca pe o prevestire funestă ce-mi spunea că n-aveam să-l mai văd nicicând.

ILONA VINE O DATĂ CU PLOAIA

Pentru fratele meu Leopoldo

*Qedeshím Qedeshóth, mare figură, teoloagă
nebună, bronz, urlet
de bronz, nici chiar Augustin
din Hipona, care a fost și el ușuratic și
a păcătuít prin Africa, nu s-a putut feri
înt-o noapte de diafana feniciană. Eu
păcătosul mă mărturisesc Domnului.*

Gonzalo Rojas, Qedeshím Qedeshóth

*Dragostea ei desprinsă de cele lumești
m-a îmbogățit și mi-a insuflat
o forță de neînvins pentru zilele grele.*

Gorki, Copilăria

* În feniciană, curtezană a templului.

Maqroll Gabierul prefera să le povestească prietenilor săi acele episoade din viața sa dotate cu un anume dramatism, cu o tensiune ce ajungea, uneori, la o vână lirică evidentă, asta dacă nu se înfunda într-un mister însoțit de fireasca interogație metafizică, la care, evident, nu există răspuns. Totuși, cei care l-am cunoscut bine și de mulți ani, știm că au fost anumite perioade din viața lui atât de zbuciumată care, fără a fi complet lipsite de caracteristicile de mai sus, atât de dragi povestitorului, se apropiau mai curând de un aspect marginal al personajului, atingând adesea limitele stabilite de codul penal întru buna guvernare a societății, asta dacă nu le încălcau de-a dreptul și fără mari probleme. Pentru Gabier, morala era o materie deosebit de maleabilă, pe care el o ajusta circumstanțelor momentului. Nu-și bătea capul cu ce-i putea rezerva viitorul în urma acestor încălcări pe care le uita lesne: nici acelea pe care le comisese în trecut nu-i împovărau conștiința. În treacăt fie zis, trecutul și viitorul nu erau niște noțiuni care să-l apese pe omul nostru. Impresia pe care o dădea mereu era că scopul său exclusiv și captivant era să-și îmbogățească prezentul cu tot ce-i ieșea în cale. Era limpede, și cu asta au fost de acord toți cei care l-au cunoscut la fel de bine, sau chiar mai bine decât mine, că decretale, principiile, regulamentele și preceptele care, însumate, dau ceea ce numim de obicei lege, nu însemnau mare lucru pentru Maqroll și nu afectau defel clipele vieții. Acestea erau ceva care se aplica în afara teritoriului pe care și-l fixase pentru treburile lui, deci n-aveau a-l distra de la scopurile lui personale și destul de capricioase.

În toiul ceasurilor de băutură și amintiri, l-am auzit pe prietenul meu relatând niște episoade trăite de el și pe care nu le prea povestea atunci când îl copleșeau nostalgia și setea, mai curând de necunoscut, aş spune. Pe câteva din acestea le relatez în continuare, folosind chiar vocea protagonistului. Mi s-au părut destul de interesante pentru a cunoaște celălalt chip al personajului, și-am avut grijă să revin asupra lor, în prezența lui, pentru a mi le fixa bine în minte, inclusiv cu inflexiunile lui de voce și cu divagațiile atât de dragi Gabierului.

Inutil să spun că nu cred că Maqroll ținea doar pentru el aceste episoade deoarece le-ar fi considerat de nemărturisit sau penibile pentru condiția lor marginală evidentă. Cred mai curând că încerca astfel să nu-i amestece pe alți participanți în peripețiile pe care aceștia ar fi vrut să le treacă sub tăcere sau să le uite, din pudoare sau frică, rațiuni care, dacă în cazul Gabierului nu erau valabile, în cazul aceloră poate că erau. În fine, văd că m-am întins cam mult cu această explicație, necesară poate doar pentru că litera tipărită are un caracter iremediabil de mărturie și implicare și angajat, pe care nu o poți supune așa, oricum, atenției posibilor cititori ai acestor pagini. Asta am avut de spus, acum să-i dăm cuvântul prietenului nostru.

În momentul când am văzut că se apropia șalupa cenușie a serviciului vamal, cu steagul statului Panama fâlfâind mândru la pupa, am știut imediat că ajunsesem la capătul drumului nostru plin de peripeții. Ca să spun drept, de fiecare dată când, în săptămânile din urmă, acostam într-un port, ne tot așteptam la o vizită de acest gen. Doar ușurătatea cu care se tratează în Caraibe problemele birocratice ne salvase până acum. Ambarcațiunea înainta pe o apă ca o baltă gri pe care pluteau gunoaie fără nume și păsări moarte ce începeau să putrezească. Suprafața uleioasă se despică în fața chilei, creând un val leneș care dispărea moale ceva mai departe. Eram departe de largul mării etern schimbător. Trei funcționari în uniforme kaki cu mari pete de sudoare sub braț și pe spate au urcat scara cu o încetineală pompoasă. Cel ce părea să fie șeful, un negru din cei numiți pe aici jamaicani, pentru că se trag din cei pe care yankeii i-au importat de pe această insulă pentru a-i folosi la construcția Canalului, ne-a întrebat într-o spaniolă stricată, plină de anglicisme, unde era căpitanul vasului. L-am condus la puntea a doua și am bătut de mai multe ori în ușa cabinei. În fine, un glas opac și obosit a răspuns: „Intrați.” I-am băgat înăuntru, am închis ușa după ei și m-am întors la buza scării unde stătusem la taclale cu mecanicul. Motorul șalupei zumzăia și-și schimba ritmul în mod neașteptat, o arșiță nemiloasă care se prăvălea asupra noastră din cerul fără nori accentua mirosul de vegetație în descompunere și de mâl care venea de la manglierii ce se uscau la soare în așteptarea mării.

— Până aici ne-a fost, de-acum, fiecare pe contul lui și să vedem ce-o mai fi, mi-a spus omul uitându-se spre cheiul din

Cristóbal, de parcă de acolo ar fi putut veni un răspuns pentru neliniștea sa. Cornelius era un olandez rotofei, mărunțel, trăgând tot timpul dintr-o pipă umplută cu tutun de calitate cea mai proastă. Vorbea o spaniolă impecabilă, îmbogățită cu înjurăturile cele mai variate și pitorești. De parcă și-ar fi propus să le colecționeze de-a lungul anilor de navigație prin insule, căci reprezentau o adevărată expoziție de scatologie caraibiană. La începutul călătoriei noastre s-a arătat destul de neîncrezător față de mine, așa cum se întâmplă când oamenii mării care ajung la o anumită poziție de comandă devin susceptibili și se uită chiorâș la orice străin care le-ar putea invada ceea ce ei consideră domeniul lor. Am reușit repede să-i schimb olandezului părerile, și-am sfârșit prin a stabili o relație distantă, dar cordială și fermă, menținută grație rememorării comune a tot felul de întâmplări și experiențe, operație care ori se termina într-o explozie de hohote de râs, ori sucomba într-un zid de nostalgie visătoare și tristă.

— Wito n-are cum scăpa de sechestru. A căutat-o cu lumânarea, și de mult. Dacă pierde vasul și, o dată cu el, felul lui de viață, toate se pot aranja până la urmă. Ar însemna să iasă dintr-o rutină în care a încetat de mult să mai creadă. De multă vreme toate astea îl plictisesc de-a binelea. Cel puțin așa deduc eu după purtarea lui din călătoria asta. Dumnezeu ce crezi, Cornelius, că-l cunoști mai bine. De cât timp navigați împreună?, încercam eu să susțin dialogul nu foarte convins, în timp ce acolo, sus, se săvârșea ceremonia juridică ce ne amenința de atâtea săptămâni încoace.

— De unsprezece ani suntem împreună. Ceea ce i-a distrus soarta bietului Wito a fost plecarea fiică-sii după un pastor protestant din Barbados, însurat și cu șase copii. Și-a lăsat enoriașii, biserica și familia și-a plecat cu fata în Alaska. Săraca, pe lângă că era urâtă, era și pe jumătate surdă. Atunci a început Wito cu afacerile lui nesăbuite. S-a încurcat în ipotecă — vaporul ăsta și cred că și o casă din Willemstad. Știi cum e, astupi o gaură făcând alta. Cred că scârbele astea exact de aceea au venit, ca să încheie socotelile, a ridicat el din umeri trăgând nervos din pipă în timp ce privea în direcția în care dialogul continua cu rezultate dintre cele mai previzibile.

Oamenii în uniformă și-au făcut curând apariția. Au băgat niște hârtii în mape, au salutat neglijent cu o mână la chi-piu, au coborât scara și s-au urcat în șalupa care a pornit spre Cristóbal, despicând ușor apele golfului.

Căpitanul a ieșit în cadrul ușii cabinei și m-a strigat: „Maqroll, vrei să vii o clipă, te rog.” De data asta glasul îi era ferm și liniștit. Am intrat, m-a rugat să iau loc la masa care-i slujea drept birou. Aceeași pe care mâncam de obicei. Parcă-și luase o greutate de pe suflet. De statură mijlocie, slab, cu trăsături ascuțite și vulpești, cu ochii aproape acoperiți de sprâncenele groase, hirsute și cărunte. Primul lucru care sărea în ochi la el era absența oricărei trăsături marinărești, oricât de mică, nici un gest nu te făcea să crezi că e un om al mării. Mai curând ai fi zis că e supraveghetor la un internat sau profesor de științe naturale. La vorbă era lent, precis, aproape pompos; sublinia fiecare cuvânt și după fiecare frază făcea o mică pauză, de parc-ar fi așteptat să se ia notă de cele spuse. Cu toate astea, în spatele aerului profesoral nu era greu să percepi o anume dezordine a sentimentelor, o dorință de a ține ascunsă un fel de rană secretă și dureroasă. De aceea, cei care-l cunoșteam de mai mulți ani simțeam pentru el un soi de indulgență calduță, dar care nu ajungea niciodată la o relație adâncă și durabilă. Undeva în ființa sa era gravat semnul acela care-i marchează pe cei învinși și care sfârșesc prin a-i izola iremediabil de semenii lor.

— Ei bine, Maqroll, a început să rostească parcă mai rar ca de obicei, e vorba, cum probabil ai presupus, de vapor. A fost sechestrat de un grup de bănci cu sucursale în Panama — părea că se scuză de la bun început. Am avut senzația penibilă că aveam să aud o confidență pe care aș fi preferat s-o evit. Un mic ventilator fixat pe un perete în fața noastră se rotea bâzâind, nereușind să răcorească atmosfera apăsătoare în care plutea mirosul de sudoare impregnată în haine și cel de chiștoace stătute. Până la urmă s-a întâmplat lucrul de care mă temeam de câteva luni încoace. Am pierdut vasul și o casă pe care o aveam la Willemstad. Vaporul va fi dus în Panama de un echipaj angajat de sechestratori. Dacă vreți, dumneata și mecanicul puteți traversa cu ei Canalul și să coborâți în Panama, unde veți fi plătiți conform

contractului de muncă semnat cu mine. Dacă preferi să rămâi aici, oricum vei fi plătit. Doar să-i anunți. Faci cum vrei.

— Și dumneata, căpitane, ce ai de gând, l-am întrebat, îngrijorat de seninătatea rece cu care lua lucrurile.

— Nu-ți face griji pentru mine, Maqroll. Ești foarte amabil. Eu sunt deja pregătit să... — aici s-a poticnit un pic — merg mai departe. Printre lucrurile cele mai bune din viața mea a fost prietenia dumitale. Îți datorez multe învățături, pe care poate că nici nu le bănuiești. Acestea m-au ajutat cu mai mult sau mai puțin succes, însă mereu am ținut seama de ceea ce numești „darurile cu care ne surprinde viața”. Ar fi multe de spus despre asta, dar cred că nu e vremea potrivită pentru confidențe. În plus, cred că ești mai avizat decât mine — s-a ridicat destul de brusc și mi-a întins mâna, strângând-o pe a mea cu o putere în care a pus parcă toată căldura pe care cuvintele o evitaseră. Pe când ieșeam, m-a rugat să-l rog pe Cornelius să vină la el.

Cu acesta Wito a vorbit chiar mai puțin decât cu mine. Când olandezul a revenit, eu priveam absorbit spre port, în timp ce o apăsare surdă puneă stăpânire pe mine pe măsură ce se prelungea tăcerea aceea de apă moartă și măloasă. O tăcere iscată parcă din zăpușeala după-amiezei și care creștea pe măsură ce pe cer începea să se întindă un fel de ceață subțire, sidefie și înșelătoare. Cornelius s-a întins pe balustrada strălucitoare de bronz, cu spatele la mare. N-a comentat nimic în legătură cu întrevederea cu căpitanul. Știam că n-are nici un rost, probabil nu fusese foarte diferită de a mea. Omul trăgea din pipă de parcă ar fi vrut să lepede de la sine un gând obsesiv și sfâșietor.

Împușcătura a răsunat cu un zgomot sec și lemnos. Perechea de pescăruși ce dormita pe antenă și-a luat zborul, într-o zarvă de aripi grăbite și de țipete care s-a pierdut pe cerul care se întuneca. Am urcat în fugă. Intrând în cabină, am simțit fumul înecăcios și iute al prafului de pușcă. Căpitanul, așezat pe scaun, aluneca încet în jos. Avea privirea sticloasă și pierdută a agoniei. Un firicel de sânge i se scurgea din tâmplă unindu-se cu alte două care țâșneau din nas. Gura îi surâdea într-un rictus cu totul străin de el. Ne-a cuprins o jenă ciudată, parcă violam intimitatea unui om străin

și necunoscut. Trupul a căzut în sfârșit cu un zgomot surd, bâzâitul ventilatorului și-a făcut drum în tăcerea aceea specială pe care o produce moartea atunci când își face simțită prezența printre cei vii.

Am anunțat prin radio autoritățile portuare, care n-au întârziat defel. Au sosit cu aceeași șalupă de dinainte. De data asta erau trei polițiști îmbrăcați în alb, plus un medic care-și trăgea pe el cu gesturi neîndemânatic halatul tot alb, cu care încerca să capete un aer oarecum profesional ce nu se potrivea nicicum cu aspectul său de mulatru dansator de *cumbia*, creț și pofticios. Polițiștii au coborât cu cadavrul băgat într-un sac cenușiu de plastic. I-au dat dumul în șalupă, lăsându-l să cadă precum un sac poștal. Când au plecat, se înnoptase de-a binelea. Luminile portului s-au aprins, se vedeau firmele tipătoare de neon. Muzica din cabarete și cârciumi dădea semnalul pentru răgușita și trista fiestă a tropicului antilian.

Ne întâlnisem la New Orleans, după mulți ani în care n-am știut nimic unul de celălalt. Intrasem într-un magazin de pe Decatur Street, botezat pompos și înșelător Gourmet Boutique. Etala o colecție de obiecte tâmpite și inutile pentru bar și bucătărie, plus tot felul de alimente și mirodenii de toate originile și mărcile, suspect de asemănătoare, prin ambalaj, celor vândute ca exclusive în anumite magazine din Londra, Paris sau New York. Eu voiam să cumpăr niște ghimbir dulce, una dintre pasiunile mele secrete, de care nu mă las nici în vremurile cele mai grele. Prețul de pe flacon era atât de mare, că m-am dus la casă să verific. Acolo era Wito, plătind pentru două cutii de ceai Darjeeling, băutura sa favorită. Înainte de a spune ceva, ne-am privit zâmbind, cu complicitatea veche a celor ce-și cunosc slăbiciunile și se surprind în flagrant delict satisfăcându-și-le. Wito mi-a plătit rachiul de ghimbir, după explicația onctuoasă pe care ne-a dat-o patronul asupra prețului exagerat. Vorbea cu accentul acela de Brooklyn care te pune imediat în gardă că iei plasă. Am ieșit apoi împreună. Prietenul meu a dat glas îndoielilor sale asupra autenticității produselor cumpărate, după care m-a invitat să mâncăm împreună. Avea un bucătar din Jamaica ce știa pregăti picioare de porc cu prune, un fel demn de toate onorurile. Vaporul era acostat la cheiul din Bienville, chiar vizavi

de prăvălia în care ne întâlnisem. Era un cargou vopsit în galben violent, o culoare pe care n-o mai văzusem decât la gusa tucanilor de pe râul Carare. Puntea de comandă și cea a cabinelor erau de un alb care țipa după o vopsea proaspătă. Numele vasului nu se potrivea tonajului modest și aspectului și mai modest. Se numea Hansa Stern. Așa-l botezase Susana, soția prietenului meu. În tinerețe, aceasta locuise o vreme la Hamburg și nutrea pentru marile orașe baltice o admirație care le conferea și mai multă măreție. Din respect pentru memoria ei, Wito n-a vrut să schimbe numele. Explicațiile erau de prisos, dar așa-i era felul: o râvnă foarte profesorală și foarte germanică de a explica totul, cu o exactitate inutilă, de parcă restul muritorilor ar fi avut nevoie de un sprijin suplimentar pentru a pricepe lumea.

Winfried Geltern. Povestea lui ar merita o carte întreagă. Atât de plină de întâmplări, peste unele trecea ca peste tăciuni aprinși, astfel că ascultătorul se rătăcea cu totul în complicațiile astea labirintice. În porturile și în toate colțurile Carai-belor era cunoscut drept Wito. Cine știe cum apăruse diminutivul ăsta, absurdă contracție a unui nume de măreață stirpe vikingă. În locurile acelea totul sfârșește prin a se reduce la proporții care plutesc între carnavalul lănced și ironia tristă născută din clima insulelor și sordidul meschin și distrugător al coastei. Profilul ca de vulpoi al chipului și aerul de profesor rătăcit al personajului nostru au împiedicat, cu un fel de justificare scenică, să i se spună căpitan de vas. I se spunea Wito, pur și simplu. Nu a perceput niciodată ridicolul diminutivului. Se născuse la Danzig, dar familia era din Westfalia. Vorbea toate limbile pământului cu o fluență dezarmantă. Nu povestea deloc anecdote și peripeții legate de viața petrecută pe mare, de parcă aceasta ar fi fost străină de obiceiurile, ideile și preferințele sale. Avea un mers drept, ușor țeapăn, ce-i slujea de minune să dea greutate, cu precizie de ceasornicar, frazelor sale răspicate. Uneori Wito avea izbucniri de umor sardonice și paradoxurile apăreau pe neașteptate și tot așa se și stingeau. Într-o zi l-am auzit rostind cu o seriozitate fără drept de apel: „Povestea asta cu clima e o chestie pur personală. Nu există climă rece sau caldă, bună sau rea, sănătoasă sau dăunătoare. Oamenii sunt

cei care inventează fantezia asta în imaginația lor, și o numesc climă. Nu există decât o singură climă pe tot pământul, dar lumea descifrează, după reguli strict personale și intransferabile, mesajul pe care îl transmite natura. Am văzut laponi transpirați în Finlanda și un negru care dârdâia de frig în Guadalupe.” Iar când termina de vorbit, își întărea afirmațiile cu o înclinare repetată și milităroasă a corpului, de parcă tocmai ar fi dat o sentință asupra destinului universal. Niciodată nu știai cum să primești aceste paradoxuri ale sale, cu un zâmbet sau cu seriozitatea convențională a elevului care a fost luminat de adevăr.

Am mâncat în cabina lui și trebuie să recunosc că arta bucătarului din Kingston era la înălțimea faimei enunțate de stăpânul său. Care și-a aprins apoi o țigară de tutun negru, cu miros acru de arbust carbonizat, după care, cu ceștile de cafea în față, ne-am apucat să ne punem la curent cu ce făcusem în lungul răstimp în care nu ne văzusem. La urmă, i-am spus că treceam printr-una din perioadele alea în care toate ies prost. Mă găseam blocat în New Orleans terminându-mi ultimii dolari rămași după lichidarea unei afaceri mirifice cu unelte de pescuit în larg pe care le vindeam oamenilor din Grand Isle, în Cayuns. Trimisesem deja mai multe SOS-uri amicilor mei din cinci continente, fără nici un răspuns. De parc-ar fi murit cu toții. „Așa e, m-a întrerupt Wito, după care dai de ei într-un bar și ei te întreabă cu o mutră mirată: «Unde-ai fost atâta timp? Credeam că ai murit.» Cert e că mai aveam în buzunar exact trei bancnote cu care să plătesc pensiunea sinistră dintr-un cartier de turci și marocani, unde eșuasem cu o *belly-dancer*, nepoata patroanei cocioabei. Dansatoarea din buric o ștersese repede la San Francisco, iar eu rămăsesem pe loc, suportând, cu o răbdare relativă, puhoiul de reproșuri pe care mi le făcea mătușa cea acră pentru plecarea ingenuiei, după ea, nepoate. O perlă de fată, o nestemată ce promitea mai mult decât putea bănuia biata femeie. Avea mai bine de zece ceasuri, numai mărci foarte scumpe, pe care le șterpelișe clienților când aceștia se apropiau de ea în timp ce dansa ca să-i vâre în centură sau în sutien câte o hârtie jengoasă de cinci dolari, asta când nu-i dădeau cine știe ce bilete devalorizate sud-americane. Wito mă privea

pe sub sprâncenele stufoase în timp ce un zâmbet multumit îi dansa pe trăsăturile de vulpoi inofensiv.

— Vino cu mine, mi-a spus când mi-am terminat povestea. Am nevoie de un contabil și, deși știu că cifrele nu sunt punctul dumitale forte, e atât de simplu că ai să faci față. Cei pe care-l aveam s-a îmbolnăvit de malarie și a rămas într-un spital din Guyana. Regulamentele marinei comerciale mă obligă să am un contabil la bord. Cu dumneata rezolv problema. Dar trebuie să-ți spun, Gabierule, că afacerile mele nu merg mult mai bine decât ale dumitale. Am început să fac datorii cu un an în urmă. Plăteam cum puteam dar, deodată, lucrurile au început să se complice. Nu prea sunt transporturi și apar tot timpul alte companii aeriene semi-pirat, care cu trei DC4 vechi transportă marfa la un preț din care nu știu cum își scot benzina.

— Depinde de încărcătură, Wito, depinde de încărcătură, l-am lămurit eu alarmat de cât putea fi de naiv.

— Da, ai dreptate, ce prost sunt. Ei, adevărul e că Hansa Stern aparține deja pe două treimi băncilor. Dar acum am o perspectivă bună cu un transport de miez de cocos din insula San Andrés, pe care trebuie să-l duc, se pare, la Recife, iar mâine aranjez să duc la Houston niște lemn din Campeche. Dacă-mi ies astea două, răscumpăr vasul și plecăm în Cipru să transportăm pelerini.

Acolo ne cunoscusem noi acum mulți ani, în niște împrejurări pe care le voi povesti la vremea lor. Evident, am acceptat oferta lui Wito, deși aveam cele mai mari îndoieli despre soliditatea și adevărul celor două operațiuni menite să ne scoată la liman. Plutea ceva în privirile prietenului meu care mă făcea să bănuiesc că lucrurile stăteau poate mai rău decât credea el însuși. Numai că a rămâne la New Orleans chiar că însemna să ajung în fundul prăpastiei. Orașul, așa cum era acum, îmi inspira o antipatie profundă. Portul „créole” și zgomotos, cu muzică excelentă și femei din cele patru zări, gata de orice, devenise o capitală pretențioasă machiată într-o culoare locală pe cât de vulgară pe atât de falsă, chitită să primească turiștii texani și din *middle west*, mostră repugnantă a celei mai proaste clase medii americane. Rămânea

doar fluviul, maiestuos și etern viu, părând a întoarce demn spatele spectacolului lamentabil al unui oraș care fusese preferatul său. Mi-am strâns lucrurile și-am lăsat-o pe stăpâna locului blestemându-mă în trei dialecte din Anatolia, în timp ce taxiul lua distanță, condus de un negru uriaș care râdea fără a pricepe o iotă din puhoiul sinistru ce se revărsa în spațele meu. Mi-am instalat averea, atât de precară încât încăpea într-un deloc impecabil sac marinăresc, în cabina pe care am primit-o. Pe când încuiam ușa ca să mă duc să cinez cu Wito, am dat nas în nas cu Cornelius. Am spus mai sus ce reacție avusese. Îndelungata mea experiență cu locuitorii Friziei mi-a dat putere pentru a suporta primele zile ale companiei sale rezervate și cârcotașe.

După cum bănuisem de la bun început, afacerile n-au mers așa cum mi le prezentase Wito. Treaba cu buștenii din Campeche s-a limitat la o operațiune slăbuță care consta în a transporta traverse pentru calea ferată din portul mexican până la Belice. O mizerie. Afacerea cu miezul de cocos a însemnat doar două drumuri, de la San Andrés la Cartagena, cu oribilul produs ce impregna aerul cu mirosul intens uleios, asemănător celui de ploșnițe. Nu ne-a ajuns nici pentru combustibilul consumat pe drum. Au urmat alte comenzi la fel de precare și care, firește, n-au ajuns să acopere regia vasului Hansa Stern, nume care părea tot mai grotesc și nepotrivit. Wito ne datora aproape trei luni de salariu. „Cu voi — se scuza el după prânz, ascunzându-și ochii cenușii în pădurea protectoare a sprâncenelor — pot vorbi atât de dureros de liber pentru că-mi sunteți prieteni și înțelegeți mai bine ca oricine cum stau lucrurile. Dar furnizorii, autoritățile portuare și restul echipajului nu pot fi plătiți cu vorbe și prietenie. Ceva tot o să apară, știu asta, dar deie Domnul să vină repede. Nu știu ce să mai fac.” Își trecea mâna prin părul sur, tuns perie, cu gestul cuiva care încearcă să rezolve o problemă de geografie printr-o metodă obscură, alta decât cea cunoscută și normală. Scuzelor sale greoaie Cornelius și cu mine le răspundeam încercând să-l încurajăm și să-i transmitem speranță. Firește, nu trebuia să-și facă griji pentru noi, eram doar în aceeași barcă — gluma nu-i smulgea nici un zâmbet, desigur, doar o repetasem până la sațietate —, într-o bună zi,

pe neașteptate, o să apară contractul care ne va scoate la liman — când ajungeam aici Wito nici măcar nu mai percepea umorul improbabil.

Capacitatea sa de a înfrumuseța afacerile care i se ofereau scădea văzând cu ochii. Nu că ar fi căzut în depresie sau ar fi fost descurajat. Asta era de neconceput pentru el. Pur și simplu, era limpede că resortul care îl susținuse atâția ani începea să se strice, făcându-l pe omul nostru să meargă cumva în gol. Rigiditatea gesturilor și atitudinilor devenea mai vizibilă, tăcerile lui baltice se lungeau. Nu mai zăbovea după masă amintindu-și de vremurile trecute: întâlnirea noastră în Cipru, primul drum pe mare împreună cu Cornelius, care fusese coleg de școală cu nevastă-sa la Rotterdam, aventurile noastre prin Adriatica împreună cu Abdul Bashur, prieten și complice în afaceri ce atingeau domenii interzise de codul penal. Mutismul pusese stăpânire pe el. Acum tăcea în fața cestii cu cafea și, tot mai des, umplea păhărele succesive cu lichior de zmeură pe care le dădea peste cap cu un aer absent, dar politicos.

Soția lui Wito se trăgea dintr-o familie evreiască din Amsterdam. S-au căsătorit când el era prim ofițer pe un vas de pasageri, numit Murla, al companiei Nord Deutsche Lloyd Bremen. A fost tot timpul îndrăgostită de el ca o puștoaică zăpăcită de cincisprezece ani. Când el a obținut gradul de căpitan, a cumpărat Hansa Stern cu banii lăsați moștenire de niște unchi fără copii din Aruba. Pe atunci vasul se numea altfel, mai potrivit cu tonajul său modest. Susana l-a rebotezat, îndemnată de amintirile ei hamburgheze. Îl însoțea pe Wito în drumurile pe care le făceau la început. În timpul incursiunilor prin Antile, i s-a spus Wita, lucru previzibil dacă-i cunoști pe insularii aceia. Cum de fapt ea se numea Susana, apelativul nu i se potrivea defel. Dar lucrul nu mai putea fi schimbat, iar ea l-a acceptat cu o indiferență perfectă, agrementată uneori cu un fel de umor evreiesc. Făcea un contrast vizibil alături de soțul ei, prin statura de soprană wagneriană și chipul lățăreț, surâzător, cu piele trandafirie de copil, ceea ce dădea farmec ochilor negri, mobili, inteligenți și neobosiți. Față de mine avea duioșii de soră mai mare. Îmi spunea adesea pe un ton de zeflemitoare nerăbdare:

— Vai, Gabierule, ce-oi găsi tu la vagabondajul ăsta al tău, tot timpul mergi dintr-un loc în altul! De ce nu te însori și nu tragi undeva la casa ta?

— Bine, într-o zi am s-o fac și pe asta. Ajută-mă să-mi găsesc o nevastă, îi ziceam ca să scap de ea.

— Nu, săraca femeie, ar fi vai de ea. Ai mai multe manii decât un rabin bătrân și ești tot mai nebun pe zi ce trece, răspundea atunci și mi se așeza pe genunchi, trăgându-mă de urechi și făcând o mutră fals îmbufnată.

Pe Wito l-am cunoscut în Cipru, când Bashur și cu mine căutam un cargou ca să transportăm o marfă neconvențională, așa hotărâserăm să-i spunem Abdul și cu mine, entuziasmați și prevăzători în același timp. Era vorba de armament și explozibili pentru un port maritim aproape de Haifa. Dat fiind că operațiunea comporta destule riscuri, l-am rugat pe Wito, o dată contractul încheiat, să-și lase nevasta pe uscat. „Dacă e să sărim în aer, prefer să fiu de față”, a spus ea ferm hotărâtă. N-a fost chip să se răzgândească, iar călătoria, presărată de emoții, a fost agrementată de scene savuroase în care Wita simula accese subite de panică și exaltate explozii de bucurie atunci când reușeam să trecem de un obstacol periculos, de exemplu o șalupă-torpilelor cu Union Jack arborat la pupa sau avioane egiptene care treceau în zbor razant, făcând semnale pe care preferam să nu le luăm în seamă.

Pe când îmi lichidam infernala afacere de la mina din Cocora, am aflat de moartea Witei. Se prăpădise la Willemstad din cauza unei febre tifoide prost tratate. Când s-a crezut în afară de orice pericol, a mâncat un coș cu cireșe pe care i le trimiseseră părinții din Olanda. Mi-a părut rău după ea, de puține ori am suferit atâta după moartea cuiva. Avea capacitatea aceea rară de a transmite fericirea, de a o face să izbucnească în orice clipă, așa, gratuit, fără un motiv anume, pentru că așa voia, pentru că fericirea venea o dată cu ea, cu mișcărilor ei, cu râsul ei, cu dragostea ei pentru oameni, pentru animale, pentru amurgurile de la tropice și, pentru ea, infantilele și inexplicabilele ocupații și preocupări ale bărbaților. Când pierdem o ființă ca ea ne dăm seama că încă o felie din puțina bucurie ce ne-a fost dată s-a dus pentru totdeauna.

Wito mi-a povestit, în cuvinte puține și fără multe amănunte, cum a fugit fiică-sa cu un pastor protestant. Fata de-abia împlinise cincisprezece ani. Nu moștenise de la mama ei prospețimea aceea luxuriantă, doar statura, iar de la tatăl ei mișcările țepene și ceva din trăsăturile lui de coiot insomniac. Suferea de un defect de auz și avea un caracter ca toți dracii. Ceea ce l-a durut cel mai mult pe Wito a fost ipocrizia pastorului, beatitudinea mieroasă cu care s-a insinuat în casă profitând de absența mamei și de slăbiciunea tinerei. Pe fată o ierta suspect de ușor, ca și cum s-ar fi lepădat de o greutate pe care nu știi s-o duci. Când își aducea aminte de ea, părea că-i reproșează tacit lipsa tuturor superbelor calități pe care le avusese mama ei. Wito continua să-și iubească soția cu o fervoare incompatibilă vârstei și timpului scurs de când murise. De câte ori vorbea de ea, aveai impresia că se găsea alături. Dar în ultimul timp chiar și subiectul acesta familiar a dispărut treptat din conversația de după-masă. Un lanț de fatalități stupide, de neglijențe tot mai mari, de abuzie ascunsă cu îngrijire sub o rutină tot mai inutilă pe zi ce trece stricaseră totul.

Responsabilitățile mele se reduceau la mai nimic: înregistram consumul și plata combustibilului, aveam grijă de plata echipajului compus din șase marinari, bucătarul și cinci mașiniști, de aprovizionarea și controlul alimentelor și de unele achiziții accidentale și fără importanță. Asta-mi lua mai puțin de o oră pe zi. Restul timpului se ducea în speculații, împreună cu Cornelius, pe marginea posibilelor soluții pentru o situație care devenea de nesuportat. Olandezul divaga cu încetineala aceea tipică în care par să plutească oamenii obezi atunci când li se epuizează responsabilitățile care, în cazul lui, însemnau să coboare din când în când în sala mașinilor pentru a controla treaba și să-l înlocuiască, tot mai des, pe Wito la puntea de comandă. Prietenul nostru petrecea tot mai multe ceasuri din zi închis la el în cabină, cu privirile pierdute în meditațiile lui opace. Ne scufundam cu toții într-o stare foarte apropiată de disperarea controlată și sterilă. La un moment dat, am ajuns chiar să cred că galbenul acela imposibil în care era vopsit Hansa Stern era de vină pentru lipsa contractelor din fiecare port. Căci, cui i-ar

fi trecut prin minte să mâzgălească nava cu nuanța aia de coadă de papagal, care-i răpea chiar și puțină demnitate pe care o mai putea avea dărăpănatul cargou construit la Belfast cu mai bine de optzeci de ani în urmă și care slujise în mai multe războaie sub cele mai eteroclite pavilioane? Doar Susanei Geltern, născută Silverbach, care avea pentru lucrurile care țin de mare aceeași atitudine lipsită de scrupule ca și bărbatul ei. Numai că a arunca toată vina pe culoarea vaporului nu era decât încă o modalitate de a ocoli fondul problemei. Adevărul era că intraserăm într-o pasă proastă. Una din acele sumbre fatalități ale fiecăruia dintre noi în parte, ce intrau în conjuncție cu puterea unei tornade de neocolit.

Am crezut mereu că acestor perioade marcate de nenorociri catastrofale nu merită să le conferi un sens transcendent de fatalitate metafizică. N-am crezut niciodată în ceea ce lumea numește ghinion, văzut ca o situație dictată de soartă și în care nu putem interveni nicicum schimbând-o. Cred că există o anumită ordine, exterioară, străină de noi, care imprimă un ritm potrivit deciziilor și faptelor noastre, dar care nu trebuie să afecteze deloc relația noastră cu lumea și cu fapăturile ei. Când intru eu într-o pasă proastă, continuu să mă bucur de compania tovarășilor mei de băutură, de complicitatea prietenelor de ocazie, de discuțiile cu înțeleptele și odihnitoarele „madame” din casele de toleranță și să împărtășesc câtorva amici competenți și stimați, răspândiți în câteva colțuri de lume, speculațiile despre soarta marilor dinastii din Occident, pecetluită adesea de acele uniuni fatale făcute cu scopuri politice evidente și care schimbă apoi istoria pentru câteva secole la rând. De exemplu, în Puerto Rico, meditez împreună cu un foarte drag și mai mult decât eminent istoric, asupra consecințelor căsătoriei dintre Maria de Burgundia și Maximilian al Austriei. A mă pierde prin astfel de labirinturi, care pentru neofiți pot părea o ocupație sterilă, mi se pare mult mai practic și cu picioarele pe pământ decât a te repezi cu capul înainte, ca un taur, împotriva unor circumstanțe străine de noi, care se apucă să ne complice latura pur utilitară a vieții și care e, neîndoielnic, cea mai ireală și mai de neatins, dată fiind idioțenia sa elementară și iremediabilă. Iar pentru astfel de specula-

ții dinastice nimic nu este mai potrivit, cel puțin în cazul meu, decât zăpușeala arzătoare a tropicelor care-mi ascute simțurile și inteligența până la pragul viziunilor și al delirului. Și atunci, când căldura și umezeala își dau mâna pentru a crea o noapte fierbinte ca un cazan, vine somnul, precum o ghilotină catifelată și miloasă, ca să ne lase pe malul uitatelor regiuni ale copilăriei sau al zonelor obscure ale istoriei, populate de personaje pe care le percepem ca pe niște prezențe fraterne și inefabile. De câte ori, în săptămânile de dinainte de sosirea la Cristóbal, nu m-a bântuit visul recurent la care particip în calitate de consilier militar și politic al unui paleolog înalt, brunet și slab ca un ascet, care domnește în Niceea. Toate se desfășoară cu o cumpătare delicioasă și eficientă. Terminarea fericită a faptelor războinice și semnarea unor tratate dificile se succedă într-o ordine căreia i-aș zice atemporală și platonică, îngemănată cu aceea care se înstăpânește atât asupra mea, cât și asupra auritei plenitudini din micul imperiu de pe malurile Mării Marmara. Și așa se face că, atunci când treburile mele de rutină iau o direcție adversă, așa cum a fost atunci cazul cu Hansa Stern, înlăuntrul meu persistă, intacte, deschiderea și simpatia pentru ființele care populează istoria și pentru lumea care se oferă simțurilor mele. Ba mai mult, pe măsură ce obstacolele practice se înmulțesc, cu atât mai generos se lărgeste terenul și plăcerea acestor daruri din care e țesută trama esențială a vieții mele.

Lucrurile au ajuns atât de rău încât Cornelius mi-a spus în mod confidențial și foarte alarmat pe când făceam al doilea cart de noapte în drum spre Martinica pentru a imbarca niște familii hinduse care mergeau să muncească în Guyana: „Wito plătește motorina cu cecuri fără acoperire. Știi că nu e de glumit cu Esso. Când ajungem la Aruba ca să facem plinul, o să năvălească peste noi. A ajuns funia la par, Gabierule.” Previziunile nu i s-au adeverit. Adică, s-au adeverit doar în parte. Într-adevăr, la Aruba îl așteptau pe Wito două cecuri ce nu se putuseră folosi din lipsă de fonduri. Le-a acoperit cu niște bani lichizi de care a făcut rost ca prin minune, în intervalul de trei ore de după scena penibilă de la baza de aprovizionare a companiei Esso. Eram de-acum în larg când mi-a mărturisit că amanetase bijuteriile Susanei, pe care le

păstra ca pe niște relicve dragi, și un ceas de buzunar, dăruit de tatăl său când a luat examenul de navigație la Danzig. Nu mai era loc de îndoială, ajunseserăm cu funia la par, cum spune, pe bună dreptate, Cornelius.

Ideea de a o lua spre Panama i-a venit lui Wito pe neașteptate. N-am știut niciodată de ce. Într-o dimineată, în timp ce Cornelius și cu mine eram pe puntea de comandă, a năvălit în pijama, pe jumătate treaz, și a ordonat cu glas stins de om nedormit: „Cornelius, schimbă direcția, mergem la Cristóbal!” Și s-a întors la el în cabină, unde îl așteptau ceaiul și pâinea prăjită cu gem de *blueberry* pe care i le aducea în fiecare dimineată bucătarul. Am rămas un timp tăcuți. Cornelius a schimbat direcția și și-a umplut pipa cu o lipsă de chef minuțioasă. După care a spus: „Sigur, înțeleg, mergem la Cristóbal pentru că Panama nici nu intră în discuție. Pe semne că n-are bani să plătească taxa de canal. La Panama vom merge cu trenul și fiecare pe contul lui.” Un râs leșinat a încercat să-și facă drum prin gâtulejul lui de fumător înversunat de tutun ieftin și execrabil. Din clipa aceea am știut la ce să ne așteptăm. Pur și simplu, hotărârea de a acosta la Cristóbal însemna sfârșitul călătoriei. Ne-a cuprins la unison o senzație de ușurare, care mai apoi s-a transformat într-o ciudă pe lunile astea pierdute în zadarnice încercări de a salva Hansa Stern și pe stăpânul lui, iar gâfâitul astmatic al mașinilor și păcăniturile stinse ale bielelor nu făceau decât să sublinieze descurajarea noastră.

Wito și-a continuat rutina zilnică, tot mai închis într-un soi de absență compusă din bună-cuviință și detașare. La masă era extrem de politicos, parcă cerându-și scuze pentru răspunderea care i-ar fi revenit în situația catastrofală pe care i-o împărtășeam fără umbră de reproș. Degeaba încercam să-l convingem că îl însoțeam pentru că așa ne era voia și știind cât de rău mergeau afacerile. Obişnuința noastră cu crize de felul ăsta ne făcuse, de ani buni, absolut imuni la consecințe. În zadar. Se închidea în el și părea să nu audă explicațiile noastre.

Am ajuns la Cristóbal pe înserat, sub un cer splendid în care stelele parcă se apropiau de pământ dintr-un fel de curiozitate jucăușă. Luminile portului aruncau spre cer un ha-

lou trandafiriu. Ajungea până la noi zgomotul sincopat al orchestrelor ce animau, cu un ritm afro-antilian nu prea autentic, viața cabaretelor și barurilor de doi bani care umpleau străzile. Eram obișnuit cu zarva asta monotonă și tristă, care pentru mine se confunda cu dispoziția de la sfârșitul călătoriilor și-mi aducea de fiecare dată o neliniște ușoară, o panică vagă în fața necunoscutului care mă aștepta la coborârea pe uscat.

După moartea lui Wito, am preferat să cobor la Cristóbal și să merg în Panama cu trenul. Cornelius a rămas pe vas: noul căpitan desemnat de bănci i-a făcut o propunere pe care olandezul a găsit-o mai interesantă decât să umble să-și găsească de lucru într-un mediu pe care nu-l cunoștea bine. Căutaserăm în hârtiile lui Wito o posibilă pistă care să ne ducă la adresa fiică-sii, pentru a o informa despre moartea tatălui. Tot ce-am găsit a fost adresa bisericii de care ținea pastorul, așa că am trimis acolo telegrama. Cel mai probabil era totuși ca trupul neînsuflețit să ajungă la morga amfiteatrului Facultății de Medicină din Panama pentru lecțiile de anatomie. Treaba avea o anumită logică, deși macabră, dacă ne gândim la manierele și la gesturile de șef de lucrări care l-au caracterizat tot timpul pe bietul Wito din Danzig, cu felul lui răspicat de a vorbi de parcă ar fi predat un curs pe care-l știa pe dinafară dintotdeauna.

Drumul cu trenul a durat ore bune. M-am instalat cum am putut într-un vagon de clasa a III-a, ticsit de familii și muncitori portuari. Trăncăneala lor interminabilă m-a toropit. Povești de cartier, glume între vecini, fapte sângeroase, întâmplări nerușinate și brutale, țipete și plânsete de copii, eterna și leșioasa materie din care e făcută viața oamenilor fără nume și fără chip, care pentru mine se reduce la ceea ce oamenii mării numesc „a trăi pe uscat” și care sfârșește prin a mă plictisi de moarte. Peisajul tropical al Zonei, cu vegetația sa de frunze lucioase de un verde închis și metalic, căldura care intra pe geamurile deschise inutil spre o boare mai răcoroasă și zarva călătorilor m-au transportat într-o

colonie europeană din Asia. A fost un moment în care aş fi jurat că mergeam prin peninsula Malaca, între Singapore şi Kuala-Lumpur. Am trăit acolo nişte timpuri relativ prospere, graţie comerţului cu lemn de tec şi altor ocupaţii asemănătoare mai greu de definit. Mersul trenului, cu ritmul lui caracteristic, legănatul uşor al vagonului mi-au transmis o stare de semitrezie în care rămânea de veghe doar o felie subţire a conştiinţei. Dicţia păstoasă şi fără formă a limbii pe care o auzeam, din care lipseau sunete precum s-ul şi r-ul, tonul ascuţit al dialogului dintre femei şi copii ajungeau la mine ca nişte ţipete de păsări dintr-un bananier. Îmi spuneam: „Şi-acum vine momentul să-mi pun întrebarea: Ce fac eu aici? Cine dracu' m-a adus încoace? Întrebări la care ajung o dată cu amestecul ăsta de plictis infinit şi teamă nelămurită când ştiu că mă aşteaptă o lungă şedere pe uscat. Situaţia nu e deloc bună şi nici nu văd cum s-ar putea rezolva. Panama. N-am stat decât o săptămână aici, am trecut însă pe acolo de atâtea ori, încât a devenit un loc familiar în drumurile mele fără preget, scop şi ţintă. Oraşul nu e cine ştie ce primitor sau interesant, dar transmite impresia aceea tonifiantă de absolută iresponsabilitate, unde ţi se poate întâmpla orice într-o autentică şi anonimă libertate de a dispune de propria-ţi viaţă, drept pentru care o crezi plăcută şi doldora de promisiuni, care nu se împlinesc, de fericire ascunsă.” Numai că acum lucrurile se prezentau altfel. Aveam să rămân multe luni în acest istm cu ploii interminabile întrerupte de valuri de căldură ca de baie turcească. Nu cunoşteam pe nimeni. Mereu fusesem doar în trecere. Nimeni dintre cunoscuţii mei nu lăsase vreo urmă. Dovadă elocventă că era aşa era faptul că ajunsesem aici împreună cu Wito şi Cornelius, nici unul adevărat companion al bucuriilor şi eşecurilor mele. Doar prieteni de ocazie, dar străini de aceste treceri prin zone întunecate ale aventurii vieţii, de dansul acela nechibzuit al rarelor clipe de fericire împărtăşită cu cei pe care-i putem numi cu adevărat prietenii noştri. Şi mai ştiam că n-aveam să întâlnesc pe nici unul din ei în Panama. Banii primiţi la plecarea de pe Hansa Stern îmi ajungeau s-o duc de o zi pe mâine câteva luni. Dar mă cunoşteam prea bine ca să ştiu că după câteva săptămâni aveam să mă

pomenesc cu buzunarul și stomacul goale. E o perspectivă care nu mă îngrijorează. O votcă la timpul potrivit și o prietenă de ocazie, pe care n-am s-o mai întâlnesc apoi, erau suficiente pentru a trece de clipa în care credeam că am ajuns la fund. Ca să nu mai spun că ambele se rezolvă nu neapărat cu bani. Știam eu cum să evit cotiturile astea care par să închidă definitiv capcana. Și așa mai trece o zi, apoi încă una, și apuc să mă îmbarc iar sau să inventez altă nebunie precum cea cu mina de la Cocora sau munca la Spitalul Trufașilor. E tot aia, mi-e indiferent. Ceea ce nu mi-e indiferent e altceva: e ce port în mine, elicea asta înnebunită care nu se oprește. Acolo e secretul, acolo, în lucrul ăsta care nu trebuie să ne lipsească. Am căzut într-un somn adânc. Când m-am deșteptat, trenul intra în gară. Mi-am dat imediat seama că aveam nevoie urgent exact de o votcă cu gheață. În primul bar în care voi intra îmi voi convoca zeii tutelari, consilierii orbi care își fac apariția doar când atingem starea aceea de grație pe care ți-o poate da, cu fidelitatea ei înțeleaptă și inexorabilă, o votcă. Acolo era răspunsul salvator, adevărul revelat, celălalt mal pe care abundă simbolurile și se petrec lentele celebrări ce topesc orice supărare și înăbușă orice îndoială.

Am coborât într-un concert de claxoane dezlănțuite și în urletul unei sirene care se depărta în ultimele sclipiri ale asfințitului. Mi-am aruncat sacul pe umăr și am pornit-o spre centru. Greierii își începeau țârăitul orchestrat, neoanele se aprindeau cu stridența vulgară a culorilor care uniformizează toate nopțile în toate orașele de pe pământ. Mi-am spus că înainte de a trece la ceremonialul votcii era neapărat necesar să-mi pun în ordine ideile și să calmez atâtea alți demoni care încep să-mi dea târcoale de cum pun piciorul pe uscat, să caut un hotel modest la care să trag. Pe o străduță ce duce de la Bulevardul Balboa la Bulevardul Central am găsit ceva foarte asemănător cu ce căutam. Purta numele imposibil de Pensiunea de lux Astor. La recepție dormita un bătrân cu barbă asiriană și căruntă și trăsături de vizitativ evreu din Viena lui Franz Joseph. Corpolența și aspectul său impunător nu se potriveau deloc cu statul în spatele tejghelei, era păcat să se irosească atâta energie. Când s-a ridicat să-mi dea cheia camerei, am văzut că avea un picior ortopedic. Scâr-

țaiturile neliniștitoare ca de balamale ruginite produceau o impresie de tristețe și neputință, imposibil de armonizat cu colosul evreu care îmi zâmbea cu o expresie ușor rigidă, de parcă n-ar fi știut bine limba locului unde trăia. Camera, la etajul al patrulea, dădea spre golf. Câțiva pescăruși rătăciți se roteau deasupra apei măloase și aproape nemișcate, aidoma celei de la Cristóbal. Marea asta mânjită îmi transmitea un gust de eșec și micime, deloc potrivit pentru a-mi ridica moralul. Mașinile treceau pe stradă cu mare viteză, lucru care mă surprinde de fiecare dată după ce am navigat mult timp. Familiarizarea cu lucrurile de pe uscat cere timp, când debarcăm nu ne gândim defel la asta. Un pat cu arcuri stricate, acoperit cu o cuvertură lila presărată cu pete la care era mai bine să nu te uiți atent, o masă șchioapă și o cromolitografie cu un câine Saint Bernard care veghea un copil adormit în zăpadă creau ambianța impersonală și insipidă tipică tuturor hotelurilor în care m-a purtat viața. În fundul culoarului erau baia și două cabine de WC. Un domn cu pălărie și o doamnă în stilul anilor '30 indicau cu o elocvență nenecesară, pe fiecare ușă, cui îi era destinată cabina. Mi-am dat seama că n-am să mai rezist mult în sordidul acumulat de atâta vreme. Am ieșit pe stradă să caut un bar. A-l fi întrebat pe vizitiul vienez unde era cel mai apropiat mi s-a părut o operațiune lingvistică mult prea complexă cu cineva cu care, în plus, nu era recomandabil să stabilești alte relații decât cele legate strict de funcția sa de recepționar. După ce-am străbătut câteva străzi pe care domnea un calm relativ de cartier rezidențial scăpătat, am ieșit într-una care avea mai multe baruri, unul lângă altul, fiecare cu firma lui de neon și cu muzica dată la maxim. Am intrat în cel care mi s-a părut mai puțin gălăgios și-am cerut o votcă dublă cu gheață.

Am devenit un client asiduu. Nu era doar barul cel mai liniștit, ci și cel care avea clientela cea mai fidelă și constantă. Patronul se numea Alejandro, dar toți îi spuneau Alex. Era un panamez slăbănog, cu ochi săltăreți, și făcea parte din soiul acela de cârciumari care nu pun întrebări, dar au o memorie infailibilă pentru preferințele și capriciile alcoolice ale clienților. Barmanul ideal. Am trimis prietenilor mei adresa, ca să mi se trimită aici corespondența. N-am încercat să-mi caut de

lucru. Experiența mă învățase că, până nu te familiarizezi cu ritmul secret al fiecărui oraș, e inutil să te încapățânezi să vânez un post care să merite. Nerăbdarea cu care, în alte vremuri, porneam să caut de lucru nu făcea decât să-mi liniștească conștiința. Ajungeam fie gunoier, fie portar la un bordel, fie hamal în port. Drept care, de data asta, am hotărât să iau lucrurile cu calm și să sondez răbdător ceea ce orașul Panama îmi putea oferi ca să ies la liman dintr-un foc, în loc să plimb targa pe uscat. Iar când imaginea se înceteșă și începeau să mă copleșească îndoielile și descurajarea, votca se dovedea eficientă, potolind aceste simptome și făcându-mă să continuu să stau la pândă.

Într-o sâmbătă, când doza obișnuită nu s-a dovedit suficientă, am terminat pe îndelete o sticlă întreagă și m-am dus la culcare în culmea beției. Duminică dimineața am văzut mirat că lângă mine dormea o negresă enormă și goală, cu o coamă de păr ca de războinic zulus. Am scuturat-o până s-a trezit și-am rămas privind-o cu un amestec de uluială și furie. Din gura fără dinți se revărsa un puhoi de cuvinte în dialect antilez, amestec de papiamento și engleză din Granada. Am obligat-o să se îmbrace și am expediat-o cu câțiva dolari. Din câte-mi aminteam, ieșisem singur din bar, cu un mers mai mult decât nesigur, și ajunseseam la hotel neînsoțit. Am dat uitării povestea. După câteva zile, am exagerat din nou cu băutura, fără să ajung totuși la nivelul de dinainte. Și de data asta, a doua zi m-am trezit sub privirile pe jumătate idiotizate și înspăimântate ale unei muieruști cu părul vopsit într-un blond aproape alb și cu trupul scheletic plin de pete mici și roz destul de neliniștitoare. Am scăpat de ea, de data asta fără nici o remunerație. Eram sigur că n-o mai văzusem înainte. A mai fost și un al treilea episod de acest fel cu o indiană ce venea pesemne din Taboga sau dintr-o insulă din apropiere. Aproape că nu vorbea spaniola și a încercat să mă atace cu un brici. Am scos-o în brânci afară și m-am întors în cameră. Am sunat la recepție cerând cearșafuri curate. A răspuns portarul, prefăcându-se că nu pricepe. Atunci mi-am dat seama ce se petrecuse și de unde veneau aceste vizite de doi bani. M-am îmbrăcat și am coborât la recepție. Am cerut nota și am constatat că mă încărcase-

ră cu încă o persoană în zilele care corespundeau aparițiilor feminine. Privindu-l în ochi pe șchiop, i-am cerut, vorbind rar, liniștit și într-o germană clară, să șteargă imediat sumele în plus. A făcut-o fără să spună nimic, cu o lentoare care ascundea un cinism secular. Apoi l-am prevenit că dacă mai urcă vreo femeie la mine în cameră fac scandal cu poliția și autoritățile sanitare ca să-i închidă faimoasa pensiune de lux. „N-o să se mai întâmple”, a spus în timp ce pune la loc registrul în cutia de lemn de sub tabloul cu chei. „Lăsați, o fi fost o greșeală”, a mormăit în timp ce buzele groase și ude de salivă încercau să schițeze un fel de zâmbet care se lupta cu furia trăsăturilor sale de lup flămând.

Am comentat tărășenia cu Alex, care m-a sfătuit să n-am prea mult de a face cu șchiopul: „Este stăpânul hotelului și, în plus, controlează toate curvele cartierului. Dar altele sunt afacerile cu adevărat importante. E băgat în multe chestii, poliția e cu ochii pe el de mult. Treaba e că are pile sus-puse și plătește bani grei.” L-am întrebat dacă era cazul să mă mut la alt hotel, a zis că nu; ar fi fost cam la fel, hotelul ăsta era bine plasat, eram deja cunoscut în zonă, ceea ce era bine dacă voiam să-mi găsesc de lucru. Avea dreptate. Portarul-proprietar a continuat să mă trateze cu distanța impersonală cu care trata pe toată lumea.

Când îmi pierdusem orice speranță, am primit o scrisoare de la Abdul Bashur. Avea timbre italiene, era expediată la Ravena, iar veștile nu erau chiar încurajatoare. Gestionarea plății asigurării unui vapor al cărui proprietar era împreună cu frații și cumnatul său, soțul surorii mai mari, Jasmina. Firma de asigurări le pune bețe în roate, încercând să evite plata poliței. Vaporul fusese scufundat de avioanele libiene, deși era sub pavilion liberian. Asiguratorii încercau să demonstreze că acest risc nu era acoperit de poliță și familia Bashur își secătuia rezervele plătind avocați, experți și formalități consulare. Fiul cel mare al Jasminei avea leucemie, tratamentul cerea sacrificii bănești tot mai mari. Cu toate acestea, îmi pune la dispoziție câteva lire sterline pe care le avea la o bancă din Panama, soldul unei afaceri de-acum câțiva ani cu forțele armate ale unei țări vecine. Îmi aminteam perfect de operațiunea cu pricina, la care participasem alături de Ab-

dul, și zâmbeam constatând discreția cu care trata problema. Bietul Abdul. Prieten apropiat, ca puțini alții, generozitatea lui, din care primisem deja numeroase și variate dovezi, nu doar în domeniul afacerilor, dar și în altele mai delicate, avea darul de a mă emoționa până la lacrimi.

Începeam de-acum să cunosc mai bine orașul și-mi dădeam seama, ca de obicei, că prima impresie se confirmase: era un loc de trecere, de tranzit, fapt ce le transmitea vizitatorilor farmecul special al orașelor și locurilor care nu lasă urme, care nu îți lasă nimic din spiritul secret ce le definește și nici nu pretind trecătorului efortul de a se plia la regulile care guvernează rutina inconfundabilă ce le animă. Pentru scopurile mele asta era grav. Orașele de genul ăsta nu prea oferă oportunități celor care se găsesc în situația în care eram eu. Acolo, toată lumea e în tranzit. Pot trece săptămâni și luni fără să te poți ancora într-o ocupație anume sau să pui pe picioare o afacere, oricât de umilă și mărunță. Mai mult, oricât de modeste ne-ar fi scopurile, mult mai greu sunt ele de realizat în acest soi de coridor aglomerat în care nimeni nu ia în seamă pe nimeni. Am bătut holurile și barurile marilor hoteluri din cartierul băncilor, seara mergeam la cluburile de noapte în care oameni de toate condițiile, meseriile și rasele încearcă să scape de plictiseala care se instaurază în aceste opriri obligatorii ale călătoriilor de afaceri; în atmosfera încărcată și mai curând sordidă a cazinourilor care, în chiar acele hoteluri sau în altă parte, oferă un surogat mediocru trecătoarei sete de aventură și emoție pe care o simți în Panama; prin astfel de locuri și prin altele, mai puțin avuabile, am căutat în zadar ocazia de a face ceva care să mă scoată din mlaștina în care mă scufundam lent, dar iremediabil. În curând, starea precară a hainelor mele și alte semne clare de penurie m-au silit să mă depărtez de astfel de locuri. A trebuit să mă limitez la a da târcoale pe lângă uși, fără să trec de ele. La fel făceam în cazul marilor magazine în care intrau călătorii atrași de mărfuri care se dovedesc, în mare măsură, solduri ale mărcilor prestigioase sau îndrăznețe falsificări ale acestora.

A venit sezonul ploilor, care se instalează deasupra istmului cu energia strașnică a trombelor și transformă străzile în

râuri tumultuoase și impracticabile. Când mi-am dat seama că era inutil să mai caut chiar și un modest colțișor al covorului fermecat pe care mi-l imaginez mereu plutind pe lângă noi, provocându-ne și poftindu-ne să ne urcăm pe el pentru a pleca spre „marea aventură”, cum ne spune copilul din noi; când mi-am dat seama că nu mai aveam ce face și că ploile îmi făceau și mai grea căutarea, m-am închis în camera pensiunii, limitându-mă la tot mai rare drumuri la barul obișnuit. O perdea de apă cădea peste Pacificul murdar; văzut prin fereastră, orașul părea că se topește sub ochii mei indiferenți, devenind un amestec de noroi, gunoaie și frunze moarte care se roteau în vârtejuri lacome în gurile de canal.

În ziua în care mi-am cheltuit ultimul sfanț din banii de la Abdul, cu milenara intuiție a stirpei sale de a înțelege astfel de situații, portarul m-a sunat în cameră să-mi spună că, dacă am să cobor, vrea să-mi vorbească. Seara, înainte de a mă duce la bar, unde desigur aveam deja o datorie care începea să mă îngrijoreze, m-am dus să dau ochii cu auriga de pe Dunăre. Din căpățâna sa enormă și bărboasă, care se ițea de după teighea ca dintr-o masă de iluzionist, au început să iasă cuvinte într-o spaniolă lentă, anevoioasă, dar foarte precisă. Era limpede că eram la capătul firului și că în Panama n-aveam să găsesc nici o soluție. El cunoștea bine orașul. Dacă eram de acord, putea să-mi ofere ceva care să-mi rezolve, chiar și tranzitoriu, problemele, permițându-mi, în treacăt fie zis, să-i plătesc ultima lună de cazare și datoria la Alex. Omul știa mai multe decât aș fi vrut. Când aveam să mă întorc de la bar, a continuat el, voia să urce la mine să vorbim. Am fost de acord și am plecat să mă refugiez în două votci menite să-mi ușureze dialogul cu cerberul cel șchiop. Adesea, în situații asemănătoare, primisem oferte similare, și tot din partea unor persoane care aveau un inconfundabil aer de familie cu portarul meu. Aproape că puteam să ghicesc, în linii mari, despre ce putea fi vorba. M-am întors în cameră după miezul nopții și după puțin timp i-am auzit pașii șchiopătând pe scări. S-a așezat în fața mea pe un scaun descleiat. Mângâindu-și barba cu mișcări ce se voiau patriarhale, dar nu reușeau decât să fie și mai suspecte, mi-a expus oferta. Eterna poveste. Era vorba de a încălca limitele legale pentru a câș-

tiga câțiva dolari care mi-ar fi permis să supraviețuiesc mediocru, nu fără a risca totuși ceva probleme cu autoritățile. El avea obiecte de valoare — ceasuri, bijuterii, aparate de fotografiat, parfumuri scumpe, băuturi și vinuri de renume și din recolte faimoase — lăsate amanet, pentru bani, de niște amici. Nu trebuia să-mi spună, era evident, că de fapt era vorba de lucruri furate din depozitele vămii din orașul Colón sau din depozitele marilor magazine panameze. Când a menționat tertipul amanetului, o sclipire greu de definit i-a trecut prin ochi, în timp ce zâmbetul etern de pe buzele sale groase a înghețat într-un rictus incert. Anii petrecuți bătând Mediterana mă familiarizaseră cu aceste semne de meschină păcăleală a norocului. L-am lăsat să vorbească. Când a terminat, i-am spus că în dimineața următoare va avea răspunsul meu. „Nu te gânde prea mult, sunt și alți candidați care, în plus, au și mai multă experiență”, a zis în timp ce pleca. Aș fi putut prevedea chiar și tonul pe care mi-a spus-o, cu intonația ușor amenințătoare cu care vorbești cu cei cărora le-ai ajuns apa la gât.

Nu era de stat pe gânduri. A doua zi, i-am spus că eram de acord. „Știam eu”, mi-a răspuns invitându-mă să intru într-o chichineată întunecată din spatele dulapului cu chei. Acolo și dormea. De sub patul nefăcut, care duhnea a urină concentrată și a mâncare rancedă, a scos un sipet de lemn căptușit cu catifea roșie. Ținea acolo ceasuri, brățări de aur și parfumuri în flacoane de cristal în forme complicate și extravagante. Mi-a spus cu cât trebuiau vândute toate. Dacă scoteam mai mult, jumătate din diferență îmi revenea mie, dacă nu, nu mi se cuvenea decât un cincisprezece la sută din preț. Locurile unde mă sfătuia să plasez marfa erau cele pe care le băteam de câteva săptămâni bune. Afacerea imprevizibilă era îngreunată de ploile torențiale. „Așteaptă adăpostit în locul unde trag mașinile ca să lase sau să ia pasagerii.” Știam asta, era inutil să-mi spună. Nu era prima dată când încercam să abordez oamenii în felul ăsta. Dificultatea era că tot acolo se adăposteau și paznicii. Am băgat obiectele în buzunar și-am ieșit în stradă să-mi încep ocupația nesigură.

La început a fost mai bine decât mă așteptam. Prețurile erau mult mai mici decât în magazine. Clienții profitau de ocazie,

cu impunitatea dată de faptul că erau în trecere, deci nu riscau prea mult. Dar, lucru previzibil, paznicii începeau să ia la ochi prezența mea repetată la ieșirea din hoteluri și cabarete și n-au întârziat să mă întrebe de sănătate. Am scăpat cu niște scuze vagi, pe care apoi a trebuit să le consolidez cu mici atenții. L-am convins pe șchiop să facem juma-juma, a fost de acord datorită succesului meu relativ de vânzător ambulant de lucruri furate. Am ajuns la zi cu plata pensiunii înainte de a se scurge a doua lună de întârziere. Când m-am dus la bar să plătesc și acolo datoria, Alex mi-a spus cu voce scăzută: „Nu pleca fără să vorbești cu mine, e ceva important.” O stare proastă, de mult cunoscută și vestitoare de pericol iminent, mi-a tăiat cheful de a bea votca din fața mea. În cele din urmă am dat-o peste cap și-am așteptat ca barmanul să poată vorbi cu mine fără martori. O descurajare crescândă, o senzație de disperare fără drum de scăpare îmi făceau picioarele ca de vată. În plexul solar simțeam agitându-se o greutate densă și paralizantă, un fel de nod de reptile semiadormite. În fine, Alex s-a dus la o extremitate a barului și, în timp ce ștergea un pahar, mi-a făcut semn să vin. Acolo, privind tot timpul în jur, mi-a spus: „Au venit să întrebe de dumneata. Oameni din poliție. Știi, sunt de neconfundat, deși încearcă să treacă neobservați făcând pe civilii. Ei știu unde locuiești și au mirosit ceva despre evreul de la hotel. Eu nu știu în ce te-ai băgat, dar fii precaut. Aici nu se poartă cu mânuși, sunt preocupați de imaginea orașului, pentru liniștea turiștilor și a oamenilor de afaceri care trec prin Panama. Schimbă hotelul chiar azi. Rupe orice legătură cu șchiopul. Trage la hotelul ăsta, acolo am prieteni pe care-i cunosc bine”, și mi-a întins o carte de vizită. Era de la hotelul Miramar, în partea veche a orașului.

N-a fost ușor să-l conving pe evreu. Tot încerca să ia temerile mele ușor, repetând pe un ton ce se voia blând: „Eu știu cum să aranjez lucrurile astea, nu trebuie să-ți faci griji.” Exact tonul acela mios m-a hotărât să plec imediat. I-am restituit marfa, am făcut socotelile și, după un sfert de oră, plecam cu patruzeci de dolari în buzunar și cu senzația aceea de pește mort în stomac, semn funest de dezastre viitoare bine cunoscute, din nefericire.

Hotelul Miramar era ceva mai mic decât Pensiunea de lux Astor. Camerele erau ceva mai curate și patroana s-a dovedit a fi o persoană mult mai de înțeles și mai demnă de încredere decât șchiopul sinistru cu barbă de vizitiu. Era ecuatoriană, măritată cu un panamez. Alex intervenise în favoarea mea, așa că s-a purtat cu mine cu o familiaritate cordială care mi-a mai calmat temerile justificate de a trebui să dau ochii cu poliția. O zarvă infernală intra pe fereastra singurei camere disponibile: dădea spre o stradă plină de mici dughene ai căror proprietari, hinduși cu toții, ieșeau afară pentru a atrage clienții cu o insistență ce nu cunoștea răgaz. Din fiecare prăvălie se revărsa muzica radiourilor și pick-up-urilor, fiecare dat la maxim, ca să-și demonstreze calitățile excelente în fața clienților asurziți care cumpărau primul obiect oferit, doar ca să scape de hindusul care amesteca prețurile cu o dibăcie înfiorătoare, în timp ce muzica îi zăpăcea de cap. Din fericire, pe timp de noapte domnea o liniște întreruptă rar doar de răcnetele vreunui bețiv sau de râsetele prostituatelor ce așteptau la colț un client improbabil. Și atunci, când mai aveam puțin până să ating fundul prăpastiei, a venit miracolul salvator. A sosit împlinind un ritual care mi se întâmplă cu o fidelitate atât de punctuală, încât nu pot decât să-l atribui indescifrabilei voințe a zeilor tutelari care mă conduc, cu fire invizibile dar evidente, prin proiectele lor obscure.

Într-o după-amiază, în timp ce făceam un exercițiu de memorie care speram să fie doar un leac pasager pentru panica și descurajarea mea, ploaia s-a oprit, lăsând să apară un soare strălucitor care scălda aerul proaspăt spălat. Exercițiul cu pricina consta în a-mi aminti de alte perioade de penurie și eșec, chiar mai grele și mai definitive decât cea prin care treceam în Panama. De exemplu, printre multe alte episoade, l-am evocat pe acela când lucram la spitalul de la saline. Treaba mea era să împing, împreună cu alții, un tren de patru sau cinci vagoaneți care serveau la transportul balastului până la stabilopozii care îmblânzeau apa mării. Numai că în loc de pietre și pietriș, duceam patru-cinci bolnavi în fiecare vagonet. Făceau cură de briză marină pentru rănila și purulențele care-i țineau la pat de luni de zile. Printr-o ciudată însușire a locului, cea care producea aceste plăgi era apa și doar aerul le calma cât de cât. În perspectiva fericită a ușurării durerilor, bolnavii fredonau încetisor cântece mângâietoare. Aproape toți își pierduseră vederea din cauza albeții scânteietoare a întinderilor saline, și poate de aceea își dezvoltaseră simțul pipăitului, bucurându-se, cu o intensitate necunoscută nouă, de acțiunea salutară a brizei. În timp ce ei își murmurau cântecele, noi împingeam trenulețul care avansa greoi pe șinele ruginite și mâncate de salitră. Vântul făcea să fluture cearșafurile sub care se adăposteau bolnavii. Acum niște ani, în alt loc, am mai povestit câte ceva despre asta, sigur, fragmentar, dar poate mai la obiect. Grație unui capriciu binefăcător al memoriei, nu aveam o amintire apăsătoare despre perioada aceea de la saline. Dimpoi-

trivă, țineam minte doar bucuria brizei pentru trupurile acelea chinuite și neputincioase, cântul care le ieșea din gâtlee ca un murmur binefăcător și prezența fulgurantă a unui cer fără nori. Totuși, cu oarece efort mi-am adus aminte că mâncam doar o dată pe zi și că plata era atât de mică încât nu ne ajungea să mergem în port ca să uităm de viața noastră amărată. Apoi am evocat perioada când am făcut pe fochistul pe o ambarcațiune ca vai de ea, pe punctul de a se duce la fund, care transporta piei din Alaska la o fabrică aproape de San Francisco. Fusesem păcăliți la angajare. Semnaserăm un contract pe un an, atrași de un avans care ne-a permis să bem trei zile la rând, în semiîntinericul unei taverne din Seward. Afară, noaptea polară cădea peste un ger care-ți îngheța până și oasele. La al doilea transport ne-am dus să cerem salariul promis. Secundul ne-a arătat chitanța semnată de noi la angajare, al cărei text, iscusit conceput, arăta că acceptam ca unică plată pentru tot anul doar ceea ce băuserăm la Seward. Eram trei fochiști: un irlandez chior, conservat în alcool, care delira neîncetat; un indian american tăcut și posac, care a făcut ce-a făcut și și-a rupt un braț chiar în a doua zi de lucru, pretext pentru a nu mai pune mâna pe lopată, și eu. Încărcătura răspândea o duhoare fetidă și dulceagă, ce ni se lipea de haine și de piele. Atunci chiar că mi-am zis că se terminase cu zilele mele de vin și roze, asta dacă vreodată le avusesem. Din fericire, după cinci luni de navigație, barca aia afurisită s-a făcut praf lovindu-se de un bloc de gheață care plutea în dreptul coastei canadiene. Ne-a salvat un vas al pazei costiere care ne-a debarcat la Vancouver. Fondul de Ajutorare Marină ne-a dat ceva bani cât s-o putem duce câteva săptămâni. Atunci m-am lăsat convins de un canadian lunatic să încerc povestea de la mina Cocora.

Mi-am amintit și de alte cotituri ale vieții mele în care trecusem prin pase mai rele decât cea prin care treceam acum, evident, fără nici un rezultat. M-am decis să ies să mă plimb pe străzi, profitând de vremea frumoasă. Am părăsit străduțele cu prăvălii hinduse și mă apropiam de zona marilor hoteluri, când, deodată, a început o aversă de ploaie rapid transformată într-un adevărat torent care amenința să înece totul. M-am adăpostit intrând pe prima ușă care mi s-a ivit în cale.

Era un mic hotel cu oarece pretenții de lux, având în hol, în afară de clasicele fotolii și măsuțe cu ziare și reviste mai mult sau mai puțin vechi, și câteva jocuri mecanice aliniate în fața piscinei și a curții interioare. Am încercat să trec cât mai neobservat, deși locul părea pustiu. Nu eram doar ud learcă, dar hainele mele de mult își pierduseră calitatea de a fi măcar decente.

Am văzut-o din spate, mânuind una din mașinile acelea care scoteau tot felul de zgomote și sunete de clopoței atunci când nimereai vreo combinație. Am ezitat o clipă. Era imposibil să fie în Panama, dacă mă luam după ultimele vești pe care le aveam de la ea. M-am apropiat, s-a întors spre mine cu expresia atât de tipică pentru ea de surpriză plăcută care-i rășărea pe chip cu orice ocazie. Nu încăpea nici o îndoială:

— Ilona! Ce faci aici? am întrebat cam prosteste.

— Gabierule, nebunule! Dar ce naiba faci tu în Panama?

Ne-am îmbrățișat și ne-am dus să ne așezăm la un mic bar din curtea interioară, la adăpostul unei copertine cotropite de plante agățătoare. A cerut două *vodka-tonics*, apoi m-a privit îndelung, o clipă interminabilă mi s-a părut, sfârșind prin a-mi spune pe un ton în care se ghicea un fel de neli-niște miloasă:

— E clar. Lucrurile nu merg bine, așa-i? Nu, nu-mi spune nimic acum. Avem tot timpul din lume să ne punem la curent. Ceea ce mă neliniștește e să dau de tine exact în locul unde nu trebuia să rămâi. De aici nu pleacă nimeni, cu atât mai puțin dacă e în situația în care văd că ai ajuns. Aici nu trebuie să te afli decât în trecere, atât. În trecere. Dar, spune-mi, acolo, înăuntru, știi la ce mă refer, acolo, în fundul sufletului, unde ții ce e al tău, cum merge treaba? — mă privea cu o expresie atentă de ghicitoare fraternă, de femeie care cunoaște perfect bărbatul cu care stă de vorbă.

— Ei bine, acolo lucrurile merg foarte bine, i-am răspuns cu un glas care m-a mirat chiar și pe mine de cât de vesel și senin era. Totul e în ordine. Răul e afară. Ai dreptate, asta e locul unde nu trebuia să mă împotmolesc defel, dar așa s-a întâmplat, n-am avut încotro. Mai am doar doi dolari în buzunar, sunt ultimii. Dar acum că te văd aici, în fața mea, mărturisesc că toate astea rămân în urmă, într-un trecut care dis-

pare instantaneu grație votcii, parfumului din părul tău și accentului triestino-polonez cu care vorbești spaniola. Simt că mă cuprinde iar ceva ce seamănă cu fericirea.

— Înseamnă că-ți merge tare rău dacă devii sentimental și galant. Și-n plus, nici nu ți se potrivește, a râs ea cu sarcasmul sub care obișnuia să-și ascundă sentimentele. Ne întorceam la tonul normal al legăturii noastre, ton făcut dintr-un umor care adesea ajungea la macabru și din bucuria de a constata că firele care ne uneau și toanele care ne aruncau de fiecare dată în direcții opuse nu ne despărțeau niciodată.

A plătit băutura cu monedele câștigate, a lăsat un bacșiș regesc și s-a ridicat în picioare. „Hai, urcă să-ți usuci hainele și să faci o baie. Parcă ești ibovnicul unei țigănci amărâte.” Am urmat-o la lift și am urcat la ea în cameră. M-a silit să intru în cada umplută cu apă caldă și mi-a pus hainele în sacul pentru spălătoria hotelului. M-am bărbierit cu aparatul cu care se rădea pe picioare. Prin ferestrele deschise intra căldura de după ploaia care se muta pe mare, acoperind-o cu un cenușiu întunecat. S-a întins pe pat lângă mine și-a început să mă mângâie, șoptindu-mi la ureche cu un glas adânc care-l imita pe cel al benedictinului care ne condusesese odată prin Abația din Solesmes: „Gabier nebun, Maqroll afurisit, Gabier nebun, Maqroll ingrat”, și tot așa până când, înlănțuiți și gâfâind, am făcut amor printre râsete, ca niște copii care au trecut printr-o mare primejdie din care s-au salvat ca prin minune. Pielea ei transpirată dobânda o aromă amețitoare de migdale. Noaptea a căzut brusc și greierii și-au început concertul nocturn, o cantilenă întreruptă de pauze neregulate, ca o respirație secretă și generoasă a lumii vegetale. Prin ferestrele deschise intra acum mirosul de pământ umed și de frunze moarte pe cale de descompunere. Muzica de la un restaurant din apropierea hotelului ne-a readus în memorie o poveste din Macao din care am scăpat cu viață în mod miraculos. N-am pomenit de asta, nici nu era nevoie.

Ilona... Ce mai personaj, femeia asta. Câte nu trăisem alături de ea, câte se mai puteau întâmpla de-acum încolo. Se născuse la Trieste, din tată polonez și mamă triestină din părinți macedoneni.

— Pronunță cum trebuie. Uite așa: Thesaloniki — și-și sprijinea limba sub dinții din față. Ilona Grabowska, *grande fa-*

mille, pronunța ea batjocoritor —. Numele trecea prin diverse avataruri, după împrejurări. Într-un timp, am întâlnit-o la Alicante sub numele de Ilona Rubinstein. Când i-am spus că exagera, mi-a argumentat cu motive care țineau de un complicat negoț cu covoare pe care-l inițiasem pentru a decora o bancă din Geneva, și adevărul e că numele îi folosea la afacere pe căile cele mai neașteptate. Era înaltă și blondă. Cam bruscă în gesturi. Părul scurt, de culoarea mierii, și-l aranja tot timpul cu un gest al mâinii care o făcea recognoscibilă de departe. Când o văzusem în holul hotelului, avea mâinile ocupate cu manetele aparatului, de aici ezitarea mea. La patruzeci și cinci de ani împliniți, picioarele ei zvelte și puternice îi imprimau un mers elastic și legănat, tipic adolescentelor. Chipul rotund, cu buze groase și bine desenate, trădau sângele macedonean. Dinții din față, mari și ușor proeminenți, o făceau să aibă o expresie glumeată și copilăroasă. Vocea cam răgușită trecea de la accentele grave la o tonalitate cântătoare, atunci când voia să sublinieze ceva cu emfază sau să spună ceva ce o emoționase în mod special. Nu se auzise să fi avut vreo legătură masculină de lungă durată. Dar păstra pentru prietenii ei, dintre care unii îi fuseseră amanți ocazionali, o loialitate fără fisură și o grijă pentru ce li se putea întâmpla ce mergea până la sacrificiu. N-avea nici cea mai mică idee despre valoarea banilor și-i folosea fără să stea pe gânduri, indiferent ai cui erau. Nu era legată nici de obiecte, de care se putea lipsi cu o ușurință imediată. Am văzut-o o dată scoțându-și de la mână o superbă brățară cumpărată la Istanbul și dându-i-o șoferului care ne dusesese la Mendoza trecând Alpii pe o șosea practic impracticabilă. Dacă era ceva ce-o scotea din pepeni, asta era prostia, nerozia tâmpită combinată cu suficiența pompoasă, atât de des întâlnite printre oamenii închiși în rutina opacă din mica burghezie, frecvente și în birocrație, identică pe cele cinci continente. Unui biet funcționar de la o bancă din Valparaíso ce încerca să-i dea lecții despre imposibilitatea de a efectua o cambie în străinătate i-a urlat în față atât de tare, că s-a auzit până în stradă: „Și mai du-te dracului cu ochelarii tăi cu ramă de aur și cu «tranzacțiile bancare curente» cu tot, dobitocule!”, și i-a întors spatele nu înainte de a-i face un gest cu brațul care l-a lăsat și mai perplex.

Am cunoscut-o într-o *crêperie* din Ostende, în care intra-
sem să mă adăpostesc de ploaie, o burniță înghețată, mărun-
tă, persistentă, tipică Flandrei, care te face flească înainte să-ți
dai seama. A intrat la puțin timp după mine. Eu stăteam la
o măsuță fragilă, sprijinit de geamul dinspre chei, savurând
o clătită cu ricotta. Fără să mă vadă, ea și-a scuturat părul
și m-a stropit. „Vai, pardon! Cred că ți-am stricat clătita. Hai
să mai cerem două și să stăm până trece ploaia.” Imposibil
să refuzi o invitație făcută cu o dezinvoltură atât de voioa-
să. Am devenit prieteni. Am trăit împreună câteva luni, bă-
tând porturile din Marea Mânecii și din Bretania, vârați în-
tr-o afacere cu aur de contrabandă. Ideea unui austriac, fost
iubit de-al ei și care căzuse în mâinile poliției din Zürich. „A
vrut să mă implice și în alte prostii de-ale lui, făcute la New
York. S-a purtat ca un șobolan, dar chestia cu aurul poate
să meargă câțva timp.” Și cu vorbele astea a pus cruce aus-
triacului. N-a mai pomenit de el. Avea capacitatea de a uita
definitiv pe cei ce încălcau legile nescrise ale prieteniei și
care, în parte, se prelungeau și asupra oricărei relații de afa-
ceri sau de alt fel pe care i le prezenta viața. Până la urmă
ne-am instalat în Cipru, și acolo ni s-a alăturat Abdul Ba-
shur. Venea cu ideea aia cu stegulețele și semnalele pentru
marina comercială și care, cu ușoare modificări de formă și
culoare, foloseau contrabandiștilor pentru a comunica și a
se ține la curent cu mișcările pazei de coastă. Am pus-o la
punct cu vasul Hansa Stern al lui Wito și cu două cargouri
libaneze și afacerea a mers perfect. Ilona a sfârșit prin a avea
o relație amoroasă cu Bashur, în care ea avea un ton protec-
tor, iar bunul de Abdul se complăcea de parcă ar fi fost cel
mai normal lucru cu putință. El, care stăpânea cele mai as-
cunse și complicate arte ale vicleniei, cu care levantinii se nasc
în sânge. Așa cum numai Ilona putea s-o facă, totul s-a pe-
trecut fără nici o dificultate între noi și fără ca vechea și re-
ciproca stimă pe care ne-o purtam Bashur și cu mine să su-
fere oricât de puțin. Eu m-am stabilit o vreme la Marsilia ca
să duc mai departe afacerea cu semnalizările, ei au plecat
la Trieste să lichideze o moștenire a prietenei noastre. Moș-
tenire care s-a topit imediat cu impozitele și amenzile care gre-
vau proprietatea în litigiu. „Iar eu care credeam c-am să moș-

tenesc măcar castelul din Miramar! Când colo, mi-au revenit doar datoriile cabanei pădurarului”, zicea Ilona și râdea tare și cu poftă.

Nu ne-am mai văzut niște ani, apoi, într-o zi, m-am ciocnit de ea în timp ce ne urcam în ferryboatul care merge la Insula Man. Cădea o interminabilă ploaie scoțiană, din acelea care dau strălucire verdelui vegetației și atacă bronhiile implacabil. Ne-am refugiat într-o mică pensiune din Ramsay, eu cu patruzeci de grade de febră și o laringită care mă făcuse mut, ea învățând să tricoteze niște pulovere imposibile, cu o mânecă mai lungă decât cealaltă. Ne-a scos de acolo Wito, trimis de Abdul. Am plecat la Rabat ca să-mi vindec bronhiile și să începem afacerea cu covoarele pentru banca din Geneva. Pe urmă Ilona a plecat în Elveția, iar după câteva luni ne-am dat întâlnire la Alicante. Acolo am găsit-o transformată în Ilona Rubinstein.

Avea darul să apară și să dispară din viețile noastre. Când pleca, o făcea fără să ne simțim nici vinovați de ceva, nici să avem vreun motiv să ne simțim înșelați. Când venea, aducea cu ea un fel de provizie proaspătă de entuziasm, precum și talentul acela al ei de a împrăștiă într-o clipită toți norii care se strânseseră peste noi. Cu ea o luai de fiecare dată de la început. Grație nepuizabilelor ei resurse de a ieși din orice pasă proastă, aveam impresia că alături de ea luam de fiecare dată viața de la început, orice piedică dispărând în mod providențial.

I-am povestit perioada petrecută pe Hansa Stern și moartea lui Wito. „Știam. Știam de când l-am văzut prima dată. Vieții nu-i place să fie tratată astfel, de parcă ai așeza-o într-o bancă de școală”, s-a mulțumit să spună. Mi-am terminat povestea relatându-i încercările mele din Panama de a ajunge la capătul tunelului în care mă aflam. Istoria cu vizitiul vienez i-a produs o ilaritate de zile mari. „Îi știu atât de bine, a spus apoi. Parcă-l văd. Se uită la tine de parc-ar rămâne neplătiți. Mai erau câțiva la Trieste. Îi vedeam când mă duceam la școală de mână cu tata. Îl salutau scoțându-și pălăria și spunându-i foarte respectuos și cu voce groasă de bas rus: «Bună ziua, domnule conte.» Știi, evident, că tata nu era conte, dar la Trieste toți îi spuneau așa datorită ținutei și a

purtărilor sale de ofițer de lăncieri.” Când i-am spus de Abdul și de lirele pe care mi le-a oferit, exact când trecea și el printr-o perioadă grea, s-a mulțumit să clatine din cap și să surâdă drăgăstos, ca și cum ar fi fost la curent cu generozitatea prietenului nostru comun. Când mi-am terminat povestea — insistase s-o asculte mai întâi pe a mea —, Ilona s-a dus să facă un duș și s-a întors înfășurată în prosop. S-a așezat pe marginea patului în fața mea și a început să vorbească, cu o expresie serioasă și absentă în același timp: „Povestea mea e mai simplă, Gabierule, și mai puțin interesantă. După ceea ce tu numești «operațiunea covoare» și după ce-ai plecat în Peru la tâmpenia aia cu carierele de la Chiclayo, eu am plecat la Oslo, unde am o vară care avea un magazin de produse cosmetice pe bază de alge marine. O poveste din acelea pe care franțujii le numesc *à dormir debout*. Acolo am rămas doi ani, ca asociată a ei. A fost un eșec, era de așteptat. Cui poate să-i treacă prin minte o afacere ca asta într-o țară unde mai bine de jumătate din an e noapte, iar femeile au ten de fetiță și statură de artilerist. La Oslo m-am reîntâlnit cu Eric Brandsfeld, luxemburghezul acela care voia să se însoare cu mine în Cipru și căruia tu i-ai explicat o noapte întreagă că eu n-aveam să fiu niciodată nevasta nimănui și că jumătate din viață mi-o arsesem deja în chestii foarte îndepărtate de treburile casnice. Se pare că l-ai convins, cu toată încăpățânarea lui saxonă incorrigibilă. De data asta avea intenții mai puțin ambițioase și l-am însoțit în două călătorii la Hong-Kong. Era tot în afacerea cu perle, care-i adusesese bani buni când l-am cunoscut noi. Lucrurile s-au schimbat și a trebuit să-și schimbe profilul de activitate. A înființat la Bruxelles un restaurant vegetarian. La început, a fost ca în cazul cremelor de alge de la Oslo, numai că în curând pe belgieni i-a apucat nebunia curelor de slăbit. Au și de ce, după cum bine știi. Așa că Eric a rămas definitiv acolo, cu o mină de aur în mână. Eu am plecat în Africa de Sud și am pus pe picioare un cabaret cu *strip-tease* care încerca să imite Crazy Horse. Totul a mers bine până când au început problemele rasiale. Autoritățile mi-au cerut să concediez două superbe haitiene care imitau un act sexual în timp ce vorbeau la telefon. Era numărul forte al programului. Am preferat să li-

chidez afacerea și să mă întorc la Trieste. Acum, n-are sens să-ți povestesc detaliat. Două sau trei aventuri de rutină, din cele pe care le începi știind dinainte că n-or să dureze, și totuși te arunci cu capul înainte, din pură inerție sau crezând că vor ajuta, poate, să ajungi la altceva, știi tu. Un an mai târziu am plecat în insulele Canare cu un tip care zicea că e copil de bani gata și moștenise o avere la Tenerife. Nici copil, nici bani gata, nici moștenire. Un imbecil în toată regula. Cu un stâlp de telegraf puteam conversa mai mult. Dar în Canare am cunoscut o unguroaică văduvă care mi-a propus să deschidem în Panama un *boutique* de modă cu modele autentice ale modiştilor celebri și lenjerie de corp de asemenea de mărci exclusive. Nici vorbă despre lucruri la mână a doua sau de falsuri. Mi-a explicat că Panama era o țară pregătită pentru o astfel de afacere. Din țările vecine veneau tot mai des clienți bogate, cu gust exigent și rafinat, cu totul altceva decât clasa mijlocie de până acum. Ne-am pus de acord, atât de acord încât am ajuns în pat. Aici trebuie să recunosc că era o maestră. Numai că a făcut prostia să se îndrăgostească pe bune de mine, cu scene de gelozie, plânsete și drame în *magyar* care puneau clienții pe fugă, iar pe mine mă epuizau de-a binelea, lăsându-mă fără chef și fără energie. Știi bine cum acționează clima de aici asupra nervilor, parcă îi capitonează, parcă îi căptușește cu un fel de spumă elastică prin care semnalele din lumea de afară pătrund târziu și stins. Mi-a luat ceva efort s-o conving că nu eram eu persoana pe care o plămădisese fantezia ei înfierbântată și că n-aveam nici un fel de vocație pentru a mă instala într-un coșmar. Eu nu voisem decât să mă distrez un pic și-atât. Țipetele ei au ajuns până la cer. Am lichidat afacerea. Acum două săptămâni s-a întors la Londra, hotărâtă să reia un vechi amor cu o pianistă chiliană în care mai demult trăsesese cu pistolul. N-o nimerise, din fericire, dar avusese probleme serioase cu poliția engleză. Așa că, iată-mă aici. În Hotelul Sans Souci, cu un cont la Indian Trade National Bank care-mi permite să trăiesc, dacă nu luxos, măcar fără grija zilei de mâine. Și-acum uite ce-ți propun: mâine mergem la Miramar, îți plătim nota și-ți aduci aici lucrurile. Dacă ai ce aduce, căci văzând cum erai îmbrăcat îmi imaginez că

mare lucru n-a rămas. Formăm o societate, ca de obicei. Împărțim tot ce câștigăm de pe urma talentelor noastre recunoscute și-apoi vedem. De acord?”. Nici măcar n-a fost nevoie să-i răspund. Era vechiul pact care ne unise și în alte ocazii, ori cu banii mei, ori cu ai ei. Știam că treaba avea să meargă ca pe roate. Ca de obicei.

Într-adevăr, a doua zi ne-am dus la Hotel Miramar, am plătit nota și mi-am adunat vreo două cămăși, niște pantofi de tenis făcuți praf și un pantalon de pânză, fără formă și pătat, pe care le păstram mai mult ca *porte-bonheur* decât cu intenția de a le folosi. Datau din perioada mea de la New Orleans și de pe Hansa Stern și n-aveam de gând să mă despart de ele. Există țoale care devin adevărate amulete: credem că ne apără de rele, de aceea nu ne îndurăm să le aruncăm și să ne lepădăm de puterile lor protectoare, niciodată dovedite.

Viața cu Ilona urma negreșit două niveluri, mai bine zis două sensuri simultane și paralele. Pe de o parte, eram tot timpul cu picioarele pe pământ, atenți, dar fără ca asta să devină o obsesie, la ce ne putea aduce fiecare zi ca soluție pentru rutina vieții. Pe de altă parte, era imaginația, fantezia netărmurită care crea, în mod succesiv, spontan și surprinzător, scenari, orizonturi deschise negreșit către o radicală răzvrătire împotriva oricărei normalități scrise și bătute în cuie. O subversiune permanentă, organică și riguroasă, care interzicea cărările bătute, traseele agreeate de majoritatea oamenilor, modelele tradiționale în care se refugiau cei pe care Ilona îi numea, fără emfază sau aroganță, dar și fără concesii, „ceilalți”. Și vai de acela care, lângă ea fiind, dădea cel mai mic semn că ar fi dorit să urmeze aceste modele! În clipa aceea ea tăia orice legătură, orice relație, orice angajament cu cel care ar fi căzut în slăbiciunea impardonabilă și nici nu mai pomenea de el. Acela se ducea să îngroașe rândurile „celorlalți”, adică nu mai exista. Celor care trăisem cu ea ceva timp, o simplă privire a ei era de ajuns pentru a ne arăta că ne apropiam de zona periculoasă. În legătură cu asta Abdul obișnuia să evoce o întâmplare care ilustra perfect acest principiu al prietenei noastre: odată, pe când călătoreau împreună, Abdul a vrut să-i trimită unui asociat al său la o afacere unde acesta luase tot caimacul, o carte poștală în care să-i mulțumească

pentru faptul că le permisesese să petreacă vara la o casă de-a sa din insula Khyros. Când i-a întins cartea poștală Ilonei ca să semneze și ea, aceasta l-a privit câteva secunde fix în ochi și s-a întors în baie să se pieptene. Fără un cuvânt, Abdul a făcut ilustrata bucățele și le-a aruncat în closet. Episodul n-a fost comentat decât după câteva luni, când i-am întâlnit la Marsilia. Mâncam în port o langustă pregătită cu ulei de măsline și usturoi, udată de un *Muscadet* destul de modest, dar care transmitea totuși o veselie reconfortantă, marină și directă. Abdul a povestit incidentul pe un ton vesel și glumeț. Râdea și Ilona, dar când Bashur a terminat de povestit, ne-a privit pe amândoi cu o expresie de Minervă supărată și s-a limitat să spună:

— A trecut printr-un mare pericol libanezul ăsta cu politețea sa *mal placée*. Și-a riscat capul.

— Mi-am dat seama imediat, a spus Bashur ceva mai puțin vesel, luând o înghițitură zdravănă de vin ca să disimuleze panica trecătoare adusă de cuvintele Ilonei.

Zilele treceau liniștit. Ploile s-au rărit și-am intrat din plin în vara splendidă a istmului, care are asupra mea efecte taice și foarte eficiente de exaltare. Într-o zi, i-am pomenit Ilonei de economiile noastre, la care mi-a replicat: „Știi ceva, hai să lăsăm acum subiectul ăsta. Dacă începe să ne preocupe, știi foarte bine că n-o să apară soluția. În plus, nu e nici o grabă. Sigur, știu, nu e ăsta locul unde să rămâi o viață. De fapt, un astfel de loc nici nu există. Cel puțin pentru noi. Partea rea a paselor proaste, ca asta prin care ai trecut tu, e că minează încrederea în hazard, credința în neașteptat, condiții esențiale pentru a găsi ieșirea. Lasă lucrurile să meargă, cheia e ascunsă undeva acolo. Dacă o cauți, pierzi capacitatea de a o găsi.” Avea dreptate. Atunci mi-am dat seama cât de jos căzusem, cât de înțepenite și paralizate mi-erau resorturile mecanismului care conferă o încredere oarbă în destinul nostru. Certitudinea aceea care mă salvase din situații mult mai rele decât aceasta din care scăpam grație Ilonei și ploii care o adusese.

Făceam dragoste după-amiaza, cu răbdarea lentă și minuțioasă cu care ridici un castel de cărți de joc. După prăbușirea torențială și eliberatoare a acestuia, depănam amintiri

despre prieteni comuni, despre locuri pe care le împărtăsisem și unde ne bucurasem pe vremuri, despre mâncăruri de neuitat savurate în locuri doar de noi cunoscute și beții crunte sfârșite, invariabil, la poliție sau la căpitănia porturilor. În ambele situații, totul se rezolva grație unei eficiente și alternative succesiuni de sofisme la care eram maestri. Într-o noapte ne-a apucat râsul amintindu-ne de dimineata aceea din Anvers, când ajunsesem la postul de poliție. Acolo, un jandarm belgian blajin, cu niște mustăți mari arămii încărunțite, o privea pe Ilona cu ochii holbați și nedormiți cum îi explica, pe tonul cel mai serios cu putință, că eu eram fratele ei și că tocmai mă salvase dintr-un sanatoriu de psihiatrie în care mă închiseseră patronii vasului al cărui mecanic al doilea eram. Voiau să rămână cu banii la care aveam dreptul prin contract. Bietul flamand se scărpină în cap cu un creion și se uita la noi cu o incredulitate care, dintr-un moment în altul, se putea lăsa cu o amendă considerabilă sau cu câteva zile după gratii. În cele din urmă ne-a spus să ne cărăm și să nu mai punem piciorul pe acolo. Ceea ce am și făcut, măcar în parte: a nu reveni la Anvers era de negândit, căci pe atunci foloseam portul ca bază a incursiunilor pe coasta bretonă și cantabrică. Astfel, zi după zi, ne aminteam de vremurile petrecute împreună sau cu prieteni precum Abdul, de care ne lega solidaritatea aceea de nezdruccinat pe care o au oamenii care iau lumea nu cum li s-a dat, ci cum vor s-o alcătuiască ei.

Deși pactul de a nu vorbi de finanțele noastre era respectat riguros, amândoi știam că la Indian Trade National Bank contul se micșora inexorabil. Nu era încă momentul să ne alarmăm, dar avea să vină ziua când ce mai rămânea avea să fie chiar ultima soluție pentru a pleca din Panama. Înainte ca asta să se întâmple, trebuia să găsim soluția magică ce ne salvase întotdeauna și în care credeam amândoi cu încrederea echilibrului care a ajuns la jumătatea corzii. Aluzii fugare, scurte tăceri, comentarii tangente cu ceea ce nu trebuia menționat indicau totuși că eram preocupați de subiect, deși reușeam să nu ne strice ritmul vacanței nelimitate pe care ne-o impusesem. Dimineata, plajă la piscina hotelului, la prânz, masa la *Casa del Marisco* sau la *Matsuei*, al cărui sortiment de *sushi* era mai mult decât stimabil; după-amia-

za, siestă și erotism care se termina în amintiri plăcute, seara, cazinourile marilor hoteluri, mai mult ca să privim clientela avidă de orientali și sud-americieni care-și pierdea banii de parcă ar fi fost la Monte Carlo, dar cu maniere de străini cuceritori. Ne terminam noaptea într-un mic cabaret de mâna a doua unde, cu un efort de imaginație destul de modest, se dezbrăcau niște femei a căror naționalitate ne jucam să o ghicim, de cele mai multe ori fără succes: „chiliana uluitoare” pe care o anunța prezentatorul se dovedea a fi o târfă obosită dintr-un bordel din Maracaibo, „senzuala argentiniană” mărturisea a fi din Ambato sau din Cuenca, uneori din Guayaquil, dar oricum ecuadoriană. Culmea nepotrivirii am atins-o când am făcut pariu că „uruguayana picantă” era columbiană, și s-a dovedit că era, într-adevăr, din Tacuarembó. Varietatea locurilor nu era mare, cu atât mai puțin cea a femeilor de pe scenă. Incursiunile noastre prin aceste locuri s-au rărit, preferam să rămânem într-un bar liniștit de la hotelurile Hilton sau Roosevelt, bând, fără grabă și fără pauză, cocteiluri cărora le modificam puțin rețeta originală. Rezultatul heterodox era supus apoi unei meticuloase scări valorice. Așa s-a născut votca martini botezată *Panama Trail*, în care puneam, în loc de *Noilly Prat*, *kirsch*. Producea o euforie lentă, care ne-a făcut să socotim băutura printre cele mai reușite găselnițe din lunga noastră carieră de alcoolici mărturisiți, fideli unei doctrine de gusturi și reguli laborios atinse în urma multor încercări.

Primele semne abia perceptibile ale nevoii de a ne schimba rutina care se prelungea mai mult decât era cazul începeau să apară în mod subteran, dar tot mai vizibil. În loc să mergem la piscină, rămâneam în pat, prelungind un somn improbabil, printre mângâieri eficiente, dar care nu erau decât un pretext pentru a rămâne în cameră. Barurile nu prezentau densitatea barocă de posibilități la care se așteaptă cei care au frecventat porturile Mediteranei. Există un moment când absența unui *blanc cassis* bun sau a unui *negroni* autentic te descurajează de-a dreptul. La fel când aveam chef de un *arak* cu gheață și încercam să-l înlocuim cu imitații ce nu reușeau decât să ne irite și mai mult pofta înșelată. Înainte însă ca situația să ajungă la punctul critic care ne-ar fi dictat o soluție radicală, Ilona a avut una din ideile ei sclipitoare.

Eram într-o seară pe terasa din continuarea holului hotelului Panama Hilton, bând niște beri Tuborg pe care un chelner cu care eram în relații excelente ni le procurase printr-o formulă neobișnuită prin locurile astea. Căldura se reverbera pe asfalt, deformând imaginea taxiurilor care așteptau vreun client care să aibă curajul de a merge la cumpărături sub soarele nemilos. La intrare au oprit două microbuze din care a coborât echipajul complet al avionului DC 10 al companiei Iberia, care face escală la Panama. Ne-am uitat la tipii atât de inconfundabil spanioli, cărora uniforma le stătea tare rău. „Nici o uniformă nu le stă bine spaniolilor, a spus Ilona în replică la observația mea. Au prea mult caracter, sunt prea romani din epoca lui Traian pentru a-i putea ambala într-o îmbrăcămintă de genul ăsta, care, în schimb, li se potrivește atât de bine saxonilor, de ajuns să semene toți între ei, într-o monotonie care-i face anonimi. De exemplu, șefa stewardeselor de colo, pun pariu că o cheamă Maite, locuiește la Madrid, care nu-i place, are un frate în marina comercială și unul jucător de *pelota*.” I-am spus că exagera și, oricum, n-avea cum să-și confirme presupunerile. Doar nu mă vedeam ducându-mă la fata asta înaltă și elegantă, cu păr castaniu, ten bronzat și umeri largi, ca s-o întreb niște lucruri atât de personale. Ilona a surâs vag și nu mi-a dat atenție. Căpătase dintr-o dată aerul acela de absență concentrată, indicu cert că pune ceva la cale. Ne-am terminat berea și ne-am dus la *Matsuei* să încercăm un *Buta Dofu* bun care să ne mai scoată din eternul *sushi*. Am vorbit puțin în timpul mesei, și mai puțin când ne-am întors la hotel. Ne-am întins în pat,

goi, sub ferestrele deschise spre o răcoare puțin probabilă. Din tăcerea Ilonei mi-am dat seama că nu era momentul pentru exerciții amoroase. Am căzut într-un somn adânc, ajutat de berea de la Hilton și de *saké*-ul de la restaurantul japonez. M-am trezit când se însera și greierii își începeau mesajele indescifrabile. Ilona era sub duș. Încerca să cânte o melodie poloneză, înlocuind cuvintele uitate cu niște lălăieli aproximative. A ieșit înfășurată în prosopul cu hieroglife egiptene pe care-l cumpăraseră la bazarul Ben-Rabí și care s-a dovedit a fi fabricat în San Salvador. „Oricum, e de calitate excelentă”, spusese cu convingerea celor ce nu se lasă păcăliți. S-a așezat pe marginea patului, așa cum făcea când plănuia ceva serios, a început să-și perie părul și mi-a expus planul urzit în timpul prânzului și perfecționat, de bună seamă, în timp ce eu dormeam:

— Maqroll, știu cum vom pleca de aici cu destui bani și muncă puțină. Adică, fără a trebui să facem ceva ce nu ne place și nici nu e cazul să încercăm. Fii atent și nu mă întrerupe. După ce termin, îmi spui cum ți se pare. Ascultă: ideea e să facem o casă de toleranță cu fete care să fie numai stewardese de la companiile aeriene care trec prin Panama și de la altele foarte cunoscute. Nu trebuie să faci mutra asta. Știu la ce te gândești. Firește, n-or să fie stewardese adevărate. Încă n-am luat-o razna de tot. Vom recruta fete dispuse să intre în afacerea asta și care să poată părea stewardese autentice. Le vom comanda uniforme. Le vom pregăti vocabularul meseriei, rutele companiilor, componenta echipajului, glume de rutină din timpul zborului și din escale etc. Pentru primele candidate, am o listă cu clientele de la buticul pe care-l aveam împreună cu Erzsébet Pásztory. Erau câteva deja băgate în viața galantă, cum spunea tata, iar altele cu o certă vocație pentru asta. Pentru a atrage clienții contăm pe două grupuri de colaboratori, dispuși să participe pentru o sumă de bani pe care le-o vom da periodic: barmanii hotelurilor pe care i-am cucerit cu heterodoxia noastră alcoolică și șefii comisionarilor de la aceleași hoteluri, dintre care mulți prestează deja acest gen de servicii informative către clienți. Da, da, știu, totul va trebui făcut cu o discreție riguroasă. Oricum, mai devreme sau mai târziu tot

apare poliția. Am ceva experiență de la *boutique*. Câteva fete vor trebui să se sacrifice pe altarul afacerii. Niște bani împărțiți în mod strategic vor face restul. Casa trebuie s-o căutăm în apropierea hotelurilor, într-o zonă rezidențială, dar cu magazine, restaurante și ceva cluburi de noapte. Am văzut deja în apropierea hotelului nostru niște străzi care îndeplinesc criteriile. O să căutăm atent. Da, da, dacă află proprietarii despre ce e vorba, o să facă scandal. Aș prefera să dăm de unul cu care să vorbim sincer de la bun început. Mișcarea în casă o să fie cât se poate de discretă. Două, maximum trei fete în același timp. Desigur, fără dans, în fiecare cameră muzica se va auzi la volumul stabilit de noi. Fetele se vor îmbrăca acolo, înainte de sosirea clienților. Iar aceștia vor veni anunțați în prealabil prin telefon. Fetele nu vor coborî din taxi sau din automobil în fața casei, ci la colțul cel mai apropiat, doar câte una, nu câte două, în nici un caz conduse de prieteni, soți sau de cine-ar fi. În timp, trebuie să luăm în calcul și reclamațiile care pot veni din partea companiilor aeriene. Dar nu vor avea sorti de izbândă, și-am să-ți spun de ce: uniforme nu vor fi chiar identice cu cele ale stewardeselor autentice; vor avea niște modificări. Dacă clientul întreabă, i se va spune că este o uniformă nouă care nu se poartă decât pe anumite rute. Acum despre plată. Fata primește cât îi dă clientul, evident. Dar acesta, când vine la întâlnire și înainte de a intra în cameră, trebuie să plătească o sută de dolari pentru casă. La rândul ei, fata ne plătește o chirie fixă, indiferent de numărul clienților. Dacă un client se fixează prea tare pe o fată, încercăm să-i explicăm de ce e greu să o revadă: au mutat-o pe altă rută, e în concediu, face un curs de perfecționare la Miami sau la Tampa, ceva care să sune profesional și logic. Ideea e să rărim aceste întâlniri, nu să le interzicem total. Dacă clientul vrea cu două în același timp, i se va spune că asta e imposibil pentru că ele păstrează cu grijă secretul escapadelor și nu vor să fie văzute de colegi, chiar dacă acestea sunt din altă companie. Mă rog, în principiu. Un client cunoscut și de încredere se poate bucura de avantaje excepționale. Și-acum, te ascult.

Eram uluit constatând că Ilona se gândise la toate aspectele operațiunii. Uitasem cât de talentată era în acest dome-

niu. I-am și spus-o, adăugând că, mult mai mult decât mecanica însăși a afacerii, pe care o vedeam viabilă și de o soliditate indiscutabilă, pe mine mă preocupa altceva.

— Mă întristează că, dacă afacerea prosperă, vom rămâne în Panama un timp nedefinit. N-am să rămân aici toată viața. Dacă Abdul reușește să-și repună pe picioare afacerile, am cu el o grămadă de proiecte. În plus, m-am cam săturat de atmosfera asta. Aici nu se întâmplă nimic. Adică, se întâmplă orice, dar nu ce mă interesează pe mine.

— Aici suntem absolut de acord, Gabierule, a spus Ilona lăsând peria pe pat. Nici eu n-am să rămân aici toată viața. Mă cunoști destul de bine ca să știi că dacă tu te-ai săturat, mie mi-a ajuns până aici — și-a trecut mâna peste frunte cu un gest brusc și grăitor —, dar trebuie să strângem destui bani ca să plecăm din Panama scoțându-ne măcar timpul investit aici. Tocmai ca să poți începe cu Abdul ceva care să merite osteneala trebuie să ai bani buni. Doar îi cunoști planurile. În fond, el a visat mereu să fie un mic Niarkos.

N-am putut decât să râd la observația atât de potrivită despre ambițiile bunului nostru prieten. Potrivită și ironică, pentru că, la fel ca noi, Abdul trecea de la un expedient la altul, fără a-și împlini vreodată visele. Vise pe care noi nu ni le mai făceam de mult. Era limpede că viața îți rezervă mereu surprize mult mai complexe și imprevizibile și că secretul constă în a le lăsa să vină fără a-ți construi castele în Spania. Numai că Abdul, ca orice oriental care se respectă, era credincios proiectelor sale grandioase pe care ni le expunea cu o elocință și o convingere delirante. Dar asta era alt subiect. Planul Ilonei era imbatabil. Pe moment n-aveam nici o obiecție de fond. Am hotărât să ne aruncăm în aventură deplin încrezători în scopurile propuse.

N-a fost greu să găsim casa ideală. Stăpâna s-a dovedit a fi o văduvă destul de în vârstă. La puțin timp după ce începusem conversația, ne-am dat seama că trecutul îi fusese destul de plin de episoade erotico-sentimentale în care conveniențele nu păreau a fi reprezentat un obstacol de netrecut. Asta ne-a făcut să-i mărturisim liniștiți folosința pe care voiam s-o dăm casei. S-a mulțumit să ne întrebe dacă vom locui și noi în ea. I-am spus că firește, pentru a da casei aspectul

oricărei locuințe de familie respectabilă și liniștită. Ne-a cerut chiria pe trei luni înainte, asta pentru că n-aveam un garant care să semneze contractul. Am fost de acord cu toate. În scurt timp, am decorat și mobilat casa într-un stil în care scopul evident era agrementat de anumite fantezii meridionale ale Ilonei care făceau casa destul de locuibilă. La parter se găsea un salon destul de vast, prevăzut cu un șemineu. Chestie care, în plină zonă tropicală, ne-a amuzat peste poate: „Doar în America, Maqroll, doar în America e posibilă o aberație încântătoare ca aceasta”, spunea Ilona uitându-se la cadrul din piatră care împodobește, cu un baroc trăs-nit, pretenția aceasta de eleganță europeană a construcției. Din salon treceai într-o sufragerie pe care am aranjat-o pe post de alt salon, mai mic, unde clienții urma să se întâlnească cu aleasa lor. Acest salonaș era despărțit de salonul principal printr-o ușă pliantă. Două încăperi de la parter și camera servitoarei au fost aranjate ca dormitoare, fiecare cu baie proprie. La etaj locuiam Ilona și cu mine, în două camere despărțite de o baie comună. Aveam și o terasă care dădea spre o grădină părăsită care ținea de casa de alături, în partea din spate. În altă încăpere, tot de la etaj, am improvisat o bucătărie și un bar bine aprovizionat. Problema personalului de serviciu a fost rezolvată tot de Ilona, foarte simplu. Stăpâna casei ne vizita din când în când pentru a vedea modificările propuse, pe care le aproba cu un zâmbet între mulțumit și visător. Când Ilona a deschis subiectul serviciului, doña Rosa, căci așa se numea văduva, a spus că i-o oferea pe una din cele două negrese pe care le avea acasă. Urma să vină în fiecare zi ca să facă curat în camere și, dacă era cazul, în apartamentul nostru. Era o soluție ideală. Mai aveam nevoie doar de un băiat care să primească clienții. Un comisionar de la hotelul Sans Souci, pe care-l cunoșteam bine și care ne simpatiza, a acceptat să vină la noi.

Ilona avea ceea ce eu numeam „darul botezatului”: pune locurile și persoanelor nume inventate de ea, care sfârșeau prin a rămâne definitive și consacrate. Casa s-a numit astfel Villa Rosa. Pesemne că am făcut o mutră ciudată, pentru că Ilona a spus imediat:

— Știu că sună cât se poate de vulgar, dar trebuie să omagiem stăpâna casei și numeroasele ei clipe de... avânt, nu crezi?

N-am fost foarte convins, dar era inutil să insist. Băiatul pe care l-am angajat, având numele atât de comun de Luis, a ajuns să se cheme Longinos. Era mărunțel, dolofan, brunet, cu trăsături foarte regulate și cam efeminate. La o primă privire noul nume nu i se potrivea defel, dar, cu timpul, ne-am obișnuit și noi, și el. Asta se întâmpla mereu cu „botezurile” Ilonei: trebuia să treacă o vreme ca să le prinzi hazul indiscutabil și revelator.

Când totul a fost gata, ne-am mutat la Villa Rosa. Ilona a intrat în legătură cu falsele stewardese. Vorbea de un „personal de bază de disponibilitate imediată”. Chestie care mă făcea să mă gândesc la politicieni și, mai ales, la economiști: în momentul în care dai nume unei activități, aceasta dobândește o existență ireductibilă, o viață imediată și mai presus de orice îndoială. Mai rămânea problema uniformelor. Eu am dat soluția și am insistat să-mi fie recunoscută contribuția aceasta fundamentală. Longinos avea amici mulți și buni printre băieții de la hotelurile unde dormeau echipajele. Grație lor a reușit să scoată pentru câteva ore uniformele lăsate de stewardese la spălat și călcat. O croitoreasă care lucrase la *boutique*, unde făcea micile modificări ale hainelor vândute, a copiat costumele și a făcut schimbările cerute de Ilona. În câteva zile, uniformele erau gata. Ne-am apucat atunci să mergem din nou prin barurile hotelurilor principale. Aici începea etapa delicată a afacerii, știut fiind că poliția e în contact permanent cu barmanii, chelnerii și mai-marii peste comisionari, care constituiau o sursă neprețuită de informații. Astfel că aceștia trebuiau să fie cointeresați de la bun început cu destui bani pentru a nu sufla nimic autorităților. Am procedat cu multă fereală și, după câteva zile, au început să sune telefoanele. Personalul feminin era pe jumătate instruit, afacerea a început, lent, după cum ne așteptam, dar fără pie-dici și pe o bază trainică.

Doña Rosa își făcea apariția periodic. Se distra pe cinste cu întâmplările pe care i le spuneam despre ceea ce ea numea „traficul nostru de stewardese”. Trebuie să mărturisesc că multe lucruri le-am uitat, poate din cauza sfârșitului ca-

tastrofal, din ale cărui consecințe n-am să-mi revin niciodată complet. Păstrez deci o amintire destul de confuză din perioada aceea, îmi vin în minte doar câteva chipuri, câteva glasuri și câteva episoade notabile. Am început cu cinci prostituate. Fiecare se potrivea perfect cu genul liniei aeriene pe care se presupunea că o reprezintă. O nubiană născută la Maracaibo din tată texan și mamă portugheză, vorbind o engleză destul de acceptabilă, imita la perfecție stewardesele de la Panagra. O brună cu tenul de culoarea tutunului, trăsături clasice și păr negru și drept strâns într-un coc vag andaluz se potrivea și ea foarte bine cu uniforma care se presupunea a fi a companiei KLM. I-am inventat niște părinți în Aruba și un vag trecut universitar la Barranquilla. De fapt, era din Puerto Limón și se descurca acceptabil în engleză. Pentru companiile columbiene și venezuelene, treaba a mers mai ușor. Cu două panameze și o salvadoriană ne-am descurcat destul de bine. Toate o știau pe Ilona de la *boutique*. Încă de pe atunci îi sugeraseră că aveau nevoie să-și rotunjească veniturile. Ieșeau uneori cu câte un om de afaceri întâlnit la bar la Hilton sau la Continental, dar asta nu le ajungea să plătească rochiile și alte cheltuieli destinate păstrării spoielii de respectabilitate, indispensabilă pentru a atrage clienți generoși. Formula de la Villa Rosa venea să le rezolve problema.

Îmi amintesc și de primul obstacol de care ne-am lovit, din care am scăpat grație unei providențiale coordonări între Ilona și Longinos. Într-o noapte, pe la unsprezece, a venit un client care sunase deja de două ori, dar nu reușise să se întâlnească nu mai știu din care motiv cu stewardesa de la KLM. Pentru seara aceea, întâlnirea era în sfârșit stabilită. A sosit ceva mai devreme. Longinos a urcat s-o caute pe Ilona, cu ochii holbați de spaimă. Avea și de ce: se pare că clientul cu pricina lucra chiar la KLM. Longinos îl cunoștea, îl văzuse aducând echipajele la hotel. Ilona a coborât să înfrunte situația, lucru deloc ușor. Într-adevăr, musafirul nostru lucrase la KLM, la departamentul de transport. Nu mai lucra acolo, avea propria sa afacere la Colón, era agent vamal. Ilona, profitând de minutele rămase până la apariția așa-zisei fete din Aruba, a reușit să afle că tipul era îndrăgostit și ardea de

gelozie pentru un vechi și nedeclarat amor de pe vremea când lucra la compania aeriană olandeză. Căuta cu disperare o stewardesă care-l tratase mereu cu refuz. Era sigur că era vorba de cea care venea la Villa Rosa, așa-i citise cu vagi aluzii în cărțile de tarot o prezicătoare, aluzii pe care disperatul amoretz le interpreta în felul său. Printr-un semnal stabilit cu Longinos, Ilona a fost înștiințată că fata se afla deja în salonaș. I-a oferit clientului un whisky, ca atenție din partea casei, și a ieșit să vorbească cu femeia. În doar câteva minute, aceasta și-a schimbat uniforma și a revenit în salonaș. Ilona s-a întors la client, explicându-i că amica de la KLM nu putuse veni: era la un curs de perfecționare la Amsterdam. Dar îl aștepta o fată încântătoare de la Avenza, care venea aici pentru prima dată. Omul a plecat cu lacrimi în ochi, absolut distrus. A bălmăjit câteva vorbe și a plătit suma convenită.

Incidentul ne-a deschis ochii asupra posibilelor complicații care se puteau ivi cu oameni din companiile cărora le foloseam numele.

— Trebuie să folosim uniforme de la firmele care nu sunt reprezentate aici. Vom spune că e vorba de echipaje în tranzit, care se duc să preia un avion care a avut o avarie în altă zonă din Caraibe. — Ilona găsea mereu soluții imediate, în care credea neștirbit. I-am spus că asta era de natură să scadă interesul clienților și să nască îndoieli asupra „ofertei de bază”. Mi-a replicat cu un ton ușor condescendent: Vai ce inocent ești, Gabierule! Nici nu-ți imaginezi câte sunt dispuși să creadă bărbații când e vorba să-și bage o cumătră în pat. Dacă ți-aș povesti...

Altă dată ne-a sunat barmanul de la Hotel Regina să ne spună că urma să ne contacteze un client foarte special: un turc din Anatolia, orb, putred de bogat, care gestiona mari capitaluri ale unor parteneri care aveau încredere în flerul său infailibil de a investi în documente bancare, cu profit considerabil. Trăia mai mult în avion, urmându-și intuiția. Voia două femei în același timp. Omul a sunat în scurt timp, i-am răspuns într-o turcă mai mult decât vagă. El a continuat atunci într-o franceză impecabilă. Mi-a confirmat do-

rința sa, i-am spus că aveam să-l sun a doua zi ca să-i confirm ora întâlnirii. Pe urmă i-am relatat Ilonei conversația.

— Avem două probleme, a zis ea, care nu ți-au trecut prin minte și sunt critice. Prima, dacă e orb, precis o să vină cu cineva care să-i slujească de ghid; asta se poate rezolva, îl vom pune să aștepte în salon în timp ce fetele se ocupă de efendi-ul anatolian. A doua: dacă e orb, a călătorit atât de mult și are o slăbiciune pentru stewardese, precis cunoaște uniforme-le după pipăit. E posibil ca asta să fie marea lui plăcere, mai ales dacă e bătrân, cum și pare să fie. Orbii sunt extrem de suspicioși. Orice schimbare de uniformă îi va trezi bănuielele. Basmul cu modelul nou care se poartă doar pe anumite rute n-o să-l înghită ușor. Am să fiu de față când trece în salonaș și cunoaște fetele. Vom vedea. Turcii sunt ai dracului, dar la Trieste îi manipulam după cum voiam, altfel ne-ar fi înghițit cu secole în urmă.

Omul a sosit la timp, la șase după-amiaza, așa cum convenisem. Era însoțit de o femeie care se vedea de la un kilometru că e soră-sa: același păr creț și roșcat, aceiași ochi bulbucăți, ai ei verzi ca sticla, ai lui acoperiți de o peliculă albicioasă. Omul trebuie că avea optzeci de ani bătuți pe mucie, dar acea forță levantină care te face să arăți tot de șaizeci și cinci de la un punct încolo. Așa ating adesea și suta. Mor de stop cardiac în patul unei amante sau în spatele teighelei. Sora era ceva mai tânără și nu zâmbea deloc. A cerut un ceai, în timp ce fratele trecea în salonaș însoțit de Ilona. Cele două fete rezervate pentru efendi s-au ridicat în picioare. După cum prevăzuse Ilona, turcul s-a apropiat de ele trecându-și atent mâinile peste ele, pipăind fiecare nasture și fiecare insignă, insistând pe bust și pe coapse. Examenul terminat, s-a întors spre Ilona cu un zâmbet lent și malițios:

— E simpatic trucul, foarte simpatic. Astea sunt stewardese așa cum sunt eu Atatürk. Dar sunt drăguțe și tinere, cu carnea tare, așa cum nu prea vezi pe aici. Și dumneata, cucoană, ești din Trieste, nu-i așa? Sau din Corfu? Nu, din Trieste, a spus, în timp ce-i mângâia mâinile cu o delicatete pe care n-o folosise cu prostituatele.

— Da, sunt din Trieste, dar cum v-ați dat seama?

— După accent, *madame*, după accent și după piele, doar femeile din Trieste își păstrează pielea atât de elastică și de fină. Și cele din Corfu, numai că acelea vorbesc cu un accent oribil. Bun, să mergem în dormitor.

Fetele l-au încadrat, în timp ce el le pipăia fesele și pântecul, repetând încet, cu un accent cam bolovănos, dar nu lipsit de grație: „Foarte bun trucul ăsta, foarte bun. *Ah, ces tries-tins, très malins, très malins!*”

În timpul ăsta, soră-sa bea ceai după ceai, pe care Ilona i le servea într-un pahar mare, lucru care părea s-o mulțumească pe deplin. Nu vorbea decât un dialect din Anatolia, pe care n-am reușit să-l descifrăm. După miezul nopții, omul și-a făcut apariția, escortat de femeile care râdeau la o glumă a turcului. Acesta a luat-o pe soră-sa de braț și s-a despărțit de Ilona sărutându-i mâna cu o reverență foarte *fin de siècle*. Fetele au mai rămas puțin să bea o cafea și să mănânce niște sandviciuri aduse de Longinos. Erau două costaricane recent recrutate de Ilona. Aveau simțul umorului, erau degajate și autosuficiente, la fel ca multe dintre compatrioatele lor. Ne-au povestit cu lux de amănunte isprăvile erotice ale clientului lor. Prestația vigurosului octogenar fusese excepțională. Înceata sa înțelepciune de harem le trezise entuziasmul. Sigur că nu crezuse în basmul cu stewardesele, avea dubii încă de când telefonase. Dar a luat totul în glumă și le descrisese amănunțit tovarășelor de pat caracteristicile uniformelor de pe principalele linii aeriene: încă o dată, Ilona intuise corect.

Întâmplarea asta ne-a făcut să renunțăm treptat la a mai folosi numele liniilor aeriene prea cunoscute. Era un risc inutil și supărător. Experiența ne spunea că, de fapt, nu era nevoie să menționăm nici o companie în mod explicit. În majoritatea cazurilor, clienții se mulțumeau să știe doar că fetele erau stewardese, compania pentru care lucrau chiar că era un detaliu secundar. Cu excepția blondei din Maracaibo, a brunetei cu vag coc gitan și a încă uneia, care se potriveau anumitor naționalități și companii, restul personalului a sfârșit prin a folosi o formulă de a cărei paternitate iarăși mă mândresc: ajungea să-i spunem clientului că fata nu era încă angajată la nici o companie și că zbura, ca antrenament, urmând o școală de stewardese cu baza la Jacksonville. Ca de obicei,

Ilona avusese dreptate: clientela noastră nu era atât de avidă să verifice autenticitatea ofertei, era de ajuns ca femeia să aibă un aer cât de cât cosmopolit, chiar superficial, și să aibă calitățile prezentate de barman sau de șeful comisionarilor de la hotel și pe care imaginația clientului le anticipa. Cum de asemenea era de așteptat, în scurt timp vestea a început să meargă, răspândită de agenții de turism, de oamenii de afaceri care călătoreau permanent, de contabilii firmelor americane și de soții plini de bani care călătoreau și ei sub diverse pretexte. Cu toții făceau să circule telefonul de la Villa Rosa, lucru care a făcut tot mai puțin necesar aportul personalului hotelier. N-am renunțat totuși la cei care ne ajutaseră la început, din fidelitate și simpatie.

Ca un act de dreptate și de gratitudine, este imperios necesar să vorbesc mai mult despre cel care a ajuns să joace la Villa Rosa un rol preponderent, care l-a făcut nu doar de neînlocuit, ci și un companion a cărui inteligentă solidaritate ne făcea să-i fim tot mai recunoscători și uluiți de admirație. Vorbesc de Luis Antero, Longinos pentru noi. Era din Chiriquí, păstrând de acolo vorba muntenească, între cântătoare și sâsăită, care-i sporea aspectul copilăros. Era singur la părinți. Tatăl îi murise când Longinos n-avea mai mult de patru ani. Lucra la uzina electrică și-a murit electrocutat în timp ce verifica un transformator de pe un stâlp de la intrarea în oraș. O zi întreagă a rămas acolo cadavrul fumegând, bălăbănindu-se în bătaia vântului ca o marionetă stricată. Era prima amintire a lui Longinos. Și-a petrecut copilăria lipit de fustele maică-sii, care se mutase la surorile ei necăsătorite, care s-au îngrijit de copil cu niște răsfățuri care l-au marcat pe viață. Spân și grasuț, gesturile lui aveau un ceva feminin mai mult decât evident. Nu era homosexual, dar părea să fie, căci adoptase în mod inconștient multe din mișcările și din felul de a vorbi al femeilor care-l crescuseră. Avea o știință infailibilă a celor mai secrete și complicate cute ale sufletului femeiesc, lucru care i-a adus multiple și foarte invidiate cuceriri în timpul șederii sale în ambianța hotelieră. Succes la care contribuia, în plus, o discreție imbatabilă ce rezista chiar în situațiile cele mai compromițătoare. Dacă-i pomeai de numele vreunei cuceriri care i se atribuia, făcea o

față atât de convingător de nevinovată și de mirată încât îi păcălea imediat pe cei care nu-l cunoșteau atât de bine ca noi, la curent cu talentele sale pe cât de rafinate, pe atât de oculte. La puțin timp după mutarea sa la Villa Rosa, a început să-i arate Ilonei un atașament și o admirație care-l făceau să știe, înainte ca ea să deschidă gura, ce dorea și să ducă la îndeplinire dorințele prietenei mele cu o eficacitate perfectă. După câteva luni, l-am făcut părtaș la câștigurile noastre, care sporreau notabil. Încet-încet, Longinos s-a ocupat de recrutarea noilor prostituate și de controlul celor rămase deja ca permanente. Le trata cu un amestec de rigoare și complicitate prietenească, ceea ce ne-a făcut pe noi să ne dezinteresăm treptat de afacere. La început, Ilona s-a implicat, dar era lipsită de răbdarea și de tactul necesare pentru a gestiona un personal feminin cu care, de fapt, nu prea avusese de-a face. „În definitiv, spunea, sunt ca niște păsărele și n-or să crească niciodată. N-are importanță de unde vin. Le nasc tropicele, machismul latin și lipsa de educație. Întotdeauna îmi e greu să ghicesc cărei clase sociale îi aparțin, căci toate au un numitor comun: o proastă creștere iremediabilă și un caracter maleabil și capricios care le face imprevizibile. Nu că ar minți, dar nu știu cum să ajungă la adevăr. Tot timpul rămân la jumătate de drum. *Elles me tapent sur les nerfs*. În schimb, Longinos știe cum să le ia și scoate din ele lucruri care mie îmi sunt de neatins.”

Pe măsură ce Ilona se baza tot mai mult pe Longinos, aveam mai mult timp pentru a fi împreună. Ne-am reluat obiceiul de a face amor după-amiezele, iar noaptea să ne găsească făcând planuri și imaginând proiecte mirifice, murind de râs de noi înșine și de irealitatea acestora. Ilona slăbise, sânii ei, mari dar fermi, erau mai evidenți. Cum nu purta sutien, dobândise un aer de tinerețe nouă care-i ședea de minune. Intrase într-o seninătate aurită care-o făcea să vorbească și mai puțin, vorbele ei devenind astfel și mai categorice, iar definițiile și mai nimerite. Pe Longinos îl numea și „Vizirul din Mitilene”, treptat blonda venezueleană a devenit „Bilitis”, iar bruneta din Puerto Limón, „Doña Refugio”, ceea ce părea să n-o încânte, deși nu spunea nimic. Se mulțumea să încrunte sprâncenele ei dese, negre și frumos desenate. Tot așa,

Villa Rosa a devenit „Casa Maltezului”, în amintirea unui vechi film cu Marcel Dalio și Vivian Romance, care ne marchează amândurora adolescența. Eu mi-l aminteam ca pe una dintre primele mele experiențe tulburătoare.

Tot grație lui Longinos am reușit să rezolvăm, fără probleme, episodul delicat și patetic cu domnul Peñalosa. Istoria merită povestită în detaliu. Conține un amestec de duioșie, tristețe și tâmpenie, tipic anumitor povestiri clasice în care ne recunoaștem în plenitudinea nesăbuitei noastre condiții de visători fără succes, care luptă din răspuțeri cu ceea ce numim realitate, fără a afla niciodată cu ce se mănâncă ea.

Într-o dimineată, ne luăm micul dejun pe terasa din spațele odăilor noastre, înconjurată de mari arbori de cauciuc și dafini de India din grădina alăturată, semiabandonată. Niciodată nu văzusem pe nimeni în vegetația deasă, pe care am botezat-o „jungla istmului”. Absența martorilor inoportuni ne permitea să lăsăm ferestrele deschise în timp ce făceam dragoste. După ce a bătut discret în ușă de două ori, Longinos ne-a spus că trebuia să ne vorbească. La ora aceea trebuia să fie vorba de ceva ieșit din comun: obișnuia să doarmă până târziu, căci nu se culca înainte de patru sau cinci dimineata. I-am zis să intre și ne-a pus la curent:

— Tocmai a sunat un domn care zice că stă la Hotel Continental. Vrea o întâlnire pentru mâine.

— Bun, și care e problema? Aranjează tu.

— Problema e, domnule, că omul era cam confuz și părea nehotărât. A pus tot felul de întrebări din care am dedus că, ori e polițai, ori n-a mai avut niciodată o astfel de experiență.

— Pentru Dumnezeu, Longinos, l-a întrerupt Ilona, dac-ar fi fost polițai n-ar fi ezitat nici o clipă și vocea i-ar fi sunat cât se poate de natural, ce, nu-i cunoști?

— Ba da, doamnă, dar nu știu ce să cred. Parcă era preot, sau cam așa ceva. I-am spus să sune iar peste un ceas. Ce-i spun?

— Dac-ar fi preot, a spus Ilona, iar n-ar fi ezitat și n-ar fi lăsat să se ghicească nici o tulburare. Aranjează-i o întâlnire cu fătuca aia din Cali de la Lourdes. Cred că știu despre ce e vorba.

Longinos a plecat mult mai liniștit, în timp ce Ilona îmi explica:

— E un timid, Gabierule, un timid. Îi cunosc ca pe copiii mei. Vorbesc întruna, încurcă totul și umblă prin lume împiedicați ca niște măgari orbi.

Mi-am zic că avea dreptate și nu era nici un motiv de alarmă.

Ilona o botezase „fătuca din Cali de la Lourdes” pe o blondută pipernicită, cu chip nevinovat și ochi albaștri spălăciți, foarte politicoasă, care își pleca privirile în jos de câte ori i te adresai. Sâșâia s-urile ca la munte. Ne spusese că era de la Cali, din Columbia, dar cred că pentru a profita de prestigiul de care se bucura acest oraș de a avea femeile cele mai frumoase de pe coasta Pacificului și din zonele apropiate. Noi ajunsesem la concluzia că era originară din podișul andin și n-o mărturisea, presupunând pe bună dreptate că asta nu era în măsură să-i înfrumusețeze aspectul mai curând mănăstiresc. Dar, din spusele clienților, am aflat că în pat era de o înțelepciune babiloniană. Era foarte solicitată. Ilona o po-reclise astfel destul de nimerit, deși într-un mod cam profan. A doua zi, omul a sosit punctual la întâlnire. La ora patru după-amiaza, oră destul de neobișnuită pentru activitățile de la Villa Rosa, Longinos a urcat și m-a rugat să cobor:

— Cred că doamna a avut dreptate, dar e mai bine să vedeți și dumneavoastră. N-am mai văzut un client ca ăsta.

Într-adevăr, oaspetele nostru părea să vină dintr-o lume în care Villa Rosa aparținea inimaginabilului. Mic și slab, cu trăsături regulate, cu o mustăcioară dreaptă, vizibil vopsită, care discorda cu părul cărunt ce fusese odată blond. Domnul Peñalosa, cum s-a prezentat imediat cu o candoare dezarmantă, purta ochelari cu rame aurite și avea gesturi automate și în același timp lente, tipice celor care trăiesc printre cifre și registre de contabilitate. Avea cu el o servietă maro, cu inițiale aurite, neîndoielnic cadou de la firmă primit cu ocazia unei aniversări recente, un fel de „pentru primii douăzeci și cinci de ani petrecuți cu noi, dragă domnule Peñalosa”, fraza-tip a unui manager care, exact în perioada menționată, l-o fi ținut pe bietul om într-un infern perpetuu de nesiguranță și umilință. L-am invitat să ia loc. Am început

o conversație superficială, bună la destins nervii, despre clima din Panama și scumpetea generală. Omul era pe bune înspăimântat. Nu știa unde să-și pună servieta, nici ce să facă cu mâinile sau cu picioarele. În fine, ceva mai liniștit, a hotărât să fie sincer cu mine:

— Uitați, domnule, este pentru prima dată în viață că mi se întâmplă o, cum să zic, zburdălnicie de felul acesta. Sunt auditor șef la o firmă contabilă care lucrează pentru companiile aeriene. Am sosit aseară în Panama și băiatul de la hotel care mi-a adus bagajele în cameră mi-a spus de locul acesta, unde se pare că vin stewardesele să petreacă câteva clipe cu persoane respectabile și discrete. Mi-a dat numărul și am sunat. Dați-mi voie să vă mărturisesc că am avut mereu o slăbiciune enormă pentru tinerele care fac această muncă. Călătoresc mult cu avionul în țară, dar acum e prima dată că ies peste hotare. Am venit să fac o expertiză la o agenție care a inaugurat acum un an o linie aviatică în Panama. Sunt căsătorit și am două fete, una de zece și alta de doisprezece ani — a scos din portofel o fotografie color a fiicelor sale, fiecare pe o bicicletă, în fața casei. În fundal se zărea neclar o cucoană ce zâmbea cu un entuziasm resemnat.

— Foarte drăguțe fetele, mulțumesc, i-am zis înapoiindu-i poza. Eram pe punctul de a-i spune că nu ne găseam într-un loc potrivit pentru etalatul pozelor de familie, dar mi-am dat seama că orice observație de genul ăsta l-ar fi distrus. Tăcerea cam lungă a fost întreruptă de un zgomot ușor în salonaș. Fătuca din Cali venise să-l aștepte pe domnul Peñalosa. Contrar tuturor principiilor afacerii, am simțit că trebuia să-i explic musafirului — cuprins iarăși de o panică incontrolabilă, cu siguranță din cauza evidentei apropieri de ceea ce fusese visul său de-a lungul multor ani de fantezii erotice reprimăte și arzătoare — cine era tânăra care-l aștepta:

— Este o fată foarte serioasă și discretă, care vine destul de rar pe aici. Lucrează la Panagra ca instructoare de *stewardess* și e în trecere prin Panama. Măine trebuie să plece la Miami, la lucru. Puteți avea deplină încredere în discreția ei, domnule Peñalosa. Fiți liniștit în privința asta, simțiți-vă ca acasă. Am să vă trimit niște whisky.

— Mii de mulțumiri, domnule, a răspuns el ceva mai liniștit, dar eu nu beau niciodată. Nu știu dacă trebuie, sunteți foarte amabil.

— Ba cred că trebuie, am replicat pe un ton ce se voia autoritar. Nimic nu e mai potrivit decât un scoțian ca să rupă gheata.

Bietul Peñalosa s-a simțit dator să râdă, crezând că făcusem un joc de cuvinte, ceea ce nu avusesem de gând, evident. Auditorul a intrat în salonaș. Longinos i-a prezentat fata, iar eu am urcat s-o informez pe Ilona despre conversația avută.

Mi-a spus ceva despre reacția imprevizibilă a timizilor în împrejurări de felul acesta, dar n-am dat atenție. Trecuse de miezul nopții când Longinos a venit din nou:

— Domnul Peñalosa zice că ar dori să petreacă noaptea cu fătucă din Cali. Ce ziceți de asta?

— Sfătuiește-te cu doamna. Nu cred că e vreo problemă, dar mai bine să-i ceri ei părerea.

Chiar atunci a intrat Ilona în camera mea, spunând:

— Trebuie să plătească dublu pentru toată noaptea și spune-i că mâine dimineată trebuie să elibereze camera devreme. N-am de gând să-l am aici toată ziua.

— A plătit deja, doamnă. I-am spus că banii dați inițial erau doar pentru câteva ore, a plătit imediat. Dar e ceva ce mă îngrijorează.

— Adică acum toți ne îngrijorăm pentru dobitocul ăsta, a izbucnit Ilona iritată. Să facă ce vrea, lăsați-l în pace. Uitați de nătărăul ăsta dacă nu vreți să ajungem ca el.

— Doamnă, a insistat Longinos fără să se intimideze, problema nu e tipul, ci servieta aia a lui. E plină cu bani, de acolo îi scoate ca să plătească băutura. Precis că au ajuns la a doua sticlă de Dewar's. Iar fetei i-a făcut deja cadou peste două sute de dolari.

— Păi, cu asta trebuia să începi, puiule, a spus Ilona cu vocea ei senină și opacă anunțătoare de pericole. Gabierule, coboară la tipul ăsta. Spune-i că nu vrem probleme. Să-ți dea servieta cu bani ca s-o încui în seiful de aici. Îi dăm o chitanță. Când pleacă, facem socotelile și pace bună. Nu e cazul să vânture tot bănetul ăsta acolo jos. Acum vin alți clienți și trebuie să evităm orice complicație. Ți-am zis eu, timizii ăștia,

oameni respectabili, tați buni și soți exemplari, sunt un pericol al dracului.

Domnul Peñalosa a fost de acord cu toate și ne-a încredințat servieta în schimbul unei chitanțe pe care a scris-o el însuși cu o caligrafie impecabilă de contabil, deși era destul de amețit. În dimineața următoare ne-a trezit Longinos cu vestea că oaspetele nostru voia să rămână mai departe în cameră, cerând în afară de fata din Cali și pe cea care locuia cu aceasta.

— Îmi zice Matildita — așa am aflat cum se numea fata din Cali — că amica ei e o dulceață și de toată încrederea, a adăugat Longinos, imitând vocea lui Peñalosa.

— O știu eu pe aia, a spus Ilona din baia care, ca de obicei, avea ușa deschisă. Cheam-o, dar spune-i că dacă se mai îmbată ca data trecută o dăm afară imediat. Ea a făcut scandalul ăla cu brazilianul care a adus două sticle de curaçao pe care aproape le-a dat gata.

Au trecut trei zile. Peñalosa era tot în cameră și contul creștea. A cerut șampanie pentru a sărbători sosirea celor două salvadoriene care se alăturaseră fetei din Cali și amicei sale. Totul se petrecea cât se poate de liniștit. Omul nu-și pierdea manierele. Le numea pe companioanele de cameră „domnișoarele cabinier”. Chipul îi strălucea de o mulțumire plină de beatitudine, de o fericire neașteptată și inepuizabilă, care a sfârșit prin a ne înduioșa. Finalul, previzibil, nu s-a lăsat așteptat. Într-o seară au venit la Villa Rosa trei indivizi cu moacă inconfundabilă de executivi de mare viitor. I-am pofțit în salon și m-am pregătit să-i ascult. Veneau după Peñalosa. Lucrau la compania aeriană care îi comandase expertiza. Banii pe care-i purta în servietă erau pentru a fi depuși într-o bancă din Panama care n-avea sucursale în alte țări. Erau destinați unor plăți urgente. Acum trei zile îl căutaseră la hotel fără să-l găsească. A doua zi au aflat că nu se întorsese la el în cameră. După niște cercetări discrete, de dimineață, băiatul de la hotel le spusese de numărul de telefon pe care i-l dăduse lui Peñalosa. Așa au aflat adresa. Unul dintre ei aranjase, într-adevăr, o întâlnire cu Longinos, dar o anulase. Peñalosa, mi-au spus, era un funcționar de cea mai mare încredere. Lucra la ei de treizeci de ani. Nu mai lucrase în altă parte. În-

cepușe ca simplu contabil. Avea o conduită ireproșabilă și nu făcuse nici un pas greșit. Se mândrea că îi era credincios nevastei și că fusese virgin la căsătorie. La rândul meu, le-am relatat cum ne purtasem cu el și i-am liniștit în privința servietei. Le-am arătat copia chitanței și le-am spus că banii erau la dispoziția lor. Au achitat nota, care depășea două mii de dolari. Și-au manifestat dorința de a vorbi cu Peñalosa.

— Dacă permiteți, am spus, vă sugerez să mă lăsați pe mine să vorbesc mai întâi cu el și să-i explic situația. Omul bea de trei zile, mi-e teamă să nu-și piardă controlul, deși până acum s-a purtat foarte corect.

Au fost de acord și au rămas în salon să aștepte.

Când am intrat în cameră, după ce am bătut la ușă și am spus cine sunt, am dat de o scenă în același timp înduioșătoare și grotescă. Peñalosa, în chiloți, înconjurat de fete, unele goale pușcă, altele în lenjerie intimă, se lăsa mângâiat cu o mulțumire de pașă. Le-am spus femeilor să se îmbrace și să iasă, aveam de vorbit cu domnul între patru ochi. Au ascultat fără să crâcnească. Peñalosa mă privea cu o expresie care trecea rapid de la mâhnire la o panică teribilă.

— Ce se întâmplă, domnule, ce se întâmplă? Domnișoarele n-au făcut nimic rău, vă asigur.

I-am spus că nu de asta era vorba. Afară îl așteptau trei domni de la companie, veniseră după el. Gata să izbucnească în plâns, omul a bâlbâit niște scuze și explicații vagi. Voia să rămână aici pe termen nedefinit. Viața lui fusese o minciună interminabilă, o lașitate meschină:

— Nu mi-a spus nimeni că există așa ceva, domnule. N-am avut habar. Vă dați seama? Și a început să plângă necontrolat, lacrimile i se scurgeau pe barba sură care, în trei zile, îl îmbătrânise cu zece ani. Nu vreau să plec, domnule. Vreau să rămân aici, ați fost atât de amabili.

M-am apucat să-l îmbrac, tot încercând să-l conving că nu-i puteam îndeplini dorința.

— Lasă că veniți altă dată, încercam să-l consolez.

— Nu, domnule, n-am să mă mai întorc niciodată. Nu știu dacă o să-mi păstrez postul. Dar e bine. S-a terminat, știu. Multe mulțumiri pentru tot.

A ieșit târându-și picioarele. Nu l-am condus. A făcut-o Longinos, cu curtoazia lui impersonală învățată prin hoteluri, pe care știa să o folosească atunci când era cazul.

Întâmplarea cu domnul Peñalosa a pus capac răbdării mele pentru o viață care începuse deja să mă plictisească. Și Ilona ajunsese la punctul critic al răbdării pentru această afacere. Traficul neîncetat de femei a căror viață, destul de elementară, o atingea și pe a noastră, adăugându-i un soi de coajă insipidă făcută din istorii mărunte, meschinării calculate, gelozii profesionale și din narcisismul pe care ele îl alimentau cu presupusele preferințe ale clienților, a devenit o rutină asfixiantă. Totuși, printr-o simpatie feminină naturală și solidară, printr-o toleranță pe care eu n-o aveam, nici n-o avusesem vreodată pentru atmosfera asta de serai și de colivie de păsări, Ilona mai avea resurse de generozitate pentru a suporta ceva ce mie îmi devenea de nesuportat. Ea își dădea seama și, cu înțelegere drăgăstoasă, încerca să-mi facă mai ușoară existența aceasta care, oricum, era limpede că se apropia de sfârșit.

În timpul unui mic dejun pe terasă, care s-a prelungit până după prânz, am hotărât să examinăm situația și să fixăm un termen final. Am convenit să așteptăm primele ploi ca să ne despărțim de Villa Rosa. După ce Ilona a făcut bilanțul câștigurilor noastre — ea se ocupase mereu de această sarcină, care-mi depășea talentele și înclinațiile — am decis să împărțim totul pe din trei, incluzându-l pe Bashur. Să-i trimitem imediat prietenului nostru partea sa, ca să-și poată rezolva problemele. Noi aveam să ne punem banii într-un cont bancar pe termen de câteva luni, împreună. Dobânzile rezultate până în momentul plecării aveau să ajungă pentru drum și pentru a-i lăsa lui Longinos o sumă cu care să înceapă o afacere care să-i dea independență. Primele ploi aveau să vină peste vreo două luni. Hotărârile luate și faptul că stabilisem un termen final șederii noastre în Panama și traiului la Villa Rosa ne-a produs o ușurare crescândă și reparatoare.

— Ar fi curios de aflat, a spus Ilona, de ce ne afectează ceva ce n-am simțit deloc că ar atenta la principiile noastre etice atât de particulare. Plictisul vine din altă parte, din altă zonă a ființei noastre.

— Cred, am răspuns, că e vorba mai curând de estetică decât de etică. Că femeile astea se prostituează cu consim-

țământul și sprijinul nostru nu e treaba noastră. Ceea ce e greu de tolerat este calitatea de viață care derivă din această activitate, foarte lucrativă, firește, dar de o monotonie iremediabilă. În lumea noastră catolică-occidentală se obișnuiește să opui ca doi poli antitetici prostituția și căsătoria. În practică, privindu-l pe unul dintre acești poli atât de aproape precum este acum cazul nostru, antiteza se dizolvă și se transformă într-un soi de paralelism aberant. Dar cred că nu trebuie să luăm treaba asta așa de filozofic. Constatând că prostituția e la fel de convențională precum căsătoria, nu facem decât să confirmăm că făgașul itinerant ales de noi și voința de a nu refuza nicicând ceea ce viața, sau destinul, sau hazardul, cum vrei să-i spui, ne oferă în trecere se dovedește măcar eficient pentru a ne împiedica să cădem pradă plictisului unei acceptări resemnate.

Ilona a aplaudat veselă:

— Bravo, Gabierule! Când te hotărăști să gândești, lucrurile se așază fiecare la locul lor. Partea proastă e că imediat toate se răstoarnă iar cu fundul în sus. Dar n-are importanță, dacă știi să le pui la loc. O dată cu ploaia o să plecăm de aici. Precis că tu ai să te îngropi în vreo mină în mijlocul cordiliei sau în canionul primului fluviu de care dai, de unde o să te apuci să-ți contempli buricul și să te divizezi în trei, ca un bonz.

— Du-te dracului, i-am spus, și mai dă-mi niște ceai. Când o să-ți vină ideea să instalezi un *boutique* în Terranova am să vin să te salvez. Și în fond nici tu nu ești departe de chestii nebunești.

A venit lângă mine și, zburbindu-mi părul, mi-a susurat la ureche cu accent provensal: „*Ne t'en fais pas, Maqroll, on sortira d'ici passablement riches et ça compte quand même.*”¹

La câteva zile după această discuție pe terasă, la Villa Rosa a ajuns mesagerul funest trimis de zei pentru a ne readuce aminte că nu ține de noi să ne schimbăm nici cu o iotă destinul. A venit în chip de muiere cu numele slav și evident fictiv de Larissa. Zarurile se rostogoleau cu mult înainte de hotărârile luate de noi pe terasă. Am aflat-o curând.

¹ Nu-ți face griji, Maqroll, o să plecăm de aici destul de bogați, iar asta, totuși, contează. (n. t.)

Larissa a ajuns într-o dimineată, aproape de prânz. Era trimisă de Alex și de blonda din Maracaibo. Aceasta apucase să-i spună deja Ilonei despre o femeie născută în Chaco, de origine incertă, dar care bătuse lumea, vorbea câteva limbi, ducea o viață foarte rezervată și avea un aspect impunător. Longinos a adus-o pe terasă, unde noi făceam plajă în costume de baie. Primul lucru care m-a frapat la ea au fost anumite trăsături care o asemănau cu Ilona. Același nas drept, aceleași buze proeminente și bine desenate, aceeași înălțime și aceleași picioare lungi și bine modelate, care exprimau o forță elastică și o tinerețe invincibilă. Totuși, la o privire mai atentă, mi-am dat seama că asemănarea era doar superficială, dispărând la un examen serios. Părul, de un negru intens, îi ajungea până la umeri și îl purta despletit și vâlvoi. Da, păreau să provină din aceeași regiune, dar nu aveau nimic în comun în afară de această vagă asemănare. Vorbea răgușit și cu ușurință. Mai mult decât inteligentă, dădea impresia că posedă capacitatea foarte rară de a se orienta în ceea ce era esențial, durabil și sigur, făcând abstracție de toate celelalte. Foarte curând ne-am dat seama cât de greșită fusese această părere. Își privea interlocutorul în ochi, dar nu la el se uita. Vreau să spun că era mai mult decât o privire, părea să-l caute acolo, cu o viclenie secretă și răbdătoare, pe celălalt, pe acela care ne însoțește mereu și iese la iveală doar când suntem singuri, pentru a ne transmite anumite mesaje, a ne topi anumite certitudini fragile și a ne lăsa pradă unor perplexități greu de mărturisit. Exact asta căuta Larissa, sondând răbdător pentru a scoate la iveală ceea ce credeam și speram că rămâne ascuns.

În timp ce ne dădea câteva explicații de rutină despre interesul ei de a lucra la Villa Rosa, despre experiența în acest domeniu la Singapore, Stockholm și Buenos Aires, despre ușurința ei pentru limbile străine, plus alte precizări concrete, mi-am dat seama că, lucru total neobișnuit, reușise să acapareze atenția Ilonei. Am invitat-o să bea ceva, a cerut o cafea tare. S-a așezat pe un scaun de pânză, la umbra unui copac uriaș care creștea în grădina de alături și ne acoperea terasa. Florile lui cădeau în jurul femeii, aureolând-o, pentru o clipă, cu un portocaliu intens. Am avut impresia că efectul făcea parte dintr-o ceremonie secretă a cărei semnificație îmi scăpa. Din umbră, glasul ei răgușit avea un accent senzual care m-a făcut să mă gândesc la o ghicitoare care încercă să prezică viitorul incert al unor trecători lipsiți de apărare. M-a surprins adresându-mi-se direct:

— Merg des la un bar unde veneați în iarna trecută. Nu ne-am întâlnit niciodată. Mai exact, doar o dată, dar nu m-ați văzut. Alex mi-a vorbit despre dumneavoastră, mi-a spus că stăteți la Pensiunea Astor. Eu stau foarte aproape și-l cunosc pe patron. Nu știu cum ați reușit să scăpați de el. Când cazi în pânza de păianjen pe care o țese în jurul cuiva pe care vrea să-l țină pentru afacerile lui sinistre, e foarte greu să o rupi.

— Dumneata ai reușit? am încercat s-o surprind la rîndul meu.

— Eu n-am avut niciodată nevoie de el, nu m-aș lăsa pe mâna lui.

Era o lecție greu de înghițit. Ilona m-a privit cu o expresie de alarmă trecătoare, dar vizibilă. Mi-am zis că era mai bine să merg până la capăt, ca să știu cu cine am de-a face:

— La un moment dat, am fost nevoit să lucrez pentru el. Dar grație amicului nostru comun Alex am reușit să scap la timp și m-am mutat.

— Da, la Hotel Miramar, a spus ea în timp ce florile portocalii continuau să cadă în jurul ei. De treabă femeie, ecuatoriana. Am stat și eu acolo vreo două săptămâni, când se făceau reparații la mine.

Era limpede că trebuia să tac. Deși nu se instalase o rivalitate anume cu această femeie, nici nu apăruse un conflict limpede, iscat dintr-o subterană, dar inconfundabilă nepotri-

vire de caracter, înfruntarea cu femeia asta din Chaco, pe cât de informată pe atât de prudentă, era nechibzuită și inutilă. Dacă tot avea să lucreze cu noi, era preferabil să păstrăm un teren neutru pentru a nu avea probleme. Ilona, care urmărise cu mult interes dialogul, a mutat cu naturalețe discuția spre detaliile legate de uniforma pe care avea s-o poarte Larissa și de povestea ce trebuia inventată despre activitatea ei de stewardesă.

— N-aș vrea să port nici o uniformă, a spus femeia extrem de hotărât, făcându-ne să așteptăm o explicație. N-aveți decât să spuneți că sunt inspectoarea de serviciu. Că apar periodic pentru a controla cât de bine sunt tratați pasagerii. Voi spune că lucrez pentru Civil Aeronautic Board, drept care călătoresc incognito, din rațiuni evidente.

Treaba cu CAB-ul mi s-a părut cam nesăbuită și i-am spus că dacă era cineva care să riște, ea era aceea. A fost de acord imediat, ceea ce m-a nedumerit nițel. Era ceva la femeia asta care-mi scăpa; nu atât pentru că ar fi încercat să ascundă, ci mai curând pentru că aparținea unei lumi necunoscute mie care, fără a fi ostilă, reprezenta forțe, curente, zone care constituiau o *terra incognita* pentru mine.

Când Larissa s-a ridicat ca să plece, s-a ridicat și Ilona și a condus-o până la scară. Au traversat dormitorul vorbind cu glas scăzut, în timp ce Ilona o lua pe după umăr, un gest pe care nu-l văzusem făcut cu nici o altă fată. Voia să pară protector, dar era de parcă ea căuta sprijinul cuiva mai puternic decât ea.

La început, prezența Larissei n-a fost foarte vizibilă și nici n-a produs mari schimbări în rutina Villei Rosa. Venea adesea dimineața și stătea cu noi în timp ce făceam plajă pe terasă. Ea, mereu în umbră, pe scaunul ales din prima zi, înconjurată de florile portocalii care cădeau în jurul ei; noi, citind sau continuând o conversație în care de obicei treceam în revistă orașe și locuri cunoscute. Părerile Larissei erau tot timpul vagi, înconjurate parcă de o ceață din care amintirile nu ies cu un desen clar, cu un volum definit. Exact invers decât în povestirile și amintirile Ilonei: dintr-o trăsătură, aceasta îți evoca un oraș, un peisaj, o insulă, o țară. În cazul Larissei, neclaritatea se extindea și asupra existenței sale din Panama.

N-am apucat să aflăm unde locuia. Singurul lucru cert era că n-avea telefon acolo, suna de la barul pe care-l frecventaserăm amândoi și tot acolo îi transmiteam întâlnirile stabilite pentru ea. Altă curiozitate a ei era că-și selecta clienții meticulos, în funcție de anumite criterii care țineau de vârstă, educație și origine. Ne-o ceruse după primele vizite, cu glasul ei de bariton în călduri și cu aerul ei absent:

— Vă rog, am să vă cer să nu-mi stabiliți întâlniri cu bărbați tineri. Prefer bărbații maturi, care s-au format cel puțin pe alte meleaguri și nu au manierele astea exuberante și brusche ale oamenilor din țările de pe aici. De asemenea, sub nici un motiv nu vreau să am de-a face cu nord-americieni sau cu orientali. Știu, știu, nu e ușor să afli toate astea la telefon, dar dacă mă ajutați un pic și participați și Longinos la treaba asta, cu timpul mă ocup eu de restul. Am să-mi formez clientela mea exclusivă. Există un tip de bărbați cu care mă înțeleg foarte bine și care se întorc mereu. Ilona a dat să spună ceva, dar Larissa n-a lăsat-o. Știu bine, a adăugat cu un zâmbet care se dorea amabil, nereușind decât să fie condescendent, poate cer prea multe și nu e în obiceiul casei să pui condiții. Înțeleg asta. Numai că, o să vedeți, foarte curând n-o să vă mai implicați defel și, în schimb, asta va fi singurul mod în care voi lucra cu rezultate bune pentru toți.

Ilona n-a mai zis nimic, eu priveam norii care alergau pe cer mânați de o briză care anunța venirea ploilor.

Prin Longinos am aflat unde locuia noua noastră achiziție. Într-o zi m-au sunat de la bar să-mi spună că aveam corespondență: prietenii continuau să-mi scrie acolo. Longinos s-a dus să-mi aducă scrisorile, iar când s-a întors, după un timp destul de lung, a urcat să mi le dea, relatându-mi, amuzat și mirat totodată:

— Când am ajuns, Alex m-a rugat să-i duc doamnei Larissa un pachet lăsat pentru ea. Părea să conțină îmbrăcăminte de damă. Mi-a spus că trebuia să-l primească acasă, nu la bar. Când i-am zis că nu-i cunoșteam adresa, s-a uitat la mine neîncrezător, a ezitat un moment, apoi mi-a indicat cum se ajunge: trebuia să cobor pe Bulevardul Balboa, să trec de niște străzi în direcția nord și să ajung la malul mării; acolo, pe o mică plajă înconjurată de stânci și stâlpi de ciment care aveau

menirea să pună stavilă mării, se găsea o barcă pescărească pe jumătate distrusă, sprijinită de marginea șoselei. Trebuia s-o chem de pe trotuar, avea să iasă să ridice pachetul. Zis și făcut. Am strigat-o, a scos capul pe hubloul singurei cabine ce părea să fie cât de cât locuibilă și m-a întrebat ce aduceam și cine îmi spusese unde stătea. I-am explicat și a ieșit să ia pachetul. Era în cămașă de noapte și plină de draci. „Să nu te apuci să spui în dreapta și în stânga unde stau, asta nu e treaba nimănui. Să nu mai pui piciorul aici. Stăpânilor spune-le ce vrei, vorbesc eu cu ei. Și-acum întinde-o, mucosul dracului!” Vorbea încet, de parcă nu voia să fie auzită, deși nu trecea nimeni pe acolo în momentul acela. Dar ce muiere furioasă! Să vedem ce basm o să vă toarne dumneavoastră.

— Nu-ți face griji, l-a liniștit Ilona, nu e vina ta. Dacă n-a vrut să știm unde stă e treaba ei. Nu mai calci pe acolo și gata.

Longinos s-a retras, lăsându-ne tăcuți. Mi-am amintit perfect de barca distrusă, înțepenită pe plaja plină de pietre și bucăți de beton. O vedeam în fiecare zi de la fereastra mea de la Hotel Savoy. Mi-am amintit de ceva ce-mi atrăsese atunci atenția, dar uitasem: în timpul nopții zăream uneori o lumină slabă într-una din cabinele de lângă puntea de comandă dărăpănată. Mi-am amintit și numele ambarcațiunii, pe o placă de bronz înnegrită de la tribord se mai putea citi cuvântul „Lepanto”. Mă mirase discrepanța dintre un nume atât de sonor și încărcat de legendă și resturile umilei nave de cabotaj care zăcea ruginită și aproape fără formă pe plaja îngustă transformată, din timpuri imemorabile, în groapă de gunoi. Longinos o confundase cu bărcile de pescari care ancorau în fundul golfului. Dar după anumite caracteristici de construcție, după forma hublourilor și a celor două țevi de ventilație care mai stăteau la locul lor printr-un miracol de echilibru, nu era greu să-i ghicești originea: provenea dintr-un șantier naval din Toulon, Genova sau Cádiz. Cum de ajunsese barca aici, eșuată lângă o faleză din Panama, era o întrebare care, chiar dacă mi-o pusesem atunci, încetase să mă preocupe. Acum, imaginea tristei epave ieșea din nou la iveală, dintr-un trecut imediat, rupând uitarea binefăcătoare. Prezență torturantă, ce se cerea descifrată cu groaza misterelelor delfice.

După câteva zile, Larissa a vrut să ne vorbească. Tocmai își expediase un client. A urcat la noi, obosită și vădind o iritare căreia nu știa să-i dea frâu. Ilona a liniștit-o treptat, făcând-o să ajungă la o stare de blândă epuizare, potrivită dialogului. Era vizibilă influența pe care prietena mea o avea asupra misterioasei femei din Chaco. Cu câteva cuvinte spuse ca din întâmplare, reușea să-i transmită un calm și un echilibru care puteau să dureze zile întregi. Înseninată de-acum și gata să ne dezlege enigma sălașului ei, Larissa a început să vorbească. Povestea ei avea ocolișuri, labirinturi și scurtături care se apropiau de o lume vizionară deschisă ezoterismului de care eu m-am știut apăra cu un instinct orb de a evita haosul, care reprezintă unul din chipurile morții, pentru mine mai puțin suportabil, dar mai letal.

— M-am imbarcat pe Lepanto la Palermo, a început Larissa. Stătusem acolo câțiva ani, ca domnișoară de companie a unei nobile siciliene, printesa de la Vega y Hoyos, ultim vlăstar al unui neam de granzi de España rămași în Sicilia după ce insula n-a mai aparținut coroanei spaniole. Bătrâna își legumea o avere modestă cu zgârcenia unuia care știe că, dintr-un moment în altul, poate ajunge la mizerie. Era posesoarea unei culturi strălucite, citea în mai multe limbi tot felul de cărți, dar de preferință clasice și marile texte istorice. Era cam țićnită. Când m-a angajat, începuse să se intereseze de spiritism și de tot soiul de experiențe ezoterice. Față de mine se purta cu o amabilitate distantă, datorată poate originii mele latino-americane și neobișnuinței de a avea de-a face zilnic cu alte persoane. Locuia singură într-un conac uriaș situat în afara orașului. O dată pe săptămână, un grădinar venea să îngrijească parcul care înconjura reședința al cărei aspect de pustietate și ruină producea o mare tristețe. Bucătăreasa cea bătrână, surdă ca o cârtiță, gătea o mâncare din care lipseau atât imaginația, cât și cel mai elementar simț culinar. Printesa își rupsese un picior pe când cobora scara principală, drept care dăduse anunț la ziar cerând o damă de companie. M-a angajat imediat. Când a reînceput să meargă, m-a rugat să rămân: „M-am obișnuit cu dumneata, dacă pleci, o să-mi lipsești”, mi-a spus pe tonul acela foarte personal, în care se amestecau insolența aristocratică distrată și bruschetea oa-

menilor solitari care nu știu cum să se poarte cu ceilalți. M-am hotărât să rămân, deși mă plătea atât de neregulat că n-am aflat niciodată ce salariu aveam și nici când trebuia să-l primesc. Am ajuns să mă pasionez de lectură tot citindu-i cu glas tare, seara, în camera ei. Adesea mă prindeau zorile. Dormeam toată dimineata. După prânz, ne plimbam prin parc. Îmi povestea vechi legende de familie, complicate isprăvi de amor ale bărbaților neamului, a căror faimă sub acest aspect se mai păstra și acum în Sicilia, cu adăugiri populare de o cruzime cam rustică. Într-o zi, prințesa de la Vega y Hoyos a murit în urma unui stop cardiac fulminant. Când s-a întocmit actul de deces, s-a aflat că împlinise nouăzeci și patru de ani. Nu mi-am imaginat că era atât de bătrână, eu îi dădeam puțin peste șaptezeci. Notarul care a lichidat afacerile prințesei mi-a înmănat suma lăsată de aceasta prin testament. Oricum, era mult mai mică decât calculasem, deși mă încurcasem și eu în date și plăți parțiale, așa că nici socotelile mele nu erau prea demne de încredere. Notarul mi-a spus că puteam rămâne în casă, până se hotăra ce să se facă cu ea. N-am fost de acord. Fără compania prințesei, pustietatea dărăpănată a conacului mă apăsa nespus. M-am dus în port să caut un vapor care pleca, n-avea importanță unde. Am dat de Lepanto. Am vorbit cu căpitanul, un tip din Cádiz, viclean și vorbăreț, cu care, la capătul unei discuții laborioase, am convenit asupra prețului biletului. M-am aciuit într-un colț de cală unde mi s-a instalat un pat rudimentar. S-a scuzat că singura cabină disponibilă servea drept birou unui funcționar de la o agenție navală coproprietară a ambarcațiunii. Lepanto avusesese cert zile mai bune. Când m-am imbarcat eu, deja amenința să se ducă la fund la prima furtună care l-ar fi surprins în larg. Dar poate era vorba de o fragilitate înșelătoare, căci l-am văzut înfruntând furtunile din golful León fără probleme. Căpitanul mi-a spus că mergea mai întâi la Genova, iar de acolo la Mallorca, unde urma să cobor. Am fost de acord și m-am dus să-mi aduc puținele lucruri care mă așteptau la conac. În timp ce-mi ocupam patul acela prăpădit din cala vasului Lepanto, nici prin gând nu-mi trecea că aveam să trăiesc acolo până astăzi. Ceea ce mi s-a întâmplat pe acest vas este atât de complicat și vine din unghere atât de ascunse

și de întunecate ale nerostitului, încât vi le voi povesti încetul cu încetul. Acum s-a făcut târziu și restul rămâne de spus în mai multe etape. Deocamdată e de ajuns să știți că, într-adevăr, locuiesc în ce a rămas din Lepanto. Când aveți nevoie de mine, vă rog să lăsați mesajul la bar. Trec pe acolo în fiecare zi. Doresc să nu fiu căutată pe vas și să nu veniți acolo. Nu vreau să atrag atenția, încerc să trec cât mai neobservată posibil. Foarte puțini știu că epava aceea e locuită. Dacă se zărește vreo lumină, lumea crede că e vorba de un cuplu care s-a refugiat acolo să facă dragoste. Dacă ar ști adevărul, uimirea le-ar putea schimba viața.

După ce-a plecat Larissa, noi am rămas tăcuți, gândindu-ne și analizând nu doar ce ne povestise, ci și ce ghiceam în spatele ultimelor ei cuvinte. Am rămas cu o senzație de neplăcere vagă, care, pe măsură ce se înnopta sub cupola vegetală a grădinii părăsite de alături, creștea devenind de nesuportat.

— Hai să bem ceva, aici nu e de stat, a propus Ilona.

Am colindat prin câteva locuri pe care le frecventam când stăteam la Hotel Sans Souci. Chelnerii și barmanii ne-au primit cu o cordialitate ușor mirată. Ne-am întors acasă amețiți de alcool și de somn, fără să fi reușit să scăpăm de neliniștea obscură produsă de cuvintele Larissei. În zilele următoare am continuat să facem demersuri pentru lichidarea afacerii. Bashur ne-a confirmat primirea banilor, în cuvinte în care ușurarea se împletea cu recunoștința. Acea recunoștință care, la oamenii din rasa lui, are intensitatea și profunzimea unui act religios. Ieșise cu bine din toate necazurile și pregătea un cargou pentru a transporta substanțe chimice și coloranți. Nu era exclus, ne anunța bucuros, să ne întâlnim în Panama. Avea să ne țină la curent după ce vasul avea să fie gata la șantierele naval din Anvers. Îi alesese și numele: Fairy of Trieste.

— N-au leac levantinii ăștia, a spus Ilona, încercând să-și mascheze duiosia pe care i-o produsese gestul lui Abdul. Când ies din cele o mie și una de nopți, se apucă să pună bombe și să lupte în munți. Nu mi te imaginez, Maqroll, botezând astfel un vas de-al tău.

I-am răspuns că, una la mână, a avea un vapor era ceva cât se poate de improbabil în cazul meu și că, doi la mână,

botezatul lucrurilor și al persoanelor era talentul ei, nu al meu. Rămânea problema cu Longinos. Se atașase atât de mult de noi, mai ales de Ilona, că știam cât de dureroasă avea să fie pentru el plecarea noastră.

— Am să vorbesc eu cu el, a promis Ilona. Dacă n-o fac, ești în stare să-l iei cu noi, ceea ce iese din discuție.

Avea dreptate, ca de obicei.

Într-o seară, la câteva săptămâni după conversația cu Larissa, aceasta a avut o întâlnire cu un client de-al ei, administratorul unui consorțiu bancar scandinav cu sucursală în Panama. Un viking uriaș și blând, care saluta foarte ceremonios și părea gata să adoarmă oriunde. La plecare, l-a rugat pe Longinos să mă cheme, avea să-mi spună ceva personal. Am coborât în salon. Rămânând în picioare, cu pălăria de paie în mână, norvegianul s-a limitat să-mi spună:

— Cred că prietena noastră nu se simte bine. Nu e o problemă medicală, e altceva. Vorbiți cu ea, sunt sigur că puteți s-o ajutați.

Asta a fost tot. A plecat ca hipnotizat. Noaptea tropicală l-a înghițit pe dată în larma greierilor și orăcăitul sincopat și banal al broscuilor ascunși în iarbă.

Chiar în seara aceea, Larissa ne-a spus continuarea poveștii. La fel ca atunci când o văzusem prima dată, m-a tulburat iarăși, acum și mai mult ca urmare a mărturisirilor sale, prin zona aceea chinuită și întunecată pe care o simțeam la pândă, ascunsă în spatele fapturii sale, a cuvintelor sale, a celor mai mărunte gesturi ale sale. Iar acum se mai adăuga ceva nou, ceva care m-a neliniștit și pe care nu știam cum să-l interpretez: mi-am dat seama că Ilona se găsea, în mai mare măsură decât mine, învăluită în plasa cumplită întinsă de Larissa. Că respira, cu o naturalețe alarmantă, aerul acela pe care-l răspândea, ca o răsuflare letală, femeia care venise la Villa Rosa ca un mesager trimis din Hades. De aceea mi se pare necesar să reproduc amănunțit această istorie tulburătoare. Spunându-i eu Ilonei despre temerile scandinavului, a chemat-o imediat. Eram pe terasă, bucurându-ne de noaptea răcorită de o briză ușoară care limpezise și cerul, dându-ne impresia că vasta cupolă scânteietoare, animată de o activitate neîntreruptă, putea fi atinsă cu mâna. Larissa s-a

lăsat să cadă pe primul șezlong întâlnit în cale și a rămas tăcută o bună bucată de timp. Chipul ei arăta o epuizare extremă, corpul îi trăda un calm sfârșit, de parcă și-ar fi dat sufletul. Dar când a început să vorbească, am fost uimiți de tonul ferm al glasului răgușit, avea o energie secretă și intensă, care venea dintr-o zonă ascunsă, de neatins și de neconceput la ființa asta care părea să moară.

„Trebuie să vă relatez faptele de la început. Vasul Lepanto a fost obligat să mai rămână la Palermo încă două zile, căpitanul aștepta nu știu ce hârtii de la Palma de Mallorca, fără de care nu putea ridica ancora. Cum nu voiam să mă întorc la conac și aveam deja lucrurile pe vapor, am preferat să rămân pe vas. În prima noapte am dormit adânc, în ciuda mirosului de santină ce domnea acolo. În timpul zilei fusesem în port să cumpăr câteva lucruri esențiale pentru toaleta mea personală. Trebuia să împart baia cu patronul, care n-o mai folosise de mult. Nu găseai nici prosoape și nici săpun în locul rudimentar ce avea pretenția să fie o baie. Am mai cumpărat și câteva provizii menite să completeze mâncarea de pe vas, care nu se anunța defel apetisantă. M-am întors pe înserat. Căpitanul a încercat să deschidă un dialog cu scopuri clare. Am găsit oportun să-i dau de înțeles, o dată pentru totdeauna, că era cazul să renunțe la orice tentativă de acest gen și să nu mai insiste. A priceput fără mare supărare și am vorbit de altceva. L-am rugat să-mi dea o lampă ca să am lumină pe timp de noapte. Mi-a spus că în fundul calei era un întrerupător de la care se aprindea un bec electric, pe care precis nu-l văzusem pentru că era ascuns de stâlpul metalic de deasupra patului. Când am coborât ca să mă duc la culcare, mi-am dat seama că trebuia să străbat toată lungimea calei pentru a aprinde sau a stinge becul, așa că m-am întors și am primit o lanternă cu baterii. Mi-a dat-o într-un mod impersonal și lipsit de amabilitate, de unde am dedus că nu-i plăcuse că-i refuzasem propunerile. Dar era mai bine așa și n-am făcut caz de proasta lui dispoziție. Am adormit aproape imediat și am uitat să sting lumina. Deja mă obișnuisem cu mirosul și balansul blând al vasului ancorat la chei m-a ajutat să am un somn profund și odihnitor. Am fost trezită brusc de o prezență care se interpu-

nea între lumina becului și patul meu. Încă pe jumătate adormită, am crezut că era omul din Cádiz care își încerca norocul, nevoind să renunțe. Silueta s-a apropiat încet și s-a așezat la capătul patului. Ceea ce am văzut m-a trezit de-a binelea și mi-a produs cea mai mare uimire. Un ofițer din cavaleria ușoară a imperiului lui Napoleon, adică din *Chevaux Légers de la Garde*, mă privea fix. Ochii de un cenușiu ca oțelul străluceau sub arcul sprâncenelor încărunțite, la fel ca mustața mare și blondă cu vârfurile răsucite atent și ca pletele împletite în două cozi care ieșeau din chivăra cu galoane aurite și însemnele regimentului său. Mâinile puternice, vânoase dar îngrijite, se odihneau pe genunchii robustului cavalerist, conferindu-i un aer familiar. «Nu te speria, mi-a spus într-o franceză cu accent de Reims și pe un ton răspicat și înalt, tipic militarilor obișnuiți să dea ordine în aer liber. Nu vreau decât să stăm puțin de vorbă. Iartă-mă că te-am trezit, dar trece mult timp în care nu vorbesc cu nimeni, iar prezența dumitale neașteptată este pentru mine o ocazie atât de plăcută.» Nu mai țin minte ce i-am răspuns, cert e că exprima o atât de spontană și afabilă nevoie de companie, încât, imediat, am început să vorbim de parcă ne cunoșteam de o viață. După ce m-a liniștit în privința apariției sale atât de neașteptate, s-a prezentat politicos. Se numea Laurent Drouet-D'Erlon. Era colonel în *Chevaux Légers de la Garde*, văr primar cu generalul conte Jean-Baptiste Drouet-D'Erlon, un apropiat al Împăratului. Călătorea pentru a duce la îndeplinire o misiune încredințată de conte, despre care nu-mi putea da multe amănunte. Se ducea la Genova. Acolo spera să culeagă anumite vești din insula Elba unde, după cum trebuia să știu, Napoleon era ținut în captivitate din voința puterilor aliate. După care mergea spre Mallorca. Aici trebuie să vă spun ceva greu de înțeles, ceva ce nici eu n-am înțeles ușor. Imposibilitatea logică de a sta de vorbă cu un militar al imperiului care se referea la un prezent care, pentru mine, trecuse de un secol și jumătate, deși mi se părea o aberație inexplicabilă, se prezenta cu o fluiditate și o logică imbatabile, din chiar momentul în care omul începuse să vorbească. Vreau să spun că în sinea mea nimic nu s-a opus și nu s-a alarmat în fața unei imposibilități ce dispărea imediat,

grație căldurii și plenitudinii pe care o transmitea acest om al unei epoci trecute și care, prin simpla sa prezență, devenea pentru mine un azi absolut. În această acceptare care, o dată percepută, se transforma în ceva ce se petrecea în limitele unei normalități irecuzabile, rezidă secretul tuturor celor ce mi s-au întâmplat de când am urcat la bordul vasului Lepanto.

Am stat de vorbă toată noaptea. Adică el vorbea și eu îl întrerupeam doar pentru a-i cere să-mi precizeze date și să-mi confirme familiaritatea cu locuri și fapte ce-mi erau cunoscute grație lungilor zile de lectură la conacul prințesei. Acum ar fi inutil să încerc să reconstitui, detaliat, viața cuiva cu care, în cazul lui Laurent, am conviețuit atâta timp. Nu se întoarce nimeni asupra unor împrejurări care, o dată menționate, fac parte din viața obișnuită și sunt considerate ca bine știute. În prima noapte n-a ieșit din cadrele unui formalism politicos dar cordial, care a ușurat mult dialogul nostru, făcându-ne pe amândoi să ne simțim ca doi tovarăși de călătorie care se înțeleg bine și se bucură de compania celuilalt ca de o fericită coincidență care ne va face plăcută plictiseala unei lungi călătorii pe mare. Când de pe covertă au început să se audă primele zgomote ale dimineții, Colonelul s-a ridicat și și-a luat la revedere sărutându-mi mâna mai curând amical decât curtenitor. S-a îndreptat spre fundul calei și a stins beul, lăsându-mă în penumbra zoriilor. Am rămas ore bune întinsă în pat, încercând inutil, desigur, să pun cap la cap întâmplarea recentă și realitatea în care reintram. Am avut convingerea că ceva în mine se schimbase pentru totdeauna. Mi-era teamă să urc pe covertă și să-mi petrec ultima zi la Palermo însoțită de amintirea, vie și pregnantă, a unei experiențe de neconceput. M-am hotărât în cele din urmă să ies. Căpitanul m-a privit suspicios și mirat: «Credeam că ești bolnavă și-o să stai toată ziua acolo jos. Mergem la masă; vrei să mănânci cu mine? Sau preferi să cobori pe uscat și să mănânci în port?» I-am spus că preferam a doua variantă, simțeam nevoia să mă dezmoțesc și încă nu mi-era foame. A dat din umeri și mi-a întors spatele, fără nici un comentariu. Dacă nu eram prieteni, măcar știam la ce să ne așteptăm unul de la celălalt. În felul ăsta călătoria avea să fie mai ușor de suportat. A doua zi, diminea-

ta, aveam să ridicăm ancora și să ne îndreptăm spre Mallorca. Am mâncat la o cârciumă din port, după care am străbătut locurile care-mi plăcuseră și care-mi lăsaseră o amintire plăcută. M-am întors pe vas pe înserat, rămânând pe covertă până la cină. Spectacolul portului mi-a abătut atenția de la toate, m-a scos din timp. Am cinat între patru ochi cu patronul. Nu știu dacă am scos două vorbe. Am coborât imediat în cală și m-am culcat. Spre miezul nopții, pe când mă pregăteam să mă dau jos din pat ca să merg să sting lumina, am auzit că cineva tocmai acționase întrerupătorul din fundul calei. De patul meu s-au apropiat niște pași. Nu m-am mirat foarte tare, de fapt îl așteptam pe vizitatorul din noaptea precedentă. A venit, într-adevăr, să se așeze pe marginea patului și, schimbându-și tonul impersonal și politicos de până atunci, s-a lansat într-o declarație amoroasă febrilă, de o intensitate pe care n-o cunoscusem înainte. Mâinile lui au început să-mi mângâie corpul, cu gesturi tot mai intime și dezordonate. Am făcut dragoste, el pe jumătate dezbrăcat, eu complet goală. Mă iubea în asalturi succesive, rapide și cu o intensitate ce mă umplea de fericire, dar în același timp tot mai slăbită. În fine, ne-am învelit cu pătura aspră de lână, plină de scaieți și așchii de lemn care ne zgâriau pielea. Mi-a povestit tot felul de întâmplări din viața lui. Fusesse în două rânduri prizonier la ruși. O dată, după bătălia de la Austerlitz, altă dată, la trecerea de la Berezina, în timpul retragerii de la Moscova. În ambele cazuri fusese trimis în Crimeea. Prima dată a rămas acolo doi ani, bucurându-se de clima blândă și de primitoarea ospitalitate a georgienilor. A doua oară, a fost alături de ducele de Richelieu, care era în serviciul țarului Alexandru I, în calitate de guvernator al regiunii. Acolo, la Odesa și la Tbilisi, circazienele care îi acordau favorurile fără mofturi l-au inițiat într-un ritm special și delicios de a face amor, de natură să subjuge femeia ca sub acțiunea opiului sau a delirului mistic. Când mașinile au început să zumzăie, anunțând plecarea vasului, colonelul și-a luat rămas-bun cu un sărut lung și fierbinte, s-a îmbrăcat grăbit și s-a pierdut în lumina incertă a dimineții. Un somn adânc, care a durat până mult după prânz, m-a refăcut după noaptea agitată și frumoasă. Când m-am trezit, eram în larg. Va-

sul avea un tangaj violent, luptând cu marea agitată de vântul tramontana. În noaptea care a urmat, s-a repetat episodul erotic cam în același fel, exceptând tăcerile prelungi în care cădea Laurent, preocupat cu toată atenția și toată energia să se bucure de trupul meu ca de o sărbătoare care-i fusese interzisă mult timp. Înainte de a pleca, mi-a spus că nu era sigur că va putea veni în zilele următoare, dar îmi promitea că ne vom vedea înainte de proxima escală. Într-adevăr, noaptea următoare mi-am petrecut-o într-o așteptare înfrigurată, căzând spre dimineață într-un somn bântuit de imagini în care dorința mea inventa cele mai absurde mijloace pentru a mă trezi.

Viața la bord curgea în rutina monotonă impusă de existența pe vapoarele mici, așa cum era Lepanto, unde contactul cu tovarășii de călătorie se rezumă la dialogul searbăd din timpul meselor sau la comentarea banalelor incidente de navigație. În plus, eu trăiam îmbătată de amintirea ceasurilor petrecute cu Laurent. Păstram parcă pe piele căldura prezenței sale, cu o fidelitate supranaturală. Așa au trecut două nopți, iar în cea de a treia am avut încă o surpriză. Tocmai încercam să adorm și să mă apăr de lumina becului ridicând un colț al păturii, când cineva s-a oprit în fața patului meu. Am crezut că e prietenul meu. Mi-am descoperit chipul, nerăbdătoare să-l primesc, și m-am pomenit în prezența unui personaj pe care, în primul moment, n-am reușit să-l identific. Apoi mi-am dat seama că văzusem oameni ca el în tablourile din biblioteca prințesei. Era un bărbat înalt, slab, cu mâini osoase și palide și chip prelung, de o paloare între curteană și ascetică. Ochii foarte negri, umbriți de gene lungi, aproape feminine, aveau o strălucire inteligentă, stăpânită și ceremonioasă. Purta o togă de catifea neagră, lungă până în pământ, întreruptă de două note de culoare de o eleganță desăvârșită: nasturii, de la gât la centură, de un purpuriu intens, cu o bordură de argint bine lustruit. Atât gulerul, cât și poalele veșmântului erau bordate tot cu argint, sub care se zărea o fâșie îngustă de un verde ca lămâia. Purta pe cap o tocă înaltă și rigidă de catifea purpurie, de sub care ieșeau niște plete negre ca pana corbului cu sclipiri albastrii, îngrijite cu o atenție nu lipsită de cochetărie. Pe piept îi atâr-

na un lanț de aur cu un pandantiv care întruchipa un leu înaripat făcut din același metal, care ținea în labelle din față o carte deschisă pe care erau scrise cuvintele *Pax tibi Marce Evangelista Meus*. Ținându-și mâinile ascunse în lungile mâneci ale tunicii, mă privea fix, de parcă ar fi vrut să mă recunoască. Brusc, a început să vorbească într-o italiană aleasă și impecabilă, în care se ghicea imediat că voia să evite orice accent sau cuvânt care ar fi putut indica o anumită regiune. Glasul îi era de bas profund, de o seninătate caldă care trăda o îndelungată educație de la curte. După ce și-a cerut scuze pentru apariția intempestivă, s-a prezentat ca Giovan Battista Zagni, raportor al Secretariatului Judecătoresc al Marelui Consiliu al Serenissimei Republici a Veneției. Se ducea la Mallorca pentru a încasa drepturile pe care Banca Mutt le datora pentru folosirea porturilor Republicii de pe coasta dalmată. L-am invitat să ia loc pe marginea patului: înălțimea lui mă intimidă, preferam să-l privesc de la înălțimea mea pentru a putea stabili un dialog mai natural și mai liniștit. A acceptat cu un zâmbet care i-a dezvelit dantura impecabilă și-l întinerea considerabil. Încă o dată s-a creat atmosfera aceea de familiaritate perfectă pe care o simțisem cu colonelul Drouet-D'Erlon. Și încă o dată împăcam, fără efort și fără violență, prezentul pe care-l trăiam eu și trecutul din care sosea vizitatorul meu neașteptat. Cu Zagni, lucrurile s-au petrecut mai repede. După o oră în care mi-a povestit câteva întâmplări și mi-a spus câteva glume deocheate și altele de-a dreptul scandaloașe, dintre cele care animau viața ermeticei societăți venețiene, a început să-mi mângâie genunchii, apoi interiorul coapselor, cu încetineala tihnită a celui ce și-a dedicat o bună parte din viață curtării cochetelor și intrigantelor sale compatrioate. Acționa cu siguranța vicleană a bărbatului care n-a fost respins în avansurile lui galante. Și-a dezbumbat tunica încet, cu multă naturalețe, apoi a scăpat și de lenjeria fină de baptist și a intrat cu mine sub pături cu mișcări care mi-au amintit anumite ceremonii religioase în care oficialții par nemișcați, numai că fiecare gest corespunde unei acțiuni savant calculate. Am făcut dragoste scăldați în parfumul capitos și floral pe care-l răspândea funcționarul Serenissimei, precis achiziționat într-una din prăvăliile acelea mici de pe podul Rialto

unde se vând esențe din Orient. Înainte de ivirea zorilor, Zagni s-a îmbrăcat cu aceleași gesturi măsurate și, sărutându-mă pe frunte, mi-a spus că va reveni noaptea următoare. Totodată, m-a anunțat că va lipsi doar când ne vom apropia de țarm, asta până când ne vom întoarce în larg.

Așa cum ar fi trebuit să bănuiesc, căpitanul se ferise să-mi spună că aveam să facem mai multe escale. Dată fiind starea navei, mașinile aveau nevoie de reparații dese. Am oprit astfel la Salerno, apoi am fost siliți să rămânem două zile la Livorno și o săptămână întreagă la Genova, în așteptarea unei piese de schimb pentru arborele elicei. Apoi ne-am oprit la Nisa, iar de acolo, pe o furtună care zgâlțâia vaporul de cre-deai că se duce la fund în orice clipă, am plecat spre Mallorca. Vizitatorii mei nocturni făceau cu schimbul. Laurent, cu o zi înainte de a opri în fiecare port, în timpul șederii acolo și în noaptea de dinaintea plecării. Zagni, cât timp eram în larg. Cu fiecare, relația mea a devenit extrem de personală și de strânsă. Colonelul imperiului îmi povestea campaniile sale în Germania, șederea în Spania cu Junot, perioadele lungi în care fusese prizonierul rușilor în Caucaz și participarea la un complot, în care un rol principal îl avusese vărul său, generalul conte Drouet-D'Erlon, menit să pregătească revenirea Împăratului exilat în insula Elba. Am ajuns să mă obișnuiesc atât de mult cu felul său de a face dragoste, încât așteptam plină de nerăbdare să ajungem într-un port. Relația cu Zagni, în schimb, avea ceva de ceremonial religios, un fel de aură bizantină, o măreție aurită care mă lăsa într-o stare de reverie, într-un lent delir alimentat de mângâierile savante ale secretarului Consiliului celor Zece. Și în acest caz așteptam nerăbdătoare căderea nopții, pregătindu-mă parcă pentru o sărbătoare în care misterul și taina temperau orice manifestare nepotrivită de bucurie. Zagni nu mi-a spus nimic despre viața lui personală. Evita cu grijă orice aluzie la responsabilitățile funcției sale, la viața sa de familie și de zi cu zi în Venetia și, firește, niciodată n-a spus cum se numeau părinții lui, apropiații sau simplii cunoscuți. Dar aceste precauții evidente și riguroase nu umbreau defel relația caldă și delicată pe care o avea cu mine. Mă făcea să simt că suntem complici într-o legătură nedeterminată și complexă, ale că-

rei detalii și angrenaje le ignoram și nici că mă interesau, ființa și simțurile fiindu-mi implicate în savanta teorie a mângâierilor sale. Ar dura multe ore și zile să amintesc acum toate întâmplările călătoriei și marea bogăție a experienței mele senzuale, cu ample incursiuni într-un trecut trăit precum un prezent fără obiecții. În plus, nu mi-este ușor să vorbesc mult timp despre toate astea. Evocându-le în fața altora, oricât de dragi mi-ar fi ei, atenția și curiozitatea lor transformă aceste lucruri într-un coșmar ireal și insuportabil. Ca să termin, prefer să vă relatez rapid cum de a ajuns Lepanto să se împotmolească pe acest țărm și de ce continuu să trăiesc acolo. Când am ajuns în Mallorca, omul din Cádiz s-a apucat să facă niște reparații serioase vasului. Mi-a spus că intenționa să-l ducă în Caraibe, unde să efectueze curse de-a lungul coastelor Americii Centrale și prin insule. Mi-a mai spus că puteam continua să stau pe vas până îmi găseam un scop în viață, la Genova sau în alt loc din Europa. A insinuat că, dacă eram de acord, puteam merge cu el în Antile. Nu-mi cerea bani de drum și poate că găseam acolo un mod de a-mi câștiga traiul. A făcut oferta cu multă prudență și dându-mi de înțeles că n-avea nici un gând ascuns. Ideea era să-i țin companie pe timpul călătoriei și să prelungească o relație foarte plăcută pentru el: îmi admira independența și îmi respecta felul foarte personal și puțin obișnuit de a străbate lumea. I-am spus că aveam să-i dau răspunsul peste câteva zile, trebuia să mă gândesc. Pe chipul măsliniu și șiret al căpitanului a trecut un surâs complice. Pentru o clipă m-am gândit că o fi fost la curent cu modul în care-mi petreceam nopțile. Curios este că asta nu m-a neliniștit deloc. Într-un fel, omul ăsta din Cádiz era integrat, făcea parte din poveste, deși niciodată noctur-nii mei amanți nu pomeniseră de vapor, de stăpânul acestuia, de călătorie sau de incidente de parcurs.

În noaptea aceea, înainte de a pleca în zori, Laurent mi-a spus ceva ce mi-a pecetluit destinul: «Rămâi pe vapor, Larissa. Nu ne părăsi. E posibil ca, pe măsură ce ne depărtăm de locurile astea, vizitele noastre să fie mai rare. Dar ne vom întoarce mereu și vom continua să existăm doar pentru tine.» Am vrut să-l întreb ceva ce mă intrigase mult în clipa aceea: vorbea la plural, ceea ce dădea de înțeles că știa de existen-

ta venețianului. Niciodată n-am vorbit de celălalt cu nici unul din ei. Colonelul s-a mulțumit să pună degetul la gura care zâmbea drăgăstos, ca și cum ai potoli un copil ca să doarmă. Pe Zagni aveam să-l văd abia când vom fi fost plecați din Mallorca. Mi-am dat atunci seama că n-aveam ce să-l întreb, cuvintele lui Laurent nu lăseau loc pentru alte lămuriri. Așa că, a doua zi, i-am spus căpitanului că mă hotărâsem să-mi încerc norocul în Caraibe și îi acceptam oferta. «Mă bucur mult, a răspuns foarte serios și fără umbră de complicitate de data asta. Ne-ai fi lipsit foarte tare. Ne-am obișnuit deja cu prezența dumitale. Faci parte din Lepanto, nu ni-l putem imagina fără dumneata.» Din nou pluralul acela, dar care se putea referi la echipaj și chiar la vas, despre care vorbea ca despre un vechi camarad. Cu toate acestea, am simțit un fel de neliniște greu de precizat și care, acum îmi dau seama, mă stăpânește de când am pus prima dată piciorul pe Lepanto. Am părăsit Palma pe o vreme oribilă, care a durat două zile. Pe când treceam de coastele Malagăi, calmul a revenit și vaporul a scăpat de ruliul care amenința să ne scufunde oricând. Într-o noapte, când de-acum nu se mai zăreau luminiile coastei, a venit Zagni. Înainte de a purcede la ritualul erotic intens și tăcut, ca de procesiune, mi-a spus pe un ton evident sincer și care se vedea că îi reflectă sentimentele: «Constat cu imensă plăcere că ai decis să ne însoțești în aventura asta a Indiilor. E singura ocazie pe care o aveam de a continua să bat lumea. Poate că n-am să vin la fel de des ca înainte, dar precis ne vom vedea din când în când. Recunoștința, când e atât de absolută, nu se exprimă în cuvinte.» Și-a început să mă mângâie cu o înfrigurare chibzuită, de parcă se întorcea din morți.

La puțin timp după ce-am părăsit Mediterana, după ce-am trecut de Strâmtoarea Gibraltar, vizitele iubiților mei s-au rărit. Dar ce mă mira cel mai mult și-mi producea o neliniște dureroasă era schimbarea, la început abia perceptibilă, a atitudinii lor. Schimbare imposibil de explicat. Gesturile lor continuau să fie aceleași, aceleași și mângâierile, numai că erau tot mai distanți de ritul amoros cu care nu numai că mă obișnuisem, dar pe care nu puteam concepe să-l pierd, fără a-mi pierde în același timp și viața. Atât Laurent, cât și Zagni

erau tot mai zgârciți cu cuvintele, care își pierdeau treptat densitatea, apoi chiar sensul. Păreau să nu mi se adreseze mie, ci unei făpturi incerte, destul de nelegată de ei în episoadele amoroase care, chiar dacă nu-și pierdeau ritmul, nu-mi mai dădeau certitudinea de a fi eu protagonista unică și de neconfundat. O dată trecuți de peninsula Florida și ajunși în Marea Caraibelor am așteptat în van vizita lor. După ce-am plecat din Kingston, unde a trebuit să rămânem câteva zile din motive tehnice, s-a anunțat iminența unei tornade. În noaptea aceea a venit Zagni. Mi-a spus într-un mod criptic și greu de înțeles că nu credea să mai poată rămâne prea mult. N-avea putere pentru a înfrunta încercarea care se apropia. A fost singura dată când a pomenit de Laurent: «Colonelul Laurent Drouet-D'Erlon nu mai este printre noi. Eu am rezistat mai mult, poate pentru că cei născuți în lagună posedăm oarece calități care ne fac să supraviețuim în clima asta.» Mi-a mângâiat sânii cu tristețea celui ce nu va mai simți nicicând căldura unui trup de femeie care se dăruie ca dovadă a unei fericiri care compensează durerea de a fi viu. Apoi s-a retras cu o iuțeală nemaiîntâlnită. În dimineața următoare am fost prinși în tornada distrugătoare care, în furia sa incontrollabilă, ne-a azvârlit în dreptul portului Cristóbal, Lepanto fiind gata să se scufunde, cu mașinile scoase complet din uz. Căpitanul și puținii oameni din echipaj au coborât pe uscat. Eu am rămas întinsă în pat, în semiîntunericul calei, lipsită de puteri, plină de vânătăi și epuizată după aceste zile cumplite ale tornadei. A doua zi am fost remorcați până în Panama. Căpitanul vânduse vasul ca fier vechi. Așteptându-și soarta, vasul a rămas în rada din dreptul bulevardului Balboa. N-a mai venit nimeni să-l ridice. Am coborât și eu ca să-mi pun în ordine documentele de emigrare. M-am întors pe Lepanto și m-am mutat în cabina căpitanului. Sunt sigură că omul din Cádiz o fi crezut că debarcasem la Cristóbal fără să-mi iau rămas-bun. După câteva săptămâni, o altă furtună a aruncat epava vasului pe țărmul stâncos și plin de gunoaie unde stă acum. Nu puteam părăsi Lepanto: în ciuda oricărei probabilități, speram să mi se întoarcă prietenii. Măcar venețianul. Mă gândeam îndelung la ei, rememorând cearsurile petrecute cu ei, povestea vieții lor, căldura mângâie-

rilor și solidara complicitate amoroasă. Când mi s-au terminat banii de la Palermo, Alex mi-a vorbit de Villa Rosa și m-a pus în legătură cu venezueleana. Așa am ajuns aici.”

Ilona urmărise povestea Larissei cu o atenție concentrată. N-a întrerupt-o deloc, iar ce m-a mirat cel mai mult a fost că pe fața ei n-a trecut nici o umbră de îndoială sau de mirare produsă de improbabilitatea aberantă a faptelor narate. Femeia din Chaco a plecat fără a aștepta comentarii sau întrebări, de parcă relatarea experienței insuportabile ar fi fost de ajuns pentru a epuiza orice curiozitate sau interes pentru persoana ei. Noi am rămas o vreme neștiind ce să spunem. În cele din urmă, Ilona a spus cu un glas care mi-a sunat străin, de om care se trezește după un coșmar apăsător:

— Biata femeie. Cât de greu i-o fi fost aici cu clienții ei, prin ce chinuri o fi trecut de fiecare dată. Grav este că nu e chip să fie ajutată. E ca și cum ar trăi pe alt țărm, unde nu ajung cuvintele noastre. Pe care oricum nu le-ar înțelege, căci sunt într-o limbă pe care n-o cunoaște. Fiecare ne construim micul nostru infern personal, dar ea și-a asumat în plus și pe cel al altora, care nici măcar nu mai erau printre cei vii. Piaza rea.

Am hotărât să ne grăbim plecarea. Povestea Larissei ne lăsase o indispoziție surdă, imposibil de depășit. Longinos s-a arătat interesat în păstrarea afacerii, dar se lepăda bucuros de ficțiunea stewardeselor, oricum aproape inexistentă. A vorbit cu doña Rosa, care s-a arătat de acord să ne preia contractul. Ajunsesse să-i fie și ei foarte simpatic băiatul ăsta din Chiriquí, inteligent și discret, cu care avea lungi discuții despre afacerea pentru care Longinos dovedea o vocație și un talent mult superioare nouă. Partea care-i revenea după ce ne împărțisem câștigurile îi permitea să continue cu succes afacerea ale cărei frâie le luase demult în mâinile sale, despovărându-ne de ceva care ne devenise de ne suportat. Monotonia acestei rutine era străină principiilor noastre de mișcare perpetuă, de refuz al oricărui angajament durabil, de ședere silită în orice loc de pe pământ.

În timp ce ne continuam pregătirile pentru a pleca din Panama și a-l lăsa pe Longinos instalat în Villa Rosa, mă frământa tot mai mult modul în care prezența, mai apoi pove-

tea Larisei o influențaseră pe Ilona. Manifestările nu erau fățișe, însă pentru cineva ca mine, care conviețuise atâta vreme cu ea, schimbarea nu putea trece neobservată. În plus, să comentez acest lucru cu ea ar fi fost nu doar inutil, ci chiar nepotrivit. Ilona ținea teribil de mult la independența ei și manifesta un fel de grijă inteligentă și foarte personală în confidențele făcute oamenilor pe care-i iubea, pentru care avea genul acela de prietenie întemeiată pe o încredere absolută și pe un cod de limite pe cât de strict, pe atât de echitabil. Știam că, o dată venită clipa, avea să-mi vorbească. Așa a și fost. La puține săptămâni după ce auzisem istoria Larisei, am primit o scrisoare de la Abdul Bashur, trimisă din La Rochelle. Ne spunea că afacerea cu Fairy of Trieste progresa bine, se asociase cu doi comercianți sirieni pe care-i cunoștea din tinerețe, iar următorul drum avea ca destinație finală Vancouver. Drept care calculase că în curând avea să treacă prin Panama, anunțându-ne telegrafic de la escala precedentă când va fi ziua aceea. Urmau câteva comentarii asupra activității noastre de la Villa Rosa care, fără a-i modifica puritanismul islamic, lăsau totuși să se întrevadă un umor jucăuș care-i vădea fondul inocent și hazliu, bine ascuns sub talentele sale de negustor levantin. Veștile de la Abdul ne-au produs o mare ușurare. Eram nespuse de entuziasmați la gândul că în curând vom fi împreună. Dar, pe de altă parte, scrisoarea lui Abdul a precipitat neliniștea Ilonei, după cum prevăzusem. Într-o dimineață, pe când ne luam micul dejun pe terasă, a deschis subiectul cu intensitatea aceea reflexivă pe care o exprima atunci când la mijloc erau propriile-i sentimente. În timp ce-mi servea ceaiul cu gesturile ceremonioase pe care le folosea cu această ocazie de când trăisem pentru prima dată împreună, mi-a spus pe tonul cel mai adânc pe care-l putea lua glasul ei:

— Nu știu ce să facem cu Larissa. Simt că nu mai poate rămâne aici. S-o luăm cu noi ar însemna o răspundere uriașă. Tu ce crezi?

Neluându-și ochii de la ceașcă, turna ceaiul cu o încetineală din care am dedus cât de mult îmi aștepta răspunsul.

— Cred, am spus după ce mi-am măsurat bine cuvintele, că problema e mult mai complexă decât spui tu. E limpede

că dacă rămâne pe epavă, femeia se va distruge rapid, atât fizic cât și mental, și fără scăpare. Așteptarea ei s-a sfârșit. În fața abisului, în fața neantului, se agață precum naufragiatul de colacul de salvare, care în cazul ei înseamnă prietenia ta, înțelegerea și interesul tău pentru experiența inimaginabilă pe care a trăit-o. Numai că eu constat, și asta mă distruge, că în loc s-o scoți tu din năpasta care o devorează, ea este cea care te târăște cu ea cu o forță de care nici chiar tu nu-ți dai seama. Evident, a o lua cu noi nu ar rezolva nimic. Ca să nu mai spun că nu cred că există ceva ce ar putea-o face să plece de pe Lepanto. Ea „este” acest vas, face parte din epava asta azvârlită pe mal, de nici nu știi unde se termină una și unde începe alta. Problema nu e Larissa, ea de mult nu se mai întreabă nimic și nu mai are îndoieli. Problema ești tu, care, fără a-ți da seama până unde te implici, ai mers pe drumul ei o bucată atât de lungă, încât nu știu dacă te mai poți întoarce. Doar tu poți ști. Vezi, nu-ți sunt de prea mare folos. Nu știu cât de departe au mers legăturile tale cu Larissa. Și nu doar cât de departe, dar și care e natura lor. Nu știu. Nu știu ce să spun.

Ilona nici nu gustase ceaiul și mă privea alarmată și fără apărare.

— Nu, nu m-am culcat cu ea, dacă asta vrei să știi. Ceea ce nici n-ar fi important. Mă cunoști destul ca să știi că astfel de legături nu mă pot obliga să-mi schimb viața. E ceva mai adânc și mai teribil. E un fel de simpatie sfâșietoare care mă face să mă simt răspunzătoare pentru ce i s-ar putea întâmpla și, lucru și mai rău și de neînțeles, pentru ce i s-a întâmplat deja. Este ceva în Larissa care mie îmi trezește demoni, semne funeste care zac în mine și pe care, încă de copilă, am învățat să îi domesticesc, să-i țin anesteziați ca să nu iasă la suprafață și să mă termine. Femeia asta are darul ciudat de a-i trezi, însă, pe de altă parte, pentru că am sprijinit-o și am ascultat-o cu îngăduință, am reușit din nou să potolesc haita nemiloasă. Așa că nici eu nu știu ce pot face pentru ea, nici cum o pot părăsi.

I-am spus că, așa cum se întâmplă de atâtea ori și în viața noastră și în a altora, răspunsul și rezolvarea pe care le căutăm când am ajuns într-o fundătură le aduce hazardul, coti-

turile nebănuite și imprevizibile ale timpului. Slabă conso-lare, mi-am dat seama, pentru că, grație lucidității sale in-failibile, ea se gândea deja că aceste cotituri ale timpului ne mai pricopsesc și cu oroarea inimaginabilă a uneltirilor și sur-prizelor. Ne-am continuat masa în tăcere. Era limpede că nici unul nu mai avea mare lucru de adăugat. Tot ce puteam face era să ne continuăm planurile de plecare fără a ne împotmoli în lucruri pentru care n-aveam soluție, poate pentru că nu nouă ne era dat s-o căutăm și cu atât mai puțin s-o găsim.

Larissa continua să ne viziteze, dar își încetase orice întâlnire cu clienții. Vorbea foarte puțin și vădea o oboseală nesfârșită; o epuizare din care părea că e gata să cadă într-un somn lung, tot mai evidentă. Longinos se ocupa atât de eficient și de discret de afacere, încât ajunsesem să ne simțim precum musafirii lui, bine tratați însă complet străini de viața din Villa Rosa. Farsa numită *stewardess* ținea deja de istorie. Ne încrucișam uneori cu câte o frumoasă vizitatoare necunoscută nouă sau cu un funcționar spilcuit din sistemul bancar sau din comerț, care ne privea ca pe niște intruși și ne evita discret. Am pus laolaltă toate câștigurile noastre și am făcut un depozit comun la o bancă luxemburgheză recomandată de Abdul. Așteptam vești de la el ca să fixăm data plecării. Eu știam că soarta Larissei continua să fie pentru Ilo-na o necunoscută dureroasă și fără răspuns. Într-o dimineață, m-a căutat Longinos, mi-am dat seama că nu voia ca Ilo-na să fie de față. Am găsit un pretext oarecare ca să cobor cu el și mi-a șoptit că Larissa voia să mă vadă. Mă aștepta pe vas în după-amiaza asta.

Când am ajuns la locul în care era epava, Larissa a scos capul pe hublou și m-a chemat înăuntru. Cabina care fusese a căpitanului era de o dezordine și o sărăcie dezolante. Patul nefăcut răspânda un miros de parfum ieftin și de sudoare. Un iz ușor de gaz ieșea dintr-o sobiță așezată pe fosta etajeră a hărților și documentelor de navigație. Dedesubt se vedeau o butelie de propan și câteva vase de bucătărie ciobite. Din dulapul fixat în perete și fără uși, abia acoperit cu o cârpă, se vedeau rochiile cu care venea la Villa Rosa. Larissa stătea în

picioare, sprijinită de hublou, și mă privea cu un aer absent, de parcă i-ar fi fost greu să mă recunoască. N-aveai unde să te așezi. Am rămas în picioare, în timp ce ea a început să vorbească cu fraze întretăiate și incoerente. A zis ceva de plecarea noastră apropiată și de afacerile de la Villa Rosa. Am spus ceva vag, așteptând să aflu de ce mă chemase. După o scurtă pauză, s-a lăsat să cadă pe pat și, acoperindu-și chipul cu mâinile, a grăit cu glas surd, ca și cum și-ar fi stăpânit plânsul:

— Ilona nu poate să plece. Nu mă poate lăsa singură aici. Te rog să-i spui asta. Te rog, Maqroll, dacă mă părăsește și ea nu-mi mai rămâne nimic, dar nimic, vezi doar — și a întins brațul arătând cabina într-un gest patetic și sfâșietor.

— Vorbește cu ea, am sugerat, știind că nu rezolv nimic cu asta. Acum nu-mi vine în minte nici o soluție. Vino la noi să stăm de vorbă. Nu prea cred să te pot ajuta prea mult acum.

Își acoperise din nou fața, iar când am terminat de vorbit a ridicat din umeri într-un gest de disperare fără leac.

M-am întors și i-am povestit Ilonei întrevederea cu Larissa.

— Trebuie să resolvăm asta, și repede. Altfel va suferi și mai mult. Măine îți spun ce-am hotărât, a spus ea cu tonul cuiva care vrea să curme un supliciu fără rost.

Ne-am așezat pe terasă așteptând să vină noaptea și să ne aducă somnul. Am depănat amintiri comune despre Bashur, am evocat, pentru a n-a oară, calitățile prietenului nostru care ne emoționau în mod special, culminând cu o întâmplare care îl caracteriza cel mai bine: atunci când plecase brusc din Abidjan, unde ne opriserăm să punem pe picioare un negoț cu statuete antice din bronz pe care ni le vindea șeful unui trib din interior, doar pentru a restitui o parte din uriașul câștig rezultat dintr-un transport de pelerini de la Tripoli la Mecca. „Omul care a comandat drumul, ne-a spus, e un bigot nevinovat care a fost de acord cu prima cifră pe care am cerut-o. Mă duc să-i restitui jumătate din sumă, așa am să fiu liniștit.” I-am spus că putea s-o facă și mai târziu, că prezența sa era indispensabilă pe Coasta de Fildes pentru că noi nu prea ne pricepeam la sculptura africană veche. N-a fost chip să-l convingem, a plecat în aceeași seară, iar după zece zile s-a întors

cu o față pe care citeai cea mai mare vinovăție și o stare de spirit sumbră. Patriarhul murise între timp și nu rămăsese nici o rudă să se ocupe de treburile lui. Comunitatea šiită, din care făcea parte, n-a vrut să primească bani de la Abdul: „Nu-mi pricep intențiile, cred că fac pe nebunul. Am să donez banii leprozeriei de la Sassandra.” Ceea ce a și făcut. Banii ne-ar fi permis să ne dublăm câștigurile de pe urma statuiilor de bronz, pentru că piesa principală, care în Europa s-ar fi vândut cel mai bine, n-a putut fi achiziționată.

Noaptea, Ilona s-a tot răsucit în pat, la un moment dat am auzit-o ieșind pe terasă să se răcorească. Nu putea dormi, era limpede. Când m-am trezit, am găsit-o întinsă pe un șezlong. Era atât de obosită că m-a uimit glasul senin cu care mi-a comunicat hotărârea luată.

— Plecăm de aici, Maqroll. Plecăm și o fac fără remușcări. Nu vreau să mă îngrop cu Larissa. În plus, ea se află de mult pe malul celălalt. Și nu e vorba dacă poate fi salvată sau nu — asta nu depinde de mine și de nimeni care mai face parte dintre cei vii. Ea a asistat deja, nu se știe de când, la propriile funeralii. Tu știi că înmormântările nu mi-au plăcut niciodată, n-am asistat niciodată la așa ceva. Am să vorbesc cu Larissa când o fi momentul. Acum nu mă mai gândesc la asta.

Cunoscând-o pe Ilona așa cum o cunoșteam, nu i-am pus la îndoială corectitudinea deciziei. Fidelitatea ei față de viață avusese mereu ceva felin, instantaneu și reflex, unde rațiunea nu juca nici un rol. Într-adevăr, nu mai era nimic de vorbit despre Larissa. N-avea importanță prețul pe care Ilona îl plătea în sinea ei. Zarurile se opriseră. Partida era jucată.

Longinos a cumpărat o camionetă la mâna a doua cu care am mers toți trei pe la locurile pe care le frecventasem înainte și care ne aminteau perioada mea de penurie și cele de prosperitate neașteptată adusă de apariția Ilonei. Uneori venea și Larissa cu noi. Deși Ilona nu vorbise încă cu ea, femeia din Chaco presimțea verdictul, dar n-a pomenit nimic de asta și nu părea nici mai tristă, nici mai vestală a umbrelor ca de obicei. Telegrama lui Abdul a sosit într-o sâmbătă după-masă. Peste o săptămână va fi la Cristóbal. Ne aștepta la bordul nou-nouței Zâne din Trieste. Avea în cală cel mai bun vin de Tokay. Partea asta a mesajului era pentru Ilona, a cărei pre-

dilecție pentru vinul unguresc făcea des obiectul glumelor noastre. Ce nu știa Abdul, pentru că îi pregăteam o surpriză, era că aveam să călătorim mai departe cu el. Cu o zi înainte de plecare, Ilona mi-a spus că se ducea să vorbească cu Larissa. Era calmă, dar îi citeam pe chip rigiditatea durerii stăpânite, dar acceptate ca preț pentru a continua să fim ceea ce suntem.

Am luat un prânz rece și frugal pe terasă. Apoi eu m-am dus să mă întind pentru a-mi face siesta, iar Ilona a plecat după ce m-a sărutat pe frunte:

— N-are să fie ușor, Gabierule. Nici nu știi cât doare. De parcă ai lovi un invalid. Dar n-avem ce face. *Les jeux sont faits*.

Am văzut-o ieșind pe ușă cu mersul elastic al lungilor ei picioare și umerii care se legănau cu un aer de adolescență perpetuă. Am adormit adânc. Când m-am trezit era aproape noapte. Aveam capul greu de prea mult somn. Căldura sporise considerabil, ca atunci când se apropie ploaia. Era prima furtună din acel anotimp. Fulgere depărtate luminau intermitent cerul. Tunetele nu se auzeau încă deslușit, dar era clar că se apropiau. Brusc, în cameră a năvălit Longinos, cu o expresie îngrozită și obrajii scăldați în lacrimi.

— E vorba de doamna, domnule, veniți cu mine, abia a reușit să îngaime.

Tremura ca un animal încolțit. M-am îmbrăcat cu ce-am nimerit și ne-am urcat în camionetă.

— Lasă-mă să conduc eu, tu nu ești în stare.

— Nu, domnule, a zis ceva mai stăpânit, nu aveți carnet de conducere. Sunt în stare, să mergem.

A plâns întruna tot drumul fără să-mi spună nimic. Am ajuns la locul unde fusese Lepanto. Un grup de gură-cască dădea târcoale unei grămezi de cenușă în care scurmuau pompierii la lumina lanternelor. Fasciculele luminoase dădeau la iveală fiare răsucite, lemne carbonizate care se îțeau printre stâncile și blocurile de ciment de pe țărm, și ele înnegrite de fum. M-am apropiat de un pompier și l-am întrebat ce se întâmplase.

— A explodat butelia de gaz pe care o avea nebuna în cabină. Ce idee. A zburat totul în aer. Incendiul a fost instantaneu. Pe ea am găsit-o. Dar se pare că mai era cineva.

Brusc, m-a privit mirat, dar Longinos i-a luat-o înainte:
— Nu, domnul nu o cunoștea. Doar eu vă stau la dispoziție, dacă aveți nevoie să vă ajut cu ceva.

Pompierul nu i-a dat atenție și s-a întors la căutările lui.

— E aici, e aici! a strigat cineva dintre dărâmături. Câteva clipe mai târziu a apărut alt pompier cărând un pachet inform și carbonizat într-un cearșaf legat la cele patru colțuri. Din pânza murdară de noroi și cenușă se scurgea un lichid rozaceu și palid, care abia de colora pietrele. Primul pompier i-a spus lui Longinos:

— Vino ceva mai târziu la amfiteatrul institutului de medicină legală ca să ne ajuți să identificăm cadavrele. N-o să fie ușor, sunt complet carbonizate. Dar poate găsim ceva, documente, vreo bijuterie. Dă-mi numele și adresa.

Longinos i-a dat datele cerute, pe care ofițerul le nota într-un carnet scos din buzunarul cămășii.

Ne uitam prostiți la ce mai rămăsese din Lepanto. Grupul de curioși s-a risipit, am mai rămas cinci sau șase oameni. Am auzit bocănitul inconfundabil al unui picior de lemn. Era portarul hotelului Astor, care se pierdea în umbra străzii de vizavi. De-abia atunci am primit lovitura din plin. Totul fusese atât de rapid, până acum acționasem mecanic și absent. Longinos m-a luat de braț:

— Să mergem la barul lui Alex, domnule. Trebuie să bei ceva, nici nu știți ce față aveți.

Am plecat. La bar, Alex mi-a servit o votcă dublă fără gheață. Mi-a pus o mână pe braț și mi-a spus cu un glas plin de compasiune care îi venea din suflet:

— Știu cât de mult doare, Gabierule. Contează pe mine, îți sunt prieten. Rămâi aici cât vrei.

S-a dus la pick-up și a dat muzica mai încet, atât cât i-o permitea clientela veselă din local.

O durere surdă începea să-mi crească în piept. Ca un arici care se face ghem, sfâșiind totul în jur, fără pauză, fără alina-re. Lângă mine, Longinos mă privea dezolat. Nu știu cât timp am stat acolo. Era trecut de miezul nopții când Longinos m-a condus la Hotel Miramar. Patroana, manifestând o simpatie sinceră și îndurerată, mi-a aranjat imediat o cameră. Nu mă puteam întoarce la Villa Rosa. Longinos nu voia să mă

lase singur, dar am insistat să se ocupe de demersurile legale și să-mi aducă apoi de la mine din cameră ceva haine, o mapă cu hârtii și valiza.

— Mă întorc imediat, nu plecați, așteptați-mă, vă rog, a zis îngrijorat că mă lasă singur.

— Du-te liniștit, nu-ți face griji. Sunt bine aici. Nu vreau să văd pe nimeni. Întoarce-te când poți.

A plecat ceva mai împăcat. M-am întins în pat, încercând să-mi fac vid în minte. Era imposibil. Amintirea Ilonei invada devastator și lacom fiecare secundă a prezentului încremenit, congelat, intolerabil. Nu-mi ieșea din minte imaginea obsedantă și insuportabilă a grămezii de carne carbonizată pe care pompierul acela o căra într-un cearșaf obișnuit de ambulanță, picăturile roz scurgându-se pe pământ și amestecându-se cu primii stropi de ploaie, acum un adevărat torent, tipic ruperilor de nori din istm. Ilona moartă. Ilona, fată, ce josnică lovitură dată vieții în ce avea mai bun. M-au năpădit amintirile. Cu ochii uscați, fără alinarea pe care ți-o aduc lacrimile, au trecut multe ceasuri în care am încercat să păstrez intacte, încă puțin, acele imagini din trecut pe care moartea începea să le devoreze definitiv. Pentru că moartea nu suprimă ființele dragi, care sunt însăși viața noastră. Nu, ceea ce distruge ea este amintirea lor, imaginea care se șterge, se diluează până la dispariție: în clipa aceea începem să murim și noi. Absența Ilonei, atunci când era vie, era ceva bine cunoscut, ceva familiar. Absența ei definitivă era atât de greu de suportat, atât de dureroasă, atât de inimaginabilă, încât am preferat să mă agăț iarăși de amintiri. Era singurul refugiu, efemer și firav, dar deocamdată unicul la care puteam recurge pentru a nu mă scufunda în neant.

Longinos mi-a adus hainele și actele. Fusesse la morgă. Larissa a fost identificată cu ajutorul unui inel. Pompierii erau de părere că ea deschisese gazul, lăsându-l să se răspândească aproape tot. Și că tot ea aprinsese chibritul. Explozia fusese atât de puternică, încât pulverizase totul într-o clipă.

— Larissa a fost, domnule. Curva și vrăjitoarea. N-am avut niciodată nici un pic de încredere în ea. Era nebună muierea asta. A atras-o pe doamna Ilona în capcană, ca să nu mai plece. De-aia era atât de mielușea în ultimele zile.

Sărmanul Longinos plângea iarăși din tot sufletul, pradă durerii cum doar ființele primitive și nevinovate știu să se lase și care e singura lor modalitate de a fi alături de morți și de a se consola. L-am rugat să se ducă la culcare. A doua zi trebuia să mă ducă la Cristóbal, venea Abdul.

Dimineața devreme, Longinos mă aștepta în holul hotelului. Ne-am dus mai întâi la banca unde depusesem banii. Partea Ilonei i-am trimis-o verișoarei sale de la Oslo și care acum locuiește la Trieste. Era singura supraviețuitoare din familie. Ilona o iubea mult, deși îi suporta greu comentariile de burgheză convențională care nu pricepea cum putea vară-sa să trăiască așa cum trăia. În drum spre Cristóbal i-am spus lui Longinos cum trebuiau îngropate rămășițele pământești ale prietenei noastre. Sub o dală simplă de piatră pe care să-i fie scris numele, Ilona Grabowska, iar dedesubt, cu litere mici, „Prietenii ei Abdul și Maqroll care au iubit-o atât de mult”. N-am mai spus nimic tot drumul. Când am ajuns la Cristóbal, un mic cargou, vopsit în albastru și portocaliu, se apropia încet de chei. O înțepătură dureroasă în piept mi-a adus aminte de sarcina trisită care mă aștepta: să-i spun lui Abdul Bashur că prietena noastră Ilona nu mai era printre noi. La prova navei se citea acum clar: Fairy of Trieste.

UN BEL MORIR

*Pentru Jorge Ruiz Dueñas, prieten exemplar,
cunoscător expert al afacerilor Gabierului*

Un bel morir tutta una vita onora.
(O moarte frumoasă face cinste întregii vieți)

Francesco Petrarca

*Totul se va topi în uitare
iar țipătul unei maimuțe,
curgerea alburie a sevei
din scoarța rănită a arborelui de cauciuc,
plescăitul apei pe chila bărcii în mers
vor fi mai memorabile decât lungile noastre îmbrățișări.*

Álvaro Mutis,
„Un bel morir...” *Los trabajos perdidos*

*Tot adunăm ce n-are leac!
Soarta ne-o plângem hai-hui!
De Moarte nu scăpăm în veac,
Port de refugiu nu-i.*

Jules Laforgue, *Solo de Lune*

Orice om trăiește ca un animal încolțit
Nicolás Gómez Dávila, *Escolios*

Totul a început pe când Maqroll a rămas în portul La Plata și și-a amânat, pentru un timp nedefinit, continuarea călătoriei în susul râului. Ideea era ca, urcând spre izvoarele marelui fluviu, să găsească vreo urmă de viață a celor cu care împărtășise, cu ani în urmă, câteva dintre aventurile sale mirifice. Descurajat pentru că nu primise nici o veste de la vecii săi companioni și cu sufletul amărât pentru că astfel i se epuizau ultimele puteri care-i hrăniseră nostalgia aceasta care-l adusese aici de atât de departe, a decis că era totuna dacă rămânea pe loc, în acest sat umil, sau continua să avanseze împotriva curentului, de-acum lipsindu-i motivele.

Căutând o gazdă în La Plata a găsit o cameră disponibilă în casa unei femei oarbe, foarte stimată în localitate. Toată lumea o cunoștea ca doña Empera. După ce s-au înțeles asupra chiriei și a altor detalii precum mâncarea și spălatul puținelor sale haine, a ales o cameră a cărei așezare era destul de ciudată. Pentru a câștiga spațiu, stăpâna pusese să se construiască două odăi care ieșeau în afară deasupra cursului de apă și se sprijineau pe șine de cale ferată încastrate oblic în mal. Construcția stătea în picioare printr-una din acele minuni de echilibru pe care le reușesc pe acele meleaguri cei care știu să profite de toate calitățile bambusului gros, numit acolo „gradua”, copac ușor și elastic pentru construcție, calități ce devin de neegalat. Pereții, ridicați din același material, se completează și se întăresc cu o argilă roșiatică, scoasă din falezele pe care râul le sapă acolo unde cursul său se îngustează.

Camera părea mai curând o colivie atârnată deasupra apelor de culoarea tutunului care bolboroseau adormitor și care

răspândeau o aromă calmantă de lut proaspăt și de vegetație macerată de curentul capricios și imprevizibil al râului. Celelalte camere doña Empera le închiria unor perechi ocazionale cărora nu le cerea decât banii înainte și să păstreze ordinea. De curățenie se ocupa chiar ea, cerând pentru asta clienților, pe un ton calm dar categoric, să-i indice, chiar din prima zi, unde-și țineau fiecare lucru. În felul ăsta putea face curat în cameră urmând același traseu. Când Gabierul a venit să întrebe de o cameră disponibilă, stăpâna i-a răspuns fără să ezite:

— Dar eu te cunosc, domnule. Ai trecut de multe ori prin La Plata, dar n-ai rămas niciodată. Am auzit de dumneata. Sigur, nimeni nu poate să-mi spună ce meserie ai sau din ce trăiești. Dar nu asta mă intrigă, ci faptul că dacă cele ce vorbesc de dumneata sunt femei, n-o fac niciodată cu ranchiună, însă ghicesc în glasul lor un fel de teamă care le oprește să spună mai mult.

— Oricum vorbesc prea mult, doamnă, spuse Gabierul. Treceuse pe aici de trei sau patru ori, căutând un loc de răgaz, iar femeile cu care fusese, prietene ocazionale, cu chip anonim și fără nici o trăsătură memorabilă de caracter, nu avuseseră cum deștepta curiozitatea donei Empera: Niciodată nu le dau ocazia să aibă ce povesti, poate de aceea își închipuie tot felul de prostii.

— O fi, spuse femeia nu foarte convinsă. Pe mine mă interesează că ești o persoană de încredere, că meriți să am încredere în dumneata. Altele ducă-se dracului și să mai stea pe acolo. Noi, orbii, știm mai multe despre oameni decât cei care au ochi și nu văd. Când suntem înșelați e pentru că vrem să fim și ne lăsăm păcăliți. Dumneata, care ai trăit atâta, înțelege.

Gazda a plecat și Maqroll a rămas să-și aranjeze lucrurile în cameră. Când a terminat, femeia s-a întors, iar el i-a arătat fiecare obiect și fiecare loc în care îl pusese.

— Nu ai prea multe, a spus ea oarecum întrebător și pe un ton nu lipsit de compasiune.

— Doar indispensabilul, doamnă, a răspuns Gabierul încercând să pună punct dialogului.

— Și cărțile astea, tot indispensabile sunt? (Doña Empera etala zâmbetul acela lănced cu care orbii încearcă să se facă iertați pentru curiozitatea lor.) Despre ce sunt?, a insistat cu un interes sincer care l-a mirat.

— Una e viața Sfântului Francisc din Assisi, scrisă de un danez: eu am traducerea franceză. Cealaltă, în două volume, conține scrisorile, tot în franceză, ale Prințului de Ligne. Din ele află multe despre oameni, mai ales despre femei. (Curiozitatea oarbe merita, aproape că pretindea aceste detalii din partea cititorului și stăpânului cărților.)

— Nepotu-meu îmi citea mult, mai ales cărți de istorie. Le-am vândut când mi l-au omorât federalii. Îl bănuiau că ar fi făcut parte din gherilă, pentru că citea întruna. O făcea mai ales pentru mine, ca să mă distreze. Darăștia nu întrebă, mai întâi ucid. Sunt morți de frică tot timpul.

— Vin des în La Plata?, a întrebat Gabierul, interesat de pomenirea forțelor armate cu care niciodată și nicăieri nu avusese relații bune.

— Nu, domnule. De mult n-au mai ajuns pe aici. Acum e liniște. Dar asta nu înseamnă nimic: cu ei nu se știe niciodată.

Gabierul a rămas tăcut și a continuat să-și aranjeze lucrurile și să mute din loc puținul mobilier al camerei. Subiectul nu-l pasiona. Legătura sa cu armele se petrecuse în alte locuri, complet străine de acesta, și cu totul altfel de oameni. În plus, pentru el asta era o poveste uitată, o experiență care se adăugase multor altora pe care le puneă în seama neroziei omenеști. Înainte de a pleca, doña Empera îi făcu un fel de declarație de principii, mai bine zis de reguli de conduită în ce privește vizitele feminine. Document oral ce l-a intrigat și l-a făcut să priceapă încă ceva despre inteligență ascuțită a stăpânei locului.

— Dacă vrei să-ți aduci vreo prietenă ca să petreci noaptea cu ea, în principiu n-am nici o obiecție. Dar cum satul ăsta e așa cum ai putut vedea și dumneata și deoarece ne cunoaștem cu toții de mult, te-aș sfătui, spre binele dumitale, să vorbești cu mine înainte de a-ți invita o prietenă. Nu că mă bag în treburile dumitale, ia-o ca o dorință de a nu avea probleme, nici unul din noi. Eu îți pot da niște indicații folositoare

ca să nu intri în chestii neplăcute. Știi la ce mă refer. Și încă ceva: ai grijă de banii dumitale. Nu face pe generosul într-o așezare ca asta în care ne scufundăm în mizerie. Bun, odihnește-te și noroc bun.

Bocănitul bastonului s-a depărtat, pierzându-se undeva în fundul casei. Gabierul s-a întins pe patul tare a cărui saltea subțire umplută cu canură încerca să înmoaie cumva bețele din bambus din care era făcut. Auzea cum curge râul cu energia monotonă a unei rutine fără istov. Murmurul apelor l-a toropit până când a căzut într-un somn adânc. L-a trezit brusc căldura copleșitoare a după-amiezei, când nu se simte pic de briză și apar țânțarii. De ani de zile nu le mai simțise înțepătura, dar bâzâitul lor nemilos continua să-l irite.

Viața în La Plata era la fel ca în celelalte așezări de pe malul fluviului. Sosirea vaporului de pasageri, cu zbaturile vopsite în ocru, sau cea a caravelor de barcazuri trase de un remorcher găfâitor constituiau evenimentele principale. Atunci, cârciuma așezării, situată printre case, în fața rambleului pe post de piață, cu deschidere spre râu, dobândește o activitate neobișnuită, deși vremelnică. După ce plecau, ambarcațiunile lăsau iarăși satul cufundat în toropeala ca de saună, într-o tăcere ce te făcea să crezi că viața plecase de-acolo pentru totdeauna. În unele nopți, un gramofon rupea tăcerea întunericului cu lamentoul strident și aproape irecognoscibil al unui tango din anii treizeci sau cu un cântec fonfăit al doctorului Ortiz Tirado, în care se vorbea de dragoste cu dulcegăria melodramatică tipică spectacolelor proaste.

Gabierul alterna lecturile cu scurte vizite la cârciumă, când aceasta era mai mult goală. Doña Empera îi pusese în legătură cu câteva femei cu care era prietenă. Erau țărănci care coborau de la munte pentru a face cumpărături în singura prăvălie a locului, al cărei patron, turcul Hakim, obișnuia să le asalteze din când în când cu solicitări urgente și prost plătite. Femeile încercau să completeze puținii bani aduși de la munte cu un mic câștig suplimentar din care-și puteau cumpăra câteva zdrăgănele sau câțiva metri de pânză. Prietenii oarbei erau cei mai indicați, siguri și discreți pentru astfel de operațiuni. Maqroll nici măcar nu reușea să țină minte nume-

le acestor trecătoare companioane de o noapte. Uneori le recunoștea după mirosul pielii sau după istoriile, mereu aceleași, cu care umpleau pauzele dintre episoadele amoroase, în care el încerca să urmeze un proces asemănător alchimistilor, menit să conserve anumite zone neapărat trebuincioase nostalgiei proprii, fără a le lăsa să se impregneze de prezentul fără chip și nici să-și piardă capacitatea de a-l salva de alunecarea lentă către neantul care-l chinuia adesea prin certitudinea sa.

Una din ferestrele odăii dădea spre un balcon tremurător de bambus suspendat deasupra râului. Petrecea acolo multe ceasuri, întins pe balustradă, contemplând cursul etern schimbător și surprinzător al apei cenușii, lipsite de memorie. Pe malul opus se zăreau plantații întinse de bumbac care alternau cu mici parcele cultivate cu trestie de zahăr. Culoarea oțelită și întunecată a acestora din urmă contrasta cu albul ca de zăpadă al bumbacului, făcând ca peisajul să capete un aer vag coșmaresc. Cordiliera se înălța în depărtare, impunătoare, cu piscurile sale străbătute de zăpezi sau de ploile dese care durau câteva ore. Uneori, pe seară, după ploaie, puteai zări desenul clar și impresionant al piscurilor celor mai înalte ale munților trufași și de necucerit. Era un peisaj ordonat, somnolent și dens, care se potrivea cu ritmul leneș al apelor oxidate și păstoase ale fluviului ce cobora spre mare într-o tăcere abia tulburată de plescăitul bulboanelor formate în jurul lespezilor de ardezie ce apăreau la suprafață. Maqroll era în stare să petreacă ore în șir absorbit de această curgere ceremonială care dura până la lăsarea nopții adusă de cântecul febril al greierilor și țipetele liliiecilor care zburau razant peste ape și peste acoperișurile caselor.

La Plata era o așezare la fel ca toate celelalte care agonizau pe malurile fluviului, fără rost și fără un scop definit al existenței lor anodine și monotone. O mână de case cu acoperiș din ramuri de palmier. Postul militar și prăvălia lui Hakim cu acoperișuri de zinc, primul vopsit în gri-șobolan, al doilea într-un frez țipător și inutil. Gabierul începea să alunece într-o seninătate fericită, care, de fapt, îl neliniștea, căci o simțea străină de ineputizabila sa sete de mișcare. Dacă dispărea, asta putea să indice o schimbare radicală, pe care o re-

fuza. Se temuse întotdeauna de acest gen de modificări: într-un mod greu de precizat, i se păreau prevestitoare de urmări funeste, era ca și cum ar fi căzut o cortină și pentru asta nu era destul de pregătit. Din meditațiile în balcon și din lecturile liniștite l-a scos brusc vestea unui proiect de construcție de cale ferată de-a lungul lanțului muntos Tambo, unul dintre locurile cele mai înalte și inospitaliere ale cordilerei. Îl privea în fiecare dimineată din balcon și era învăluit aproape tot anul într-o mantie impenetrabilă de ceață. Doña Empera i-l arătase, povestindu-i istorii de neînchipuit, pline de o violență nebună care-ți lăsau o neliniște grea, făcută din prevestiri sumbre.

Întâlnirea lui Maqroll cu întreprinderea feroviară din Tambo s-a născut dintr-un hazard idiomatic și dintr-o reacție de nostalgie *à rebours*. Era de câteva luni în casa donei Empera, cu care relațiile ajunseseră mai mult decât prietenești, familiare. Femeia s-a dovedit a avea o inteligență ieșită din comun și a sfârșit prin a avea pentru oaspetele ei o afecțiune agrementată de anumite caracteristici materne din care nu lipsea o doză substanțială de curiozitate față de cineva a cărui viață o cunoștea în timpul unor lungi conversații la masă și din ce aflate înainte de sosirea Gabierului, lucruri pe care le păstra sub tăcere. În schimb, pe el îl indispucea faptul că oarba îi ascundea aceste informații. A apucat să afle doar că acestea datau dintr-o perioadă în care el trăise undeva în munte, la marginea șoselei. Asta-l făcea și mai curios, numai că femeia păstra în continuare o tăcere riguroasă asupra subiectului.

Maqroll trăia dintr-o sumă modică de bani pe care i-o trimitea o bancă din Trieste cu o punctualitate supusă celor mai neașteptate și absurde neregularități ale poștei. În casa mandatele la prăvălia lui Hakim, care acceptase s-o facă grație intervenției donei Empera, care avea asupra lui un ascendent misterios. De la bun început, gazda a arătat toată înțelegerea și răbdarea pentru întârzierile pe care haosul poștei le provoca în plata chiriei. Și n-a trecut multă vreme până când a început să-i ofere musafirului ei mici sume ca împrumut pentru cheltuielile imediate și pentru datoriile la Hakim și la cârciumă. Primele se datorau amorurilor tranzitorii ale

Gabierului, cauza celorlalte era dorința urgentă de uitare, care-l năpădea periodic. Într-adevăr, se ducea la cârciumă crezând că brandy-ul avea să-i ușureze accesele de dezgust provocate, în bună parte, de constatarea că trecerea anilor începea să apese asupra umerilor săi de nomad nepotolit. Previzibil, crizele astea se soldau cu fantazări, tot mai concrete, asupra modului în care avea să-și sfârșească zilele și erau însoțite de o tot mai clară epuizare a slabelor motive care-l făceau să trăiască mai departe. Incursiunile la cârciumă se întindeau pe câteva ore bune și se petreceau într-o rutină de liniște și izolare pe care atât cârciumarul, cât și localnicii au învățat s-o respecte încă de la prima sosire a lui Maqroll, care se așezase atunci la masa cea mai îndepărtată, într-un colț, și ceruse un brandy dublu. Muzica urla, dar el părea să n-o audă. Paharele se succedau în mod regulat, pe măsură ce ochii lui, opaci, se pierdeau într-un peisaj interior nevăzut de ceilalți. Așa treceau orele. Când se înnopta, cerea nota pe care o plătea fie cu bani lichizi, asta dacă venise cecul de la Trieste, fie semnând o chitanță cu scrisul lui mare și ușor copilăresc. Fără a i-o spune, doña Empera stabilise cu cârciumarul acest favor pentru oaspetele ei.

Nimeni nu se apropia de masa Gabierului. Nici chiar femeile pe care le cunoscuse în La Plata și care intrau să cumpere rachiu pentru bărbații lor de la munte. Când la Plata se opreau vapoarele sau caravanele de barcazuri, cârciuma se umplea cu o clientelă însetată și lascivă, pe care patronul, un negru cu părul și barba cărunte, serios și dotat cu o forță neobișnuită, o controla doar cu privirea. Într-una din primele vizite ale lui Maqroll la stabiliment, mecanicul unui remorcher, o corcitură de negru cu indiană, de statură herculeană și cu ochi sașii, pe care alcoolul îl transforma într-un animal feroce, s-a proțăpît în fața Gabierului și-a început să-i reproșeze că stătea departe de ceilalți în cuvinte bălmăjite și băloase. Maqroll și-a ridicat privirile, s-a uitat la el cu calmul ostent al omului care știe cum se rezolvă astfel de incidente și i-a spus încet:

— Șterge-o de aici, buzatule. Vezi că ți-ai găsit nașul... și n-are să-ți placă deloc.

Omul s-a depărtat mârâind niște înjurături îndreptate mai curând împotriva sa însuși decât împotriva improbabilului său rival, care a dat paharul peste cap zâmbind condescendent, dar fără a-și lua ochii de la el.

Astfel că mare a fost surpriza sătenilor când, într-o sâmbătă în care Gabierul o începuse cu băutura foarte devreme, au văzut că un străin cu barbă roșcată și neîngrijită, grăsuț și cu un chip rubicond care exprima o bunătate suspectă, s-a apropiat de tejghea și a cerut ceva ce cârciumarul n-a reușit să priceapă. Din colțul său, Gabierul a ridicat capul și i-a explicat cu voce tare:

— Vrea gin cu apă.

Și apoi s-a adresat tipului în flamandă, invitându-l la masa lui. Ceea ce nou sositul a făcut, în timp ce Maqroll îi trăgea un scaun în fața lui. Aici i-a adus ginul patronul în persoană, privind-l pe Gabier de parcă ar fi vrut să-l pună în gardă. Care a înțeles mesajul și s-a pregătit să-l asculte pe dolofanul personaj. Acesta s-a lansat într-o conversație interminabilă, subliniată de gesturi largi ale brațelor sale scurte, trandafirii și grăsuțe și cu mișcări nu mai puțin expresive ale ochilor mari, bulbucăți și cenușii, în care îngheța și cea mai mică urmă de sinceritate care i-ar fi putut scăpa din greșeală. Omul a sfârșit prin a vorbi în spaniolă, destul de fluent, deși recurgea frecvent la cuvinte englezești, mai ales când își termina frazele. S-a prezentat ca Van Branden, Jan van Branden, de profesie inginer feroviar. Gabierul, îndelung familiarizat cu oamenii din Flandra, nu reușea să-și plaseze interlocutorul printre diferitele tipuri de flamanzi de care-și amintea. Făcea greșeli chiar și în limba pretinsei sale naționalități și folosea niște termeni mai folosiți în Olanda decât în Belgia. Dar asta nu era neobișnuit pentru flamanzii care-și petrec mai toată viața prin porturile Angliei și ale Țărilor de Jos. Cu toată rezerva, Gabierul picase, mișcat de nostalgia *vlaanderland*-ului, într-o cursă din care nu putea să iasă. Amintirile lui se strânseseră într-un nod inextricabil, așa că a preferat să continue. A ascultat cu răbdare benedictină trăncăneala inginerului, până când acesta l-a întrebat dacă știe vreo gazdă. S-a dus acasă la doña Empera, care a acceptat să-l găzduiască, nu fără o anume reticență, dar spunându-și că era vorba de

un cunoscut al oaspetelui ei. Van Branden i-a spus că avea să rămână în La Plata până la venirea vaporului, adică două săptămâni.

Gabierului i-a spus că se ocupa de niște aspecte tehnice legate de construcția tronsonului de cale ferată de la Tambo. În treacăt, i-a dat de înțeles că îl putea folosi la anumite activități legate de aceste lucrări. Lucru obișnuit la persoanele de genul său, Van Branden a acceptat ca firești și meritate atențiile pe care i le dădea noul său prieten. Era genul de om care dă de înțeles că toți pot scoate oarece profit de pe urma valoroasei sale persoane. Genul de om pentru care gratitudinea e ceva de neconceput, la fel ca și bunele maniere. În cazul lui Maqroll a prevalat dorul de *platte land* și a stabilit cu belgianul o legătură care, din nefericire, se întemeia pe o neînțelegere fără leac: Van Branden nu reușea să priceapă cum de ajunsese Gabierul într-o fundătură din cordilieră, pe malul fluviului cu ape măloase și trădătoare. Nici Gabierul nu-și explica prezența inginerului șarlatan, în ciuda pretextului căii ferate fluturat atât de insistent. Maqroll intuia mirarea belgianului și-l amuza gândul că și acesta își punea întrebări în legătură cu el. Dar Van Branden, care se simțea excepțional și mai presus de orice bănuială, nu găsea de cuviință să intre în amănunte în ce privește trecutul său. Trecând peste aceste rezerve, cei doi au sfârșit prin a se înțelege, fără a depăși, firește, anumite limite neenunțate însă evidente, a căror încălcare ar fi fost de neimaginat. Se întâlneau la cârciumă tot la două sau trei zile. Gabierul se limita la brandy-ul lui obișnuit, pe care-l făcea să dureze cât mai mult, în timp ce belgianul lichida fără efort jumătate de litru de gin cu apă. Ajungea invariabil să vorbească în flamanda lui presărată cu anglicisme, în timp ce creștea în el o agresivitate sordidă îndreptată împotriva a tot ce-l înconjura. Maqroll nu-l băga în seamă și, către miezul nopții, se întorceau la pensiune cu pași înceți și măsurati.

Precis că doña Empera îl informase pe Van Branden asupra regulilor casei și pesemne că i-a făcut și lui oferta de tovarășii feminine. „Femei cunoscute și de încredere”, era deviza ei. Omul a ales să primească, în fiecare săptămână, când se oprea în La Plata, o femeie de vârstă matură, înaltă, necio-

plită și aproape fără dinți, care cobora de la munte împreună cu doi copii de cinci și șapte ani, care rămâneau să se joace pe mal în timp ce mama se ocupa de inginer, ieșind din când în când la geam, abia acoperită cu o cămașă de un alb îndoielnic, pentru a-i controla să nu se apropie de apă. Între timp, Gabierul începuse să primească regulat vizita unei tinere brune, ochi foarte negri și expresivi, trup nervos și tare, dar răsărit și frumos proporționat. O chema Amparo Maria. Avea ceva de prințesă circaziană, asta l-a mirat foarte. Fata era discretă și nu vorbea mult. În pat manifesta o reținere pudibondă, ca un soi de distanță neașteptată în fața dezlănțuirii simțurilor, ceea ce lui i se părea că se potrivește perfect cu genul noii sale prietene.

Inutil să spunem că cei doi oaspeți ai oarbei evitau riguros orice comentariu asupra femeilor. Dar într-o zi, încălcând acordul tacit, după ce s-a despărțit de prietena sa, Van Branden s-a întâlnit cu Gabierul care tocmai ieșea și, luându-l de braț, ceea ce l-a deranjat, i-a spus pe șoptite, în timp ce pe chip i se lățea o expresie lubrică și porcească, iar ochii i se mijeau: „Ah, femeile astea de la tropice! Ce temperament, ce grație! Nu crezi?” Maqroll s-a eliberat rapid din ghearele lui și-a preferat să nu comenteze, mulțumindu-se să zâmbească ușor, ceea ce nici nu admitea, nici nu respingea cuvintele belgianului. Era mai curând mirat.

Cam pe atunci a acceptat el propunerea lui Van Branden de a lucra la șantierul din Tambo. Belgianul nu prea vorbea pe marginea subiectului, doar când primea vreo scrisoare îi pomenea vecinului său de pensiune, în treacăt și fără precizări, de planurile căii ferate și de traseul acesteia. Dar într-o zi l-a invitat pe Maqroll la masă la cârciumă. Se servea o mâncare specială de pește, care se făcea doar în anumite ocazii și pe care, de fapt, o gătea doña Empera la ea acasă. Când era gata, cârciumarul trimitea după ea și o servea oaspeților săi. Felul devenise în La Plata o adevărată ceremonie menită să serbeze ceva special. De data asta, a explicat Van Branden, era vorba de începerea efectivă și concretă a lucrărilor în munții Tambo. Cu primul vapor aveau să sosească inginerii și personalul, cât și prima încărcătură de echipament tehnologic și mașinile pentru șantier. „M-am gândit la dumneata — i-a

spus Van Branden în timp ce se lupta cu mâncarea fierbinte în ambianța oricum destul de înfierbântată a localului — pentru o treabă de mare încredere pe care n-aș încredința-o nici unuia dintre cei de aici. Este vorba, dragă prietene — pe Gabier noul apelativ nu l-a măgulit, ci l-a alarmat: știa el cu cine are de-a face — de a transporta, pe catâri, până la munții Tambo, lăzile cu instrumentele, foarte delicate și scumpe, necesare pentru calcule și pentru trasarea căii ferate. Contez pe o sumă interesantă pentru plata acestei lucrări. Dumneata ai putea-o îndeplini cu eficiența și discreția indispensabile.”

Gabierul a trecut peste laudele convenționale ale belgianului. I-a explicat că nu dispunea de catâri, nici de banii cu care să-i cumpere. Că nu mai avusese de-a face cu animalele astea de când era copil și-i ajuta pe cărăușii care aduceau trestie de zahăr la fermă. În plus, nu era sigur că la anii lui ar mai avea forță și rezistență pentru așa ceva.

După cum îi era firea, Van Branden s-a făcut că nu aude argumentele lui Maqroll și, punându-i mâinile pe umăr, pe deasupra peștelui aburind înconjurat de multe legume, i-a răspuns cu un entuziasm care se vedea de la o poștă că era fals: „Minunat, prietene, minunat. Știam eu că pot conta pe dumneata. O să vezi, ne vom înțelege de minune. E normal să vrei un avans ca să poți cumpăra catării și ce mai ai nevoie. Nu e nici o problemă. Fă-ți socotelile și spune-mi de cât ai nevoie. Cât despre suma totală pentru toată treaba, de cum primesc bugetul aprobat de companie și raportul asupra celor ce trebuie transportate pe munte, te anunț. Toate astea ajung o dată cu inginerii și echipamentul. Și acum, gata, să trecem la altceva.” A chemat chelnerul, a comandat un brandy și un gin cu apă și a continuat să trăncănească, de data asta din nou în flamanda sa presărată cu *of course, you know, you follow me?* și alte locuțiuni englezești de efect care aveau darul să-l enerveze pe interlocutorul său. În toată salata asta idiomatică se ghicea intenția clară de a ascunde, de a distrage atenția și de a arunca o perdea de fum peste ceva ce-i scăpa Gabierului exact când credea că e pe punctul de a-l descoperi.

Toate cele anunțate, atât persoane cât și încărcătură, au ajuns, într-adevăr, după o săptămână. Când s-a trezit Maqroll, vaporul și barcazul cu remorcherul lui luau drumul de

întoarcere spre mare. Oamenii apucaseră deja să urce spre munte, „pentru a profita de răcoarea dimineții”, zicea belgianul, întorcându-și privirile și slobozind un torent de explicații fără rost. Ceea ce nu ajunsese erau banii. Dar n-avea importanță, el avea destui bani și totalul avea să se rezolve mai târziu. Cu Van Branden, subiectul banilor dobânda o dimensiune amorfă, de neapucat, niciodată precizată. Într-un colț al subconștientului, Gabierul știa dinainte că plata pentru treaba pe care avea s-o facă era supusă celor mai neașteptate alternative. Numai că a ascultat de înclinația aceea oarbă, atât de tipică pentru el, de a accepta și a se îmbarca iar într-o afacere bazată pe văzduh, justificată prin vorbe, ba lingușitoare, ba trufașe. Afaceri în care ajungea să plătească, negreșit, oalele sparte. Propunerea lui Van Branden se potrivea suspect de bine acestui model deja familiar. Va urca, prin urmare, încărcătura până la creasta Tambo. Din balconul camerei o zărea dimineata sau în după-amiezele limpezi și calme. Acum, privind spre lanțul impunător de munți, își dădea seama de nesăbuința angajamentului său de a urca până acolo, cu un convoi de catări încărcati cu instrumente necunoscute și, se pare, foarte sensibile, după spusele belgianului. În plus, până acum nici nu se gândise că omul nu-i arătase nici un fel de chitanță, nici un document, nimic scris care să aibă antetul companiei care urma să facă lucrările. Dar când îi pomenea de asta lui Van Branden, acesta se încurca iarăși în vorbe, proiecte, descrieri și amintiri vagi despre locuri pe care ambii le frecventaseră, drept care din nou lucrurile i se păreau clare, simple și fără obiecții.

N-a trecut mult timp după oferta belgianului și acesta l-a invitat din nou la cârciumă ca să bea pentru succesul afacerii. Acolo i-a înmănat o sumă de bani, suficientă, după el, pentru a cumpăra cinci catări de transport cu harnașamentul lor, alte lucruri indispensabile pentru munte și pentru salariul catârgiului care avea să vină cu el. Acesta din urmă trebuia să fie de mare încredere și să fie recomandat de o persoană la fel de sigură. Gabierul a luat banii și Van Branden l-a pus să semneze o chitanță scrisă pe o foaie de hârtie liniată, fără nici un fel de antet. Maqroll a obiectat că suma menționată era mai mare decât cea primită, la care belgianul i-a oferit o

explicație încurcată: „Suma am s-o completez pe urmă, acum am niște probleme. Nu trebuie să-ți faci griji, totul e clar între noi. Dacă nu-ți ajung banii, dă-mi de știre. Aranjez eu totul încă înainte să pleci cu primul transport.”

Pe chipul congestionat și gras se plimba o expresie de complicitate lipicioasă care încerca să devină zâmbet. Doar ochii bulbucați ca de pește în putrefacție rămâneau inexpresivi, tenaci, înghețați.

Maqroll și-a început pregătirile, dar mai întâi a vorbit cu doña Empera. Care n-a prea priceput de ce musafirul ei, de-a-cum prietenul ei, se vâra într-o afacere ca asta. Dar se obișnuise să-i dea sfaturi și a făcut-o. Ca să cumpere catări, cel mai bine era să se ducă la ferma lui Alvarez, o plantație de cafea și de trestie a unor cunoscuți de-ai ei, care aveau să-i vândă animale sănătoase și la un preț bun. Era de ajuns să-i pomenească numele proprietarului fermei, don Aníbal Alvarez, erau prieteni vechi. Pe de altă parte, acolo avea să dea de chipuri cunoscute. Tot acolo va face rost de un catârgiu care cunoștea zona, de care avea neapărat nevoie. Muntele nu era un loc unde să te duci de-a-n boulea, fără experiență, pustietățile alea nesfârșite ascundeau primejdii de moarte.

Cu aceste recomandări ale donei Empera și după ce i-a spus cum se ajunge la ferma familiei Alvarez, Gabierul a pornit a doua zi de dimineață. Într-o desagă pe care i-o împrumutase oarba ducea necesarul pentru cazul că ar fi petrecut acolo noaptea. Banii cu care urma să cumpere catării îi cusesse în tivul pantalonilor. În primul ceas de mers a străbătut plantațiile de trestie, pe marginea cărora curgea un pârau. Apele liniștite și transparente erau o anticipație a peisajului care-l aștepta mai departe și care era cel al copilăriei. Când s-a terminat șesul, terenul a devenit mai abrupt. Și-a redus ritmul, de câteva ori a trebuit să se așeze pe marginea drumului să se odihnească. După atâția ani de navigație cu lungi escale în porturi nu mai avea antrenament pentru acest gen de efort. După ce-a urcat coasta, drumul a intrat în plantațiile de cafea. În fundal se înălța cordiliera, apropiată și scăldată într-un halou albastrui prin care se zăreau petele de culoare ale aco-perișurilor și ale grădinilor în floare. Amintirea anilor copilăriei a revenit brusc, cu un șuvoi de arome, imagini, chipuri,

râuri și fericiri instantanee. A re trăit mirosurile, tânguiri le și cântecele care populau desișurile, umezeala ascunzișurilor împodobite cu flori fără nume, care erau singurul accent luminos al pustietății întunecate a văilor pe fundul cărora curgea apa râurilor și a șuvoaielor care veneau de pe munte. Pe malul torentelor mărginite de trestii se legăna în zbor, mândru, nervos, sigur de frumusețea penajului argintiu și de gușa purpurie, pescărușul. Acum mergea printre plantațiile de la poalele muntelui. Plantele verzi erau protejate de arbori cu flori mari, de un portocaliu aprins, la care nu puteai ajunge: înălțimea impunătoare a acestor arbori seculari îi apăra de curiozitatea oamenilor. Doar când cădeau pe jos, fetele le culegeau ca să și le prindă în păr, măcar câteva ore până nu se ofileau. Înconjurat din toate părțile de plantațiile de cafea dispuse într-o ordine care sugera Versailles-ul, Maqroll s-a simțit copleșit de o fericire senină și nelimitată, aceeași care-i dominase copilăria. Mergea încet, ca să guste din plin această revenire, intactă și sigură, a ceea ce fusese unica sa fericire categorică pe acest pământ. Sentimentul pe care îl strângea acum ca pe o comoară avea să-l ajute foarte curând să urce muntele abrupt, neospitalier și trădător. Plantațiile de cafea se terminau brusc la poalele unei mici coline terminate cu un podiș. Acolo, printre portocali, lămâi și manghieri înalți cu frunze aspre și întunecate, se înălța casa. Micul podiș purta numele de Câmpul lui Alvarez și aparținea familiei care întemeiase ferma. Oarba îi spusese povestea lor. Erau trei frați care ajunseseră aici în urmă cu douăzeci de ani fugind de persecuțiile politice dezlănțuite în regiunea lor. Erau oameni de la munte, semănători de cafea, cultivatori de trestie-de-zahăr, uneori crescători de animale, când le-o permitea terenul și pășunile. Aspri, nevorbăreți, destoinici și știind să-și apere ce era al lor. Au venit cu nevestele, copiii și câteva familii de arendași care erau cu ei încă de pe vremea bunicilor. Fratele cel mare s-a întors după câțiva ani acasă. Mezinul murise înecat în strunga zisă a Ursoaicei, încercând să salveze un vițel care căzuse acolo. Rămăsese doar don Aníbal, cu nevasta și cei trei fii. Cu toții munciseră cu înverșunare, încercând să-i smulgă muntelui, metru după metru, pământul pentru semănat.

Când a ajuns la intrarea casei, Maqroll era așteptat în susul scării care dădea spre coridorul ce înconjura clădirea de un bărbat înalt și slab, cu o ținută dreaptă, figură smeadă și uscățivă, trăsături regulate, cu o expresie seniorială și distanță care se topea însă în ochii negri și atenți, dar cu privire în același timp cordială, ba chiar jucăușă și malițioasă, care te făcea să-l simpatizezi imediat. Gabierul a salutat și a spus că venea din partea doanei Empera, la care locuia. Fermierul l-a poftit să intre în coridorul care, prin lățime, era mai curând o terasă de pe care puteai admira impunătorul masiv muntos și întinderea înflorată a plantației de cafea. Don Aníbal a poruncit să vină cafeaua și s-a apucat să-l descoasă cu amabilitate pe oaspete despre motivul venirii sale. Maqroll i-a relatat, succint, contractul cu Van Branden și sugestia doanei Empera de a cumpăra cătării de la ferma lui Alvarez.

— Se tot vorbește din când în când despre proiectul acesta de cale ferată pe munte. Sunt mirat că, așa, dintr-o dată, se concretizează până la a contracta primele lucrări și a aduce inginerii. Nu aflasem nimic. Cât despre cătari, sigur că pot să ți-i vând. Trei poți să-i alegi de pe acum. Poimăine vor veni și ceilalți doi, la fel de buni ca și ăștia. Te previn, nu sunt excepționali, dar nici năravuri rele n-au. Trebuie să ai grijă, când vei coborî cu ei în La Plata, să nu mănânce frunze de bananier sau să pască iarba de pe malul râului, căci se pot îmbolnăvi. Nu le da acolo decât grăunțe. Când ai să te întorci aici, înainte de a pleca spre munte, am să-ți dau nutrețul pentru acolo sus.

Gabierul era încântat de forma directă și fără fasoane cu care don Aníbal trata afacerea. I-a stabilit pe dată fermierului înrudirea spirituală cu acei oameni de la țară care, fie că trăiesc în regiunea franceză Berry, în șesul Castiliei, în Galiția poloneză sau printre culmile sterpe ale Afganistanului, trăiesc din pământ, se atașează de el și păstrează un cod de conduită medieval și ferm, în care persistă o doză substanțială de cavalerism înnăscut și inflexibil. Don Aníbal i-a mai oferit și serviciile unui tânăr de la fermă care să meargă cu el, măcar în primele drumuri. Avea să-l familiarizeze cu mânatul cătărilor și cu viața pe munte. Suma cerută pentru cătari i s-a părut corectă și, în același timp, l-a făcut să-și dea

seama de zgârcenia lui Van Branden: înghițea aproape toți banii pe care-i avea. Avea să vorbească cu belgianul la întoarcere.

În timp ce stăteau de vorbă a venit cafeaua. Maqroll n-a putut și n-a vrut să-și ascundă mirarea produsă la vederea persoanei care aducea tava: îmbrăcată cu o grație simplă și austeră, aceasta era Amparo Maria. Fata n-a arătat nici cea mai mică surpriză, pesemne că era deja la curent cu venirea sa. Maqroll a salutat-o, neascunzând faptul că se cunoșteau, don Aníbal a luat lucrurile perfect natural, iar după ce fata s-a retras, a spus doar:

— E o fată foarte frumoasă. Timidă și serioasă, dar credincioasă și cumsecade. Părinții i-au fost uciși atunci când a izbucnit violența în provincia noastră. Am adus-o aici și locuiește cu niște unchi care o îngrijesc ca pe fata lor. Nevastă-mea ține mult la ea. A vrut s-o ducă în capitală, acum când s-a dus să-i înscrie pe băieți la liceu. N-a vrut. De când i-au murit părinții a devenit foarte temătoare și neîncrezătoare. E normal.

N-a zis mai mult. Imediat a venit un peon să le spună că animalele erau pregătite. S-au dus la grajd să vadă catării și Gabierul a fost perfect încrezător în modul în care fermierul i-a evaluat cu defectele și calitățile lor. I-a mai sugerat și că deocamdată putea să-i lase pe loc. Avea să i-i trimită, împreună cu ceilalți doi, prin băiatul care avea să-l însoțească. Gabierul a plătit pentru animale și s-a pregătit de întoarcere. În timp ce-și lua la revedere, don Aníbal i-a spus prietenește: „Treci pe aici în drumurile spre munte. Ai să dormi la noi, ca să fii odihnit a doua zi. Contează pe prietenia și pe sfaturile mele.” Apoi i-a întins mâna, pe care Gabierul i-a strâns-o cu căldură.

S-a întors pe drum. La prima cotitură îl aștepta Amparo Maria. Ținându-se de talie au mers o bună bucată de drum vorbind doar de peisaj, de cum e vremea, plus câteva intimități comune care-i uneau deja printr-o legătură tandră, care se anunța durabilă. La despărțire, acolo unde începea plantația de cafea, Amparo Maria l-a sărutat pe gură, lucru care l-a lăsat pe Gabier uluit de neașteptata și, până acum, ascunsă pasiune pe care o trăda acest sărut.

— Nu face mutra asta și fii atent pe unde mergi, ca să nu cazi în apă, i-a spus fata râzând și arătându-și dinții albi de circaziană.

Maqroll a mers până în La Plata cu senzația aceea de stol de fluturi sub diafragmă care prevestea de obicei începutul unei prietenii feminine în care se dăruia pe deplin. Credea că la vârsta lui asemenea lucruri n-aveau să i se mai întâmple. Iată că se întâmplau, ceea ce i-a șters de pe umeri greutatea anilor.

A doua zi după sosire, după ce o informase pe doña Empera de rezultatele vizitei la fermă și de buna impresie produsă de stăpânul ei și de oamenii cunoscuți acolo (o aluzie tacită la Amparo Maria fusese primită de oarbă fără comentarii, dar cu un zâmbet de mulțumire), s-a pornit să-l caute pe Van Branden. A dat de el pe chei, unde se dusesse să întrebe când ajunge următorul vapor. Maqroll l-a invitat la o bere și omul a acceptat, lăsându-se greu și aruncându-i priviri neîncrezătoare și piezișe.

— Am catării. Măine sau poimăine mi-i aduce aici câțârgiul care o să mă însoțească. E de încredere, mi l-a recomandat Alvarez. Chestia e că am rămas aproape fără un chior și am nevoie de o sumă, cel puțin egală cu cea pe care mi-ai dat-o, fără de care nu cred că-ți pot face treaba.

Van Branden a încercat să scape prin subterfugii de doi bani. Atunci Maqroll i-a spus clar că renunță, să-și caute alt fraier pe care să-l îmbrobodească. Imediat, belgianul și-a schimbat atitudinea și, scoțând din buzunar un teanc de bancnote, i l-a dat fără să numere, cu un gest de bancher plictisit de un client inoportun. Gestul flamandului era atât de fals și de teatral, încât Gabierul a zâmbit sincer de viclenia lui. Van Branden a ieșit din această situație tușind de câteva ori, după care a spus:

— În fine, asta e pentru primele drumuri. E mult mai mult decât trebuie, dar n-are importanță. Nu vreau să rămâi cu o impresie proastă despre mine. Când se termină banii, mă anunți. Dar să știi că mie mi se par mai mult decât suficienți.

Gabierul s-a apucat să numere banii cu o încetineală care a adus în obrajii belgianului roșeața zilelor sale negre, care

erau cele mai frecvente. Când a terminat, Maqroll i-a spus pe tonul cel mai natural cu putință:

— Bineînțeles, acum îți semnez și chitanța, ca totul să fie clar, *mijn herr*. Și cel mai bine e să menționăm că e vorba de onorariul pentru primele trei transporturi, de acord?

— Nu, a răspuns omul, revenind la atitudinea sa de oligarh de la cea de „Simplicissimus”. Acum nu facem nici o chitanță. E o tranzacție de încredere între noi doi. Eu am încredere în dumneata și nu mă îndoiesc că și atitudinea dumneitale e reciprocă. Suntem doar între domni.

Maqroll și-a dat seama că n-avea spor cu personajul ăsta alunecos. N-a mai spus nimic și s-a ridicat. S-a ridicat și belgianul, spunându-i în timp ce-l privea cu ochisorii lui de paiață ventrilocă în care nu se citea nimic, în schimb toate își pierdeau realitatea și importanța:

— Bună seara, *mijn herr*. Vă doresc mult noroc.

Repetiția batjocoritoare a apelativului flamand l-a lăsat indiferent pe Gabier. Deja îl cântărise și-l clasificase. De-a lungul rătăcitoarei sale vieți, câți Van Branden nu întâlnise el. De multă vreme, repulsia produsă de oamenii de acest tip și de metodele lor se ștersese până la a deveni indiferență absolută. Când se întâlnea cu un tip de genul ăsta, își amintea de o frază a lui Sancho Panza, pe care memoria sa i-o aducea imediat în minte fără a chibzui însă prea mult asupra minunatelor cuvinte: „Fiecare e cum l-a făcut Dumnezeu, ba uneori chiar mai rău.” Întors la pensiune, i-a povestit doanei Empera amănuntele întrevederii.

— Păi, la ce te poți aștepta de la șobolanul ăsta. Până și biata femeie care vine la el a ajuns victima zgârceniei lui. Îi dă-torează bani și-o tot duce cu vorba că zilele astea o să-i dea bani să-și pună dinții și să-și dea copiii la internatul din San Miguel. Mie îmi plătește pentru că-i este frică de mine. Bănuiește că știu mai multe despre el decât știu de fapt. Las'să creadă, așa îl țin din scurt. Să ai mare grijă cu el, dacă nu te plătește cum trebuie, trânteste-i lucrurile pe chei și să se descurce. Ai să vezi cum scoate banul.

Solidaritatea isteței matroane l-a făcut să se simtă ușurat. Mamă mare, sibilă protectoare, datorită ei simțea că va avea spatele acoperit când va urca la munte.

A doua zi a venit băiatul cu catării, pe care gazda i-a adăpostit într-un șopron în spatele casei. Totul era pregătit pentru primul drum. Băiatul trimis de don Aníbal era un tânăr oacheș, vioi și hotărât, care cunoștea regiunea ca pe propria sa mână și expunea cu plăcere și entuziasm minunățiile drumului, cât și capcanele secrete și obstacolele acestuia. Se numea Felix, dar toată lumea îi spunea Guguștiucul, din cauza unei șuvițe albe care-i cădea pe frunte. Foarte curând Gabierului i-a fost clar că, fără ajutorul Guguștiucului, n-ar fi ajuns viu în munții Tambo. În primul rând, acesta i-a arătat cum se pune încărcătura pe catări. Lăzile care trebuiau urcate la munte așteptau la cârciuma de pe chei și catârgiul le-a așezat așa cum trebuie în spinarea celor cinci animale. Ideea era să nu rănească animalele pentru ca acestea să nu obosească prea tare. De asemenea, i-a indicat Gabierului unde era necesar să facă popas și pe cine puteau conta ca să-i găzduiască. Prima etapă de drum se oprea la câmpul lui Alvarez. Acolo aveau să petreacă noaptea. Gabierul făcuse deja drumul și știa că pentru a ajunge la podișul pe care era ferma era de urcat timp de patru ore pe o cărare bătută de ploi, presărată cu stânci care se puteau desprinde la cea mai mică atingere și să cadă cu o forță mortală înainte de a ajunge în prăpastie sau a se opri într-o văgăună. Apoi traversau plantația de cafea care-i produsese fericirea de a-și aminti de lumea copilăriei. În ziua următoare trebuiau să ajungă la o cabană părăsită de minerii care căutaseră aur. Aveau să doarmă acolo, apoi, după o zi grea de mers în plin munte, ajungeau la tabăra din munții Tambo. Pe măsură ce Guguștiucul îi explica încercările la care aveau să fie supuși și firea oamenilor de pe acele meleaguri, Gabierul înțelegea că treaba era mult mai anevoioasă decât își imaginase la început. Totuși, buna dispoziție a însoțitorului său, firea sa veselă și hotărâtă și inteligența cu care aprecia greutățile care-i așteptau i-au dat încredere să dea piept cu acest pariu de care avea acum mai multă nevoie decât oricând.

Cu catării încărcăți și având cu ei tot ce le trebuia pentru drumul de șase zile, trei la ducere și trei la întoarcere, au pornit cu primii zori și cu sfaturile înduioșătoare ale oarbei. Drumul până la podișul lui Alvarez n-a fost atât de greu ca pri-

ma dată, când mersese singur și necunoscând drumul. Când au ajuns la plantația de cafea, a simțit iarăși, intactă, fascinația acestei ambiante primitoare, caldă, cuprinsă de culoarea inconfundabilă a vegetației care dădea impresia a ceva îngrijit și ales special pentru a crea un efect de frumusețe naturală, dar ordonată. De fapt, mâna omului făcuse puțin. Acolo, în *tierra caliente*, ceea ce conferă frumusețea armonioasă și paradizică e mai curând clima. Încet, bucurându-se de fiecare arbore, de fiecare canal de ape calme și transparente care curgeau printr-un vad de lut mărginit de ferigi tremurătoare, a traversat plantația. Când să înceapă să urce ultimul versant ușor care ducea la fermă, a apărut Amparo Maria și l-a îmbrățișat. Guguștiucul mergea înainte cu catării. Fata nu și-a ascuns defel bucuria întâlnirii; precis că băiatul știa de drumurile ei la La Plata și de relația ei cu Maqroll. Era mai frumoasă ca oricând. Rochia de percal negru i se lipea de corp, evidențiindu-i formele zvelte, făcute parcă dintr-un material în care tendoanele și oasele dobândiseră moliciune de grăsime. Subțirimea taliei, picioarele tari și părul negru prins în ceață într-un coc strâns care strălucea ca pana corbului i-au reamintit de tinerele dansatoare de pe estradele de la Jerez de la Frontera și Cádiz. Amparo Maria, la fel de tăcută ca întotdeauna, se mulțumea să se lipească de trupul său și să-l privească cu o expresie de pasăre speriată care cercetează o cameră în care a nimerit din neatenție. Încet-încet, Gabierul era cuprins de conștiința apăsătoare a anilor pe care-i avea, a ghemului încâlcit al atâtor peregrinări și necazuri, bucurii și eșecuri, iar singura ușurare era că simțea alături de el blândețea aceasta caldă, felină și tânără care îl însoțea precum o parcă ce ar fi optat pentru drumul tandreței indulgente.

Don Aníbal i-a primit în coridor. În timp ce Guguștiucul ducea animalele la grajd ca să le despovăreze și să le hrănească, fermierul și-a invitat oaspetele la o ciocolată fierbinte și spumoasă și la niște biscuiți de *yuca* proaspăt scoși din cuptor. Acolo, așezați în balansoare, au privit, fără a vorbi mai mult decât era cazul, copleșitoarea imensitate a cordiliei și, de cealaltă parte, senina și înflorita întindere a plantației de cafea. Când s-a înserat, i-a spus Gabierului că, având în vedere că ziua următoare avea să fie grea, îl sfătuia să se cul-

ce devreme. Avea nevoie de forțe și de nervi buni, pe care le dă somnul. Ceea ce Gabierul a și făcut, nu înainte de a căuta un pretext pentru a putea vorbi cu fata. Aceasta a ușurat lucrurile, aducându-i în cameră un pahar cu lapte. Au stat de vorbă o vreme, sub uriașul arbore de *capoc* care-și întindea ramurișul secular în apropiere. Fata a propus să vorbească cu Guguștiucul pentru a-l convinge să doarmă în altă parte, așa ar fi putut petrece noaptea cu iubitul ei. Călcându-și pe inimă, Maqroll a încercat s-o convingă că nu era cazul și, până la urmă, Amparo Maria a înțeles cât de grele erau următoarele două zile când trebuia urcat muntele. A plecat brusc, de parcă n-ar fi dorit să prelungească un chin mai mare decât se vedea la suprafață. Maqroll a intrat în cameră, s-a dezbrăcat și a aprins o lumânare ca să citească puțin în patul așezat direct pe podea și care i s-a părut mult mai primitiv decât cel din La Plata. Știa că dacă nu citește adoarme greu. Ceva mai târziu a venit și catârgiul și s-a trântit în patul celălalt, aproape îmbrăcat.

Maqroll adusese cu el *Viața Sfântului Francisc din Assisi* (*Il Poverello*) de Joergensen, pe care o citea deschizând cartea la întâmplare. Guguștiucul s-a arătat tare mirat de obiceiul acesta neobișnuit pentru el și l-a întrebat:

— Vă rugați? Păi, nu erai obosit?

— Nu reușesc să adorm dacă nu citesc puțin, i-a răspuns Gabierul, amuzat de ingenuitatea tovarășului său de călătorie. Nu mă rog, nu cred că e cazul. Citesc însă despre viața unui sfânt care iubea mult animalele, muntele, soarele, văile și oamenii săraci. Era dintr-o familie foarte bogată și cred că, la fizic, semăna un pic cu tine. A lăsat totul pentru a se dedica lucrurilor pe care le iubea și a-i dăru Domnului toată iubirea lui pentru ce crease.

Și-a dat seama că explicația era pe cât de insuficientă pe atât de fragmentară și Guguștiucul și-ar fi putut face o idee inexactă, pentru că era fragmentară și superficială, despre *Il Poverello*. Răspunsul băiatului l-a liniștit însă:

— Sigur, dacă-i plăceau animalele și muntele și soarele, își scotea din plin banii. Sigur că a sfârșit prin a face minuni. Dumnezeu l-o fi ajutat.

— Da, a răspuns Gabierul încântat de această inteligență spontană. A făcut multe și minunate. Îți povestesc eu mâine. Acum să dormim.

Guguștiucul închisese deja ochii și respira regulat, ca într-un somn adânc.

În zori i-a trezit Amparo Maria cu cafea proaspătă și biscuiți din ziua precedentă. Se gătise, își pieptănase părul într-un coc impecabil, de parcă era gata să conducă dansul, și-a spus Maqroll în timp ce-și bea cafeaua. Fata s-a răsucit brusc pe câlcâie și a dispărut undeva în casă. Nici Gabierul n-avea inimă să-i spună la revedere; era atât de frumoasă, că ar fi rămas aici pentru totdeauna, lăsând totul dracului.

Urcușul, de la câmpul lui Alvarez și până la cabana părăsită, le-a luat o zi întreagă. Drumul devenea tot mai des un fel de vale a unui torent iscat de pe urma ploilor. Catării înaintau cu greu, încercând să evite șanțurile frecvente și stâncile nesigure care, din când în când, ieșeau până la marginea prăpastiei. Gabierul începea să fie descurajat: cine știe cât avea să mai țină drumul așa. Câștigul probabil care avea să-i iasă după încercarea asta depindea de evazivul Van Branden și de nu mai puțin fantomatica societate de construcții a lucrării de pe Tambo. O veche amărăciune, atât de familiară de atâția ani, începea să-i apese inima și fiecare pas i se părea tot mai greu. Pe de altă parte însă, și aici se vedea altă trăsătură caracteristică a sa, pe măsură ce se afunda în suișul tot mai abrupt al muntelui și simțea aroma umedă a vegetației, vedea explozia de culori de o diversitate debordantă și auzea tunetul apelor care, în fundul văii, își cântau bogata prăvălire printre valuri înspumate, o pace veche și binefăcătoare venea să șteargă oboseala mersului și a luptei cu catării. Câștigul mizerabil al incertei întreprinderi își pierdea dintr-o dată realitatea, căzând în acceptarea sa resemnată, în fatalismul său islamic. Ciripitul păsărilor, tot mai multe și variate, trecerea intermitentă a stolurilor de papagali gălăgioși pe deasupra arborilor înfloriți, încă adormiți de frigul dimineții, îi confirmau certitudinea efemeră a unei fericiri salvatoare. Alternanța acestor impresii îl îndemna pe Gabier la meditații și bilanțuri care se nutreau și din puținele, dar infailibilele lecturi care-l însoțeau oriunde ar fi mers.

Drept care toți Van Brandenii din lume care-i ieșeau în cale nu aveau decât rolul de a-i confirma singurătatea fără leac sau scepticismul său imbatabil față de încăpățânata vanitate a oricărei lucrări a oamenilor, acești orbi nefericiți care ajung la moarte fără a fi bănuiră măcar minunea lumii. Lipsiți de miracolul pasiunii care ne dă de știre că suntem vii și că moartea intră și ea în joc, fără început și fără sfârșit, căci este prezent pur și nețărmurir. În timp ce se dăruia frumuseții peisajului, constata totuși că variatul cortegiu de senzații care-l cotopeau, desfășurându-și minunile unei plăceri fără sfârșit și învingând oboseala drumului, se tocea parcă de zidul unei memorii peste care lucraseră anii.

Guguștiucul mergea înainte, mânănd primul catâr din șir. Adesea abandona drumul, luând-o pe scurtături acolo unde drumul era impracticabil. Vântul era tot mai puternic pe măsură ce urcau. La început fusese un fel de zumzet slab în urechi, o briză ce abia făcea să se miște coroanele copacilor și să vibreze frunzele ferigilor. Zgomotul torentului se apropia sau se îndepărta după cât era vântul de puternic. Când au început să urce cărările înguste în zigzag lipite de marginea abisului, călătorii au simțit vântul care-i biciuia furios. Începea o vegetație pitică, cu frunze groase și moi, care creștea printre niște copaci mari cu trunchi cenușiu și cu o textură aproape minerală și coroane aproape desfrunzite, care se pierdeau într-o ceață deasă care se risipea printre crestele munților. Ajunseseră sus, într-un peisaj pe care Maqroll nu-l mai văzuse de mult timp. Guguștiucul i-a spus că cei pe care noaptea îi apucă pe aici se învelesc cu frunzele arbustului numit pe aici „călugăraș”: frunzele groase nu lasă frigul să treacă, apărându-i astfel pe călătorii înfrigurați. Maqroll începea să respire tot mai greu. Tâmpilele îi zvâcneau și avea gura uscată, ceea ce-i dădea o înșelătoare senzație de sete. Când era pe punctul de a sugera o pauză, Guguștiucul i-a spus că era cazul să se odihnească puțin. „N-avem ce face, trebuie să bem cât mai puțin. Mestecați încet asta ca să aveți iar salivă”, și i-a întins o felie de lămâie. Și-a tăiat și lui una și s-a întins pe cărare pe un pat din frunze de călugăraș. Maqroll l-a imitat tăcut. Întinși, au respirat adânc, pentru ca organismul să se adapteze la rigori-

le altitudinii. Lămâia și-a făcut imediat efectul, eliminând impresia de uscăciune și gustul amar și metalic din gură, care-l chinuia de ceva vreme pe Gabier.

Când și-au reluat drumul, a fost mult mai ușor. O dată cu ultimele raze ale asfințitului au ajuns la cabana abandonată de mineri. Zidurile erau din piatră netencuită și fără nici un fel de ciment, crăpăturile erau umplute cu frunzele aceluiași arbust cu care te înveleai noaptea. Acoperișul era din ardezie și era susținut de bârne groase necojite. Înăuntru, spațiul era împărțit în două încăperi de dimensiuni egale, una pentru oameni, alta pe post de grajd, despărțite de un perete de pământ și bambus care nu ajungea până la acoperiș. În încăperea destinată oamenilor, un cămin din piatră și tablă funcționa perfect. Locul era relativ curat. Ocupanții de dinainte nu lăsaseră în urma lor decât un pumn de cenușă rece în plita căminului. Alături era o provizie de lemne și regula era să fie înlocuită, la plecare. Guguștiucul a pregătit două paturi de frunze și a sugerat să stea un pic întinși înainte de a mânca, în caz contrar, i-ar fi apucat durerea de cap în timpul digestiei.

— Foarte puțini urcă până aici, nu suportă aproape niciunul, a spus băiatul în timp ce Maqroll privea acoperișul încălzindu-se încet la focul aprins de Guguștiuc. Mai întâi au venit minerii, ei au construit adăpostul. Au căutat aur pe maluri, n-au găsit mare lucru. Apoi au venit și străini care visau la povestea asta cu minele. Nu cred să existe mine prin coclaurii ăștia. Și-acum vin ăștia cu calea ferată. Ei sunt cei care țin cabana așa cum o vedeți, curată și destul de în ordine.

— Dar cei care au construit-o de unde erau?, a întrebat Gabierul, pe care stilul cabanei îl făcuse curios.

— Din Canada. Oameni de treabă. Dar când coborau la La Plata se apucau să bea ca nebunii și totul se termina cu niște bătăi strașnice. Nici armata nu putea să-i potolească. După care adormeau în stradă și se pișau câinii pe ei. De dimineată, după ce-și făceau cumpărăturile la prăvălia turcului, se întorceau pe munte ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Erau uriași și aveau niște bărbi roșcate pe care nu și le rădeau niciodată. Se pierdeau acolo sus, trudind toa-

tă ziua pe malurile nisipoase, cernând și căutând pepitele aurii. Când găseau una strigau până le răspundea altul. Așa au stat mai bine de doi ani. Au plecat brusc, lăsându-l pe Hakim neplătit, după o gălceavă care a ținut toată noaptea și s-a soldat cu patru soldați morți. Nimeni nu i-a ajuns din urmă, n-au mai fost văzuți pe nicăieri.

După ce s-au odihnit o oră bună pe așternutul vegetal și moale, au făcut cafea și au prăjit felii de banană cu ouă. Pâinea adusă din La Plata era de nemâncat. Guguștiucul i-a oferit niște carne uscată și măcinată, amestecând-o cu mîncarea. Lui Maqroll i s-a părut delicioasă.

— Trebuie să mâncați, domnule, i-a spus pe un ton sentențios catârgiul. Măine ne așteaptă ce-i mai rău. Acum, încercați să dormiți. Nu citiți până târziu. Aici, numai somnul dovedește oboseala.

Maqroll a zâmbit, amuzat de atitudinea protectoare și admonestantă a băiatului. Habar n-avea el câte nopți petrecuse în condiții mai grele și în locuri și mai inospitaliere. Dacă le-ar fi pomenit, precis că junele catârgiu de la câmpul lui Alvarez n-ar fi priceput mare lucru: nopți în Sar-i-Pul, cu vântul munților afgani zgâlțâind cortul într-un vâjâit care nu înceta până dimineata; nopți în Kerala, printre dansul vrăjit al roiurilor de licurici care răspândeau o lumină liliachie, funerară, mirosind a scortişoară și ghimbir; nopți la granița Guyanei, vârat în noroiul fetid al manglierilor; nopți de spaimă și foame într-un sat părăsit din Anatolia; nopți de țăntări și febră în golful Veragua, unde ploaia se instalează ca un blestem nemăsurat; nopți în *cajun*, lângă mlaștini, acolo unde fluviul Mississippi dă pe-afară de oboseală; nopți de calm absolut în dreptul coastei Yemenului răsculat; nopți asemănătoare acesteia care-l aștepta în plin munte, care semăna cu atâtea altele deja uitate.

A aprins un capăt de lumânare pe care prevăzătoarea de doña Empera i-o pusese în traistă și s-a cufundat în paginile lui Joergensen, în armoniosul peisaj al Umbriei, unde un tânăr dintr-o familie înstărită, în plin secol al XII-lea, pleca în căutarea lui Dumnezeu. Somnul l-a învins treptat, până când cartea i-a căzut din mâini. Zgomotul l-a trezit, a pus cartea în desagă și a stins lumânarea.

Visa Gabierul. Toți mușchii i se destindeau, transformând osteneala într-o beție plăcută, ca o intoxicație inofensivă din care se iscau o luciditate și o fericire măsurate, comparabile doar cu cele pe care-și amintea că le trăise de copil, când totul se ordona în jurul lui pentru a-i produce, în plină trezie, o aventură asemănătoare celei care îl vizita în somnul de acum. Se găsea pe malul lacului Maggiore. Pleca să se plimbe pe cărarea de pe malul apei. Cineva trebuia să-l însoțească. N-a vrut să mai aștepte, avea senzația că, dacă mai întârzie, plăcerea asta neobișnuită avea să dispară deodată. Trebuia s-o păstreze, intactă, cât mai mult. A coborât pe mal și a luat-o pe cărarea unde ajungeau să se spargă valurile, atunci când bătea vântul mai tare. Pe malul celălalt creșteau niște arbuști, parcă de dafin, dar care miroseau puternic a santal. Niște pași veneau în urma sa și-a știut, fără a întoarce capul, că era persoana pe care o așteptase. Dacă se uita, fericirea nemăsurată s-ar fi transformat în ceva greu de prezis. După glas și-a dat seama că era o femeie. Vorbea o spaniolă corectă, dar cu un accent pronunțat pe care nu reușea să-l identifice. Povestea despre trenuri care nu ajung să se întâlnească, de lungi așteptări prin gări și de greutăți nesfârșite pentru a ajunge la lac.

— De la Milano la Novara, spunea, totul a mers bine. Numai că acolo, în loc să fac legătura pentru Oleggio și Arona, am ajuns în nord. Am coborât în prima gară și, ducându-mă să schimb biletele la ghișeu, omul care era acolo și care semăna cu un preot a stăruit să-i arăt sânii. Am ascultat, era singura modalitate de a ajunge înapoi. La Novara mă aștepta bagajul. M-am urcat în trenul care mergea până la Oleggio. Acolo trebuia să aștept șase ore trenul care avea să mă lase la Arona, unde începe lacul și unde stabilisem că ne vedem. La Oleggio m-am urcat în autobuzul care ajunge la câțiva kilometri de Arona. Imaginează-ți ce surpriză să te văd în stație când am coborât. Erai acolo, Gabier nebun, rătăcit ca de obicei. N-ai să scapi niciodată de aerul ăsta de marină debarcat cu forța.

Ultimele cuvinte l-au aruncat într-o deznădejde bruscă și blândă. Era Ilona, prietena lui din Trieste. Numai ea, cea nepereche, unică, îi spunea așa. Iar acesta era accentul ei în-

confundabil. Glasul ei, pașii ei elastici și fermi. Trupul ei plăcut și alb, transformat în cenușă într-o absurdă explozie de gaz în Panama. S-a întors s-o privească și s-a pomenit în fața unei femei cu aspect spaniol și aer aristocratic și maur, care-l privea parcă reproșându-i haosul feroviar de care se plângea. „Ilona!”, a spus, fără a-și da seama de greșeala prostească, cu ochii scăldați în lacrimi. Femeia l-a privit ciudat, ca pe un necunoscut care i se adresa pe neașteptate. S-a întors brusc și s-a depărtat cu pașii ei gimnastici și tinerești, legănându-și șoldurile într-un ritm pe care el știa că doar Ilona îl avea.

A fost trezit de suspinele care-i zguduiau pieptul. Vântul înghețat care biciuia pereții de piatră și mirosul puternic al frunzelor pe care dormea l-au readus brutal la realitate. O realitate absolut de nepătruns și străină, acum. După un timp, a readormit. Guguștiucul l-a deșteptat cu o ceașcă de cafea, pe care Gabierul a început s-o bea cu înghițituri rare, absent și posomorât.

— Trebuie să aveți grijă cu visele, domnule. Aici ai nevoie de somn ca să rămâi în viață. La înălțimea asta și din cauza oboselii, se visează mult. Asta face rău. Forțele nu se refac ca lumea și niciodată nu sunt vise bune. Doar coșmaruri. Știu eu ce spun: străinii care veneau pe aici să caute minele sfârșeau nebuni cu toții și voiau să se omoare între ei la cârciumă sau se aruncau în bulboanele râului și se înecau.

Maqroll n-a comentat nimic. Știa că băiatul spunea adevărul. Visul cu Ilona îi apăsă sufletul, trezind demoni adormiți care nu-l mai chinaseră de mult. Fără nici un cuvânt, a ajutat la încărcatul catârilor și la făcut curat în cabană. Apoi s-au apucat să urce spre Tambo. În curând, vântul a devenit de nesuportat, iar cărăușul l-a sfătuit să-și facă o căptușeală de frunze de „călugăraș” între maiou și cămașă, atât pe piept cât și pe spate. Efectul a fost imediat, căldura corpului se păstra întreagă. Ceea ce transforma urcușul într-un chin era solul de nisip vulcanic care ceda la fiecare pas, rănind copitele animalelor și tocind tălpile încălțărilor. În plus, frecarea permanentă degaja o căldură insuportabilă și un miros de sulf ce ardea mucoasele. Urcau trei pași și alunecau doi. Ore în sir. Pauzele au devenit mai scurte: pe munte se înnoptează

foarte devreme și a merge pe întuneric în condițiile astea era sinucidere curată. Cu ultima geană de lumină, în întinderea apăsătoare de lavă unde singurul semn de viață erau niște tufe rare, cu câte o floare la capătul lujerului central care strălucea precum o flacără palidă și funebră în noaptea care se lăsa, au zărit luminile taberei. Le mai lua un ceas bun să ajungă acolo. Luna plină începea să le lumineze drumul; cât timp era pe cer, era bine.

Mergea sub impresia visului pe care-l avusese. Cum se întâmplă îndeobște, pe măsură ce trecea timpul, imaginile, cuvintele și semnificația ascunsă a visului deveneau mai limpezi, mai puternice, invadau zone tot mai profunde ale ființei sale. Ilona, incomparabila triestină cu plete de culoarea mierii și profil macedonean, prietena înțeleaptă, atentă și inflexibilă în sentimente, fusese singura femeie care își dăduse seama de tendința lui de a se vâri în afaceri vagi, neplăcute și mereu la granița ilegalității. Știuse să-l oprească la timp, doar cu două vorbe, de fiecare dată când intra într-o situație de felul ăsta. Abia acum realiza — în timp ce ajuta la despot-molitul catârilor din nisipul vulcanic în care se afundau până la chingă — că puținele perioade în care trăiseră împreună fuseseră și singurele în care cunoscuse ceva asemănător fericii. Pe atunci era pe deplin supus maniilor sale rătăcitoare și nu se gândea nici la vreun El Dorado improbabil și nici la averi mirifice. Când călătoreau, ea era cea care alegea itinerariile cele mai potrivite, cu singura autoritate a zâmbetului ei — mereu în colțul gurii, lăsând să se vadă dinții mari de țarancă tracă — și a bunului-simț pe care-l folosea atât de natural că trecea neobservat.

În timp ce răsucea sensurile ascunse ale visului, descoperea cheia multora dintre ratările și eșecurile sale. O compara pe Ilona cu Flor Estévez — altă prietenă de neuitat, cea care îi veghease convalescența de după mușcătura unui păianjen „jaripúa“, la „Zăpada Amiralului“, refugiul acela amărât de la marginea drumului, pe o înălțime asemănătoare acestuia — și înțelegea că Flor, spre deosebire de Ilona, se dăruia pe de-a-ntregul fanteziilor Gabierului, însoțindu-l în cele mai nesăbuite idei care treceau prin capul iubitului ei. Fusese autoarea morală a absurdei călătorii pe râul Xurandó,

în căutarea unor fabrici de cherestea inimaginabile. Acolo își lăsase o bună parte din sănătate, iar când s-a întors la Flor, femeia dispăruse. Însă comparația între cele două femei, și-a dat el seama după cheile visului din cabană, era absolut absurdă și inutilă. La Flor Estévez acționa în mod constant dorința, mereu atinsă, niciodată satisfăcută, care făcea ca relațiile lor să fie mereu în derivă, sub imperiul simțurilor care încetoșau totul, care distorsionau totul, fără a găsi ieșirea. Era ca și cum te-ai fi luptat într-un tunel cu un roi de desfătări care se eschivau în permanență.

Când a revenit în prezent, erau în fața șoproanelor șantierului. Erau două construcții joase din plăci ondulate de zinc de un cenușiu stins ce se confunda cu peisajul. Un grup de peoni conduși de un tip înalt și uscățiv, cu trăsături tăioase care sugerau un cuțit de vânătoare și care vorbea cu un marcat accent din nord, veni în întâmpinarea lor cu pași oboșiți și parcă plictisiți. Ajungând lângă ei, omul s-a uitat la Gabier ca la un simplu cărauș. Deodată, de parcă și-ar fi amintit ceva, s-a apropiat să-l salute, întinzându-i mâna cu o politețe prefăcută. Trecând la franceză, l-a întrebat cum decursese drumul până acolo sus. În aceeași limbă, Maqroll i-a relatat în detaliu călătoria, folosind tot un ton neutru, și i-a cerut o chitanță de primire a încărcăturii pe care oamenii o duceau la adăpost în magazie. Omul a zâmbit cu un fel de condescendență care l-a enervat. Avea să-i dea hârtiile mâine, nu era nici o grabă. L-a invitat să intre, dându-i de înțeles că aveau să petreacă noaptea acolo. Adevărul era că nu se punea problema să ia drumul înapoi, alunecând în nisip până la cabana minerilor. Deși, în definitiv, ar fi preferat. A intrat să vadă cum așezaseră lăzile. Două lămpi Coleman luminau interiorul în care se găseau, într-o ordine perfectă, lăzi de diferite dimensiuni; pe unele era scris „fragil” cu litere mari. Pesemne că pentru a le aduce fuseseră necesare cel puțin zece transporturi. Van Branden nu-i spusese nimic despre asta. Poate că sosiseră pe alt drum. Tipul care-i primise și a cărui naționalitate Gabierul n-a reușit s-o ghicească supraveghea extrem de atent manipularea lăzilor care tocmai veniseră. Din unele se auzea, când erau mișcate, un zăngănit metalic, ceea ce-l făcea pe tip să se încrunte preocupat. De ce oare, se întreba

Maqroll, auzea de-abia acum zgomotul acesta? Poate că zgomotele de afară, apoi cel al vântului de pe coastă îl împiedicaseră. Altă chestie care-l mira foarte tare era că nici pe lăzile din lemn, nici pe documentele care trebuiau să înregistreze primirea, și nicăieri pe magazinele șantierului nu se vedea numele companiei însărcinate cu lucrările căii ferate.

Apoi a fost invitat la masa instalată în clădirea geamănă, la care se ajungea printr-o mică galerie tubulară, tot din zinc. Guguștiucul a rămas să mănânce cu peonii care căraseră lăzile. În capul mesei aștepta un personaj scund și ușor cocoșat, cu sprâncene groase încărunțite și nas turtit, care s-a prezentat ca fiind *agrimensor*, de baștină din Danzig și răspundea la numele de Kraken. Tipul cel înalt a zis că era inginer și se născuse în Belgia. Când s-a prezentat, și-a rostit numele atât de neclar încât Gabierul nu l-a reținut. Ceva gen Martens sau Harlens. Cina, formată din alimente conservate și stropită cu vin sau bere de o calitate puțin obișnuită prin aceste locuri, s-a petrecut în tăcere. Doar câteva vorbe anodine, legate de climă sau de dificultățile călătoriei, după care se recădea într-o liniște neplăcută. Maqroll a mai observat că nici farfuriile, nici tacâmurile, nici fața de masă care cunoscuse vremuri mai bune n-aveau nici o marcă sau vreun semn care să le indice proveniența. Dar cel mai tare l-a intrigat faptul că de pe sticlele de vin și de bere și de pe conservele de sardеле, ton și legume etichetele fuseseră scoase sau răzuite cu grijă, ca să nu se vadă nici o marcă. N-au mai zăbovit după masă. Cu un „noapte bună” sec, cei doi străini s-au dus la culcare în două cabine din extremitatea opusă locului unde mâncaseră. Lui Maqroll i-au spus că avea să doarmă într-un hamac pe care peonii i-l atârnavă într-un colț. Când s-a dus la „baie”, îl aștepta Guguștiucul care i-a făcut semn că avea să-i spună ceva între patru ochi. S-au dus la grajdul improvizat din bârne groase, lipit de clădire, unde stăteau animalele care ajungeau până acolo, și băiatul i-a spus:

— Știți că nu s-a trasat nici un metru de cale ferată și că peonii habar n-au de nimic de genul ăsta? Aveți grijă, domnule. Nu știu de ce, dar am impresia că nu e de glumit cu ăștia.

Gabierul n-a apucat să spună nimic, pentru că deodată a apărut presupusul belgian care se prefăcea că venise să

vadă dacă totul e în ordine. Avea o mutră care parcă spunea „nu știu, nu-mi pasă ce vorbiți” și pe care o afișează tocmai cei care știu și sunt interesați să știe. A spus noapte bună cu un zâmbet leșios care dădea la iveală o dantură stricată de tutun și nespălare.

Întins în hamac, învelit cu tot ce avea, plus un așternut din frunze aranjat de Guguștiuc, Gabierul a încercat să adoarmă imediat, doar era destul de ostenit. I-a fost imposibil. Visul din noaptea precedentă, cu Ilona, ascunsă sub niște trăsături vagi care-i aminteau de Amparo Maria, îi lăsase o neliniște, o veche angoasă care, încă o dată, îi măcina puțințele puteri rămase și puținul curaj pentru a merge înainte. În paralel cu visul și intersectându-se cu acesta, îl chinuia situația necurată a întreprinderii în care se imbarcase. Acum era limpede că Van Branden îl păcălise. Cum de reușise să cadă în această capcană de care, de fapt, nici nu avea nevoie? Cu banii trimiși din Trieste ar fi putut rezista până ar fi găsit ceva mai solid și mai puțin tulbure. Era clar că-și pierdea intuițiile, că se lăsa să alunece în jos, avea să ajungă rău dacă o ținea tot așa, și repede. S-a hotărât să stea de vorbă cu belgianul la întoarcere. Avea să iasă din afacere vânzând catării și plecând din La Plata cât mai repede cu putință, cu primul vapor sau prima caravană de șleपुरi care coborau fluviul. În cele din urmă a reușit să adoarmă, adânc. L-a trezit Guguștiucul spunându-i că totul era pregătit și puteau pleca imediat după micul dejun. Nu era nimeni în clădiri, i-a mai spus, plecaseră cu toții în zori, sub pretextul că aveau de făcut planuri la marginea muntelui, în locul cel mai înalt. „Beți-vă cafeaua și s-o ștergem. Cred că nu vor să ne mai vadă pe aici. Ce oameni ciudați.”

Maqroll și-a băut cafeaua, după care au pornit la drum, începând coborâșul pe o ceață deasă mânată de vântul rece, care le ardea obrazii și le mușca picioarele ca un ferăstrău încăpățânat. S-au apărat cu frunze de „călugăraș” și și-au continuat drumul, care se dovedea mai periculos acum, la coborâre. Catării, de-acum ușurați de povară, încercau să meargă repede și alunecau la tot pasul pe solul mișcător de nisip vulcanic. În ochi li se citea panica. În fine, dăuțați și degerați, au ajuns la cabana minerilor. Întepăturile din picioare și us-

turimea pielii pe care nu reușiseră să o apere de vântul înghețat nu i-au lăsat să se odihnească. Din fericire, patul din frunze din ziua precedentă era intact. S-au trântit pe el, doborâți de oboseală. Guguștiucul a trebuit să le facă animalelor o frecție cu uleiul de cocos pe care-l adusese cu el.

— Asta le păstrează căldura. Dacă nu, mâine n-ar mai face doi bani.

Gabierul l-a întrebat de ce nu puteau folosi și ei uleiul.

— Nu, domnule. Oamenii se încălzesc singuri. O să vedeți, în curând o să ne simțim bine. Dar catării au sângele mai gros și când răcesc e mult mai greu să se încălzească pentru a se odihni.

Trebuia să ia de bună ciudata teorie. Maqroll a deschis *Viața Sfântului Francisc din Assisi* și s-a cufundat câteva ore în lectura care-i liniștea necazurile cu o eficiență infailibilă. Un zâmbet îi trecea din când în când pe chip. Guguștiucul îl privea mirat, neîndrăznind să-l întrerupă: pentru el, istoriile astea cu sfinți erau ceva între misterios și interzis. Mai bine să nu știe prea multe despre asta, nici să nu încerce să le cunoască îndeaproape.

A doua zi au coborât la câmpul lui Alvarez. Ca de obicei, clima blândă și-a făcut efectul asupra lui Maqroll. Avea chef să stea de vorbă cu don Aníbal și să afle mai multe amănunte legate de calea ferată și de oamenii implicați în această afacere. Fermierul i-a primit cordial și îngrijorat de încercarea prin care trecuseră urcând la Tambo. La un moment dat, pe când erau singuri în grajd și deșeaua catării, apăruse Amparo Maria. Guguștiucul a plecat discret în timp ce fata îl îmbrățișa pe Gabier cu o efuziune neobișnuită până atunci. În cuvinte drăgăstoase și pe nerăsuflăte i-a spus că se temuse tare mult pentru el, nu doar din cauza condițiilor aspre de pe munte, ci și din cauza oamenilor de acolo, care-i treziseră prevestiri sumbre și inexplicabile. Trupul cald și ferm al fetei lipit de el cu o intensitate nouă și revelatoare i-a transmis o seninătate și o plăcere care se adăugau acțiunii binefăcătoare a aceluia pământ al cafelei și al trestiei-de-zahăr, și îi reveneau, neștirbite, cheful de viață și dragostea pentru darurile acestei lumi.

La cina servită pe amplul coridor, Maqroll a început să-i vorbească lui don Aníbal despre îndoielile provocate de drumul la Tambo. Stăpânul casei a evitat orice răspuns concret. Era limpede că avea s-o facă după ce toți ceilalți se vor fi dus la culcare. Maqroll a priceput mesajul și a așteptat. După cină, don Aníbal și-a aprins un trabuc și, legănându-se în balan-soar, a început să savureze o ceașcă cu cafea neagră căreia îi adăugase câteva picături de brandy. Gabierul a preferat cafeaua simplă. Femeile care serviseră cina, printre care apărea uneori și Amparo Maria, au strâns masa și s-au retras în camerele lor. După o vreme, don Aníbal a început să vorbească. Se înnoptase și nu se mai zărea decât jarul trabucului care se mișca în ritmul cuvintelor. Maqroll s-a pregătit să asculte. Nu-i era somn și era cât se poate de interesat de ce avea să audă de la fermier. După ce a tras adânc din trabuc, luminându-și pentru o clipă fața, acesta a spus:

— Uite ce e, multe nu știu despre acest șantier. Proiectul de a construi o cale ferată care, trecând peste lanțul muntos Tambo, să traverseze cordiliera, este un plan de care s-a vorbit cu mulți ani în urmă. Chiar și taică-meu știa de el când am ajuns noi aici. Dar în curând au început să construiască șoseaua care, deși trece prin altă parte, îndeplinește exact rolul căii ferate. Încet-încet, aceasta a fost dată uitării. Cei care au trasat primele planuri și au făcut niște lucrări prealabile au fost niște englezi. La început, oameni foarte ordonați și serioși. Numai că s-a întâmplat că unii dintre ei s-au apucat, în timpul liber, să spele nisipul de pe maluri căutând aur. Se pare că au găsit niște pepite, care i-au îndemnat să continue. Cu puținul aur câștigat, tot însemna mult mai mult decât salariul pe care-l primeau de la calea ferată. Așa că șantierul a rămas de izbeliște și zona s-a umplut de căutători de aur. Mai există și acum niște urme de șină, ba chiar și niște vagoane în care țineau uneltele și conservele. Tot atunci au fost construite șoproanele de pe Tambo. Afacerea cu aurul n-a ținut. După primul entuziasm, se pare că n-a mai fost găsit cât să merite osteneala. S-a ales praful atât de calea ferată, cât și de minerit. Acum câteva luni s-a zvonit că lucrările vor reîncepe. S-a vorbit de o companie belgiană, s-a văzut ceva mișcare în La Plata. Câteva caravane de catări au

urcat pe munte lăzi asemănătoare celor pe care le-ai transportat dumneata. Dar totul e tare ciudat: cei de sus n-au făcut nici o lucrare. Străbat muntele, se pare fără o țintă precisă, căutând Dumnezeu știe ce. Cei care vin la La Plata își plătesc mai mult sau mai puțin corect comenzile, vin și pleacă pe fluviu, uneori ajung până la Tambo, dar se pare că altceva caută ei. A trecut pe aici și numitul Van Branden. Eu nu sunt un om călătorit, nici măcar în capitală n-am fost, dar pot să-ți spun că tipul nu-mi place defel. Ca să încep, nici nu cred că-l cheamă așa: își confundă numele, câteodată îl pronunță greșit. Semnează mâzgălind de fiecare dată altceva. Ceva îmi spune că a mai fost pe aici, sub alt nume. Poate pe vremea englezilor. Aici l-am primit bine, așa cum facem cu toți străinii, dar curând ne-am dat seama că deștepta bănuieli și-apoi nu l-am mai văzut. Mi se spune că trece pe drumuri ocolitoare, numai noaptea. Nu știu. Pot să spun un singur lucru: omul are noroc. Armata a închis postul militar din La Plata, drept care nu mai există nici o pază în zonă. Dacă erau militarii aici, Van Branden ăsta, sau cum s-o fi numind, ar fi trebuit să se legitimeze și să spună exact ce face el și oamenii lui. Asta ți-o garantez.

Neliniștea l-a cuprins din nou pe Gabier. Experiența sa cu forțele armate din aceste țări fusese cât se poate de elocventă. Pe când navigase pe Xurandó constatase genul de control exercitat, cât și metodele folosite pentru a face ordine și a o menține. El personal n-avea a se plânge. Dimpotrivă, lui îi salvaseră viața când fusese gata să moară, victimă, se pare, a unei boli incurabile care bântuia prin regiune. Îl mai salvaseră și când, la întoarcere, era gata să ajungă la cataractele în care îi pieriseră tovarășii de drum. Dar asistase la acte de justiție expeditivă, a căror amintire încă îi mai făcea pielea ca de găină. Toate astea și le-a amintit ca pe un șuvoi amețitor. A simțit că reîncepe vechiul coșmar. Acum, cu forțele diminuate și niște ani în plus, perspectiva îl îngrozea. A preferat să nu se mai gândească. Don Aníbal, care îi văzuse reacția, i-a venit în ajutor apucându-se să-i spună de îmbunătățirile pe care avea de gând să le facă la fermă și prezentându-le cu lux de amănunte, fără a-și da seama, sau nevrând, că Maqroll, în lungii ani de bătut mările și porturile precum un trans-

fug neobosit, uitase această lume care fusese a copilăriei. După ce a tăcut, amândoi au rămas un timp fără să vorbească, contemplând cerul înstelat din care cobora o pace adormitoare, semn al vremelnicei noastre prezențe în planurile universului. Calmul a revenit în sufletul lui Maqroll, o dată cu somnul. S-a întors spre interlocutorul său și a văzut că îi cădea capul în piept, cu trabucul încă în gură, din care cădea scrumul pe cămașa albă și scrobită. I-a spus încet noapte bună și s-a dus să se culce în casa mică pentru oaspeți, lângă grajduri.

Reîntors în La Plata, a aflat că Van Branden încă nu apăruse. Era așteptat la următorul vapor, cel puțin așa îl auziseră spunând când plecase, ceea ce nu însemna nimic sigur. Declarațiile pe care le făcea pentru a-și liniști creditorii și persoanele implicate în afacerile sale nu mai erau luate în serios de nimeni. Maqroll s-a pregătit să aștepte. Nu venise nici încărcătura pe care trebuia s-o transporte la Tambo. S-a reîntors deci la taifasurile și la lecturile cu oarba. Îi traducea cu plăcere multe pagini din cele două cărți pe care le luase cu sine și care erau în franceză. La rândul său, ea îl pune la curent cu informații referitoare la zonă și cu faptele petrecute pe aici în ultimii douăzeci de ani. Cu cât o cunoștea mai bine, cu atât o admira mai mult pe doña Empera, a cărei inteligență și bun-simț ar fi făcut-o să merite o soartă mai bună decât să se afunde în așezarea asta mizerabilă unde ținea o casă de oaspeți în mijlocul haosului și violențelor intermitente care bântuiau regiunea. Merita s-o auzi, de exemplu, cum comenta anumite fapte ale Prințului de Ligne, ale cărui adevărate motive erau de găsit, atent disimulate, în proza transparentă și plăcută a scrisorilor sale. Oarba descoperea adevărul ascuns de marele senior belgian și îl scotea la iveală în cuvintele ei obișnuite. Nimerea aproape fără greș, lucrurile erau așa cum le ghicise ea. În timpul acestor lungi seri, Maqroll uita de durerile și de beteșugurile fizice care, cu o insistență neașteptată, începeau să-i aducă aminte de trecerea anilor.

Într-una din zile a venit Amparo Maria în vizită la el. Când fata a intrat în cameră, el a ieșit să vorbească cu stăpâna pensiunii, căreia i-a spus că, dată fiind relația prietenească și bazată pe încredere pe care o avea cu don Anibal, nu avea de

gând să prelungească amorul cu Amparo, temându-se de bârfele care l-ar putea pune într-o poziție neplăcută față de fermierul căruia îi purta un respect cordial. Oarba l-a liniștit, spunându-i că fermierul închidea ochii la asemenea treburile. Fata mai venise și înainte la pensiune, cu prieteni ai familiei Alvarez care erau în trecere, înainte de a urca la fermă sau venind de acolo. În plus, era foarte discretă și rezervată. Avea și de ce, pentru că acasă o aștepta o problemă delicată: era vorba de un locotenent de infanterie marină care încercase s-o violeze și care a doua zi a fost găsit în fundul unui șanț, înjunghiat de două ori în piept. Cazul n-a fost rezolvat niciodată, dar militarii nu prea uită aceste lucruri. Maqroll s-a întors în cameră. Nu era chiar liniștit, dar dorința pe care i-o trezea fata era mai puternică decât prudența și frica.

Au făcut dragoste cu o intensitate nouă, născută, poate, din umbrele care începeau să se strângă în jurul lor. Întinși pe patul tare, privind spre râul care curgea prin fața ferestrei abia protejată de o pânză care îi apăra de țânțari, au stat de vorbă toată noaptea. Amparo Maria, bruneta cu talie de țigancă și scumpă la vorbă, s-a dovedit a fi, dincolo de aerul aspru și sfidător, o ființă lovită de viață, cu o sete de tandrețe ascunsă în spatele neîncrederii și temerii sale de a fi rănită. De aici veneau reacțiile bruște și dese. Tot de aici, când făceau dragoste, se ținea până în ultima clipă; actul amoros devenea pentru Maqroll o adevărată luptă, în care trebuia să-și dozeze atent plăcerea pe care i-o dădea acest corp, a cărui frumusețe intensă și neliniștitoare deschidea vaste posibilități, pe care trebuia să le negocieze de fiecare dată, cu tot felul de șiretlicuri. Dar, pe de altă parte, Amparo Maria era tandră și caldă, avea spontaneitatea tipică fapturilor care trăiesc în așteptarea unei mângâieri sau a unui cuvânt bun care să le elibereze din cușca pe care și-au construit-o singure. Nu-și putea însă exprima sentimentele cu generozitatea și impulsul secret care reprezentau firea sa adevărată. Conversația ei se desfășura cumva în spirală, plecând de la tăceri lungi, sălbătice parcă, pentru a ajunge la o veselie jucăușă, copilăroasă și candidă. Ajunseseră să se împrietenească de-a binelea, tot construind acest climat de încredere și dăruire fără rezerve. Asta grație Gabierului, care intuise personalitatea auten-

tică a prietenei sale. La anii lui, se gândea el, nu era rău deloc să țină în brațe o femeie tânără care-i amintea, prin trăsături și forme, de vechi prietene din porturile Mediteranei, unde o femeie cu asemenea calități se cucerea, chiar cu riscul vieții, în seraiurile obscure din Oran sau Susa. În pragul bătrâneții, Gabierul învăța să se împace cu ceea ce ne este fatalmente dat în schimbul a ceea ce ar fi putut fi și nu mai este. Hazardul i-o dădea pe Amparo Maria; cu douăzeci de ani în urmă, ar fi păstrat-o într-o casă ascunsă în Catania. O promisese aici, când era obosit și pe tărâmul acesta plin de orori și lipsit de apărare. Era un dar al zeilor.

I-a spus câte ceva din toate astea stăpânei pensiunii, care i-a răspuns cu o urmă de resemnare ironică:

— Așa-i, Gabierule. Trebuie să trecem toți prin surprizele vârstei. Răul este că ne iau prin surprindere. Și încep cu mult înainte decât ne dăm seama. Noi, orbii, cred că îți dai seama, suntem siliți să ne împăcăm cu ele încă din clipa în care nu mai vedem. E și mai greu, nu crezi?

A admis, fără să priceapă pe de-a-ntregul vorbele doanei Empera. Care l-a liniștit:

— Nu, nu-i adevărat. E la fel, toate sunt la fel. Viața este precum apele astea ale râului care le nivelează pe toate, tot ce aduc și tot ce lasă, până când ajung la mare. Curentul e mereu același. Totul e la fel.

N-a mai putut sau n-a mai vrut să adauge nimic la cuvintele oarbe, prea semănau cu ceea ce-și spunea în sinea lui de atâția ani. Drumul până la creastă îi confirmase, în plus, certitudinile și îi redase indiferența, această veche cunoștință care îl salva de eșecurile majore și lipea, cu o eficiență infailibilă, crăpăturile prin care simțea uneori că i se scurge sufletul. Era o indiferență specială, îngemănată cu cea pe care o predica gazda sa: nu numai că-l făcea să nu clacheze, dar îi și oferea anumite daruri ale lumii care-l făceau să aibă mobilul de a trăi mai departe.

Într-adevăr, Van Branden a sosit cu primul vapor. Când a aflat Gabierul, omul era de-acum la cârciumă, așezat la masa din fund, dând peste cap pahar după pahar de gin cu apă. Avea ochii injectați, iar o supărare amară îi făcuse niște pungi cenușii, care se prelungeau sub cearcănele unei insomnii vechi.

Dialogul n-avea să fie ușor. Maqroll l-a pus la curent cu rezultatele primului transport. Omul a mârâit ceva, după care i-a reproșat că îl luase cu el până pe creastă pe tânărul cărauș: „Dacă te mai folosești de căcănarii ăștia, măcar lasă-i la cabana minerilor, nu mi-i aduce până sus.” Gabierul a preferat să nu comenteze și a trecut la ce-l durea: plata pentru munca sa. Tot ce-a putut pricepe din bălmăjeala flamandului, care pe alocuri i se părea jucată, a fost că vaporul următor avea să aducă alte lăzi de transportat. De data asta mai mari și mai delicate. Banii pe care îi primise ajungeau pentru încă două transporturi, cel puțin, așa că de ce dracu' se plângea? Altceva n-a reușit să scoată de la el, Van Branden nu ieșea din încăpățânarea sâcâitoare de bețiv, totul rămânea la fel de vag ca înainte. Dar discuția asta i-a produs Gabierului o senzație de alarmă indefinită. Destul de clară însă pentru a-i trezi vechi instincte de apărare de pe vremea când soarta îl mănase prin atâtea colțuri ale lumii. A fost ca o umbră de teamă, de panică stăpânită ce străbătea prin vorbele întretăiate ale belgianului. Impunitatea trufașă pe care o afișase până acum ceda locul unor bălmăjeli temătoare, unui ghem de cuvinte care se tot repetau, într-o încăpățânare circulară de bețivan șmecher, dar fără putere.

Întors în camera cu balconul larg deschis spre curgerea blândă a apelor în noapte, Gabierul încerca să capteze semnul neclar de pericol pe care i-l transmisese întrevederea. După mai multe ore de veghe, a ajuns la niște concluzii evidente: calea ferată, chiar dacă era reală, ascundea altceva, un scop ce se voia ținut ascuns din motive ce aveau de a face cu vreo încălcare a legii; cei doi străini de pe creastă erau, împreună cu Van Branden, parte a conspirației; locuitorii din La Plata și oamenii de la câmpul lui Alvarez aveau îndoieli în ce privește proiectul feroviar și n-aveau încredere în onestitatea administratorilor acestuia, față de care manifestau o rezervă suspicioasă. Totul era posibil datorită absenței, se pare trecătoare, a autorităților din regiune. Toate acestea i s-au părut destul de clare. Suficient pentru a-și lua anumite precauții la cel de-al doilea transport. Va vorbi cu don Aníbal, îi va expune sincer concluziile la care ajunsese. Era sigur că fermierul avea să-i lămurească, grație judecății sale limpezi și

rectitudinii sale, anumite aspecte rămase în umbră. Conta pe simpatia reciprocă pe care o avea cu stăpânul lui Amparo Maria.

Două zile mai târziu a sosit încărcătura cea nouă. Era vorba de șapte lăzi lungi, atât de grele încât un catâr nu putea duce decât una. Cele rămase au fost duse la Van Branden în cameră, la pensiunea doanei Empera. Guguștiucul s-a ocupat de modul în care trebuiau încărcăți catării ca să nu se rănească și ca să nu existe pericolul de a aluneca pe coastele abrupte. N-a fost ușor, dar băiatul a dovedit un talent și o străduință care au fost pe placul Gabierului. Într-o dimineață cețoasă și umedă, după ce și-a luat rămas-bun de la stăpâna casei și a sfătuit-o să păstreze discreție asupra obiectelor rămase în custodia sa, Gabierul a pornit cu al doilea transport spre Tambo. Ajungând la jumătatea drumului, plantația de cafea era în floare. Femeile erau ocupate cu curățatul frunzelor uscate de pe fiecare plantă și cu tăiatul lujerului care creștea în centrul unora dintre ele, vătămând fructele. Aerul calduț era impregnat de mirosul florilor de cafea, albe, părând a fi o zăpadă imposibilă așternută pe verdele plantelor. Cântecul femeilor și torențele care se prăvăleau de pe munte i-au transmis un răgaz de fericire și de uitare fără umbre și alte gânduri negre. Dimineața aceasta din mijlocul pământurilor calde venea, ca prin minune, din zilele copilăriei. Munții învăluiți încă în vâlul albastrui al ceții translucide, cu cărările care urcau în zigzag făcând legătura între locuințele umile ale arendașilor, semăna cu o forță uriașă, cu un domeniu nemărginit, protector, totuși copleșitor de impunător. Prezența maiestuoasă i-a amintit de visele pe care le avea în largul mării și care, de-abia acum înțelegea, veneau să-i amintească legătura de neșters cu acest peisaj și cu frumusețea sa schimbătoare care-i băntuia memoria. La o cotitură a drumului, înainte de coasta ce ducea la fermă, îl aștepta Amparo Maria. Purta un șorț alb și lung ce o făcea să semene cu o preoteasă, și ținea în mână niște foarfece mari. L-a sărutat pe gură cu un aer sfidător și i-a șoptit la ureche, gâdilându-l cu respirația ei caldă: „Don Aníbal vrea să vorbească cu tine între patru ochi. A zis că după ce ajungi acasă, să mergi cu el afară, pretextul ți-l va spune el. Dar până atunci, hai să

ne odihnim sub tufa aia de cafea pe care tocmai am aranjat-o ca să ne putem ascunde fără să fim văzuți.”

Invitația, care ascundea o tandră promisiune, prelungea plăcerea febrilă care-l invadase. I-a făcut semn Guguștiucului să meargă înainte și s-a pierdut în plantație, condus de fata care zâmbea malițios, exact ca statuetele etrusce pe care le văzuse într-un muzeu de pe malul Adriaticii. Sub cupola protectoare a arborelui de cafea cu frunze de un verde ceros, Amparo Maria pregătise un pat de frunze uscate de bananier. S-a culcat pe el, după ce și-a scos hainele cu un gest instantaneu și emfatic. Gabierul o mângâia încet, în timp ce-și lepăda la rândul său hainele în tăcere. A intrat în ea, era ca un ritual sacru, iar fata a început să mimeze o exaltare care a devenit sinceră grație admirației și recunoștinței pe care i le trezea străinul acesta care, în afară de povara anilor, îi aducea și devastatoarea și agitata experiență a unor pământuri necunoscute și a unor zile îmbătătoare de pericol și delectare. Au rămas îmbrățișați, în timp ce soarele care se strecura prin interstițiile cupolei vegetale le presăra trupurile cu pete de lumină care numărau ceasurile. Când Maqroll s-a hotărât să plece, Amparo Maria s-a îmbrăcat la fel de iute precum se dezbrăcase. Pe chip i se citea o expresie serioasă și gravă, de parcă s-ar fi maturizat dintr-o dată. L-a sărutat din nou pe gură, lacom, și-a fugit la celelalte femei care se adunau pentru că se dăduse semnalul de masă.

Când Gabierul l-a ajuns din urmă pe Guguștiuc, acesta urcase aproape coasta. „Catării sunt obosiți. Să vedem dacă rezistă până sus”, i-a spus lui Maqroll, căruia i se citea pe față seninătatea celor fericiți, drept care a adăugat zeflemitor: „Când te trezești, mai vorbim. Cine se găsește printre plantațiile de cafea nu se gândește la creasta muntelui. Fiecare lucru la timpul său, zicea bunicul. Era plantator de cafea. Eu n-am avut parte, și iată-mă luptându-mă cu animalele astea pe care parcă le-a fătat dracul. Azi au fost mai rele ca oricând. Încărcătura le deranjează, nu că ar fi prea grea, dar le rănește coastele.” Maqroll a continuat să tacă, n-avea ce comenta și a preferat să păstreze tăcerea care să-i prelungească încă puțin trecătoarea fericire. Nu se aștepta să-i fie dată încă o dată. Ținea socoteala exactă a bucuriilor de acest gen

și ceva în sinea lui îi spunea că se apropia de marginea corzii și că momentele de fericire erau pe punctul de a se sfârși.

Când au ajuns la câmpul lui Alvarez, le-a ieșit în cale don Aníbal. Mai avea pe el cojocul: fusese să caute niște vite răătăcite la marginea fermei, acolo unde începe muntele. L-a invitat pe Gabier pe terasă și-a cerut să vină cafeaua în timp ce-și schimba hainele. A revenit, și-au savurat în tăcere cănila cu cafea fierbinte și aromată. Apoi i-a spus pe un ton firesc, parcă nedând importanță cuvintelor: „Ce-ar fi să vii cu mine până la defileu? Vreau să-ți arăt niște pomi fructiferi pe care i-am sădit pe malul apei și care arată foarte bine. Cred că o să-ți placă.” Gabierul a fost de acord, ușor amuzat de pretextul artificial, pentru că don Aníbal știa perfect cât de puțin îl interesează pe Maqroll astfel de lucruri, atât de străine lungii sale vieți pe mare. Au coborât fără grabă în vale, încercând să nu alunece pe cărarea umedă și lutoasă. Fermierul a cotit spre o mică plantație care creștea pe malul apei. Zarva papagalilor devenea pe alocuri asurzitoare. S-au așezat pe o stâncă mare ce ieșea din apă. După ce s-a uitat de jur-împrejur, fermierul a intrat direct în subiect:

— Ei bine, prietene, să vorbim despre povestea asta cu calea ferată. Știi că eu am avut cele mai mari dubii în legătură cu proiectul ăsta. În dimineața asta am vrut să-mi confirm niște bănuieli și am urcat până la marginea muntelui, sub pretextul căutării animalelor răătăcite, pentru a sta de vorbă cu păstorii care au grijă de o turmă de oi pe care o am acolo. Ei știu tot ce mișcă. Punând cap la cap ce mi-au spus ei cu ce aflasem din La Plata, pot să-ți spun următoarele: nu există nici o cale ferată, nici umbră de astfel de proiect. Ceea ce adună ei în magazine și ce transportă acum dumneata la Tambo nu sunt aparate de măsură sau instrumente. Până acum au venit de trei ori oameni care au luat de acolo, la miezul nopții, lăzile sau conținutul lor. Nu se știe unde le duc. M-am hotărât să te previn din două motive: unu, cred că ești total pe dinafară în istoria asta și, pentru că te simpatizez, atât pe dumneata cât și pe oamenii de condiția dumitale, n-aș vrea să te văd terminând rău în jocul ăsta fără noroc; doi, mă gândesc la propriile mele interese și ale oamenilor mei. Acum că știi, poți să-mi spui ce se întâmplă pe Tambo sau în La Pla-

ta în legătură cu afacerea asta. În felul ăsta, pot să preîntâmpin orice pericol, dacă știu din vreme, ca să-i pot pune la adăpost și pe ai mei dacă se întâmplă ceva. E posibil ca toate astea să ceară timp. Poate că ai să mai faci unul sau două transporturi cu catării. Semnalul de alarmă va veni mai întâi din La Plata, nu de pe creastă, unde oamenii sunt mai implicați. Dă-mi de știre prin Amparo Maria, care e o femeie loială și mai dezghețată decât pare, iar eu am să iau imediat măsuri ca să evit o nenorocire.

— Don Aníbal, dar de ce te temi de fapt? Eu am să te informez cu dragă inimă despre tot ce aflu în La Plata și pe Tambo. Dar vreau să știu ceva mai mult despre ce ne amenință, asta ca să nu confund zvonuri lipsite de importanță cu vestile cu adevărat grave. Trebuie să-ți spun că în La Plata mă neliniștește totul, ce se întâmplă acolo nu-l lasă liniștit nici măcar pe ultimul idiot. Pentru dumneata și pentru oamenii de aici am o afecțiune sinceră și mult respect. Încrederea pe care mi-o arăți acum mă obligă și mai mult și mă face să văd cât de drept și loial ești. Dar, înțelege, dacă nu-mi dai câte-va indicii mai clare, e posibil ca pericolul să treacă prin fața mea fără să-mi dau seama.

— Ai dreptate, prietene. Trebuie să te pun la curent cu niște lucruri mai vechi. Regiunea asta are probleme de mulți ani încoace. Nu-mi dau seama exact ce se poate întâmpla, nici cine stă în spatele acestei povești. E greu să mergi pe urmele unor lucruri care au căi întunecate și foarte încurcate până să iasă la iveală. Acasă la doña Empera, la cârciumă, pe chei, sus la Tambo, chiar și la cabana minerilor, descoperă tot ce ți se pare nou, tot ce iese din rutină, tot ce indică o schimbare în viața celor cu care ai de-a face. Nu pot să-ți spun mai mult, nu că ți-aș ascunde ceva, dar nici eu nu știu de unde poate veni lovitura. Poate fi vorba de o mișcare subversivă, poate o manevră a militarilor sau o reglare de conturi între ei sau între niște grupuri de contrabandiști. Mă interesează mai mult ce poți afla în La Plata decât pe Tambo, acolo am eu oamenii mei. Asta nu înseamnă că nu trebuie să fii cu ochii pe ăia doi de pe creastă, nici gând. Dar râul, prietene, râul aduce surprizele cele mai teribile. Nimic bun n-a călătorit pe apele lui de când trăiesc aici. Știu eu ce spun. Acum,

să mergem, să nu se creadă la fermă că punem ceva la cale. Bieții oameni sunt de o fidelitate înduioșătoare și mă simt răspunzător pentru tot ce li s-ar putea întâmpla. Doar noi i-am adus aici. Firește, nu vorbi despre astea cu Guguștiucul. E un băiat onest și dezghețat, dar și prea vorbăreț, am mai avut eu probleme cu el. Nu de el trebuie să te ferești, ci de limbărită lui. Asta e tot.

S-au întors la fermă și Gabierul s-a dus să vadă catârii. Guguștiucul îi eliberase de încărcătură, ajutat de un peon, și acum comentau forma ciudată a lăzilor. I-a făcut semn Guguștiucului să curme discuția; peonul a plecat și cărașul a început să hrănească animalele. Noaptea au dormit în grajd. Maqroll nu voia să lase lăzile la discreția vreunor priviri curioase. Discuția cu don Aníbal îl pusese pe jar. Acum începea să pună cap la cap conversațiile cu Van Branden și niște aluzii ale oarbei. Începea să perceapă mai bine terenul minat și nesigur pe care se desfășura afacerea în care se băgase.

A doua zi au plecat spre refugiul minerilor înainte de răsăritul soarelui. Foarte curând, catârii au început să dea semne de oboseală și să nu mai asculte de ordinele Guguștiucului. Așa au ajuns la coastă. Drumul urca în zigzag, pe marginea prăpastiei care devenea tot mai adâncă. Cărarea se îngusta periculos, lipită de muntele abrupt din care ieșeau stânci care nu putuseră fi mișcate din loc. La urcuș, catârii au început să tremure și au refuzat să avanseze. „E din cauza încărcăturii prost așezate, simt pericolul, a spus băiatul. Îi trecem unul câte unul, pentru că, dacă se împotmolesc toți n-avem cum ne întoarce și rămânem înțepenți acolo. În plus, după ploaie, drumul alunecă, de parcă ar fi dat cu săpun.”

Gabierul a propus să mai înainteze puțin. Nu voia să-i prindă noaptea pe drum înainte de a fi ajuns la cabană. Au mai avansat nițel, trecând de jumătatea coastei, și-atunci catârii chiar că s-au oprit. Au aplicat ideea Guguștiucului. Primii catări au trecut fără probleme. Maqroll îi aștepta sus, băiatul îi trecea pe rând, ținându-i de căpăstru. Ultimul s-a speriat de o pasăre care s-a ridicat în zbor de pe peretele stâncos. Cărarea fiind atât de îngustă, a făcut câțiva pași înapoi și a fost târât în prăpastie de greutatea încărcăturii. Nici un zgomot nu i-a însoțit căderea. Hăul era atât de adânc, încât norii nu

lăsau să se vadă unde se termină. Din când în când, vântul aducea sunetul apei care curgea acolo jos. Animalele s-au liniștit și mai mult constatând absența catârului. Cu chiu, cu vai, au ajuns pe culme. Operațiunea se dovedise epuizantă și noaptea venea repede. O ploaie torențială și înghețată s-a năpustit printre fulgerele care se vedeau tot mai aproape. Catării tremurau, ochii luminați de descărcările electrice le străluceau, măriți de spaimă. Era aproape de miezul nopții când au ajuns la cabană. Au ușurat imediat de povară biețele animale, și-au pregătit paturile cu frunzele de „călugăraș” care se găseau în adăpost. Aprinzând capătul de lumânare destinat lecturii sale nocturne, Gabierul a văzut hârtia prinsă în perete de un cui ruginit de care se agățau de regulă harnașamentele animalelor sau hainele călătorilor. Într-o spaniolă stricată, cu litere de tipar, evident, pentru a nu fi putea identificat autorul, Maqroll era anunțat că trebuia să aștepte aici. Aveau să vină după încărcătură a doua zi până la prânz. Peste ușurarea de a nu mai trebui să facă drumul fioros până la creastă, s-a insinuat prezența surdă a unui pericol ascuns, despre care au preferat să nu vorbească. Fiecare știa ce gândește celălalt. A continuat să plouă toată noaptea, cu încăpățânarea tenace a furtunilor tropicale, când ai impresia că a început diluviul universal. Dimineața au încălzit cafeaua și au prăjit banane. Ziua anterioară le produsese o foamă care cerea o hrană mai sățioasă. S-au culcat la loc, ca să-și înșele prin somn foamea în creștere. Niște bătaii în ușă i-au trezit brusc. Uitaseră de-a binelea unde erau.

Inginerul deșirat și posomorât care-i primise pe Tambo a intrat urmat de încă cinci bărbați. Afară așteptau cinci catări strălucind de sănătate. Fără un cuvânt, peonii au așezat extrem de atent încărcătura pe animale, în timp ce presupusul belgian verifica pe o listă numerele înscrise pe lăzi. „Lipsește două”, a spus, privindu-l pe Gabier cu o suspiciune felină, amestecată cu o sugestie de alarmă abia disimulată.

— Nu, lipsește doar una. Care a căzut în prăpastie cu catâr cu tot.

— Stai să văd, a zis omul luând din nou lista. Ai dreptate, una. Dar e tot aia. Unde a căzut catârul?

— Înainte de a ajunge la înălțimea Santa Ana, la ultimul ocol. Nici măcar nu l-am văzut căzând, norii acopereau to-

zul, s-a grăbit să explice Guguștiucul, care cunoștea zona mai bine decât Gabierul și voia să risipească bănuielile străinului.

— Povestea asta să i-o spui celui care te-a angajat, i s-a adresat acesta lui Maqroll. O să ai probleme. Conținutul acestor lăzi nu poate fi lăsat așa, undeva în munți. Mai bine recuperați încărcătura și, dacă o găsiți, e preferabil să păstrați tăcerea asupra conținutului. Iar dacă a găsit-o altcineva înainte, aveți grijă, că nu glumim. În fine, vezi dumneata ce faci.

A dat din umeri, s-a întors și caravana s-a pierdut în ploaia care continua să cadă persistentă ca un coșmar. După ce-au rămas singuri, Guguștiucul a spus: „Nu vă faceți griji, cunosc eu o scurtătură care ne duce chiar în fundul prăpastiei. Lăsăm catării priponiți la jumătatea coastei. Cărarea e în apropiere și într-un ceas suntem jos. Vedem despre ce e vorba, îngropăm lada într-un loc sigur și gata. Luăm cu noi lopata asta lăsată de mineri.

Maqroll a râsuflat ușurat, cuvintele acestea îi readuseseră încrederea că puteau ieși din situația creată fără mari riscuri. Avertizările inginerului îl afectaseră: nimic nu-l demonstra mai tare decât amenințările vagi, proferate de oameni de care depindea la un moment dat. În cazul de față, teama era întrecută de neplăcerea și scârba de a se ști la mâna cuiva față de care n-avea nici respect și nici recunoștință. Exact genul de relație pe care încerca, în măsura posibilului, să o evite.

Ploaia încetase. Au coborât animalele până la locul indicat și-au pornit în căutarea scurtăturii. Cărarea abia de se vedea pe alocuri, dar Guguștiucul cunoștea bine locurile. Solul argilos devenise foarte alunecos, din când în când se lăsau pur și simplu să alunece, ținându-se de bălăriile care creșteau tot mai înalte și mai dese pe măsură ce coborau. În cele din urmă, s-au pomenit în mijlocul unei vegetații de un verde intens, impregnată de o umezeală ce făcea respirația mai ușoară și le relaxa mușchii înțepeniți de frig și de efortul coborâșului. La prânz au ajuns pe malul apei care curgea într-un vârtej vesel de spumă și bulboane. Zgomotul apelor reci și cristaline reverbera pe pereții înalți ai defileului, de pe care își luau zborul, deranjați de pașii intrușilor, stoluri de papagali gureși și păsări mari, în perechi, care și întindeau aripi-le într-un zbor maiestuos, imprimând locului un aer del-

fic, la marginea timpului și a lucrării sale perisabile. Pe măsură ce avansau pe mal, Guguștiucul privea în sus, încercând să ghicească locul în care se prăbușise catârul. L-a dibuit, dar au fost mirați să nu găsească nici urmă de animal sau încărcătură. Băiatul a spus că era posibil ca leșul să fi fost luat de ape și să fi rămas prins mai încolo de niște stânci; încărcătura, în schimb, era mai greu de târât. Într-adevăr, ceva mai departe au dat de cadavrul umflat al catârului care se răsucea într-o bulboană și se lovea de pietre. Vulturii hoitari îl ciuguleau viguros, încercând să-și păstreze echilibrul pe prada zgâlțâită de curent.

S-au întors la locul unde socoteau că se prăbușise catârul și-au continuat să caute lada.

— Drace! a exclamat Guguștiucul la un moment dat, ridicând ceva de pe jos. Cineva a venit și-a luat lada, uite, și i-a întins Gabierului o așchie de lemn pe care au recunoscut-o imediat. Au continuat să cerceteze locul, Gabierul a mai găsit un indiciu, care l-a neliniștit și mai mult. Era o bucată de etichetă de plastic, pe care cuvintele bătute la mașină fuseseră șterse de apă. Dar pe marginea inferioară se mai putea citi, cu litere tipărite: „Made in Czec...” Cuvântul nu se termina, dar era ușor de ghicit. Maqroll a băgat în buzunar bucata de etichetă și a fost de părere să se întoarcă la locul unde lăsaseră catârul. Nu era prudent să mai zăbovească pe aici. Căraușul i-a spus că, mergând pe firul apei, putea ajunge la câmpul lui Alvarez destul de repede. Avea să se ducă doar el după animalele care, neîmpovărate, puteau fi mânați mult mai ușor. În plus, urcușul pe cărarea alunecoasă ar fi fost epuizant. Gabierul a acceptat, nu foarte liniștit. Dacă-l prindea noaptea pe drum, Guguștiucul risca să fie surprins de cei care veniseră să ia lada.

— Nu, noaptea nu se încumetă nimeni să meargă pe aici. Știu eu să am grijă de mine, nu vă faceți probleme.

— Nu sunt atât de sigur, și după ladă tot noaptea au venit, nu cred că se tem de coastă.

— Nu, domnule, au venit după încărcătură, e altceva.

Gabierul a cedat insistențelor și s-au despărțit. În timp ce mergea pe firul apei îl cuprindea o neliniște surdă. Prezența unui pericol neclar, dar evident îi reda starea de spirit, atât

de familiară, compusă dintr-un fel de plictis, dintr-o oboseală monotonă care-l îndemna să se dea bătut, să pună capăt cursei zilelor sale, toate marcate de genul ăsta de afaceri din care mereu ceilalți se alegeau cu profitul și luau inițiativa, în timp ce el cădea de fraierul care era folosit, fără să-și dea seama, în scopuri străine lui. Când se simțea astfel, avea în gură un gust amar, tâmpilele îi zvâcneau și burta îi bolborosea. Era frica, frica cea veche care făcea salturi de felină: o simțise în mina de la Cocora, îl așteptase la cataractele de pe Xurandó, îi pândise în santina din Lepanto, era frica din Anvers, din Istanbul, frica dintotdeauna, frica întregii sale vieți, roza-riu de dezastre sordide și de fragile și tulburi clipe de fericire greu de priceput.

La câmpul lui Alvarez n-a dat de nimeni cunoscut. În bucătărie l-a primit o femeie cu chip de mumie chinezească, spunându-i, în cuvinte greu de înțeles din gura fără dinți, că pleaseră cu toții, dar că don Aníbal îi lăsase vorbă să stea să se odihnească și să-l aștepte că avea ceva de vorbit cu el. Să nu coboare în port până nu vorbește cu el. Ei erau la sapă, la munte și se întorceau a doua zi de dimineată. Amparo Maria era și ea cu ei. Baba zâmbea cu un aer complice care-l irita. A preferat să-și ia cana de cafea și farfuria cu mâncare reîncălzită și să se ducă în camera pregătită pentru el. Acolo, după ce și-a potolit foamea care-l chinuia încă de dimineată, Gabierul s-a întins în pat și, înainte de a cădea într-un somn adânc, s-a uitat iar la cuvintele ciuntite de pe eticheta găsită: Made in Czec... Știa despre ce era vorba, dar nu putea sau nu voia să se grăbească cu concluziile. Era clar că nu exista nici o cale ferată. În spatele proiectului se ascundea o afacere în angrenajele căreia își putea pierde, în orice clipă, viața. Așa, pur și simplu, cu ușurința gratuită cu care îl ajungeau tot timpul din urmă asemenea surprize.

L-au trezit niște bătaii ușoare în ușă. Era încă noapte. Dormise ca un buștean multe ore la rând și pierduse noțiunea timpului. S-a dus să deschidă și a dat cu ochii de don Aníbal, vârat într-o pelerină de cauciuc lungă până în pământ, din care se scurgea apa. Tocmai descălecuse de pe calul care-l aștepta legat de balustrada cerdacului. Alături se găsea

Guguștiucul, care venise împreună cu stăpânul și ținea catării de căpăstru.

— Bună, prietene, i-a spus pe un ton cordial în care se ghicea o umbră de preocupare. Ce bine că te-ai odihnit, pentru că, înainte de revărsatul zorilor, avem de făcut o mică treabă, nu departe de aici. Sunt sigur că ești interesat să vii cu mine și să afli, în plus, anumite lucruri spre binele dumitale și al nostru. Ți s-a pregătit un cal, gata înșeuat, și o pelerină să te aperi de ploaia asta care tot toarnă de ieri. Te aștept la ieșirea din fermă, am de dat niște porunci. Guguștiucul duce catării la adăpost și-ți aduce calul. Pe curând.

Băiatul l-a urmat pe don Aníbal, după ce l-a salutat pe Gabier cu un gest care spunea că totul mersese bine. Maqroll s-a îmbrăcat și foarte curând s-a întors băiatul cu calul și cu pelerina de ploaie. De parcă don Aníbal ghicise că Gabierul era un călăreț submediocru, calul s-a dovedit a fi o iapă blândă, cam înceată, dar foarte docilă. A încălecat destul de temător, a primit pelerina pe care și-a pus-o imediat. Ploaia era torențială și nu dădea semne că avea să se oprească. La ieșirea din fermă s-a întâlnit cu don Aníbal și-au călărit alături. În tăcere, o bună bucată de drum. Ploaia cădea în neștire, picăturile dese făceau un zgomot opac ce-și întetea ritmul. Maqroll a întrebat unde mergeau, dar don Aníbal i-a făcut semn cum că era mai bine să tacă. O să vorbească mai târziu. Într-un buzunar al pelerinei, a găsit o glugă cauciucată, asemănătoare celor ce se folosesc pe mare, pe furtună. Și-a pus-o pe cap și, dintr-o dată, a avut impresia că se găsește în larg. Ploaia îi biciuia fața în ritmul rafalelor călduțe, l-a cuprins o somnolență ușoară. În cele din urmă, don Aníbal și-a apropiat calul de iapa lui și i-a spus cu glas scăzut:

— Mergem într-un loc de pe munte unde te așteaptă cineva care vrea să vorbească cu dumneata. Îl cunosc de mult și am toată încrederea. Și să-ți mai spun ceva: este persoana care m-a informat de cătărul pe care l-ai pierdut și de încercarea dumitale de a salva încărcătura. Accidentul ar fi putut să te coste mai scump. Cătărul l-au găsit după vulturii care au început să se rotească imediat deasupra leșului. Încărcătura a fost dusă la loc sigur. Acolo au deschis lada, care avea înveliș dublu. Cel din lemn s-a spart în timpul căderii în pră-

pastie. Au găsit o pușcă mitralieră Az.-19, de fabricație cehească. Este cea mai modernă și mortală armă cu repetiție care se fabrică și e foarte cerută pe piața neagră. O să afli mai multe în curând. Brașoava cu calea ferată a ieșit la iveală, asta dacă mai exista o îndoială. Dar lucrurile n-au să fie deloc ușoare. Eu știu că ești total străin de această operațiune, că ai fost folosit, profitându-se de ignoranța totală asupra acestor locuri. De aceea și pentru că-ți port o prietenie sinceră, m-am făcut chezaș pentru nevinovăția dumitale. Cred, totuși, că o să-ți ceară să colaborezi pentru a ieși cu bine din afacerea asta necurată în care te-au băgatăștia. Mai trebuie să-ți spun că eu sunt total străin de chestiile astea și că nu mă interesează decât siguranța alor mei și a mea, cât și să-mi păstrez, pe cât posibil, ferma aceasta în care frații mei și cu mine ne-am îngropat o bună parte din viață. Pentru asta trebuie să fiu extrem de precaut. Calmul trecător de care ne-am bucurat aici s-a terminat. Armata a sosit deja și-o să curgă mult sânge. Știi dumneata cum merg lucrurile. Voi încerca să-mi salvez ferma, dar n-am de gând să-mi risc pielea, nu vreau să sfârșesc cum au sfârșit unii dintre ai mei. Când ai sosit în La Plata, nu te-a avertizat nimeni că asta e un butoi de pulbere gata să explodeze în orice clipă?

— Am dedus eu câte ceva, din cele spuse de doña Empera și de alte persoane, dar n-am dat multă importanță. Am crezut mereu că, în astfel de cazuri, doar cine vrea să aibă probleme e în pericol. Am trecut prin situații asemănătoare în multe locuri din lumea asta și întotdeauna steaua mea bună m-a scos din necazuri. Pesemne că m-am bizuit prea mult pe ea atunci când am rămas aici. Treaba e că, în fond, totul a ajuns să-mi fie indiferent. Cred că mi-am pierdut din forțe și mă las târât de curent. Am cam obosit după atâtea peregrinări. Încercările astea în care se încăpățânează unii ca să schimbe lumea le-am văzut cum se termină în două feluri: ori în sordide dictaturi indigeste din cauza ideologiilor simpliste, aplicate cu o retorică la fel de elementară, ori în afaceri fructuoase de care profită o mână de cinici, care se dau mereu drept persoane dezinteresate și de treabă, preocupate de bunăstarea țării și a locuitorilor ei. În ambele cazuri, morții, orfanii și văduvele devin pretexte pentru defilări și

ceremonii pe cât de gretoase, pe atât de ipocrite. Și clădesc o minciună uriașă pe seama durerii. Aflasem că peste La Plata se abătuse, cu ani în urmă, un val teribil de violență. N-am luat în seamă. Mie mi-e greu să continuu să trăiesc, nu să mor. La Plata mi s-a părut a fi locul ideal unde mă puteam opri, măcar pentru un timp, din acest etern du-te-vino al meu prin lume, de care m-am cam plictisit. Patul tare de bambus din casa oarbei, râul care curge sub fereastră și mă ajută să uit, anumite nopți de spaimă când amintirile prind viață și-mi cer socoteală, alcoolul tămăduitor și complice de la cârciumă, la care recurg când lupta cu mine însumi devine prea grea; asta-i tot ce cer de la acest loc unde nu mă cunoaște nimeni și unde n-am de-a face cu nimeni. Numai că există un înger păzitor diabolic care mă obligă să mă bag în afaceri idioate, să particip la cele ale semenilor mei, să mă amestec cu aceștia și să mă simt stăpân pe o minusculă bucățică din soarta lor. Așa am picat în povestea asta cu calea ferată. De câte ori, îmi tot spun în ultimele zile, n-am avut de-a face cu tipii ca Van Branden și ca acoliții lui de pe Tambo, în cele mai diverse colțuri ale lumii. Sunt mereu la fel, au aceleași vicieni, uzate și răsuzate, fără nici un fel de istețime și de o lăcomie de lup ce nu mai înșală pe nimeni. Îți mărturisesc că, în sinea mea, n-am înghițit niciodată istoria asta cu calea ferată, și exact asta m-a făcut să mă bag în afacere, poate că mânat de speranța secretă de a-i da satisfacție sinistrului meu înger păzitor și a sfârși precum catârul de ieri.

— Ei, cred că exagerezi un pic în ce privește ultima chestie. Eu te văd altfel și să știi că am ajuns nu numai să te simpatizez și să te apreciez, dar și să mă bucur de experiența și de istorisirile dumitale. Pentru mine au fost ca o lecție. Gândește-te puțin, rămânând eu înțepenit în munții ăștia, n-am mai cunoscut nimic altceva decât ponoarele astea și clima asta bună doar pentru caimani. Înțeleg că experiența cu oamenii de pe Tambo te-a făcut să retrăiești altele asemănătoare. Cu toții avem câte ceva de regretat, cred eu. Acum dumneata le vezi pe toate în negru și într-un mod defetist, însă eu te-am auzit relatând episoade pe care precis că le-ai trăit cu totul altfel decât acesta, când vezi altfel lucrurile.

Don Aníbal era foarte sincer. Obişnuia să-l vadă pe Maqroll ca pe un exemplu de viaţă pasionantă, plină de surprize de toate culorile. O viaţă total opusă celei pe care o trăise el, care i se părea cuprinsă de o rutină insipidă şi uneori lipsită de sens. Au continuat pe tema asta, fiecare susţinându-şi propria părere. Ploaia nemiloasă şi norii funeşti care se strângeau deasupra viitorului lor imediat induceau, pesemne, culorile negre în care fiecare îşi descria viaţa.

Ploaia a încetat dintr-o dată şi cerul s-a înseninat, dând la iveală minunea incandescentă a nopţii tropicale. Totul s-a luminat de slaba fosforescenţă a astrelor, reflectată în frunzele ude şi în bălţile sparte în mii de reflexe de copitele cailor. Au intrat într-un crâng pe care fermierul precis îl cunoştea, pentru că a grăbit pasul, urmat de Maqroll care, legănat de pasul blând al iepei, încerca în van s-o grăbească trăgând de căpăstru. După o vreme, don Aníbal a luat-o pe o cărare ce cobora într-o pantă lină până la o pădure deasă, după toate aparenţele de nepătruns. A descălecat şi a rămas aşteptând un semnal. Când s-a auzit un şuiertat uşor, i-a făcut semn Gabierului să descălece la rândul său şi şi-a legat calul de un pom. Maqroll l-a imitat şi l-a urmat în desişul în care intrase, ca un om care cunoaşte bine locurile. Într-o poieniţă îi aştepta un bărbat aşezat pe un trunchi prăbuşit de trăsnet şi acoperit cu muşchi. S-a ridicat să-i salute pe nou veniţi cu un glas ferm, care se potrivea cu uniforma de campanie şi însemnele de căpitan de pe gulerul cămăşii verde-măsliniu. I-a poftit să se așeze pe trunchi şi a rămas în picioare, cu braţele încrucişate pe piept. În lumina slabă i se vedea chipul uscăţiv şi palid, neras de câteva zile, ceea ce-i dădea un aspect bolnăvicios. Impresie ştearsă de glas şi de gesturile ferme şi energice. Dar în ochii mari şi negri, încercănaţi de neodihnă şi tensiune, se vedea o sclipire febrilă, neastâmpărul unei stări de alertă la limita puterilor. Don Aníbal s-a grăbit să-l pună la curent pe Maqroll.

— Căpitanul Segura doreşte să-ţi vorbească. Trebuie să ştii că suntem prieteni vechi şi poţi vorbi fără teamă. Eu i-am vorbit deja de dumneata. De ce veţi vorbi acum depinde dacă o să ieşi cu bine din situaţia în care te-ai băgat fără voie. Apoi, întorcându-se spre căpitan, a adăugat: Pe drum l-am infor-

mat despre găsierea lăzii și despre conținutul ei. Inutil să vă spun că habar n-avea ce transportă. E rândul dumneavoastră, domnule căpitan.

Acesta, plimbându-se de colo-colo în spațiul limitat al poienitei și trecându-și mâinile peste obraz, ca și cum ar fi vrut să șteargă oboseala și somnul, a început să vorbească. Tonul milităresc conferea o gravitate specială cuvintelor sale:

— Despre dumneata, prietene, știm aproape tot ce trebuie știut. În ce-l privește, don Aníbal garantează pentru purtarea și inocența dumată, e drept, greu de acceptat, legată de drumurile la creasta Tambo. Drept care nu am multe să te întreb. Mai întâi, vreau să știu câte persoane de origine străină ai văzut la depozitul de pe Tambo.

— Doi bărbați. Unul se pretinde belgian, celălalt, poreclit Kraken, zice că e din Danzig. Alți străini n-am văzut pe acolo — Maqroll încerca să fie tot atât de exact și de impersonal în răspunsuri precum fusese militarul în întrebări.

— Bun. Cel care zice că e din Danzig e un neamț născut la Bremen și a lăsat niște probleme nerezolvate în Punta Arenas, unde a ucis doi sergenți din pază pe când încerca să fugă din închisoarea unde fusese băgat pentru contrabandă. Belgianul e de fapt olandez și este cel care a cumpărat armele în Panama. Dar spune-mi, ai văzut cumva în cabana minierilor ceva care ți-a atras atenția, ceva ciudat sau neobișnuit? A dormit cineva cu voi? Ai găsit urme lăsate de cineva care ar fi trecut pe acolo recent? Ceva indicii în acest sens?

— Nu, căpitane, n-am văzut pe nimeni și nici n-am observat că ar fi trecut cineva pe acolo. Locul se păstrează relativ curat și toate erau în orânduială de fiecare dată când am înnoptat acolo. Dar, uite, îmi amintesc acum că mi s-a lăsat un mesaj scris, înfipt într-un cui, și-n care mi se spunea să nu mai urc pe Tambo și să aștept în cabană până vor veni să recupereze încărcătura. Într-adevăr, ieri a venit olandezul cu niște peoni și a luat totul pe niște catări, care trebuie să spun că arătau splendid.

Pe măsură ce vorbea, Gabierul își recăpăta aplombul și simțea o încredere spontană față de interlocutorul său, care părea să aibă siguranța celui care cunoaște bine terenul pe care pășește și oamenii cu care are de-a face. În plus, era limpede

că dacă avusese vreo bănuială în ceea ce-l privea, aceasta se risipise.

— Persoana care te-a angajat pentru treaba asta e un tip rotunjour, cu ochi bulbucați, tot timpul roșii, congestionat la față, mare prieten al paharului sau care se preface doar, și zice că se numește Van Branden sau Brandon, așa este?

— Da, căpitane. Sigur că nici eu n-am crezut că bea atâta cât se lăuda. Iar în ce privește banii, e de o nechibzuință ciudată: nu cere chitanță pentru ce dă și nici socoteală pentru cum sunt cheltuiți banii. N-am reușit să stabilesc o sumă exactă pentru ce aveam de făcut.

— E explicabil, a spus ofițerul cu un zâmbet obosit. Nu dă socoteală nici celor care i-au comandat aceste servicii. În afacerile cu arme, unde câștigul fiecărui intermediar nu este fixat din principiu, există o mare laxitate în ce privește banii. Tipul se numește Brandon și e irlandez. Antecedentele lui sunt nenumărate: a stat închis la Trinidad pentru falsificare de cecuri; englezii îl caută pentru trafic de carne vie cu femei albe în Orientul Mijlociu; Arabia Saudită l-a considerat mort după ce a fost cotonogit la porunca unui șeic pe care-l păcălise vânzându-i două fete virgine din Alicante care s-au dovedit a fi de fapt curve din San Pedro Sula, din Honduras. Și lista, cum ți-am spus, e lungă. Iar aici e acuzat de chestii mult mai grave. Ce pot să-ți spun este că nu cred că ai să-l mai vezi. Dar să mergem mai departe: te mai așteaptă și alte lucruri de transportat la Tambo în La Plata sau mai sunt altele pe drum de care ai cunoștință?

— În La Plata am lăsat, în camera lui Brandon, două lăzi identice cu cele urcate alaltăieri. Nu știu să mai fie altele pe drum. Maqroll a văzut că ofițerul îl privea fix în ochi. S-a plimbat nervos mai departe, apoi a întrebat cu un ton ușor schimbat:

— Cine mai este la curent cu existența lăzilor? Amparo Maria știe ceva?

O neplăcere surdă îl cuprindea acum pe Maqroll; năvala aceasta în viața lui sentimentală îl făcea să se simtă la discreția puterii ilimitate pe care o reprezintă forțele armate. Toată viața încercase să evite orice contact cu acestea. A răspuns laconic:

— Cred că ea nu știe nimic. Doar dacă nu i-a spus doña Empera. Firește, oarba e la curent cu tot ce e legat de drumurile mele la Tambo.

— Iartă-mă că insist, deși se leagă de ceva foarte personal, dar eu trebuie să știu la ce mă pot aștepta. Dumneata habar n-ai ce fel de oameni sunt ăștia și de ce sunt în stare. Evident, viața dumitale privată nu mă interesează, dar aș vrea să știu ce ai vorbit cu Amparo Maria în legătură cu treaba pentru Brandon. Militarul făcea un efort vizibil pentru ca întreținerea să sune cât mai de rutină posibil.

— Nu i-am spus nimic concret. Știe ce știu toți: că transport o caravană de catări cu lăzi ce conțin aparate și instrumente pentru șantierul căii ferate. Nu i-am spus nimic, nici despre Brandon, nici despre magazinele de pe Tambo. Bineînțeles, Amparo Maria vorbește cu doña Empera, care e la curent cu multe amănunte. Cunoașterea pe care o are asupra zonei și a locuitorilor ei mi-a fost de mare folos. N-a spus mai mult despre stăpâna pensiunii, temându-se să nu o compromită.

— Doña Empera vorbește doar ce știe că poate să spună și sunt sigur că n-a vorbit în plus nici cu Amparo Maria, nici cu nimeni altcineva. Bun, și-acum am să te rog să ne ajuți, fără să riști mai mult decât ai riscat și până acum. Te rog să fii foarte atent. Iată despre ce este vorba: fă-ți treaba mai departe ca și cum nu ai ști nimic. Ca și cum noi doi nu ne-am fi întâlnit niciodată. Transportă și ultimele două lăzi, plus ce-ar mai putea sosi cu vaporul zilele astea. Va fi ultima călătorie. Când treci pe la ferma lui don Aníbal, el îți va transmite ultimele indicații. Nu încerca să afli mai mult. Nu te arăta curios în La Plata în legătură cu natura transportului. Cu cât știi mai puțin, cu atât mai bine. Dacă le cazi în mână și se prind că știi mai multe despre această afacere, tot ce pot să-ți spun este că, oricât de mult ai fi bătut lumea și oricât de multe experiențe de viață ai avea, nici nu-ți închipui de ce pot fi ei în stare ca să scoată de la dumneata ce știi. Sunt băgați în afacerea asta de ani de zile și au uitat de mult ce înseamnă mila.

— Și dacă se întoarce Van Branden, ce-i spun?, a întrebat Gabierul cu o inocență jucată pe care, firește, căpitanul nici n-a luat-o în seamă.

— Dacă chiar vrei să știi ce s-a întâmplat cu Brandon, îți spun de pe acum că nu merită. O să afli la timpul potrivit sau niciodată. Ce importanță are? Deocamdată e destul să știi că n-ai să-l mai vezi. Mai departe: în La Plata poartă-te ca de obicei. Orice schimbare ar naște bănuieli. Du-te la cârciumă ca până acum și fă-te că-l cauți acolo pe Brandon. Localul e un cuib de contrabandiști, tot timpul se învârt pe-acolo oameni de-ai lor. Coboară la debarcader și întreabă când sosește vaporul. Continuă să-i citești doanei Empera și să te vezi cu Amparo Maria. Nu trebuie să faci nimic ce i-ar face să aibă cea mai mică banuială. Continuă să faci pe nevino-vatul și pe neștiutorul față de ce se petrece în țară și, mai ales, în regiunea asta. E posibil să vezi fețe noi în port. E posibil să vină să te întrebe despre ce se întâmplă pe Tambo. Limitează-te la versiunea căii ferate și ține-o tot așa. Nu sufla o vorbă că ai de gând să pleci din La Plata. Pe scurt, continuă să fii omul pe care l-a angajat Brandon. Desigur, nu folosi niciodată acest nume și nu arăta că știi despre cine e vorba când îl auzi pronunțat de cineva. Și ca să termin, să știi că îți spun toate astea mai mult pentru dumneata decât pentru noi. Ceea ce nu înseamnă că un pas greșit din partea dumitale nu ne-ar putea costa multe vieți. Deocamdată asta e un lux pe care nu ni-l putem permite. E limpede? Ai întrebări?

— Totul e limpede, căpitane. Am mai trecut de multe ori prin situații asemănătoare și știu să-mi țin gura. Nu vă faceți griji în privința mea și a oamenilor mei. Am înțeles perfect tot ce pot risca și eu și dumneavoastră.

Dar simțea o enervare surdă pe dinăuntru; îl deranjase mereu această incapacitate a oamenilor în uniformă de a-și imagina că un civil poate înțelege și manipula niște lucruri pe care ei le consideră domeniul lor exclusiv.

Segura a mai rămas o clipă pe gânduri, de parcă ar fi vrut să-i răspundă Gabierului, după care a dus o mână la chipiu, a spus un „bună seara, domnilor” scurt, s-a răsucit pe călcâie și s-a făcut nevăzut în desiş de parcă nici n-ar fi fost vreodată acolo. De parcă noaptea l-ar fi înghițit brusc, cu trufia lui militărească și fatalitatea destinului său de războinic cu tot.

Pe drumul de înapoiere, don Aníbal a stăruit asupra unor amănunte pe care căpitanul le omisese. Planul de a transpor-

ta armele de la terminalul maritim în La Plata fusese descoperit de la bun început. Serviciul de Investigații Militare identificase imediat lăzile în depozitele vamei internaționale. Statul-Major a hotărât să le urmeze pista până în tabără, pentru a-i surprinde pe cei ce le primeau. Mergând pe urmele lui Maqroll, au ajuns la depozitul de pe Tambo. Aceleași servicii secrete au aflat, între timp, informații despre străinii care se ascundeau sub pretextul că ar lucra la șantierul căii ferate. Căpitanul Segura, care mai fusese în zonă cu ani în urmă, conducând unitatea care operase aici, cu pierderi mari, a fost însărcinat cu operațiunea destinată prinderii celor ce ar fi venit după armele aduse pe creastă. După părerea lui don Aníbal, armata era prea încrezătoare în eficacitatea planului. Socotind după importanța și valoarea armamentului depozitat acolo sus, numărul contrabandiștilor putea fi mult mai mare decât credea Segura.

— Dar eu n-am făcut decât două transporturi și nu cred că, oricât de moderne și de eficiente ar fi, armele alea ar putea ajunge pentru mulți. E drept că mai erau și alte lăzi, aduse mai dinainte.

— Dumneata, l-a lămurit fermierul, ai transportat doar armele cele mai complexe și mai delicate. Dar înainte se adusesese multă muniție și arme ușoare.

Maqroll a văzut că prietenul său nu avea de gând să insiste pe marginea subiectului, totuși l-a mai întrebat:

— Cine s-a ocupat de treaba asta?

— Oameni care aveau legătură cu turcul Hakim. După ce și-au primit banii, s-au făcut nevăzuți. Eu le-am închiriat catârii, a fost greșeala mea. Dar nu voiau să-i cumpere și-am preferat să n-am probleme cu ei. Nici nu-ți imaginezi câtă echilibristică trebuie să fac ca să mă țin departe de barbaria asta care durează de atâția ani.

— Asta înseamnă că atunci ai avut dumneata probleme cu căpitanul Segura?

— Nu, nu cu căpitanul. Mă cunoaște foarte bine și a înțeles. Dar cu Serviciile Secrete ale armatei care, în zona asta, depind de Infanteria Marină. În ochii lor cred că sunt suspect, pentru ei nu există cale de mijloc: cine participă, cu bună

știință sau nu, într-o chestie suspectă, e candidat sigur la eliminare fizică, fără multe probleme.

— Ce bine atunci că a venit căpitanul Segura...

— Nu știu, nu știu, a spus don Aníbal pe un ton absent, ca și cum ar fi gândit cu voce tare. Dacă planul său reușește, o vreme n-or să mai fie probleme. Dar dacă nu, nenorocirea o să se abată peste toți. Nici nu știu ce poate fi mai rău: pușcașii marini sau contrabandiștii. De ani de zile, ambele tabere se luptă pe malul acesta al râului. Metodele lor au sfârșit prin a fi identice: cruzimea aplicată cu sânge rece, fără furie, dar cu un rafinament profesionist și cu o imaginație tot mai înspăimântătoare. Este legea pământului pârjolit. Cei ce locuiesc aici sunt vinovați și basta. Și unii și ceilalți o aplică pe loc și trec la altceva. Dumnezeu să ne apere, și cu un suspin din fundul pieptului a pus capăt cuvintelor, continuând să călărească în tăcere.

Gabierul începea să-și dea seama în ce mlaștină se băga-se. Pătrunsese cu o candoare de neiertat în chiar inima coșmarului din care avea puține șanse să iasă cu bine. A rememorat pașii care-l aduseseră în La Plata și modul cum căzuse în plasa lui Van Branden. Totul păruse atât de simplu, atât de fezabil, deși viclenia groasă a personajului se vedea de la o poștă. Pe de altă parte, încă de la prima întâlnire cu don Aníbal, acesta își exprimase îndoielile asupra existenței căii ferate. Alarmat, Maqroll se gândea la diminuarea evidentă a capacităților sale de apărare în fața acestui gen de riscuri. Dintotdeauna, tot ce făcuse stătuse sub semnul iluzoriului, al lucrurilor care sfârșesc risipindu-se în vânt precum cenușa sau hârtiile. Numai că până acum avusese grijă să evite orice risc brutal și gratuit și să-și păstreze o ieșire de ultim moment. Dar iată că anii, care trecuseră fără să-și dea seama, îi minaseră aceste însușiri, făcându-l să pice în capcana în care moartea își avea pregătit terenul și recolta de lacrimi și doliu. Simțea în oase sfârșeala celor învinși.

— Cred că știu la ce te gândești, a spus la un moment dat fermierul, neliniștit de tăcerea sumbră în care căzuse Gabierul. Lucrurile stau rău, dar nu sunt chiar desperate. Fă ce ți-a zis Segura, pentru dumneata el reprezintă o garanție. Este om de cuvânt, îl cunosc bine. După aceea, când totul se va fi

terminat, pleacă repede de aici. N-are importanță unde, dar părăsește regiunea asta. Eu am să văd cum pot pleca împreună cu ai mei, dacă va fi nevoie. Nu-ți propun să vii cu noi. Ca străin, fără legături în țară, ne-ai îngreuna plecarea și ai risca mai mult. Îndreaptă-te spre mare, acolo ți-e salvarea.

— Acolo mi-a fost întotdeauna, don Aníbal, n-a dat greș niciodată. De fiecare dată când încerc câte ceva pe uscat, îmi merge rău. Și uite că tot nu mă învăț minte. O fi vârsta, a răspuns Maqroll posomorât de gânduri și de eșecul propriilor puteri.

A doua zi s-au întors în La Plata. În timp ce Gugustiucul ducea catârrii în grajd ca să-i hrănească și să-i frece cu ulei de cocos pentru a se reface după încercarea dură la care fuseseră supuși, Maqroll s-a închis în cameră, după ce și-a salutat gazda. Voia să fie singur și să-și pună ordine în gândurile răvășite de incidentele călătoriei și de perspectiva sumbră ce se anunța. După câteva ceasuri, doña Empera i-a întrerupt meditațiile, bătând încetisor la ușă. A poftit-o să intre, și el dorea să comenteze cu ea anumite aspecte. Avea deplină încredere în inteligența ei și în experiența pe care o avea cu localnicii. Judecățile ei erau mereu corecte și de o obiectivitate lipsită de orice patimă. Femeia s-a așezat la capul patului pe care stătea întins Gabierul și l-a așteptat să vorbească. Dedusese din tonul glasului cu care o invitase să intre că omul abia aștepta să vorbească cu ea. Maqroll a întrebat-o de lăzile ascunse în camera lui Van Branden. I-a răspuns că erau tot acolo; nu le văzuse nimeni, păstra cheia camerei. Apoi Gabierul i-a relatat cele petrecute în timpul ultimei călătorii, inclusiv întrevederea cu căpitanul Segura.

— E un om rigid, dar loial și discret, a spus femeia. Îl cunosc de când a fost aici prima dată, cu ani în urmă. Ne-am împrietenit, câteodată îi prezentam niște prietene, care-i păstrează și acum o amintire foarte plăcută. Poți și trebuie să ai încredere în el, dar nu uita că e militar de carieră, și-n timpul serviciului ordinele se execută, nu ajung la inimă. Dacă ți-a spus că te crede nevinovat înseamnă că chiar e convins de asta și le-o va spune și superiorilor săi. Ceea ce înseamnă un permis de liberă trecere. Drumul următor va fi foarte riscant. Contrabandiștii au ajuns deja pe acolo. Dacă se ames-

tecă și armata, treaba poate deveni tare urâtă, în orice clipă. Dar nu ai alternativă. Să nu-ți treacă prin cap să o ștergi acum, Segura n-o să ți-o ierte niciodată — oarba l-a oprit cu un gest pe Maqroll să spună ceva — ; știu că nu ai de gând, oricum, am vrut să te previn, cunosc eu oamenii. Nu vorbi nimic cu Guguștiucul și nici cu Amparo Maria, care, desigur, m-a rugat să-ți spun că vine mâine ca să stați câteva zile împreună. Amândoi sunt, în felul lor, de treabă și foarte corecți. Fata te respectă mult, ești ca un tată pentru ea. Te apreciază și ca amant, să nu crezi că faima dumitale de vagabond nemântuit nu prezintă interes pentru cineva ca ea, care trăiește vișând la o altă viață, în care frumusețea ei ar atrage toate privirile.

A mai întrebat-o câte ceva despre Van Branden, despre vaporul care avea să sosească și despre figurile noi de la cârciumă și de la prăvălia lui Hakim. Încă o dată, oarba i-a sugerat cu o insistență binevoitoare să se limiteze la ce-i ceruse Segura. Dacă o să apară ceva nou, îi va comunica. Era pe punctul de a ieși din cameră când s-a întors să-i dea două plicuri: „Uitasem. Au venit ieri. Cred că sunt mandatele.” Erau, într-adevăr, două mandate din Trieste. Maqroll a rugat-o să i le păstreze până la întoarcerea de pe Tambo.

După puțin timp, l-a cuprins un somn adânc. Simțea cum se scufundă într-o toropeală plăcută și învăluitoare, care izvoră dintr-un colțișor al ființei sale care păstra încă, intact, atașamentul față de viață, față de lume și de fapăturile ei. Când s-a trezit, era noapte adâncă. Sub fereastra camerei râul murmură blând, bolborosind când apele-i se loveau de un trunchi târât de curent sau când un animal înota spre mal, întorcându-se la vizuină. După trei zile de ploaie continuă, revenise căldura. Nu știa cât e ceasul, dar, după liniștea așezării, a socotit că trecuse de miezul nopții. A aprins lumânarea și a reluat cartea lui Joergensen despre sfântul din Assisi, deschizând-o la nimereală. Liniștea nopții tropicale și curgerea senină a apelor l-au transportat cu ușurință în Umbria medievală, cu peisajul ei de o frumusețe calmă și dătătoare de fericire. Așa cum i se întâmpla adesea, a reușit să se transpună pe de-a-ntregul în lumea evocată de autorul danez, să șteargă și să se depărteze de prezentul inoportun, cu poveș-

tile lui absurde, de care reușea acum să se simtă complet străin, cu o detașare nu lipsită de o anume ostilitate.

A readormit adânc abia când primele raze ale dimineții începeau să pătrundă prin crăpăturile pereților din bambus și lut și a auzit zgomotele trezirii așezării. Pe la prânz, s-a trezit destul de refăcut după oboseala călătoriei. Doña Empera îl aștepta în bucătărie cu un prânz frugal și o cană mare plină cu cafea tare, care l-a redat pe deplin universului din La Plata, de-acum fără premonițiile întunecate, iscate în bună parte din epuizare și foame. A mers să se spele într-o încăpere de la subsol, lângă râu, care servea drept baie. S-a delectat îndelung cu apa măloasă pe care o pompă acționată manual o ridica până la rezervor. Apa conținea nu atât mâl, cât un soi de suspensie feruginoasă care-i sugera o stațiune balneară cu ape medicinale. De acolo venea senzația sănătoasă și tonică pe care o avea după abluțiunile din casa donei Empera. Și-a ras barba de patru zile, care contribuia la aspectul lui de vagabond învins, de natură să iște printre localnici mai multe bănuieli decât era cazul. Cu o cămașă curată și un pantalon kaki călcate de Amparo Maria la ultima ei vizită, a coborât la debarcader pentru a afla vești despre sosirea primului vapor. I s-a spus că avea să vină peste două zile, cel târziu. A trecut pe la depozite să întrebe dacă știa ceva despre un transport pentru el. I s-a explicat că telegraful nu funcționa, probabil din cauza ploilor. S-a gândit că alta o fi explicația, dar n-a comentat. S-a întors în sat și, trecând pe la cârciumă ca să bea o bere, a văzut că era închisă. I-a întrebat de ce pe câțiva gură-cască ce se învârteau pe-acolo, dar nici meni n-a știut să-i spună. A avut impresia că încercau să-i ascundă ceva. Oamenii nu păreau nici preocupați, nici fricoși, doar precauți în a-i da un răspuns concret. De parcă evitau să fie trași la răspundere ulterior pentru a fi furnizat o știre pe care era preferabil s-o ignore.

Vaporul n-a sosit după două zile, cum n-a sosit nici Amparo Maria. Petrecea ceasuri interminabile întins pe patul de bambus, cu ochii în tavanul din frunze de palmier și legănat de apele care murmurau grăbite sub camera sa. Poate datorită voinței de a păstra o anume armonie interioară, pe care se obișnuise să și-o apere cu orice preț, au început să-i fie in-

diferente toate lucrurile din mica lume din La Plata, locurile și oamenii pe care îi vedea gata să cadă pradă unui vârtej de violență și teroare. I se părea că toate astea se întâmplă undeva departe, într-un loc străin în care domnea haosul, dincolo de propria sa viață, de întâmplările și amintirile care, adunate într-un snop strâns, reprezentau materia certă și neînstrăinabilă a existenței sale.

Pentru a umple golul lăsat de această detașare de un prezent pe care prefera să-l ignore, Maqroll își ocupa răgazul zilelor și mare parte din noapte cu evocarea trecutului. Astfel, întins, cu mâinile sub cap și privirile pierdute în desenul indescifrabil și schimbător al tavanului, evoca, unul după altul, episoadele pe care i le prezenta memoria, aparent capricios, dar cu scopul clar de a-i revela țesătura ascunsă a destinului. Din când în când, un liliac se desprindea din tavan, îi zbura razant pe lângă cap și se întorcea la locul lui, chitând slab cu glas de metal neuns. Dintre toate scenele rețrite de-a lungul acestor ceasuri de zăbavă și așteptare, una s-a întrupat extrem de fidel, aducând parcă o intenție revelatoare mai pregnantă.

Era vorba de un voiaj făcut împreună cu Ilona la Nijni Novgorod, rebotezat Gorki, cuvânt pe care ei nu-l pronunțau, nu pentru că ar fi avut ceva cu marele romancier, ci din devoțiune pentru numele secular al prestigiosului port de la granița Sfintei Rusii. Mergeau acolo în căutarea unui colecționar de icoane vechi. Primiseră viza sovietică grație mijlocirii unui *marchand* de artă din Londra, interesat în achiziționarea câtorva piese, foarte posibil în posesia expertului rus. Au plecat din orașul lui Petru cel Mare spre Râbinsk, unde s-au imbarcat pentru a ajunge la Nijni Novgorod navigând pe Volga în sus. Vaporul era o ambarcațiune de mic tonaj, dar de dimensiuni aproape colosale, cu trei rânduri de cabine și „toate comoditățile moderne ale navigației fluviale, similare cu cele de care se bucură pasagerii oriunde în lume”, după cum spunea un pliant publicitar găsit în cabină. Era o vară din acelea care se abat uneori asupra nordului Europei și par eterne, de neclintit, de o transparentă neliniștitoare. Așa a fost și atunci: un cer albastru metalic, fără pic de nor, fără urmă de briză și, drept rezultat, o năvală de tăuni mari a căror în-

țepătură semăna mai curând cu o mușcătură feroce, primită mereu pe neașteptate. Ventilatorul din cabină era stricat, în ciuda aspectului fastuos. Nici cele din sufragerie nu funcționau. Palele nemișcate, ornate într-un îndoielnic gust *fin de siècle*, erau motiv de glume pentru comesenii epuizați care, încercând să deschidă ferestrele în speranța unui aer mai proaspăt, au avut surpriza să constate că cremoanele erau stricate, probabil încă de la montare. Într-o rusă destul de fluidă, Ilona a îndrăznit să spună, cu glas destul de tare pentru a fi auzit de căpitanul așezat cu câteva mese mai în spate: „Dacă revoluția n-a reușit să facă să se deschidă un geam înseamnă că a eșuat de-a binelea. Până să vină socialismul, bieții ruși or să moară asfixiați.”

Consecințele curajoaselor sale observații n-au întârziat în a se face simțite. La masa următoare, erau serviți după toți ceilalți, drept care mâncarea era deja rece. În cabină n-a fost chip să primească nici măcar un pahar cu apă. Au cumpărat atunci câteva sticle de votcă de la bar și s-au îmbătat conștiincios în cameră. Făceau amor într-un mod ostentativ gălăgios. Ilona scotea niște gemete prelungi de lupoaică în călduri, în vreme ce Maqroll răcnea precum un „hasidim” în transă, slobozind, în toate limbile pământului, exclamații de o nerușinare fără margini. Climatul de tensiune indus de spectacolul erotico-sonor al celor doi a produs pasagerilor — aproape toți timorați și disciplinați funcționari în concediu — o neplăcere atât de mare încât căpitanul s-a văzut silit să cedeze. La patru zile după cuvintele Ilonei, cuplul a primit în cabină un mic dejun complet compus din ceai, pâine prăjită, gemuri caucaziene de mai multe feluri plus alte delicatese necunoscute în meniul obișnuit. Ceva mai târziu a bătut la ușă ofițerul al doilea, un ucrainean cu părul ca porumbul, ten trandafiriu de copil de cor și obezitate de popă. Ilona i-a deschis înfășurată doar într-un prosop. Îmbujorat până în vârful părului, omul le-a transmis cum a putut invitația de a lua cina în cabina căpitanului, la lumina stelelor. Au acceptat, mirați de ce putea să însemne asta. Ajungând acolo la ora indicată, au dat cu ochii de o masă fastuoasă, servită pe un mic balcon privat ce se deschidea spre coverta de la prova. Patru ventilatoare răcoreau aerul și alungau

tăunii. Nu-și aminteau să mai fi mâncat atâta caviar beluga și atâta somon afumat, stropite cu o votcă de cea mai bună calitate, servită în sticle vârate într-un cilindru de gheață, pentru a termina cu un vin alb georgian la temperatura ideală. Relațiile s-au restabilit într-un climat de cordialitate reciprocă și au rămas așa tot restul călătoriei. Cu toate acestea, pasagerii au continuat să aibă față de perechea străină o ostilitate abia temperată de atitudinea căpitanului. Omul din Nijni Novgorod s-a dovedit a fi un copist mediocru ale cărui falsuri n-ar fi înșelat nici pe cel mai tâmpit client din Wichita Falls. La întoarcere au preferat trenul care i-a lăsat la Helsinki, după o traversare cu *ferry-boat*-ul în compania unui grup masiv de turiști ruși, porniți să bea toată votca Finlandiei și să nu piardă nici unul din jalnicele spectacole cu fete dezbrăcate din barurile portului. Din Helsinki i-au trimis căpitanului vaporului care bătea Volga uimind riveranii prin dimensiunile lui opulente o carte poștală de un erotism destul de insipid, în care-i mulțumeau pentru atenție. Evident, băgată într-un plic discret. N-au mai aflat nimic despre el, Ilona susținea că o fi sfârșit în Siberia, nu din cauza cărții poștale, desigur, ci a cinelor copioase pe care le dădea în cocheta sa cabină cu vase de flori din argint, atârinate de pereții tapisați în mătase și cu fotolii *fin de siècle* îmbrăcate într-o catifea purpurie, care sugerau mobila de la Țarskoe Selo.

Detaliile acestei călătorii cu Ilona rememorate atât de fidel îi confirmau cât de importantă fusese pentru el întâlnirea cu frumoasa și inteligenta triestină, al cărei macabru sfârșit din Panama continua să-i producă o durere și o neîmpăcare cu soarta ce n-aveau să treacă oricâți ani s-ar fi scurs. Dimpotrivă, primele semne ale bătrâneții îl făceau să regrete și mai mult absența prietenei de neînlocuit și veselei complice a atâtor aventuri. Puterea calmantă a amintirilor din trecut, evocate într-un prezent care se prezenta cât se poate de incert, s-a risipit destul de repede. Puțin timp după aceea, a venit Amparo Maria. Stătea în fața lui, cu ochii ei negri mai mari și mai speriați ca oricând, cu mersul ei precaut și felin care îi puneă în evidență talia mlădioasă, cu ținuta sa tru-fașă ce nu disimula, dimpotrivă, sărăcia rochiei de percal de culoare închisă ce i se lipea de trup ca o a doua piele. Gabie-

rul cunoștea condiția extrem de umilă a fetei, mereu însă era luat prin surprindere de contrastul dintre aceasta și grația ei mândră și gesturile ei de regină în exil. Disparitate de natură să-i producă o excitație erotică acută. De parcă ea ar fi pregătit acest efect grație unui rafinament decadent pe care, firește, nu-l poseda.

Amparo Maria i-a explicat că nu putuse veni la data stabilită pentru că don Aníbal ordonase anumite pregătiri în eventualitatea plecării de la fermă. Totul se făcea în mare tăină. Făcuseră mai multe drumuri la munte pentru a depozita, în locuri pregătite dinainte, alimente, haine, unelte și alte lucruri indispensabile unei șederi îndelungate și nesigure. Fata părea mai slabă și mai întunecată la față, pesemne munca fusese epuizantă. Dincolo de oboseală, era vizibilă o permanentă stare de alertă, care-i încetineea mișcările și-i accelera respirația. Au închis ușa, ea și-a scos hainele și s-a culcat lângă Gabier. Au rămas o vreme tăcuți. El îi admira proporțiile gotice ale corpului care-i amintea de îngerii în extaz ai lui El Greco și de siluetele feminine întrezărite prin colțurile întunecate din Alger sau Damasc. Tot în tăcere au făcut dragoste, cu o lentoare rituală, celebrând parcă un descântec din vremuri vechi, ca în poemul acela al unui prieten al Gabierului în care e evocată o curtezană feniciană a templului: „Quedeshím, Quedeshót”. Nu era prima dată când aceste strofe vizionare, pentru el familiare și revelatoare, veneau să dea nume unor clipe de viață consumate în vârtoarea plăcerii.

Amparo Maria a mai rămas cu el două zile. Nu ieșea din cameră decât pentru a mânca în bucătărie împreună cu oarba. Vorbea și mai puțin ca de obicei. Avea față de Maqroll o duioșie și o tandrețe pe care el le percepea ca semne anunțatoare ale unei despărțiri inevitabile. Vaporul întârzia, lucru neliniștitor pentru el, căci până acum sosise mereu la timp. Într-o dimineață ploioasă, Amparo Maria s-a întors la câmpul lui Alvarez. În timp ce-și lua rămas-bun, lacrimile i se prelingeau pe obrajii tari și negricioși, pe pomeții marcați și pe desenul ferm, dar delicat al chipului care îi producea neliniște Gabierului. Au rămas să se vadă când el avea să treacă pe acolo, în următoarea călătorie. „Am să te aștept pe drum. Te văd mereu când începi urcușul, cu mult înainte de a ajunge

la casă. Ai grijă pe aici, știi tu.” Deci fata știa mai multe decât părea să știe. Lucru de așteptat, dată fiind prietenia ei cu oarba și încrederea de care se bucura la fermă. Discreția ei, matură și stăpânită, se armoniza cu frumusețea mândră — și prin asta se înrudea cu femeii precum Ilona sau Flor Estévez, cu un rol atât de hotărâtor în viața Gabierului care, descoperind acum această înrudire, a fost cuprins de o nostalgie dureroasă a anilor în care-i fusese dat să se bucure din plin de compania și de fervoarea solidară a acestor femei excepționale, în viața sa rătăcitoare și plină de ostilități.

În altă dimineață a fost trezit de sirena îndepărtată a vaporului care se apropia de chei. A mai zăbovit puțin în pat, încercând parcă să întârzie clipa în care avea să dea piept cu realitatea ostilă care-l aștepta. Când a coborât în port, zăpușeala era la apogeu. Se descărcase deja aproape tot ce trebuia să rămână în La Plata. S-a dus la magazii să caute o ladă asemănătoare celor pe care le transportase la Tambo. Nu era nimic de felul ăsta. Era gata să plece când l-a chemat magazionerul, un metis care purta un chipiu marinăresc alb pe vremuri, dar care ajunsese la o culoare nedefinită, compusă din jeg și transpirație urât mirositoare. Omul îl știa de când preluase încărcăturile precedente.

— Cauți ceva, prietene?, l-a întrebat cu o dezinvoltură enervantă.

— Ca de obicei. Adică ce mi-a trimis un anume Van Branden, a răspuns Gabierul privindu-l în ochii urduroși care-l așteptau batjocoritori și suspicioși.

— Van Branden? A, da, sigur. Ai două lăzi. Au fost descărcate primele și se află aici, la umbră. Trebuie ferite de soare. Știi, sunt pentru calea ferată, nu-i așa? Sigur, sigur. Du-te acolo, uite-le — și i-a arătat două lăzi în fundul magaziei. Fiecare cuvânt mustea de un dublu înțeles ascuns. Maqroll s-a dus să ia lăzile care nu cântăreau prea mult. Învelișul din lemn era acoperit cu o folie metalică pe care erau tot felul de semne cu miniu; pe alocuri, acestea fuseseră acoperite cu vopsea neagră. Magazionerul nu i-a dat nici un fel de chi-tanță, s-a mulțumit doar să-i spună:

— Trebuie mânuite cu mare grijă. Să stea la umbră și să nu fie izbite. Aici zice că trebuie să ajungă cât mai repede la destinatarii de pe Tambo. Așa, acum știi. Drum bun.

Totul spus cu o viteză alarmantă. Era limpede că omul era la curent cu farsa numită calea ferată și cu cine mai știe câte alte detalii legate de încărcătura care trebuia să ajungă pe creastă.

Gabierul s-a decis să care singur lăzile, refuzând ajutorul băieților care se învârteau pe chei când sosea vaporul. Și-a dat seama din prima ce conțineau. Era familiarizat cu explozibilele de la mina de la Cocora, unde le manipulasese mai bine de un an, chinuindu-se să mai scoată câte ceva din galeriile secătuite. Cu toate că cineva încercase să șteargă inscripțiile, învelișul și anumite instrucțiuni legate de mânăuirea lăzilor indicau cât se poate de clar că era vorba de TNT. Fiecare ladă trebuia să conțină cel puțin douăsprezece cartușe acoperite de gelatina protectoare, plus cantitatea corespunzătoare de explozivi, și aceștia păstrați într-un mic recipient din carton. I-a trecut prin minte că n-ar fi fost defel amuzant ca, străbătând zona de lângă prăpastie, un catâr să izbească o ladă de rocile ieșite în afară din pereții abrupti, pe unde abia de se putea trece. Dar adevărul era că, în ciuda noului risc ce venea să se adauge celor deja cunoscute, în fond era destul de indiferent, simțea un soi de ușurare știind că ăsta va fi ultimul drum și în ce consta minciuna cu calea ferată. Astfel lămurit, avea inima ușoară, ba chiar și un fel de chef de a accepta sfidarea. O seninătate de jucător atent la jetoanele sale s-a înstăpânit pe Gabier, redeschizându-i gustul de aventură pierdut în hățișul de minciuni și păcăleli în care picase din cauza unui anume Van Branden sau Brandon, tot aia era. Care, după toate semnele, se găsea de-acum *ad padres*.

Amparo Maria îl prevenise că Guguștiucul nu putea să-l însoțească în prima parte a drumului, adică din La Plata la câmpul lui Alvarez, trebuind să verifice proviziile care erau duse la munte în ipoteza unei plecări. Astfel că, în ciuda recomandărilor căpitanului Segura, s-a văzut nevoit să recurgă la ajutorul cuiva din La Plata pentru a pune încărcătura pe catări. Tot doña Empera a rezolvat problema, ca de obicei. A chemat un băiat, retardat mental, a cărui mamă ținea brutăria rustică ce aproviziona zona cu o pâine care lui Maqroll i se părea de nemâncat. Băiatul făcea comisioane prin sat, cu toate că se exprima cu greutate. Era greu să pricepi ce spu-

ne în timp ce împrăstia o ploaie de salivă și bâțâia din cap neîncetat, de-și ametea interlocutorul. Cum se întâmplă însă de obicei în asemenea cazuri, nefericitul avea o forță musculară surprinzătoare, drept care era respectat și temut până și de cei mai duri docheri.

În noaptea de dinaintea plecării, Maqroll a stat îndelung de vorbă cu stăpâna pensiunii. Riscurile acestei ultime călătorii erau evidente. I-a lăsat deci instrucțiuni ce să facă în caz că și-ar fi pierdut viața: să informeze telegrafic banca din Trieste de unde primea banii; să păstreze cele două cărți pe care le lăsa acolo — eventual i le putea citi vreun oaspete vorbitor de franceză —; să ardă hainele împreună cu toate hârtiile pe care le păstra într-o învelitoare de mușama în fundul geamantanului, fără a le arăta nimănui; să-i spună lui Amparo Maria că întâlnirea cu ea fusese ultimul dar minuat făcut de zei. La urmă, au făcut socotelile, Maqroll i-a plătit ce-i mai datora, apoi s-a dus la culcare. A doua zi trebuia să se scoale în zori.

Când s-a crăpat de ziuă, oarba l-a trezit cu vestea că băiatul era gata să pună povara pe catări și i-a adus o cană cu cafea neagră și niște pesmeți de *yuca* pentru drum. După ce s-a sculat, Gabierul s-a dus să verifice repartizarea lăzilor și modul în care aveau să fie prinse de samare. Băiatul dusese deja în grajd, sub îndrumarea oarbei, cele două lăzi din camera lui Brandon. I-a spus că mai avea două la el în cameră și i-a recomandat să umble cu mare grijă. O dată catării pregătiți și lăzile cu TNT acoperite cu frunze de porumb, peste care au pus o pânză ceruită ca să le apere de căldură, Gabierul i-a plătit cele cuvenite fiului brutăresei. Îi părea rău că nu-l poate lua cu el măcar până la câmpul lui Alvarez, căci băiatul i-ar fi fost de mare folos la mânatul animalelor. Deși, în cazul unei întâlniri periculoase, mai mult decât un ajutor, s-ar fi dovedit o piedică. În fine, gata de plecare, a vrut să-și ia rămas-bun de la gazda sa, dar, după primele cuvinte, doña Empera l-a întrerupt:

— Ai să te întorci. Știu asta. Dar mai trebuie să-ți spun ceva ce o să te intereseze, asta când vii înapoi. După ce te întorci, trebuie să pleci imediat. Aici n-o să mai rămână nimic în picioare. O să am eu grijă să-ți aranjez plecarea cât mai

rapid posibil. Acum, ai grijă ce faci, vezi să nu faci prostii, să nu îți irosești forțele și deschide bine ochii. Te aștept. Drum bun, și s-a întors în bucătărie cu mersul ei grăbit, lovind nervos în zid cu bastonul pentru a-și găsi calea.

Pe drum, cuvintele ei l-au urmărit neîncetat, dându-i certitudinea că avea să iasă cu bine din afacere, dar, în același timp, neliniștindu-l în legătură cu ce avea să-i spună; îi promisese că asta avea să-l intereseze în mod special. Se temea de o veste neașteptată și dureroasă, o veste ce avea să tulbure anumite zone din trecutul său, pe care, deocamdată, prefera să le păstreze neatinse și întunecate. Înainte de a începe urcușul spre câmpul lui Alvarez, când catării s-au oprit să se adape, tot nu scăpase de promisiunea pe care i-o făcuse gaza, astfel că drumul presărat de primejdii care avea să fie ultimul transport trecuse pe planul al doilea. Până și posibilitatea de a o întâlni pe Amparo Maria și de a o strânge în brațe era învăluită într-o ceață apăsătoare și atât de veche.

Ajungând la fermă a constatat că acolo rămăseseră doar câteva babe și trei sau patru plozi bolnavi: nu putuseră pleca împreună cu don Aníbal care urcase la munte cu toți ceilalți cu o zi înainte. Guguștiucul avea să vină să-i ia a doua zi. O bătrână, care locuia la unchiul lui Amparo Maria, a venit să-i spună în secret:

— Copila Amparo Maria îți transmite să n-o uiți și, imediat ce poți, să părăsești locurile astea. Că te iubește mult, dar preferă să te știe viu, că aici o să fie mare hăituială. Și să ai grijă.

Maqroll bănuise că n-avea să dea de nimeni acolo. S-a împăcat cu gândul că așa era mai bine și că prietenii săi erau la adăpost, astfel putea porni cu inima ușoară în ultima etapă a drumului, cea mai periculoasă. Femeile l-au ajutat să descarce catării și i-au dat să mănânce. S-a hotărât să doarmă în grajd, ca să fie aproape de lăzi.

În dimineața următoare au reîncărcat marfa, a dat pe gât o cană cu cafea și a pornit spre cabana minerilor. Era sigur că acum puteau veni cele mai mari riscuri. Era limpede că pe-acolo bântuiau atât militarii, cât și contrabandiștii. Mai periculos însă era să treacă cu explozibilul prin defileu: orice izbitură de stâncile ieșite în afară putea să arunce totul în aer.

Experiența de la Cocora îl învățase că, oricât de grijuliu ai umbla cu trinitrotoluenul, tot există surprize fatale. E de ajuns ca frigul să întărească gelatina care protejează cartușele, pentru ca acestea să înceapă să se lovească între ele, agitate de mersul cătârilor; sau să se deschidă o ladă și capsele să cadă peste cartușe. În acest caz, riscurile de explozie cresc considerabil. De câte ori nu văzuse, la mină, cum săreau în aer caravane întregi de cătări cu oameni cu tot. Niciodată nu se știa din ce cauză. I-au venit în minte ultimele cuvinte ale bătrânului paznic, care, murind, l-a lăsat în locul lui: „Ai grijă cu dinamita, băiatule. E precum femeile, niciodată nu știi de ce și când explodează.”

Iar acum, fără ajutorul Guguștiucului, trecerea cătârilor prin defileu devenea o sarcină copleșitoare. Mă rog, o să vadă. Dar până atunci îl măcina presentimentul surd că n-avea s-o mai vadă nicicând pe Amparo Maria. De la ultima lor întâlnire, atunci când stătuse cu el câteva zile în La Plata, fata începuse să facă parte, împreună cu Ilona și cu Flor Estévez, dintr-un soi de trio binefăcător, complice și loial, necesar și plăcut, care-i umplea zilele și exorciza haloul de urât și deprimare de care se temea ca de moarte. Fiecare în felul ei, prin câte o lovitură a sorții, atât de dese în viața Gabierului, îi fusese smulsă cu violența cu care își pierde fiarele pe-rechea. Atașamentul lui de fata de la câmpul lui Alvarez era legat mai curând de grația ei surprinzătoare și de frumusețea veche a trăsăturilor ei de tip mediteranean decât de o trăsătură anume a caracterului ei dulce, cumva absent și stăpânit, în contrast cu exploziile răvășitoare ale Florei Estévez sau cu umorul ucigător și exigent al Ilonei. Era convins acum că Amparo Maria intrase definitiv în trecutul lui. Fusese ultima șansă pe care i-o dăduse viața: să strângă în brațe minunea fără margini a unui trup de femeie dăruit de zei.

A ajuns la defileu, a dezlegat cătării și i-a trecut unul câte unul, calculând o distanță prudentă între ei, pentru a merge separați. Tendința lor era de a merge împreună, dar spera ca asta să se întâmple după ce trec de zona periculoasă. Animalele, obișnuite cu acest stil din drumurile precedente, s-au comportat exact cum spera Gabierul. Cătărul din frunte ducea o ladă cu explozibil, următorii doi cărau lăzile cu arme auto-

mate, ultimul venea cu lada cu TNT. Ajungând lângă prăpastia abruptă, acesta s-a oprit înțepenindu-și picioarele în pământ. N-avea nici un sens să-l amenințe cu biciul, exista riscul să izbească lada de stânci. Drept care Maqroll n-a avut încotro și a luat lada în brațe. A trecut catării din față, pe care i-a urmat, cuminte, și cel din coadă. Extrem de precaut, a început apoi urcușul, cu greu, pentru că, din cauza lăzii pe care o căra nu vedea cărarea. Vântul din defileu producea un geamăt prelung, care se pierdea spre creastă mânat din urmă de o ceață deasă care urca și ea spre culme. După ce a scăpat de partea cea mai periculoasă, Gabierul a lăsat lada pe marginea drumului și s-a sprijinit de taluz ca să-și tragă sufletul. Inima îi bătea nebunește, o durere crescândă îi încingea tâmpilele. A închis ochii și a respirat adânc, încercând să se relaxeze, să uite unde se află. Încă o dată, anii își făceau simțită prezența, năvăleau brutal peste el cu semnale care continuau să-l mire ca de ceva necunoscut. S-a gândit că adevărata tragedie de a îmbătrâni constă în faptul că, în fundul sufletului, continuă să existe un etern adolescent care nu înregistrează trecerea timpului. Băiatul acela, ale cărui secrete dedublări le simțise extrem de limpede când stătuse retras în canionul de la Aracuriare, își rezerva dreptul de a nu îmbătrâni, purtând cu el rezerva de vise trunchiate, de speranțe încăpățânate și aventuri nechibzuite și promițătoare pentru care timpul nu contează, e de neconceput. Dar într-o bună zi, corpul ne dă de știre și, deodată, ne trezim față în față cu propria noastră deteriorare: cineva ne-a trăit, ne-a cheltuit forțele. Numai că, imediat, ne întoarcem la mirajul unei tinereți imaculate, și tot așa până la trezirea de pe urmă, bine cunoscută.

Catării se opriseră lângă el, cu indiferența blândă a animalelor care nu știu că sunt muritoare. De pe creastă s-a auzit un zgomot îndepărtat, ca de crengi uscate care se rup. Catării au ridicat capul în același timp. Gabierului i-a luat ceva timp să priceapă despre ce era vorba: erau focuri izolate de arme automate. După care s-au auzit rafale intermitente, evident, tot de acolo. Apoi, două explozii au bubuit prelungindu-și ecoul în defileu. Semănau cu focuri de bazuka sau cu grenade de mare putere. S-a ridicat, a pus lada cu explozibil

pe catârul recalcitrant și s-a grăbit să continue drumul pentru a ajunge la cabana minerilor. Pășea ușor, liniștit într-un fel. Lucrurile de care se temuse atât deveniseră prezente. Incertitudinea se sfârșea și, o dată cu ea, neliniștea care deformează și otrăvește totul. Oamenii purcedeau încă o dată la întunecata lor lucrare de a chema moartea. Totul era în ordine, deci. Acum trebuia să încerce să scape cu viață. N-avea să ia parte la acest joc. Împușcăturile încetaseră. Terminând de urcat coasta, de-acum foarte aproape de cabană, s-a auzit o explozie mult mai puternică decât precedentele. Sus, pe creasta Tambo, s-a ridicat o trâmbă groasă de fum negru care a străpuns ceața aproape furios. Și-a continuat drumul. Se hotărâse să lase lăzile în cabană. Clădirile de pe Tambo continuau să sară în aer, pradă unui foc devastator și violent. Avea să se întoarcă imediat, chiar dacă noaptea avea să-l prindă în defileu. Catării deveniseră îndărătnici, nu mai aveau chef să meargă la adăpost, și-a trebuit să-i convingă cu blândețe să avanseze. A ajuns la cabană după-amiază. Din când în când, se mai auzeau împușcături în depărtare. A așezat lăzile în cabană, având grijă să păstreze o distanță atât între ele, cât și între acestea și vatră, deși era stinsă și rece. A dus animalele în grajd pentru a le hrăni. În timp ce deschidea desaga cu porumb care se găsea tot timpul acolo, a dat cu ochii de o hârtie de corespondență, căreia i se rupsesse antetul. Cu litere de tipar, cuprindea următorul mesaj: „Lasă lăzile aici și întoarce-te imediat la râu. Dispari.” Literele erau violete. Era aproape sigur că le scrisese căpitanul Segura.

Brusc, l-a apucat o foame atroce. Efortul de a urca lada de TNT îl sfârșise. Cu toate astea, a apucat drumul de întoarcere pentru a profita cât mai mult de lumina zilei. A legat cei patru catâri cu o singură funie, ca să coboare împreună și să n-aibă grijă de fiecare în parte. S-a apucat să mestece un pesmet de *yuca*, din cele date pentru drum de gazdă. Saliva, groasă și amară, nu ajungea să moaie ce avea în gură. A ținut dumaticatul până a dat de un izvor care țâșnea la marginea drumului. Acolo a făcut popas și a mâncat tot ce avea în traistă. Refăcut cât de cât, a continuat drumul. Uscăciunea gurii și amăreala salivei pe care trebuia s-o scuipe la tot pasul erau un semn de frică. Se cunoșteau bine, erau semne fa-

miliare. Totuși, s-a simțit ușurat: frica îi era un aliat vechi. Îi cunoștea vicleniile și mimetismele. Conviețuirea cu ea era o rutină și o sfidare pentru Maqroll, care îl făceau să se întoarcă la perioade din viață când puterile încă îl ascultau pe deplin.

Când au ajuns la defileul mărginit de prăpastie, catării au păstrat ordinea fără a face mofturi la piedicile drumului îngust. Doar uneori își ciuleau urechile, ca intuind un pericol depărtat. Pe cerul senin luna se deplasa cu o înclineală calmă, reconciliantă aproape. Obosit și flămând, Maqroll a încălecat pe catărul care încheia șirul, deși era incomod și el era un călăreț cât se poate de prost. Își schimba tot timpul poziția, deranjat de șaua făcută special pentru poveri. I se întâmpla să și ațipească. Se trezea când animalul făcea un pas greșit sau cobora o pantă abruptă. Nu se gândea la nimic. Epuizarea și dorința de a mânca ceva cald îi anesteziu memoria. Drumul a ajuns la o zonă de șes, catării au grăbit pasul, simțind că se apropie de câmpul lui Alvarez și de grajdul cald unde îi aștepta tainul de porumb. Gabierul a preferat să continue drumul pe jos. Mersul catărului îi chinuia oasele și-i producea o amețeală pe care n-o simțise niciodată pe mare. După miezul nopții a ajuns la casa de la fermă. Nici țipenie, nici în casă, nici în sălașurile arendașilor. A dus catării în grajd și le-a dat să mănânce. Exact atunci a auzit din direcția casei scârțâitul unei uși care se deschide. A ieșit să vadă despre ce e vorba și a dat nas în nas cu don Aníbal, care-l aștepta lângă scară, cu o lampă Coleman în mână ca să-i lumineze drumul.

— Bine că ai ajuns, eram îngrijorat. Acolo sus au început împușcăturile încă de ieri după-masă și nu știam unde erai, a spus, iar Maqroll a fost mișcat de preocuparea plină de afecțiune.

S-au dus în bucătărie, don Aníbal i-a servit cina care-l aștepta de câteva ore. A mâncat cu o poftă care l-a făcut să zâmbească pe fermier. Apoi, când își beau cafeaua, i-a cerut amănunte.

— Ai mei sunt deja pe munte, l-a informat don Aníbal. Măine, înainte de revărsatul zorilor, plec și eu. Vine și Guguștiucul, ca să ducem sus niște cai pentru femei, copii și doi bol-

navi care abia se târăsc. Ai auzit ieri împuşcăturile, nu-i așa? Treaba a început și nu-mi place deloc. Armata încearcă să-i prindă în clește pe cei care au venit după arme și după explozibilele de pe Tambo. Astăzi vor merge la cabană ca să-i surprindă pe cei ce vor veni după lăzile pe care le-ai dus acolo ieri. Dar e ceva ce mă îngrijorează tare mult. Ultima explozie de aseară venea pesemne de la magaziiile de pe creastă. Ai auzit-o?

— Da, și eu cred că a fost vorba de depozitele de pe creastă.

— Asta nu-mi place, e un semn rău. Dacă le-au aruncat în aer contrabandiștii înseamnă că au destul armament și se bazează pe forțe proaspete venite din alte zone pe care, practic, le controlează. Segura nu dispune de mulți oameni. Sunt bine antrenați, dar nu depășesc treizeci de suflete, un locotenent și trei subofițeri. E posibil să-i biruie pe cei de pe Tambo, cu străini cu tot, dar dacă vin și alții o să aibă probleme. Nu-mi rămâne decât să sper că trecătoarea de pe munte pe unde vrem să plecăm e nesupravegheată. Dar dacă vin și acolo ca să-l prindă pe Segura, suntem pierduți. Oricum, trebuie să risc. Altă ieșire nu există.

— De ce nu plecați prin La Plata? E mai aproape și mai ușor.

— Nu, prietene. Nu e mai ușor, l-a lămurit fermierul. Dacă taie retragerea militarilor, vor coborî la râu, iar acolo vor face prăpăd. În plus, nu e chip să-mi duc oamenii pe calea apei. Cele două sau trei șalande din La Plata nu ajung: într-una nu încap decât cel mult patru persoane și sunt destul de rablagite. A făcut o pauză, l-a privit fix pe Gabier și a continuat: Chiar mâine pleacă de aici cum s-o putea. Noaptea e mai bine. Chiar cu o bărcuță și cu ce ai pe dumneata. Căpitanul Segura mai rezistă el două zile, e călit și tăbăcit în luptele astea de ani de zile. Așa că ai timp și doña Empera o să te ajute. Cunoaște bine oamenii și e respectată. Acum du-te să dormi. Nu-ți face griji. Nu ai antecedente în zonă, fii liniștit.

— Nu știu, don Aníbal. Faptul că am transportat armele astea mă poate costa foarte scump. Mă tem că armata n-are să mă considere nevinovat. Cât despre ceilalți, interesul lor e să mă reducă la tăcere.

— Segura te-a crezut. Dormi liniștit, mâine e o altă zi. Oboseala te face să vezi totul în negru.

Maqroll s-a dus să se culce în camera indicată de stăpânul casei. Patul era moale, cearșafurile proaspete și curate. De multă vreme nu se mai bucurase de așa ceva. A dormit adânc.

Când se crăpa de ziuă, don Aníbal i-a bătut la ușă: „Scoală, amice. Cafeaua-i gata și ți-am încălzit mâncarea de aseară. Trebuie să ajungi cât mai repede în La Plata. Au reînceput împușcăturile, am impresia că se auzeau de la cabana minerilor.”

Maqroll s-a sculat și s-a dus să mănânce împreună cu don Aníbal, după care a scos catării din grajd. În timp ce-i ducea la poartă, s-a întâlnit cu stăpânul și cu Guguștiucul, deja călări și mai ținând câte un cal de căpăstru. Și-au luat rămas-bun în cuvinte puține și încercând să-și ascundă emoția unei plecări pline de nesiguranță. Gabierul i-a strâns mâna fermierului și i-a mulțumit pentru tot ce făcuse pentru el. Apoi i-a strâns mâna Guguștiucului, spunându-i: „Nu cred să ne mai vedem vreodată, dar vreau să știi că mi-ai fost un companion exemplar. Știu cât valorezi. N-am să te uit. Noroc, băiete, salut-o pe Amparo Maria și spune-i că nici pe ea n-am s-o uit niciodată. Don Aníbal, încă o dată mulțumiri pentru toate și noroc.”

— A fost o plăcere, prietene, mult noroc și dumitale, a răspuns acesta zâmbind cam trist, cu toții vom avea nevoie. Du-te cu Dumnezeu.

A dat pintoni calului și-a pornit în galop, urmat de băiatul care venea cu ceilalți doi cai. S-au pierdut pe o cărare îngustă care mergea spre munte. Maqroll a coborât spre plantația de cafea pe care a străbătut-o copleșit de o tristețe în care se amestecau dorul de fata cu aer de curtezană a templului, afecțiunea pentru prietenii care aveau să se înfrunte cu un risc mortal și nostalgia pentru această *tierra caliente* de care se despărțea poate pentru totdeauna.

Când a ajuns la pensiune, gazda îl aștepta, cuprinsă de o neliniște vizibilă prin felul în care-și trecea mâna prin părul cărunt și printr-un ușor tremur al capului. Gabierul i-a relatat incidentele călătoriei și despărțirea de don Aníbal și de Guguștiuc. Femeia l-a lăsat să vorbească, apoi când el a ter-

minat de povestit, în timp ce-și frământa întruna mâinile, semn că voia să fie ascultată atent, i-a spus:

— Trebuie să pleci de aici. Cu cât mai repede, cu atât mai bine. Îți spun cum o să facem: am să vorbesc cu un cumătru de-al meu care are o barcă și vrea s-o vândă. Îl cheamă Tomás Izquierdo, dar toată lumea-i zice Tomasito. Pe vremuri a fost bogat, dar a pierdut totul la cărți. Tot ce i-a rămas e o casă pe malul râului și o barcă cu motor, cu care transporta marfă prin apropiere, până l-au pus la pat niște friguri care l-au făcut să nu mai fie bun de nimic. Am aranjat deja, e de acord să-ți dea barca dacă-i dai catârii și niște bani. Poate că ți-a mai rămas ceva din ce ți-a dat belgianul ăla, în plus mai sunt și cele două mandate pe care ți le-am păstrat. Cred că-ți ajunge și-ți mai și rămâne pentru drum. Du-te să vezi barca mâine dis-de-dimineată. Trebuie să verifici motorul, n-a mai funcționat de patru luni bune. Barca e mai peticită decât niște nădragi vechi, dar plutește bine, poți ajunge la estuar. Mâine vom avea vești despre cele petrecute pe munte. Acum odihnește-te și aranjează-ți lucrurile.

Gabierul a fost de acord cu planul pe care i l-a expus oarba și a spus că prefera să meargă imediat la Tomasito ca să aibă timp să verifice motorul. „Acum nu se poate, a zis femeia, e la el un nepot în care n-am încredere. Are faimă de turnător și se pare că face tot felul de servicii unora și altora. Dar mâine în zori se întoarce la livada de avocado pe care o are pe râu în sus. Nu te zori, mâine rezolvi totul. Mai avem câteva zile până se clarifică lucrurile.”

Lipsa de activitate îl apăsa și-l făcea să simtă și mai mult gravitatea cursei în care căzuse. A ieșit să dea o raită pe esplanada din fața râului. Cârciuma era închisă. S-a întors la el în cameră încercând să-și ocupe mintea citind scrisorile Prințului de Ligne. Eleganța infailibilă și inteligenta sobrietate a prozei marelui senior, diplomat și curtenitor au avut un efect calmant imediat. Toată atenția i s-a îndreptat spre acel început de secol XIX, când, după expresia lui Talleyrand, cei care cunoscuseră dulceața vieții la apusul perioadei *Ancien Régime* continuau să dea o lecție de bune maniere, scepticism senin și cinică judecată a schimbărilor pe care le impune politica. Nu putea fi un balsam mai eficient pentru probleme-

le lui de acum decât exemplul marelui aristocrat belgian ce se strecurase, cu același noroc și același surâs amabil, prin primejdiile reprezentate de eșafodul iacobin, de urmărirea poliției din Viena și a cabinetului guvernului negru și de cea funestă a curții țariste. De câte ori această capacitate a lui Maqroll de a se transmuta pe de-a-ntregul în altă epocă și într-o ambianță atât de străină față de prezent nu-l salvase de necazurile pe care i le aducea viața rătăcitoare. Calmul astfel redobândit l-a făcut să adoarmă, îmbrăcat, pe patul tare din bambus, legănat de curgerea apei de sub ferestrele camerei.

A doua zi s-a trezit foarte devreme. În bucătărie, la micul dejun, oarba i-a spus:

— Cumătrul meu e singur acum și barca e pregătită. Ți-am mai spus, îl cheamă Tomás Izquierdo, dar i se spune Tomasito. Casa lui se găsește pe mal, mai departe de depozite, unde se termină defileul Spiridușului, într-o pădure de bananieri.

Într-acolo s-a îndreptat Gabierul, traversând șirul de case văruițe și cu acoperiș de frunze de palmier din care era alcătuită localitatea dărăpănată, înființată și botezată pe vremea entuziasmului minier, de scurtă durată. Pe stradă nu era ți-penie, ferestrele erau închise și nu se auzea nici un zgomot din casele de obicei pline de zarva copiilor și a femeilor care-și vorbeau dintr-o curte în alta în timp ce spălau rufe sau găteau. Trebuiau să se fi trezit de mult, căldura îi scula devreme din pat. Peste sat plutea un fel de teamă neprecizată, vagă, manifestată printr-o așteptare tăcută, ca atunci când știi că vine o nenorocire. A ajuns acasă la Tomasito, care-l aștepta pe un scaun din nuiele împletite sprijinit de bârnele care susțineau acoperișul colibei. Aceasta n-avea pereți. Înăuntru era atârnat un hamac sub care dormea câinele care s-a trezit auzind glas străin.

— Taci, Kaiser! a strigat bătrânul, iar câinele a adormit la loc, resemnat.

Tomasito avea o vârstă nedefinită, putea să aibă la fel de bine cincizeci sau nouăzeci de ani. Clima îl tăbăcise îndelung, pe alocuri pielea i se lipea de oase, asta dacă nu se arăta zbârcită, gălbejită și fără viață. În gura edentată ținea un trabuc stins din foaie de tutun răsucit, pe care și-l trecea din-

tr-o parte în alta cu o regularitate mecanică. Toată viața, care părea să fi dispărut din corpul tremurător și rablagit, i se refugiase în ochi. Negri, intensi, inchizitori, aceștia străluceau febril, expresivi și mobili, mistuindu-se parcă în ultima flacără a unui rug. Tomasito l-a invitat să coboare pe mal să vadă barca. Au mers pe o cărare lutoasă, pe unde trecea multă lume. Jos, curentul se îmblânzea, stăvilat de un dig din piatră roșatică ce înainta câțiva metri în apă. Barca era legată de o bucată de șină. Dacă avea opt metri în lungime și trei în lățime. Chila dreaptă, plină de lipituri și cârpeli, se legăna plescând monoton. Patru țevi ruginite, fixate de o parte și de alta, susțineau câteva plăci de zinc murdare de găinaț și de zemurile vegetale care picau dintr-un manghier de pe mal. Tomasito i-a spus că motorul nu avea combustibil și că trebuia să-i pună acumulatorul care era acasă la cumătră. Așa că s-au dus să-l ia și pe drum au cumpărat și patru galoane de motorină de la prăvălia lui Hakim. Care Hakim nici n-a vrut să le deschidă ușa, dar auzind glasul oarbei s-a conformat, deși cu o mutră acră.

— Dacă vrei femei, fă bine și servește-ne, știi doar, a spus doña Empera și n-a mai fost nevoie de alte explicații.

Au montat acumulatorul, au umplut rezervorul și, după câteva încercări, motorul a început să funcționeze.

— Trebuie reglat, altfel n-ajung prea departe, a spus Gabierul.

Bătrânul a fost de acord și s-au apucat de treabă sub soarele nemilos. După ce motorul a fost reglat, Maqroll a constatat că elicea nu era echilibrată, deci nu putea naviga și nici controla ambarcațiunea în zonele cu apă mai puțin adâncă. Tomasito a spus că avea o elice de rezervă, dar tot acasă la doña Empera. S-au dus s-o ia. Când în sfârșit au montat-o și pe asta, noaptea s-a lăsat brusc, așa cum se întâmplă la tropice. Gabierul a pornit spre casă ca să-și ia puținele lucruri. Ajungând acolo, a auzit glasuri în bucătărie și a priceput că era vorba de ceva grav. A intrat și a dat ochii cu un băiat care stătea pe un scăunel, cu ochii holbați și tremurând ca în plină criză de malarie. Avea cămașa pătată de sânge, era mânjit de sânge și pe brațe și pe genunchi. Doña Empera, așezată pe scaunul ei, era cu fața întoarsă spre băiat. O paloare ca

de marmură îi înghețase chipul într-o expresie de groază, așa cum doar orbii prinși în beznă neputinței lor o pot avea. Gabierul a întrebat ce se întâmplase. Femeia i-a răspuns abia reușind să articuleze cuvintele:

— El e Nachito, vărul lui Amparo Maria. Acolo sus... pe munte... toți. Vorbește, fiule, spune-i tu domnului. Aici nu ești în primejdie, spune-i...

Dar băiatul nu era în stare să spună o frază până la capăt. Oarba i-a spus lui Maqroll că, din câte pricepuse, copilul aducea vești rele. Ceva mai liniștită de venirea Gabierului, l-a potolit pe puști care s-a oprit până la urmă din plâns. Doar lacrimile îi alunecau pe obraji, ajungând pe cămașă și decolorând sângele închegat.

Povestea lui a durat aproape un ceas. Revenea asupra unor amănunte, începea iar să tremure, i se tăia glasul. Don Aníbal și ai săi fuseseră surprinși în mijlocul pădurii. Oameni care stăteau la pândă acolo, înarmați cu arme automate din cele folosite de contrabandiști, au tras rafală după rafală până i-au omorât pe toți. După primele împușcături se mai auzeau încă strigăte de femei și copii rămași în viață. S-au apropiat și i-au terminat. Nacho rămăsese încleștat de corpul tatălui său, căzut printre primii, împușcat în piept. Copilul paralizat de groază a rămas ore în șir nemișcat și tăcut. Agonia tatălui a fost scurtă. A auzit pași grăbiți care se afundau în munte și niște vorbe întretăiate în depărtare, din care n-a înțeles nimic. După câteva ceasuri, panicat, a luat-o pe o scurtătură care ducea în La Plata. A așteptat toată ziua la marginea satului, neîndrăznind să-și facă apariția pe lumină în halul în care era. De-abia după ce s-a întunecat a venit la doña Empera, pe care o cunoștea bine, doar îi făcuse atâtea comisioane.

Când a terminat de povestit, Gabierul l-a chemat lângă el. I-a mângâiat părul. Nu putea rosti nici un cuvânt. Simțea o milă sfâșietoare care se concentra în trupul slab și lipsit de apărare al băiatului și se extindea, treptat și dureros, la toți cei secerați de cruzimea rece și gratuită de care doar specia noastră e în stare. Chipuri, cuvinte, gesturi, râsete, mici istorii familiale ale celor de la câmpul lui Alvarez se adunau în memoria lui. Bestialitatea masacrului lipsit de obiect era im-

posibil de înțeles, de acceptat. Durerea a ajuns să fie fizică, i-a străbătut corpul precum o lamă de cuțit, l-a dărâmat. Oarba l-a luat pe Nacho să-l schimbe și să-l spele de sângele închegat, apoi l-a culcat într-un mic hamac în care băiatul dormea de obicei când îl prindea noaptea în La Plata.

Maqroll s-a gândit tâmp de câteva ore ce hotărâre să ia. Să plece acum, era de neconceput. Va aștepta până mâine dimineață, atunci și doña Empera avea să fie într-o stare mai bună. Din nou era bântuit de prezența prietenoasă a celor sacrificați pe munte: Amparo Maria, cu aerul ei de *maja* de Goya, cu iubirea ei fără viitor; don Aníbal Alvarez, hidalgo pe pământul său, loial și drept cu prietenii, fatalist și resemnat precum *Cavalerul cu Caftan Verde*; Guguștiucul, inteligent, credincios, ursuz, independent, de un ajutor inepuizabil pe munte. Și atâția alții, chipuri fără nume, oameni amabili și ospitalieri. Masacrați, cu toții, de mâini anonime pentru care obiceiul de a ucide devenise singura rațiune de a exista. Șacali demenți, dispuși să primească ordine de la cei care mânuiesc, acolo sus, firele lăcomiei implacabile. Și-a dat seama că, dacă stătea culcat, disperarea avea să-l înăbușe. Și-a scos scaunul în balcon și a rămas privind la râul care curgea indiferent la milenara ticăloșie a oamenilor și la nefericita lor vocație de sacrificiu. Tăcerea era spartă doar de țipătul unei păsări rătăcite sau de apa care bolborosea în câte o bulboană. Doar stelele încercau să străpungă în van umbra deasă. Luna dispăruse de mult. Peste toate, plutea ceva apăsător și funest. Sau, poate, era doar gustul de moarte și distrugere care i se înnodea în piept. Înainte de a se crăpa de ziuă s-a întors în pat, încercând să doarmă puțin. Îl aștepta prima etapă a navigației pe râu în jos, presărată de pericole și riscuri ascunse și imprevizibile.

Încă dormea adânc când un zgomot de motoare a trecut furios peste acoperișul casei. S-a ridicat în capul oaselor, cuprins de o panică subită. Apoi a fugit în balcon ca să vadă despre ce era vorba. Exact atunci amerizau două hidroavioane Catalina, cenușii și cu însemnele infanteriei marine pe aripi. La chei erau trase două barcaze mari ale aceleiași, din care coborau ordonat și în liniște pușcași marini în uniforme gri de campanie și căști de aceeași culoare. Ofițerii supravegheau

coborârea și dădeau ordine scurte și categorice. Avioanele s-au așezat lângă ambarcațiuni și din ele au coborât ofițeri de diverse specialități și servicii: medici în uniforme ministerului sănătății, căpitani de intendanță cu mape și mașini de scris portabile, tipi din serviciile speciale ale armatei, inconfundabili în ținuta civilă compusă din bluzon alb și pantaloni bej deschiși. Gabierul și-a dat seama într-o clipă că planul lui de a pleca în dimineața asta se ducea la fund. Totuși, s-a decis să încerce. Și-a strâns lucrurile și le-a pus în desaga de la doña Empera. Cu o îmbrățișare mută și-a luat rămas-bun de la stăpâna casei, care repeta ca o somnambulă: „Grăbește-te, pentru Dumnezeu, grăbește-te” și-l binecuvânta îngânând psalmi și rugăciuni amestecate de ajunsese de neînțeles. Maqroll a lăsat la ea valiza cu haine și hârtii, spunându-i să le ardă dacă va fi omorât. Tomasito îl aștepta cu ochii mai holbați și mai febrili ca niciodată: „Mergi cu grijă, domnule, cu marina nu te joci, ăștia au venit să facă ordine și știu cum s-o facă.” Maqroll i-a plătit cât se înțeleseseră pentru barcă. Catârii erau în grajd și oarba avea să i-i dea. A aruncat desaga în fundul bărcii și-a sărit înăuntru. Motorul a pornit imediat. Bătrânul a desfăcut parâma și a făcut un gest de rămas-bun care conținea și o binecuvântare disperată.

Cu motorul în ralanti, Maqroll a intrat în mijlocul curențului și a început să navigheze în aval, fără grabă, privind cu o indiferență afectată spre malul opus, de parcă avea de gând să traverseze. Când a ajuns în dreptul barcazelor, l-a ajuns o voce dintr-un megafon instalat pe cabina de comandă:

— Unde mergi? Ei, ăla din barcă, întoarce-te imediat! Aici, la mal! Da, dumneata!

Tonul categoric al ordinului s-a auzit peste tot, ca un ecou paralizant și brutal. La fel de încet, Gabierul a dat ascultare ordinului și a venit lângă ambarcațiune. Câțiva soldați îl așteptau. I-au întins mâna, ajutându-l să urce la bord. Doi au sărit în barcă și au dus-o lângă hidroavioanele Catalina staționate la marginea satului. Un sergent i-a făcut semn să înainteze, i-a indicat o cabină care avea ușa deschisă și l-a urmat îndeaproape fără un cuvânt. A intrat, a dat cu ochii de un ofițer care cerceta aplecat niște hărți întinse pe o măsuță

fixată de perete. Câteva secunde, care i s-au părut ore, ofițerul a continuat să calculeze ceva cu un compas. În cele din urmă, a ridicat privirile. Sergentul a salutat militărește și a spus:

— Ordin îndeplinit, domnule căpitan.

— Poți să te retragi, a răspuns acesta în timp ce-și scoate ochelarii fără rame de pe nas.

Apoi l-a privit fix pe noul venit, parcă forțându-și ochii ca să vadă mai bine. Erau de un albastru intens, dar la lumină căpătau o culoare mai spălăcită. Părul, tuns perie, blond încărunțit și deja rărit pe frunte, îl făcea să semene mai curând cu un executiv din sistemul bancar decât cu un militar. În timp ce-și ștergea ochelarii cu batista, s-a adresat Gabierului cu o voce de bas care nu se potrivea defel cu înfățișarea:

— Mă tem că dumneata ești persoana care ai transportat la creasta Tambo arme automate și explozibili cumpărate de pe piața neagră din Panama. Te numești Maqroll, dacă nu mă înșel, dar ești cunoscut și ca Gabierul. Ai ajuns aici nu de mult timp și cred că nu toate documentele îți sunt în regulă. Greșesc?

Era o curtoazie distantă în cuvintele și în gesturile sale, părea că vrea să stabilească o distanță riguroasă față de interlocutor. Probabil o atitudine obișnuită pentru el și subconștientă, dobândită la cursurile de Stat-Major.

— Nu, domnule, aveți dreptate. Dar aș dori să lămuresc câte ceva în ce privește chestia cu armele, a răspuns Gabierul cu seninătatea dată de resemnarea față de ceva de care se temea de atâta vreme.

— Lămurirea asta, cum îi zici, nu mie trebuie să mi-o dai. Ai să fii interogat, la timpul potrivit, de persoanele competente. Deocamdată, mă mulțumesc să te anunț că ești arestat în virtutea atribuțiilor extraordinare ale forțelor armate în timpul stării de asediu.

A rostit frazele pe un ton oficial de rutină, după care i-a ordonat sergentului care-l adusese pe Maqroll și care aștepta afară lângă ușă:

— Cheamă garda.

S-au auzit niște pași grăbiți, a apărut un soldat:

— La ordin, domnule căpitan!

— Du-l pe omul acesta la comandament. Spune-i căpitanului Ariza că îl pun eu în temă, mai târziu.

— La ordinele dumneavoastră, a repetat soldatul, salutând.

A luat prizonierul de braț și au ieșit. S-au dus pe chei, unde era amarat barcazul și au urcat panta taluzului. Soldatul era o corcitură de indian cu negresă, un tip zdravăn cu aspect de fotbalist, uniformă impecabilă și o mutră nedefinită, imposibil de ținut minte. Nu-i dădea drumul Gabierului de braț, dar gestul nu era deloc violent. Mai curând părea că voia să-l orienteze spre un loc pe care arestatul nu-l cunoștea. Au ajuns la postul militar, pe care Gabierul nu-l văzuse până atunci decât închis. Acum era cuprins de o animație deosebită, semăna cu un furnicar. Soldați și ofițeri intrau și ieșeau întruna. Se auzeau ordine date pe un ton ferm, armele zăngăneau, mobila și tot felul de instrumente se mutau dintr-un loc în altul. Totul, într-un ritm accelerat și precis. O demonstrație de eficiență și disciplină care impunea teamă și respect. Aerul mirosea a pușcă proaspăt unsă și a sală de clasă, din cauza amestecului de lemn de creion ascuțit și sudoare stătută.

Gabierul a fost condus la biroul căpitanului Ariza. Acesta era un tip oacheș, crăcănat, cu o mustăcioară de amarez de film mexican din anii patruzeci. Purta un bluzon de un alb strălucitor și pantalon bej. Pe rever avea o insignă minusculă cu dungi portocalii și verde fistic. „Serviciile Secrete, și-a zis Gabierul, începe dansul.”

Ariza a ascultat mesajul soldatului și a aprobat din cap. Și-a dus mâna la frunte, schițând un salut militar și i-a făcut semn că putea să se retragă. Apoi a ieșit în pragul ușii și a strigat un nume. Un locotenent, tot în civil și îmbrăcat la fel ca Ariza, a intrat și s-a apropiat pentru a primi un ordin șoptit la ureche. A dat din cap și i-a spus lui Maqroll destul de politicoasă:

— Veniți cu mine, vă rog.

Maqroll l-a urmat fără să-i spună la revedere lui Ariza. Era impresionat de deferența impersonală a celui care-l conducea prin culoare și birouri în plină activitate. Acel „vă rog” îi suna în urechi: asta însemna că nu se găsea printre militari obișnuiți. Chiar dacă erau în serviciul armatei, metodele și limbajul erau ale poliției, ale oricărei poliții, de oriunde

de pe lume. Constatarea i-a produs o ușurare relativă. Aproape că putea să anticipeze ce-l aștepta. Nu-i rămânea decât senzația de plictiseală că va trebui să joace rolul șoricelului cu motanul viclean și neobosit și să încerce să scape cu viață din labele acestuia. Dar asta nu era imposibil, era gata să înceapă partida.

Au traversat curtea în care câțiva pușcași marini asamblau o jumătate de duzină de mitraliere. Lucrau în plin soare și în liniște. Pete de sudoare li se lăteau sub braț și pe piept, întunecând uniformele din dril cenușiu. Au pătruns într-un culoar luminat cu becuri puternice, apărute de plasă metalică. S-a gândit că or fi pus în funcțiune un generator electric propriu, La Plata nu era electrificat. Prin urmare, aveau de gând să rămână mult timp. Treceau pe lângă uși care se deschideau și se închideau, prin care se vânturau ofițeri și ordonanțe care duceau de colo-colo documente și mape. Când au ajuns în fundul coridorului, ofițerul s-a oprit în fața unei uși metalice cu zăvor cilindric și vizor zăbrelit. A scos din buzunar o legătură de chei, a încercat câteva până a găsit-o pe cea potrivită și a deschis ușa grea. I-a făcut semn Gabierului să intre și a închis ușa după el. Era o celulă luminată prin două geamuri mici, aproape lipite de tavan și apărute de bare groase de fier. Podeaua și pereții, până la trei metri înălțime, erau acoperite de dale de un albastru deschis. În mijloc era un fel de masă din ciment, cu un canal îngust în centru. Era ușor înclinată în față și părea un soi de albie de spălat rufele, dar mai lungă. La picioarele ei se găseau salteaua pe care o avusese pe patul de bambus și desaga pe care o avusese în barcă. Într-un colț erau două lavabouri alăturate, cu săpun și prosop. În altul, apărută de o perdea prea mică, o toaletă. Rezervorul era lipit de tavan și nu puteai ajunge la el, chiar dacă te urcai pe vas. Ofițerul i-a spus să-și scoate pantofii și centura. Gabierul i le-a dat în tăcere.

— Dacă aveți nevoie de ceva, bateți de două ori în vizor cu palma. E tot timpul cineva, zi și noapte. De trei ori pe zi o să primiți mâncare. E tainul soldaților. Dacă nu vă place, primiți ce vreți de la pensiunea la care ați stat. O să fiți chemat în curând, aici lucrurile se rezolvă repede.

Omul vorbea pe un ton obosit și indiferent, aproape liniștitor. Cuvintele însă nu erau așa, iar Gabierul s-a apucat să facă tot felul de deducții. Când ofițerul a fost pe punctul de a ieși cu pantofii și cu centura lui în mână, prizonierul s-a hotărât să-l întrebe la ce servea masa și ce destinație avea celula. Locotenentul i-a spus doar că, acum, masa avea să-i servească drept pat și acolo trebuia să-și întindă salteaua. Apoi a ieșit, a încuiat ușa și a tras zăvorul. Totul făcut cu răbdarea aceea scrupuloasă în care era ceva enervant și stupid.

Maqroll și-a întins salteaua pe masă și s-a întins să se odihnească. Ușoara denivelare la nivelul picioarelor îl făcea să se simtă ca un cadavru pregătit pentru autopsie. Încăperea era scaldată într-o lumină albăstrie, venită de la un bec puternic din mijlocul tavanului, apărat de o plasă metalică solidă. Și-a dat seama că această culoare era dată de dalele de pe pereți și de pe jos. Ambianța era de sală de operație și deloc de natură să te liniștească. Era limpede că era vorba de un loc folosit pentru interogatorii, acum pentru a-l ține la adăpost. Și-a amintit că în portul Pireu cunoscuse ceva asemănător. Faptul că cel de aici fusese transformat în celulă îl mai liniștea, deși rămânea loc pentru o ipoteză la care, deocamdată, era mai bine să nu se gândească. N-a reușit să doarmă, dar cel puțin s-a relaxat, lucru care s-a reflectat pe dată în starea sa psihică. I-au revenit în memorie câteva prilejuri cu care avusese de-a face cu această lume tulbure, neliniștitoare și fără chip în care se mișcă slujitorii legii.

Și-a adus aminte de când fusese surprins, în împrejurimile Kabulului, de o patrulă de poliție afgană care a ținut morțiș să controleze ce cărau în spate două cămile famelice pe care le ducea la Peshawar pentru a vinde covoare turiștilor. Le-a arătat chitanța pentru marfă și aprobarea de comercializare. Numai că un sergent cu mustăți mari, negre și răsucite a insistat să-și vâre mâna între animale și valtrap și a descoperit mai multe punguțe din piele de capră pline cu pietre semiprețioase neșlefuite. Două săptămâni a stat în închisoarea dintr-un sat din apropiere așteptând decizia autorităților de la Kabul. Nu era tratat ca un prizonier, de multe ori ieșea și lua masa acasă la paznicii săi. Oamenii aveau un soi de trufie naturală, nuanțată de o simpatie spontană și de un

simț al ospitalității de-a dreptul înduioșător. A auzit acolo cele mai fantastice și de neuitat povești cu bandiții din munți, care coborau dintre zăpezi pentru a semăna spaimă pe drumurile abrupte ale podișului central. Tot acolo a aflat de isprăvile falșilor derviși, care profitau de femeile care coborau la râu după apă și erau supuse unor tratamente erotice prelungite și complexe, care le lăsau pe jumătate nebune. Șederea aceea într-o închisoare din Afganistan l-a familiarizat cu unul din popoarele cele mai neîmblânzite și mai amabile de pe pământ. Autoritățile i-au cerut să plătească pentru dreptul de a scoate pietrele din țară și pentru mâncarea consumată în timpul detenției. Cu o pupătură sonoră pe amândoi obraji, cunoscuții și gardienii s-au despărțit de el cu o sinceritate atât de caldă, încât a avut senzația că părăsește țara unde ar fi putut pune capăt vieții sale rătăcitoare și trăi printre oameni pe care-i percepea, cu adevărat, ca pe frații săi; locuitori ai unei lumi pe care o evoca adesea ca pe un model, pe care-și pierduse speranța că avea s-o mai întâlnească. Era acolo și el o părăsea pentru totdeauna.

Apoi și-a amintit de cele două luni de închisoare petrecute la Kitimat, în Columbia Britanică, acuzat că sechestraseră o fată piele-roșie. O întâlnise într-o prăvălie din localitate și intrase în vorbă cu ea, atras de privirea intensă a ochilor negri și mirați și de culoarea ca de tutun a pielii, care anticipa o prospețime catifelată și fermecătoare. Ea s-a apucat să-i spună o istorie complicată cu tată alcoolic și mamă prostituată, bătaii din belșug și încercări de a o vinde căpitanilor de baleniere care ancorau în golf. Maqroll s-a lăsat îmbrobodit de povestea fetei și a dus-o pe indiană pe șalupa cu care făcea trafic de blănuri și, când avea ocazia, arme de vânatoare cumpărate prin contrabandă din Alaska. Fata s-a dovedit de o senzualitate laborioasă, care avea farmecul unui erotism exersat cu o artă în care artificialul era ascuns sub un remarcabil simț estetic. Așa-zisa orfană s-a dovedit a fi măritată cu un polonez uriaș și furios, care umbla să-l gătuie pe răpitorul nevestei. Ochii sașii și injectați cu sânge exprimau o ferocitate devastatoare. L-a așteptat pe Gabier lângă șalupă, dar, din fericire, poliția a ajuns la timp pentru a-l salva din mâinile energumenului varșovian. Maqroll a tre-

buit să plătească cu şaizeci de zile de închisoare delictul de *adulter indus prin fals*. Verdict care i s-a părut inventat de judecător în chiar momentul în care dădea sentinţa. Magistratul era un pitic semiparalitic care, nu se ştie de ce, îl luase la ochi pe Gabier de când îl văzuse. De n-ar fi fost frigul de care suferea nopţile, din cauza aşternutului insuficient, lunile acelea de recluziune într-o închisoare din Canada ar fi putut fi o amintire plăcută, ca de vacanţă. Se găseau acolo deţinuţi din toate colţurile lumii. Aproape toţi ispăşeau delictे împotriva proprietăţii, şi adevărul este că erau crema profesiei lor. Cu ce învăţase acolo — şi nu îndrăznise să aplice nici chiar în perioadele cele mai crunte de penurie — ar fi putut scrie o enciclopedie despre hoţie şi ramificaţiile ei. Frigul era insuportabil, iar autorităţile închisorii nu le dădeau deţinuţilor decât o pătură reglementară a armatei. „N-am nici o îndoială — spunea un chilian condamnat pentru că furase peşte congelat din port — că păturile sunt ale armatei, dar din armata Maiestăţii Sale Împărăteasa Indiei; dacă ar fi fost ale armatei canadiene, aceasta de mult ar fi murit congelată.”

Când i-au dat drumul, pe stradă îl aştepta polonezul uriaş care, cu lacrimi în ochi, i-a spus că nevastă-sa fugise iarăşi, de data asta cu un harponier rus. Şi nu era chip să o recupereze, pentru că vaporul plecase deja spre Petropavlovsk-Kamciatski. L-a invitat la o votcă pentru a se consola reciproc de pierderea femeiei cu calităţi erotice atât de remarcabile. Prevăzător, Gabierul a declinat invitaţia. Ştia că totul se putea sfârşi cu o gâlceavă zdravănă şi n-avea de gând să îngheţe iar în închisoare. Polacul l-a condus la şalupă. Maqroll se pregătea de plecare, iar omul, de pe mal, continua să recite catalogul deliciilor pierdute din cauza blestematului de harponier, şi rus pe deasupra. Se depărta de-acum de mal, iar polonezul, agitând batista udă de lacrimi, i-a mai strigat că, dacă o întâlneşte pe undeva pe indiană, să-i spună că o aştepta fără ranchiună şi era ferm dispus să-i ofere o viaţă frumoasă.

Se lăsa întunericul peste La Plata. Zăngănitul vaselor la uşa celulei l-a readus la prezent. Mâncarea avea gustul inconfundabil, leşios şi parcă acru, de popotă. A mâncat puţin de tot, dar a mai cerut o ceaşcă de cafea şi gardianul a revenit ime-

diat cu o cafea cam apoasă, pe care a băut-o totuși cu plăcere. Patul înclinat și fantasmele pe care i le creau pereții faianțați în albastru deschis și tavanul alb de sală de operație l-au împiedicat să doarmă liniștit. De dimineată i-au adus micul dejun: aceeași cafea apoasă și două chifle tari ca piatra. Împreună cu gardianul care a venit să ia farfuriile a venit și cel care i-a adus și pantofii și cureaua, după care primul, cel cu farfuriile, i-a spus:

— Acuși o să vă ducă la domnul căpitan Ariza. Încălțați-vă și puneți-vă cureaua. Aveți timp să vă spălați. La interogatorii e mai bine să fii proaspăt și treaz.

Toate amănuntele astea care denotau o anumită considerație, cea de a doua cană de cafea, „vă rog” la fiecare pas, iar acum și recomandările gardianului, nu prea știa cum să le interpreteze. Nu putea fi vorba de milă, în armată asta e prima care se elimină din purtarea recruților. Putea fi vorba de o atitudine exclusivă a marinei. Oricum, cuvintele și gesturile politicoase nu trebuiau să-l facă să spere compasiune sau indulgență din partea celor care urmau să-i decidă soarta. S-a spălat cu apa măloasă și călduță care curgea cu țârâita din singurul robinet care funcționa. Se ștergea când s-a deschis ușa. Aceiași gardieni l-au condus în biroul căpitanului Ariza. Omul, în picioare, se uita la niște hârtii de pe birou. Gărzile s-au retras, Ariza l-a poftit să ia loc. Căpitanul a început să se plimbe prin cameră ținând hârtiile în mână, apoi le-a pus pe birou și, sprijinindu-se de acesta, l-a privit fix pe Gabier. Purta un bluzon proaspăt, la fel de alb și de impecabil. Pe chipul de amoretz de cinema mexican nu se citea nimic. Când credea că tăcerea se va prelungi la infinit, Maqroll a fost surprins de glasul cam ascuțit și fără nuanțe:

— Bun, pentru început, avem niște probleme de identitate. Nu din cauza lor ai fost arestat, dar ne preocupă. Călătorești cu un pașaport cipriot. Ultima viză a expirat în urmă cu un an și jumătate și e din Marsilia. Cele de dinainte sunt din Panama, Glasgow și Anvers. La profesie, scrie marinar. Locul nașterii, necunoscut. Un astfel de pașaport nu e de natură să liniștească autoritățile unei țări care se află virtual în război civil. Cum comentați?

— E pentru prima dată, a spus Maqroll cu o seninătate foarte convingătoare, că mi se fac observații în privința pașaportului. Am navigat mulți ani prin Caraibe și prin insule, mai devreme prin Mediterană și Marea Nordului. Nimeni n-a avut obiecții față de documentul meu de identitate. Dar acum înțeleg, date fiind condițiile de aici, că un pașaport ca al meu poate da naștere la îndoieli.

— Da. După cum am spus, nu asta ne intrigă în primul rând. Mai bine să trecem la subiect: dumneata ai transportat pe creasta Tambo, pe catări proprietate personală, cumpărați la ferma lui Alvarez, arme dobândite prin contrabandă. Operațiunea s-a făcut în Panama și la Kingston. Cei trei contrabandiști care au căzut în mâinile armatei aveau pașapoarte asemănătoare cu al dumitale, conținând ștampile consulare care apar și pe al dumitale. Fapta de a livra arme oricărei grupări care atentează la stabilitatea instituțiilor se pedepsește într-un mod pe care, cu siguranță, îl cunoști. Aș vrea să ascult ce ai de spus.

Gabierul i-a relatat atunci căpitanului, pas cu pas, întâlnirea sa cu Van Branden, propunerea pe care i-a făcut-o acesta și tot ce a urmat în legătură cu transportul lăzilor pe Tambo, cu cei doi străini întâlniți acolo, cu atitudinea acestora și propriile sale deducții. A insistat, cu emfază și tărie, de câte ori era cazul, că habar n-avea de conținutul lăzilor, până când a dat de eticheta ruptă în fundul prăpastiei în care căzuse catârul și apoi, când l-a cunoscut pe căpitanul Segura. Coincidența între orașele trecute pe pașaportul său și pe cele ale negustorilor de arme chiar asta și era: o simplă întâmplare. Nu participase niciodată la asemenea negoțuri, nici nu cunoscuse oameni care se ocupau cu așa ceva. Da, vânduse niște puști de vânătoare în Columbia Britanică, cumpărate ieftin în Alaska, dar cu alea nu puteai doborî nici măcar un biet șerif de comitat.

Căpitanul Ariza a continuat pe același ton, de parcă nici n-ar fi auzit lămuririle Gabierului:

— Nu ți se pare de neconceput, ca să nu spun mai mult, că n-ai avut nici cea mai mică bănuială legată de o păcăleală atât de grosolană ca aceea cu calea ferată, de venirile și plecările lui Brandon și de mutrele acoliților săi de pe Tambo?

Nu te-ai gândit niciodată că se ascundea ceva în spatele acestei ditamai păcăleli pe care n-ar fi înghițit-o nici măcar ultimul băiețandru de pe chei?

— Bineînțeles, căpitane. Van Branden sau Brandon mi s-a părut un tip destul de suspect, ca să nu mai spun de amicii lui de pe creastă. Dar am crezut că voiau să-i tragă pe sfoară pe antreprenorii căii ferate din care, în treacăt fie zis, am văzut câteva porțiuni trasate și abandonate de mult. Nu mi s-a părut suspect că voiau să reînceapă lucrările. M-am mulțumit să iau banii, era treaba lor. Ipotezele mele au fost vagi și experiența îmi spune că, în multe cazuri, o mutră care nu inspiră încredere se dovedește până la urmă un tip cinstit și obișnuit.

— Răspunde-mi cu da sau nu la ce te voi întreba acum — ofițerul Serviciilor Secrete Militare vorbea acum cu o voce mai ascuțită, care trăda o ușoară nerăbdare — înainte de a vorbi cu căpitanul Segura, ai știut ce transportai pe Tambo? Cel mai mic indiciu, cea mai mică bănuială? Până la prăbușirea catărului în prăpastie, credeai că duci material pentru construcția căii ferate?

Aici era capcana, s-a gândit Gabierul. De răspunsul lui depindea, neîndoielnic, viața sau moartea. Încă o dată a stăruit, calm, în absoluta sa ignoranță în ce privește conținutul lăzilor și în bănuiala că străinii voiau să-i șunteze pe antreprenorii șantierului. A relatat amănunțit întrevederea cu căpitanul Segura, cum îl pusese acesta la curent cu realitatea și îi ceruse colaborarea cu ocazia ultimului transport, adică al lăzilor rămase în La Plata și al celor ce aveau să mai sosească cu vaporul. A spus cum a identificat lăzile cu TNT grație experienței din minerit. Ariza l-a mai întrerupt ca să-i ceară anumite detalii despre întâlnirea cu căpitanul Segura și despre implicarea lui Aníbal Alvarez, „persoană în care avem toată încrederea”, a spus militarul în treacăt. După care a tăcut câteva minute, care Gabierului i s-au părut eterne. În cele din urmă, Ariza a vorbit din nou, de data asta cu o ușurare care i se citea pe față, nu în glasul îndelung exersat în poliție:

— Nu știu dacă să-ți spun că ai noroc sau n-ai deloc. Vom vedea. Dacă spusele duminale ar fi confirmate de căpitanul Segura, situația ar fi clară. Numai că Segura, pe care l-am iu-

bit și l-am respectat cu toții pentru curajul și camaraderia sa, a fost ucis, împreună cu toți oamenii lui, în timp ce încerca să asedieze depozitele de pe Tambo și cabana minerilor. Când au venit să ridice armele și Segura arunca în aer magaziiile, le-au căzut în spate forțe mult superioare. Calitatea armamentului și superioritatea numerică au lichidat rezistența eroică a soldaților. Căpitanul Segura a fost lovit de o grenadă cu fragmentație, când lupta era pe sfârșit. Cu el au pierit și ultimii rămași lângă el. În fine, ajunge. Trebuie să mai verific unele lucruri pe care mi le-ai spus. O să mai fii interogat.

S-a ridicat și a chemat santinela de serviciu. Reîntors în celulă, Gabierul a pornit să țeară o rețea de consecințe și deducții menite să-i consolideze speranța renăscută de a ieși cu bine din capcana în care picase. După-amiază a citit din viața lui *poverello* din Assisi. Evocarea peisajului armonios al Umbriei, unde minunile Sfântului Francisc găseau parcă ambianța ideală și se petreceau cu naturalețea simplă cu care avea să le prezinte mai apoi Giotto în frescele sale, l-a înseninat pe Gabier, ajutându-l să stabilească o sănătoasă distanță între ghinionul lui de acum și intimitatea ființei sale cel mai de neatinș și ascunse, din care izvora mereu încrederea în destinul lui adevărat. Noaptea, pentru a dormi mai bine, și-a întins salteaua pe jos. Masa cea sinistră era de natură să-i producă pre-sentimente întunecate.

Când i-a adus micul dejun, gardianul l-a întrebat de ce dormise pe jos.

— Nu pot dormi pe masa asta înclinată, pe jos e mai comod. E interzis?

— Nu, a zis soldatul, adevărul e că masa asta nu e pentru dormit pe ea.

Maqroll l-a întrebat la ce folosea de fapt. Omul s-a mulțumit să zâmbească neîncrezător în pretinsa ignoranță a prizonierului și s-a retras fără să mai spună nimic. Nici Maqroll nu voia să știe mai mult. Totul era clar.

A doua zi l-au scos ca să ajute la urcatul unei lăzi cu muniții la etajul al doilea al garnizoanei, unde era mai puțină umezeală. În timp ce căra, s-a gândit la ironia sortii, care-l obliga o dată în plus să manipuleze material de război. Seara i s-a spus că a doua zi avea să fie chemat la comandament. Într-a-

devăr, după micul dejun a fost condus într-un birou ale cărui ferestre dădeau spre râu. A fost invitat să se așeze pe un scaun și a fost lăsat singur. A intrat imediat un maior îmbrăcat într-o uniformă de campanie de o curățenie impecabilă și fără o cută. Și costumul și chipiul erau de un verde oliv ca acela al jucătorilor de pelotă. Omul era trupeș, cam congestionat la față și cu respirație gâfâită, cu o mustață încăruntită și aspect trufaș. Fuma întruna, iar mâinile îi tremurau ușor. Părea un *clubman* deghizat în militar. Cu un glas molcom și răgușit, i-a pus niște întrebări de rutină, asemănătoare celor pe care i le pusese Ariza. După care și-a pus pe nas niște ochelari cu rame aurite și s-a uitat prin niște hârtii puse în ordine într-o mapă vișinie de pe birou. La un moment dat, a făcut semn santinelei, care intrase după niște documente, să ia și prizonierul. N-a ridicat capul și a continuat să citească, de parcă acesta nici n-ar fi existat.

Maqroll observase că o parte din hârtiile pe care le frunzărea maiorul erau scrise de mână. Erau pătate de sânge și noroi și păreau smulse dintr-un carnet. Scrisul, mare și rotund, era ușor de citit. Din nou în celulă, a fost chinuit de nesiguranța și de neliniștea de care crezuse că scăpase. Nu l-au părăsit toată ziua și o bună parte din noaptea următoare. L-a visat pe maior, de data asta în ținută de paradă, care-i explica pe un ton cordial și monden tot felul de manevre militare tot mai complicate și plicticoase. S-a trezit, ca de obicei, când i se aducea micul dejun. Soldatul i-a spus că avea să fie dus iar la birourile Poliției Secrete. O sfârșeală adâncă, o înțepeneală în tot corpul și un gust amar în gură i-au topit și restul puterilor pe care nu și le refăcuse în aceste zile de claustrare. Îi venise ceasul, era clar. Și-l lua prin surprindere, din nefericire, cu garda jos și trupul transformat într-un sac de dureri nelămurite, care, iată, refuza să-l ajute când avea mai multă nevoie. A așteptat toată dimineata să vină după el. După-prânz, a adormit, răpus. L-au trezit pașii gardianului care descuia ușa. Dormise în zăpușeala produsă de ploaia care se anunța și impregnase după-amiaza cu o atmosferă de baie turcească. Chiar și cele mai mărunte zgomote ajungeau ca prin pâsla umedă a aerului irespirabil.

— Domnul căpitan vrea să vă vorbească. Îmbrăcați-vă și să mergem.

Alt gardian aștepta în fața ușii. Gabierul și-a trecut peste față și peste corp un prosop muiat în apa tulbure de la robinet. S-a îmbrăcat cu o cămașă curată și niște bermude trimise de oarbă, pe care le păstra de când era marinar. Și-a trecut pieptenul prin părul cărunt și rebel și a pornit, încadrat de cei doi. În timp ce traversau curtea, picioarele îl purtau deja mai ușor. Confruntarea cu Ariza îl dezmeticise un pic. Avea să i se decidă soarta, o vigilență neliniștită începea să-l cuprindă; se simțea ca un jucător al unui joc complicat, în care fiecare mișcare putea fi definitivă. A intrat în biroul lui Ariza, soldații au plecat și au închis ușa. Ofițerul serviciilor secrete era acolo, învârtindu-și pe deget inelul primit la absolvirea cursurilor de la baza Corpus Christi, din Texas. Purta blazonul impecabil cu însemnele la rever. Mustața îi rășărea pe obrazul proaspăt ras, subliniind un zâmbet ușor în legătură cu sinceritatea căruia Gabierul nu și-a făcut iluzii.

— Ia loc, prietene, fă-te comod, i-a spus indicându-i un scaun rotitor adus din alt birou. Scaunul se răsucea la cea mai mică mișcare pe care o făcea, drept care a încercat să rămână cât mai liniștit, pentru a menține echilibrul mobilierului diabolic. Apelativul „prietene” mai apăruse în vocabularul căpitanului și la finalul întrevederii precedente. Acum îl rostea cu un fel de complicitate care l-a pus pe gânduri pe Gabier. S-a hotărât să intre în joc, dar să-și controleze reacțiile și răspunsurile.

— Ei bine, iată-ne din nou încercând să lămurim ceva care, ca să-ți spun drept, mi se pare mai limpede decât apa. N-are cine mă convinge că ești nevinovat. Nu admit că n-ai știut ce transportai pe creasta de la Tambo. Pe de altă parte, am strâns informații despre trecutul duminical: contrabandă cu arme în Cipru, cu stegulețe navale truate în Marsilia, cu aur și covoare în Alicante, cu femei albe în Panama; și nu mai continuu, că lista ne-ar lua câteva ore bune. Cineva cu trecutul ăsta nu transportă arme crezând că sunt instrumente de inginerie pentru o cale ferată inexistentă. Ce nu pricep este cum de te-ai mulțumit cu câteva bancnote amărâte, când puteai scoate mii de dolari.

— Cu tot respectul, domnule căpitan, a răspuns Gabierul cât putea mai calm, asta n-o puteți pricepe pentru că nu mă cunoașteți. Toate activitățile din trecutul meu pe care le-ați pomenit sunt exacte, dar există acolo niște aspecte ascunse care nu încap într-o enumerare atât de rapidă ca aceea pe care tocmai ați făcut-o. Dacă aș fi bănuir măcar o clipă despre ce era vorba, credeți-mă că nu m-aș fi încurcat cu belgienii ăia, dată fiind situația de aici. Nu sunt genul meu de oameni. De la bun început mi s-au părut suspecti. Eram aproape sigur că voiau să păcălească guvernul în afacerea cu calea ferată.

— Bine. Nu știu. Oricum ar fi, la Statul-Major a sosit un mesaj redactat de căpitanul Segura în chiar noaptea în care a vorbit cu dumneata și cu Aníbal Alvarez. În raportul lui apari scos de sub orice bănuială și colaborând cu noi de bunăvoie. Totul se potrivește perfect cu ce ne-ai spus. De parcă n-ar fi fost de-ajuns, guvernul Libanului, prin ambasada sa, ne cere să te punem în libertate și se pune chezaș pentru purtarea dumatăle cât timp mai rămâi în țară. Se pare că există o serie de rațiuni complexe care ne obligă să dăm curs solicitării misiunii diplomatice libaneze: avem nevoie de votul acestei țări în nu știu care comisie a Națiunilor Unite. Așa stând lucrurile și în ciuda rezervelor mele serioase asupra inocenței dumatăle, trebuie să trimit la Statul-Major un dosar închis și justificat. Cu dumneata viu, lucrurile se complică.

Maqroll n-a înțeles bine la ce se referea ofițerul, dar modul direct în care pune problema i-a trecut un fior pe șira spinării. Pesemne aveau nevoie de el mort, nu stând aici și făcându-le probleme. N-a reușit decât să dea din umeri, de parcă s-ar fi scuzat că era în viață.

— Ai să pleci de aici viu, n-avem ce face. Dar nu te mai vâri în alte probleme și dispari cât mai repede. Cu cât mai repede, cu atât mai bine, și s-a apucat să strângă în mapă toate hârtiile.

— Adică sunt liber?, a întrebat Maqroll cu o incredulitate patetică și infantilă.

— Da, domnule. Adică ești liber din clipa asta și trebuie să părăsești La Plata chiar acum, dacă se poate. Barca te așteaptă. Încearcă să pleci din zona asta care e sub control militar. Dacă ești prins la alt post, pe râu în jos, noi nu putem

face nimic. Ei n-or să aștepte vești din Orientul Mijlociu, nu e stilul lor. E limpede?

— Da, domnule căpitan, perfect limpede, a zis Gabierul încercând să-și ascundă euforica ușurare care-l năpădea. Dar aş prefera să aștept să se înnopteze ca să pot pleca. Cred că e mai sigur. Sper că sunteți de acord, nu?

— Sigur, fă cum crezi, a replicat Ariza pe un ton tăios care anunța finalul întrevederii. Acolo e barca, aici ai un permis de liberă trecere prin zonă. Măcar să-ți folosească. Treburile sunt tare încurcate. Pleacă de cum se înserează și deie Domnul să nu ne mai vedem.

I-a întins o hârtie semnată și ștampilată. Apoi și-au strâns mâinile. Gabierul s-a îndreptat spre ușă, dar s-a întors din prag și a întrebat:

— Puteți să-mi spuneți ceva?

— Da, zi repede, a mârâit Ariza nerăbdător.

— Dacă n-ar fi ajuns raportul căpitanului Segura și nici ambasada Libanului nu s-ar fi interesat de soarta mea, ce s-ar fi întâmplat cu mine?

— Cu dumneata?, și ofițerul s-a înecat de râs. Păi, omule! Erai mort de mult. Acum umblă liniștit și ține minte ce ți-am spus: ai grijă, ținuturile astea nu sunt pentru oameni ca dumneata.

Maqroll s-a dus să-și ia lucrurile, de-acum neînsoțit de nici un gardian. În timp ce le băga în desaga de la doña Empera se gândea la prietenul și tovarășul trecutelor peregrinări, Abdul Bashur. Din eternitate, după ce murise într-un accident de avion la Funchal, continua să se ocupe de el prin intermediul rudelor și prietenilor răspândiți în cele patru zări. Nu trecea zi în care Gabierul să nu-și amintească de el cu o duioșie și un dor iremediabile. Acum, o dată în plus, îi salva viața. Un suspin i s-a oprit în piept. Și-a revenit cu greu și a părăsit garnizoana militară sub privirile indifferente ale santinelor care îl supravegheaseră atât de atent.

În drum spre pensiunea oarbeii cuvintele căpitanului Ariza îi tot sunau în urechi: „... ținuturile astea nu sunt pentru oameni ca dumneata.” Dar poate că, de fapt, un loc pentru el nu se găsea nicăieri pe lume. Nici o țară în care să-și oprească pașii. La fel ca poetul acela, tovarăș în lungi petreceri prin

cârciumile și cafenelele unui ploios oraș andin, putea spune și el: „Îmi imaginez o Țară, o Țară cețoasă și nelămurită, o Țară vrăjită și feerică al cărei cetățean să fiu. Ce Țară e asta, și unde? Acolo nu e nici Mossul, nici Basora, nici Samarkand. Nici Kariskrona, nici Abylund, nici Stockholm, nici Koebehavn. Nici Kazan, nici Cawpore, nici Alep. Nici Veneția lacustră, nici himericul Istanbul, nici Île-de-France, nici Tours, nici Stratford-on-Avon, nici Weimar, nici Iasnaia Poliana, nici Alger”, și continua să evoce orașe în care nu fusese nicio dată. „Dar eu am fost în toate, își zicea Maqroll, în toate m-am lovit de cele mai surprinzătoare cotituri ale vieții, iar acum părăsesc cătunul ăsta mizerabil fără să știu prea bine de ce-am picat în necazul ăsta mai cretin decât toate cele pe care mi le-a rezervat soarta. Nu-mi mai rămâne decât estuarul, decât lagunele deltei. Asta e tot.”

Doña Empera îl aștepta nerăbdătoare: „Ce bine că te-au eliberat! Nachito mi-a spus, te-a văzut plecând din garnizoană și-a fugit să-mi spună. L-am trimis la turc să mai ia motorină și i-am spus să o ducă la barcă. Trebuie să pleci de cum se lasă noaptea, cu combustibil destul ca să nu te oprești cel puțin trei zile. Nu trebuie să te oprești acolo unde sunt pușcașii marini.” Femeia se gândise la toate. Părea să fi îmbătrânit cu câțiva ani, părul părea mai alb, spinarea mai încovoiată. Era tulburat la gândul că, în tăcere, cu resemnarea adâncă a orbilor, se frământase gândindu-se la soarta lui și nu știuse dacă va ieși din garnizoană viu sau mort. Era ceva matern în atenția gazdei sale și multă simpatie solidară pentru un om a cărui viață, nesigură și plină de obstacole, nu semăna defel cu a ei, pierdută în acest colț de la poalele cordiliei, pe malul unui râu cu ape tulburi și fără nimeni alături.

L-a chemat în bucătărie să bea cafeaua făcută așa cum îi plăcea lui. Acolo se găseau și lucrurile sale, în bagaje mai trebuia pus doar ce adusese în desagă. Nacho avea să se îngrijească de toate și să le ducă la barcă. Tomasito o păzea, așteptându-l pe Gabier și făcând ultimele reglări la motor. Așezați în fața ceștilor cu cafea fierbinte și neagră, cu o aromă aspră, aproape sălbatică, femeia i-a povestit în sfârșit lui Maqroll ce știa încă de când îl cunoscuse.

— Este ceva ce-am vrut să-ți spun mai demult. N-am făcut-o până acum pentru că nu voiam să-ți dau o preocupare și o amărăciune în plus, că aveai destule cu catării lui Dumnezeu și cu lăzile dracului acela. Acum trebuie să știi: Flor Estévez a fost aici acum câțiva ani. A stat în casa asta și am fost prietene bune.

O lovitură surdă în coșul pieptului i-a tăiat Gabierului respirația. Niciodată, nici măcar o clipă n-o uitase pe femeia care îl primise pe munte, la „Zăpada Amiralului“, hanul ei de pe marginea șoselei, unde ajunsese cu un picior pe punctul de a face cangrenă în urma mușcăturii unui păianjen de la Okuriare. Pletele ei involburate, felul tăcut, intens, aproape religios și cu ceva vegetal de a face dragoste, furiile ei distrugătoare și duioșia obedientă cu care puneă apoi totul la loc. Flor Estévez... cum ar fi putut s-o uite. Când s-a întors după călătoria pe râul Xurandó a căutat-o și n-a mai găsit nimic. Casa era în ruină și părăsită. Camionagiul care-l dusesese până în locul cel mai înalt, acolo unde locuia Flor, i-a pomenit ceva de Strunga Ursoaicei. S-a dus acolo și n-a găsit-o. A ajuns până și să vândă țoale femeiești la un vad de râu, sperând că va trece într-o zi pe acolo. Iar acum, deodată, urma ei apărea ca prin minune aici. Cu glas înfundat și trist, a întrebat-o pe oarbă ce mai știa de prietena lui.

— Vorbea mult de dumneata. De aceea, când ai venit, te cunoșteam ca pe un prieten vechi. Flor mi-a spus că fusese obligată să părăsească hanul pentru că veniseră grănicerii și-i confiscaseră casa pentru a o transforma într-un post de pază. Apoi se pare că au părăsit-o și ei. La puțin timp după asta, a fost o iarnă teribilă. S-au prăvălit stânci care au blocat șoseaua și a trebuit să fie trasată alta, în altă parte. Nu s-a mai întors nimeni acolo, totul a devenit o ruină.

— Eu m-am întors, doña Empera. Nu mai era nimic în picioare.

— Flor Estévez, a continuat oarba, și-a continuat viața așa cum a putut. Pretutindeni întreba de dumneata. În portul cel mare, în estuar, a deschis o croitorie unde făcea rochii de ocazie și de mireasă. Treptat, afacerea și-a schimbat obiectul de activitate și poliția a început s-o ia la întrebări. Flor a vândut tot și a luat-o pe râu în sus, din port în port. Când a

ajuns aici, frigurile o epuizaseră. Nu mai avea nici un ban. O vreme a locuit aici, ajutându-mă cu pensiunea. Ne-am împrietenit. Dimineața, îi descâlceam pletele ciufulite, dar atât de frumoase. S-a vindecat de paludism și a început din nou să fie foarte solicitată. Până la urmă a luat-o un căpitan de vas care lucra pentru compania petrolieră. N-am mai aflat nimic despre ea. Nici nu știi de câte ori mi-a spus că singurul lucru care o chinuia era gândul că puteai crede că te-a părăsit și că nu te iubea. „Am să mor cu crucea asta, zicea. Dacă-aș putea să-l mai văd, măcar o clipă!” Acum știi, iar ea, dacă n-a murit, târăște crucea asta în continuare.

Maqroll n-a știut ce să mai spună. De fapt, și-a dat seama că nu mai putea adăuga nimic. Se înnoptase. Au mai schimbat câteva cuvinte, dar se gândeau la plecare și la senzația pe care ți-o dau despărțirile, mai ales când totul se precipită, brusc, spre trecut, golind prezentul de orice sens. În cele din urmă, doña Empera a spus:

— E timpul să pleci. Mergi cu grijă. Aici o să ne aducem aminte de dumneata cu multă dragoste. Păcat că n-am terminat cărțile pe care mi le citeai. Noaptea stau acum de vorbă cu Sfântul Francisc, nici nu-ți imaginezi cât de aproape îmi este. Este un dar și o amintire de la dumneata pe care am s-o păstrez până la moarte. Noi, orbii, ne încheiem astfel socotelile cu viața și ne primim întunericul amintindu-ne de cei pe care-i iubim. Nu-i chiar atât de rău să fii orb, știi? Nu cred să fie prea multe de văzut. Ce crezi?

— Că ai dreptate, doña Empera, a răspuns Gabierul tulburat. Într-adevăr, nu sunt multe de văzut, iar puținul care merită, uneori e mai bine să-l uiți.

S-a ridicat în picioare și s-a apropiat de oarbă ca s-o îmbrățișeze. Femeia l-a strâns în brațe în tăcere, fără lacrimi, fără suspine. Ea, care știa totul, a simțit că din brațele ei pleca un bărbat care spunea adio vieții.

Maqroll a coborât la chei, unde îl aștepta Tomasito. Nacho îi transportase deja bagajele la barcă. Motorul era pornit și torcea cu întreruperi, semn de bătrânețe, de cârpeli provizorii și reparații efemere. Luîndu-și rămas-bun de la bătrân, a avut impresia că ochii lui exprimau o simpatie caldă. Nacho, cu o față serioasă și părul atent pieptănat, purta haine-

le noi date de doña Empera. Gabierul l-a mângâiat pe păr și a sărit în barcă fără un cuvânt. Copilul avea ochii umezi. S-a gândit la Amparo Maria, la atitudinea ei de maja andaluză. Bătrânul a împins cu piciorul barca spre mijlocul apei. Lăsându-se în voia curentului, ambarcațiunea s-a pierdut în noapte ca într-o lume letală și necunoscută, în timp ce Gabierul, cu spatele, făcea un gest de adio. Sprijinit de timonă, părea un Caron obosit, copleșit de greutatea amintirilor, pornind în căutarea odihnei dorite de mult timp și în schimbul căreia nu trebuia să plătească nimic.

Există mai multe versiuni despre sfârșitul Gabierului. Cea mai veche dintre ele poartă un titlu prea pretențios pentru a fi demn de crezare, și sună așa: „Se face inventarul anumitor viziuni memorabile ale Gabierului Maqroll, al unora dintre experiențele sale din mai multe călătorii ale sale, cât și lista unor obiecte familiare și vechi care i-au aparținut.”¹ Moartea lui Maqroll așa cum este povestită în acest opuscul, evident apocrif, este mult prea literaturizată pentru a fi credibilă. Mai târziu, într-o bucată de proză ceva mai verosimilă, unii au crezut că văd o descriere a morții prietenului nostru. Fragmentul se intitulează „Sălașul” și apare într-o *Descriere a spitalelor de peste mare*², carte aproape de negăsit astăzi. În fine, versiunea care se potrivește cel mai bine realității, bazându-ne pe anumite circumstanțe narate în *Un bel morir* și pe care o transcriem în cele ce urmează, a avut parte de obiecții majore din partea unor prieteni și companioni ai Gabierului precum Ludwig Zeller, Enrique Molina și Gonzalo Rojas. Acesta din urmă chiar a și amenințat că ajunge până la tribunal pentru a ataca dispariția vechiului său camarad și complice în multe isprăvi mai curând bahice și amoroase decât de alt gen. Cu aceste rezerve, a căror autoritate nici nu ne gândim s-o discutăm, transcriem mărturia în chestiune, apărută acum câțiva ani într-o carte intitulată *Caravansary*³, în care mai

¹ *Summa de Magroll el Gaviero*, p. 63, Barral Editores. „*Insulae Poetarum*”, Barcelona, 1973.

² *Reseña de los Hospitales de Ultramar*, p. 151 și urm.

³ *Caravansaray*, p. 55, Fondo de Cultura Económica, Mexico, 1981.

figurează și alte experiențe ale lui Maqroll, acestea într-adevăr demne de crezare. Documentul, scris în versuri albe mai ample decât de obicei, se intitulează „La Lagune” și spune următoarele:

„Înainte de a pătrunde în lagune, Gabierul a avut ocazia de a trece în revistă unele momente din viața sa, din care izvorâse, cu o constanță regulată și plăcută, însăși rațiunea zilelor sale, motivele care-l făceau să învingă mereu chemarea blândă a morții.

Coborau râul într-o barcă ruginită, o mică șalupă cu care pe vremuri se transporta *fuel-oil* în zonele mai înalte și care fusese retrasă de mulți ani. Un motor diesel împingea cu un efort astmatic ambarcațiunea, în mijlocul unui zăngănit metalic dezastruos.

Erau patru pasageri în barcă. Se hrăneau cu fructe, multe din ele necoapte încă, culese de pe mal atunci când acostau ca să repare o avarie a mașinăriei infernale. Uneori apelau și la carnea animalelor care pluteau, înecate, pe suprafața mîloasă a apei.

Doi dintre pasageri au murit în convulsii după ce-au devorat un șobolan de apă care i-a privit, în timp ce-l ucideau, cu niște ochi plini de ură. Doi tăciuni de o incandescență dementă în fața morții inexplicabile și prelungite.

Astfel, Gabierul a rămas doar cu o femeie care, rănită într-un scandal de bordel, urcase pe barcă într-un port din interior. Avea hainele sfâșiate și niște plete negre pe care sângele se uscaseră lipind părul. Răspândeau o aromă dulce-acrișoară, ceva între fruct și felină. Rănile i s-au vindecat repede, dar malaria a prăbușit-o într-un hamac atârnat de suportii metalici ai unui acoperiș precar din plăci de zinc ce proteja timona și comenzile motorului. Gabierul nu știa dacă femeia tremurase de febră sau din cauza vibrațiilor alarmante ale elicei.

Maqroll menținea cursul în mijlocul râului, așezat pe o bancă de lemn. Se lăsa dus de curent și nu se obosea prea mult să evite bulboanele și bancurile de nisip, tot mai dese pe măsură ce se apropiau de lagune. Acolo râul începea să se confunde cu marea și se prelungea într-un orizont mlăștinos și salin, tăcut și calm.

Într-o zi, motorul a tăcut dintr-o dată. Pesemne că metalul sucombuse în fața efortului la care fusese supus atâția ani. O tăcere adâncă s-a pogorât peste călători. Apoi, plescăitul apei care se lovea de prova joasă a bărcii și vaietele slabe ale bolnavei l-au scufundat pe Gabier în somnolența tropicelor.

Atunci a reușit el să izoleze, în delirul lucid dat de foamea implacabilă, semnele cele mai familiare și recurente care-i hrăniseră esența anumitor ceasuri ale vieții. Iată o parte din aceste clipe, evocate de Gabierul Maqroll în timp ce pătrundea, fără țel, în lagunele de la vărsarea râului:

O monedă care i-a căzut din mână, rostogolindu-se pe o stradă din Anvers până a căzut în canal.

Cântecul unei fete care întindea rufe pe coverta unei șalande oprite ca să aștepte deschiderea ecluzei.

Soarele care aurea lemnul patului în care dormise cu o femeie a cărei limbă nu reușise s-o înțeleagă.

Aerul dintre copaci anunțând răcoarea dăătoare de forțe înainte de a ajunge la „Arena”.

Dialogul purtat cu vânzătorul de medalii miraculoase într-o tavernă turcească.

Zgomotul cascadei care acoperea glasul femeii din plantația de cafea care venea atunci când el își pierduse deja speranța.

Focul, da, flăcările care lingeau cu o grabă implacabilă zidurile înalte ale unui castel din Moravia.

Clinchetul paharelor ciocnite într-un bar sordid de pe Strand, unde a aflat de cealaltă față a râului, care se dizolvă, încet și fără surprize, în indiferența celor prezenți.

Gemetele prefăcute ale târfelor bătrâne care, goale și înălțuite, imitau ritul uzat al dorinței într-o cămăruță din Istanbul care dădea spre Bosfor. Ochii figurantelor priveau pereții pătați în timp ce dărele de *khol* li se scurgeau pe obraji fără vârstă.

Un imaginar și lung dialog cu Prințul de Viena și planurile Gabierului pentru o acțiune în Provența, destinată să salveze o moștenire improbabilă a nefericitului urmaș al casei de Aragon.

Alunecarea aceea a pieselor unei arme de foc după ce a fost unsă și curățată minuțios.

Noaptea aceea când trenul s-a oprit în depresiunea fiebinte. Zgomotul apei lovite de pietrele abia bănuite, sub lumina lăptoasă a astrelor. Un plânsset între bananieri. Singurătatea acționând ca un oxid. Aroma vegetală care venea din întuneric.

Toate istoriile și minciunile despre trecutul său, acumulate până la a zămisli altă ființă, tot timpul prezentă și, firește, mai dragă decât propria sa ființă, palidă și vană existență compusă din naufragii și vise.

O trosnitură a mobilei, care l-a trezit în umilul hotel de pe Rue du Rempart, lăsându-l, în plină noapte, pe malul unde doar Dumnezeu dă seamă de semenii noștri.

Pleoapele care vibrau cu viteza autonomă a celui care se știe deja în mâinile morții. Pleoapa omului pe care a trebuit să-l ucidă, cu silă și fără ranchiună, pentru a păstra o femeie pe care deja nu mai putea s-o sufere.

Toate așteptările. Tot golul timpului fără nume, tocit în nerozia afacerilor, a demersurilor, a călătoriilor, a zilelor goale, a itinerariilor greșite. Toată viața asta căreia îi cere, acum, în umbra rănită prin care se târăște spre moarte, un pic din materia ei neuzată la care crede că are dreptul.

După câteva zile, șalupa pazei de coastă a găsit barca împotmolită între manglieri. Femeia, deformată de o umflătură uriașă, răspândea o duhoare insuportabilă care se întindea cât toată mlaștina. Gabierul zăcea chircit la baza timonei, trupul uscățiv părea o grămadă de rădăcini arse de soare. Ochii, larg deschiși, rămăseseră ațintiți spre neantul anonim în care morții își găsesc alinarea care le-a fost interzisă cât timp au rătăcit prin viață.”

Cuprins

Zăpada Amiralului	5
Ilona vine o dată cu ploaia	99
Un bel morir	193